

Regionální operační program pro NUTS II Střední Morava

Socio-ekonomická analýza

VERZE Z 15. 3. 2006

OBSAH

I	Socioekonomická analýza.....	5
1	Všeobecná charakteristika regionu.....	5
2	Demografie a obyvatelstvo.....	7
2.1	Struktura osídlení.....	7
2.2	Struktura obyvatelstva.....	11
2.3	Závěr.....	13
3	Ekonomika a trh práce.....	15
3.1	Struktura ekonomické základny a podnikatelská aktivita	15
3.2	Trh práce	22
3.3	Konkurenceschopnost.....	29
3.4	Cestovní ruch.....	33
3.4	Výzkum, vývoj, inovace	38
3.5	Informační společnost	40
3.6	Závěr.....	43
4	Dostupnost a životní prostředí.....	44
4.1	Doprava a obslužnost.....	44
4.2	Technická infrastruktura	53
4.3	Sociální infrastruktura.....	62
4.4	Životní prostředí.....	68
4.5	Závěr.....	84
5	Regionální rozvoj – Analýza regionálních disparit.....	86
5.1	Programy, koncepce a strategie krajů	89
6	Analýza daňových příjmů a výdajů.....	91
6.1	Příjmy veřejné správy.....	91
6.2	Výdaje veřejné správy	91
6.3	Závěr.....	94
7	Zkušenosti z realizace programů financovaných ze strukturálních fondů	96
II	Swot analýza	99
III	Strategie a priority.....	106
8	Rozvojová strategie.....	106
8.1	Východiska strategie	106
8.2	Globální cíl a specifické cíle rozvoje strategie Střední Moravy	107
8.3	Vazba ROP SM na SOZS a NRP ČR 2007 – 2013.....	109
Priorita 1	Doprava	112
8.4	Popis výchozího stavu dané problematiky:.....	112
8.5	Globální cíl a specifické cíle:	112
8.6	Strategie:	112
8.7	Seznam opatření:.....	113
8.8	Opatření 1.1 Regionální silnice	113
	Opatření 1.2 Veřejná doprava	115
	Opatření 1.3 Bezmotorová doprava	117
Priorita 2	Integrovaný rozvoj a obnova regionu	118
8.1	Popis výchozího stavu	118
8.2	Globální cíl	119
8.3	Specifické cíle	119
8.4	Strategie	119
8.5	Seznam opatření.....	120
	Opatření 2.1 Integrovaná obnova a rozvoj měst	120
	Opatření 2.2 Regenerace a revitalizace	122
	Opatření 2.3 Podpora podnikání.....	124
	Opatření 2.4 Absorpční kapacita.....	125
Priorita 3	Cestovní ruch.....	126
8.6	Popis výchozího stavu	126
8.7	Globální cíl	127
8.8	Specifické cíle	127

8.9	Strategie	127
8.10	Seznam opatření:	128
	Opatření 3.1 Integrovaný cestovní ruch	129
	Opatření 3.2 Infrastruktura cestovního ruchu	130
	Opatření 3.3 Služby cestovního ruchu	132
	Opatření 3.4 Propagace a řízení	133
	Priorita 4 Kvalita života	135
8.11	Popis výchozího stavu:	135
8.12	Globální a specifické cíle	136
8.13	Strategie	136
8.14	Seznam opatření:	137
	Opatření 4.1 Vzdělávání	137
	Opatření 4.2 Sociální služby a zdravotnictví	138
	Opatření 4.3 Volnočasové a zájmové aktivity	140
	Priorita 5 Technická pomoc	142
8.15	Globální cíl:	142
8.16	Specifické cíle:	142
8.17	Popis priority, vazba na problémy a vztah ke strategii:	142
8.18	Návrh aktivit:	142
8.19	Koneční příjemci:	142
	Indikativní rozpis alokací podle priorit a opatření	143
IV	Stručný návrh implementace	144
	Řídící orgán	144
	Certifikační orgán	145
	Auditorský orgán	146
	Monitorovací výbor	147

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Struktura obcí podle počtu obyvatel.....	7
Tabulka 2: Přehled největších obcí.....	8
Tabulka 3: Přírůstek obyvatel v období 1991 – 2003 podle ORP.....	9
Tabulka 4: Věková struktura obyvatelstva podle ORP.....	11
Tabulka 5: Obyvatelstvo patnáctileté a starší podle nejvyššího ukončeného vzdělání	12
Tabulka 6: Struktura zaměstnanosti podle sektorů NH (v %).	15
Tabulka 7: Zaměstnaní v hospodářství podle ekonomických odvětví (v %)	16
Tabulka 8: Ekonomické subjekty podle převažující činnosti, 2003	17
Tabulka 9: Počet subjektů – fyzických osob registrovaných jako plátcí DPH na 1000 ob.....	18
Tabulka 10: Vybrané ukazatele nezaměstnanosti podle krajů	23
Tabulka 11: Vývoj registrované míry nezaměstnanosti (k 31.12.).....	24
Tabulka 12: Registrovaná míra nezaměstnanosti v obcích s rozšířenou působností	25
Tabulka 13: Počet neumístěných uchazečů na 1 volné pracovní místo	26
Tabulka 14: Struktura uchazečů o práci podle vybraných charakteristik, k 30. 6. 2005.....	27
Tabulka 15: Souhrnné hodnocení nezaměstnanosti podle vybraných ukazatelů	27
Tabulka 16: Vývoj průměrné měsíční mzdy podle krajů.....	28
Tabulka 17: Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců ve vybraných odvětvích, 2003.....	29
Tabulka 18: HDP na 1 obyvatele podle oblastí ve vybraných letech (v Kč)	30
Tabulka 19: Exportní výkonnost podle oblastí NUTS II, 2003.....	31
Tabulka 20: Stav přímých zahraničních investic v letech 1998-2003, v tis. Kč.....	32
Tabulka 21: Vybrané ukazatele PZI podle krajů a oblastí v letech 1998-2003.....	32
Tabulka 22: Celková a sezónní návštěvnost krajů v r. 2004.....	35
Tabulka 23: Vývoj průměrné doby pobytu zahraničních turistů (ve dnech).....	35
Tabulka 24: Podnikatelské subjekty a zaměstnanost v ČR podle krajů (r. 2001)	36
Tabulka 25: Výdaje na vědu a výzkum podle krajů a oblastí.....	38
Tabulka 26: Vybavenost domácností informačními technologiemi – 4. čtvrtletí 2004.....	41
Tabulka 27: Kategorizace železničních tratí	45
Tabulka 28: Kategorizace pozemních komunikací	46
Tabulka 31: Osobní vozidla	50
Tabulka 32: Nákladní vozidla	51
Tabulka 33: Spotřeba vybraných paliv a energie v krajích ČR v roce 2002 a 2004 (%).....	54
Tabulka 34: Celkové energetické vstupy v NUTS II Střední Morava	55
Tabulka 35: Podíl jednotlivých spotř. sektorů na spotřebě jednotlivých druhů paliv a energie v roce 2001 ve Zlínském kraji [TJ].....	55
Tabulka 36: Podíl jednotlivých spotř. sektorů na spotřebě jednotlivých druhů paliv a energie v Olomouckém kraji [TJ].....	55
Tabulka 37: Podíl obcí v ORP napojených na plynovod ve Zlínském a Olomouckém kraji v roce 2003 (%)	56
Tabulka 38: Výroba a užití pitné vody (2001 – 2003)	57
Tabulka 39: Vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu podle krajů v roce 2003.....	57
Tabulka 40: Podíl napojení na infrastrukturu podle velikostních skupin obcí v Olomouckém kraji (počty trvale bydlících obyvatel) v roce 2001	58
Tabulka 41: Podíl napojení na infrastrukturu podle velikostních skupin obcí ve Zlínském kraji (počty trvale bydlících obyvatel) v roce 2001	58
Tabulka 42: Kanalizace v obcích podle okresů Olomouckého a Zlínského kraje, 2001.....	60
Tabulka 43: Vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu podle krajů a ORP v roce 2003 (%)	61
Tabulka 44: Podíl obcí s uvedeným zařízením (v %)	62
Tabulka 45: Mateřské, základní školy a gymnázia (školní rok 2003/2004)	64
Tabulka 46: Gymnázia a střední a vyšší odborné školy (školní rok 2003/2004)	64
Tabulka 47: Základní údaje o zdravotní péči	65
Tabulka 48: Počet míst ve vybraných zařízeních sociální péče na 1000 obyvatel podle krajů (2004) ..	67
Tabulka 49: Nabídka a pobídka ve vybraných zařízeních sociální péče podle krajů (2004)	67
Tabulka 50: Podíl krajů na celkovém HDP a na celkových emisích (% podílu, REZZO 1-4).....	70
Tabulka 51: Celkové emise hlavních znečišťujících látek ze zdrojů (tis. t.rok ⁻¹ , 2001- 2004) a emisní stropy (tis. t.rok ⁻¹ , 2010).....	71

Tabulka 52: Podíl okresů Olomouckého a Zlínského kraje na celkových emisích (% podílu, REZZO 1-3)	71
Tabulka 53: Překročení imisních hodnot s limitem LV v rámci krajů ČR (v % plochy území)	73
Tabulka 54: Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (stav k 31. 12. 2003)	74
Tabulka 55: Procentní zastoupení profilů státní sítě jakosti vod v třídách jakosti vod podle skupin ukazatelů (stav k 31. 12. 2003)	75
Tabulka 56: Kanalizace pro veřejnou potřebu a čištění odpadních vod v roce 2003 (% , tis. m ³)	76
Tabulka 57: Produkce a nakládání s odpadem (tis. t)	77
Tabulka 58: Podíl krajů na produkci odpadu vztažený k celkové produkci ČR(%)	78
Tabulka 59: Zvláště chráněná území v rámci krajů ČR (stav k 31. 12. 2003)	81
Tabulka 60: Souhrn vybraných charakteristik ORP Střední Moravy a souhrnné pořadí ORP	88
Tabulka 61: Běžné výdaje krajů za NUTS II – Střední Morava	92
Tabulka 62: Kapitálové výdaje krajů za NUTS II – Střední Morava	92
Tabulka 63: Odhad kapitálových výdajů za souhrn obcí NUTS II - Střední Morava	94
Tabulka 64: Vazby opatření ROP pro NUTS II Střední Morava na priority SOZS	109
Tabulka 65: Vazby opatření ROP pro NUTS II Střední Morava na priority/prioritní osy NRP	110

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývoj zaměstnanosti v hlavních sektorech NH v regionu Střední Morava	16
Graf 2: LQ přidané hodnoty, zaměstnanosti a tržeb v Olomouckém kraji (r. 2003)	19
Graf 3: LQ přidané hodnoty, zaměstnanosti a tržeb ve Zlínském kraji (r.2003)	20
Graf 4: Podíl exportu podle odvětví na celkovém exportu regionu Střední Morava a exportu ČR (v %)	20
Graf 5: Podíl exportu prvních deseti odvětví na celkovém exportu ČR (v %)	21
Graf 6: Vývoj registrované míry nezaměstnanosti	24
Graf 7: Vývoj regionálního HDP ve stálých cenách – rok 1995 = 100	31
Graf 8: Počet pracovníků v oblasti VaV v roce 2003	39
Graf 9: Domácnosti s přístupem k informačním technologiím a využití internetu jednotlivci (15+)	42
Graf 10: Produkce průmyslového a komunálního odpadu na obyvatele podle krajů v roce 2003	78
Graf 11: Daň z příjmu fyzických osob z podnikání na 1 obyvatele (v tis. Kč), 2000	91

SEZNAM OBRÁZKŮ

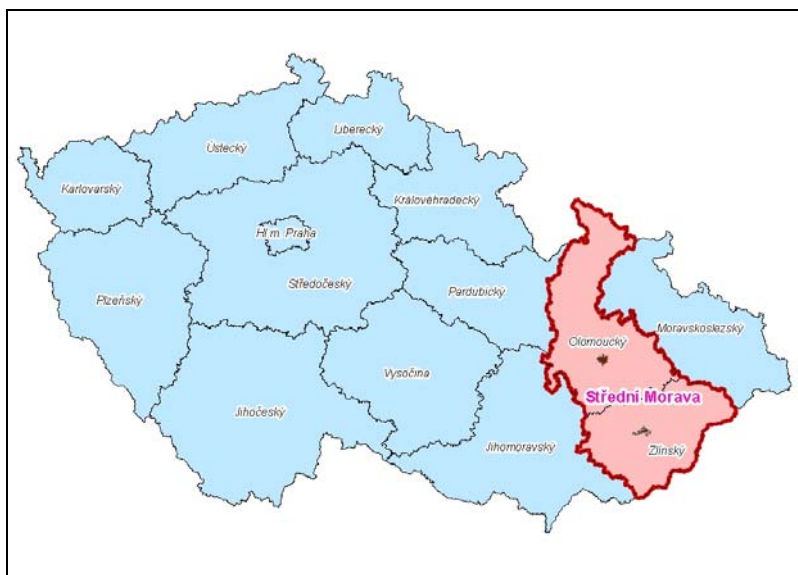
Obrázek 1: NUTS II Střední Morava	5
Obrázek 2: Nejzatíženější úseky silniční sítě	47
Obrázek 4: Vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší po zónách/aglomeracích Olomouckého (vlevo) a Zlínského kraje (vpravo) (v % plochy území)	72
Obrázek 5: Přehled navržených evropsky významných lokalit a jejich plošné zastoupení (modře) v ČR a regionu NUTS II	82
Obrázek 6: Přehled navržených ptačích oblastí a jejich plošné zastoupení (zeleně) v NUTS II a ČR	82

I SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA

1 VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA REGIONU

Území regionu soudržnosti NUTS II Střední Morava zahrnuje 2 kraje (NUTS III): Olomoucký a Zlínský. Olomoucký kraj se dále dělí na 5 okresů a 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností, Zlínský na 4 okresy a rovněž 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Region NUTS II Střední Morava má protáhlý tvar ve směru od severozápadu k jihovýchodu, přičemž okrajové části pokrývají vrchoviny a hornatiny (Hrubý Jeseník, Rychlebské hory na severozápadě, Bílé Karpaty na jihovýchodě), centrální oblast Hornomoravského úvalu je naopak rovinatá.

Obrázek 1: NUTS II Střední Morava

Hlavní osou osídlení na území Střední Moravy je řeka Morava, na níž se nachází většina největších měst a podél níž vedou významné dopravní komunikace. Druhá dopravní osa v oblasti je kolmá na směr toku řeky Moravy a vede přibližně ve směru Vyškov–Olomouc (Přerov)–Hranice.

V regionu NUTS II Střední Morava žije přibližně 1,23 milionu obyvatel, tedy přibližně 1/10 populace České republiky. Demografická struktura se příliš neliší od průměru ČR.

Region NUTS II Střední Morava patří k nejchudším oblastem ČR, byť regionální rozdíly u nás nejsou příliš výrazné. Střední Morava má nejnižší HDP v přepočtu na 1 obyvatele mezi všemi NUTS II v ČR (Olomoucký kraj má nejnižší HDP/obyv. ze všech 14 krajů, Zlínský kraj pak 3. nejnižší). Rovněž podle výše průměrné mzdy patří region k nejchudším v České republice: průměrné mzdy v Olomouckém kraji jsou druhé nejnižší mezi všemi kraji republiky, ve Zlínském pak čtvrté nejnižší. Postavení Olomouckého kraje je způsobeno zejména periferními regiony (okresy Jeseník a Šumperk), které patří k nejchudším v České republice. Postavení Zlínského kraje a jeho periferní polohu zčásti kompenzuje tradičně vysoká míra podnikatelské aktivity.

Většina území NUTS II Střední Morava patří v rámci ČR k regionům s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti. Nejvíce postiženy nezaměstnaností jsou sever regionu (okresy Šumperk a zejména Jeseník) a některé oblasti centrální části regionu (okresy Kroměříž a Přerov).

Nejnižší míru nezaměstnanosti naopak vykazuje jižní část NUTS II Střední Morava (okresy Zlín a Uherské Hradiště).

Střední Morava patří k oblastem s relativně dobrým stavem životního prostředí. Platí to jak pro kvalitu vod, ovzduší a půd, tak i pro živou přírodu (druhová pestrost, stav lesů apod.). Souvisí to mj. s malým významem těžkého průmyslu v regionální ekonomice a s absencí velkých městských aglomerací. Střední Morava patří také k oblastem s nízkým výskytem sociálně-patologických jevů (trestných činů, narkomanie, rozvodovosti, potratovosti apod.) a dopravních nehod.

2 DEMOGRAFIE A OBYVATELSTVO

Charakteristiky obyvatelstva a struktury osídlení patří k důležitým ukazatelům, které napomáhají nacházet příčiny a vysvětlení komplexních socioekonomických jevů. Struktura osídlení a vývoj počtu obyvatelstva vypovídá o socioekonomické stabilitě regionu a často představuje významné limity pro rozvoj území. Vysoká úroveň vzdělání odpovídající potřebám regionu a novým trendům ekonomiky je jedním z hlavních předpokladů konkurenceschopnosti. Vývoj trendu stárnutí populace má mnoho dopadů na hospodářskou sféru i oblast veřejných služeb.

2.1 Struktura osídlení

NUTS II Střední Morava tvoří 698 obcí, z toho 55 obcí má statut města. Díky různorodé fyzickogeografické morfologii se území vyznačuje značnými rozdíly v koncentraci obyvatel. V meziokresním srovnání je nejhustěji osídlen okres Olomouc se 157 obyvateli na 1 km², naproti tomu okres Jeseník dosahuje hodnoty pouhých 59 obyvatel na km². Tab. č. 1 uvádí kategorizaci obcí podle počtu obyvatel.

Tabulka 1: Struktura obcí podle počtu obyvatel

Velikostní kategorie obcí	Olomoucký kraj				Zlínský kraj				NUTS II Střední Morava			
	počet obcí		počet obyvatel		počet obcí		počet obyvatel		počet obcí		počet obyvatel	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
do 199	48	12,2	6 671	1,0	18	5,9	2 624	0,4	66	9,5	9 295	0,8
200 - 499	134	34,0	45 373	7,1	90	29,6	31 349	5,3	224	32,1	76 722	6,2
500 - 999	95	24,1	63 796	10,0	98	32,2	71 315	12,0	193	27,7	135 111	11,0
1 000 - 1 999	74	18,8	102 433	16,0	47	15,5	68 781	11,6	121	17,3	171 214	13,9
2 000 - 4 999	30	7,6	84 421	13,2	31	10,2	89 722	15,1	61	8,7	174 143	14,1
5 000 - 9 999	3	0,8	24 794	3,9	11	3,6	70 481	11,9	14	2,0	95 275	7,7
10 000 - 19 999	6	1,5	83 307	13,0	4	1,3	66 730	11,2	10	1,4	150 037	12,2
20 000 - 49 999	3	0,8	125 333	19,6	4	1,3	112 477	18,9	7	1,0	237 810	19,3
50 000 - 99 999	0	0,0	0	0,0	1	0,3	80 581	13,6	1	0,1	80 581	6,5
nad 100 000	1	0,3	102 246	16,0	0	0,0	0	0,0	1	0,1	102 246	8,3
Celkem	394	100,0	638 374	100,0	304	100,0	594 060	100,0	698	100,0	1 232 434	100,0
Z toho města	26	6,6	370 765	58,1	29	9,5	360 751	60,7	55	7,9	731 516	59,4

Zdroj: ČSÚ

Z hlediska kategorizace obcí podle velikostních skupin je poměrně výrazný rozdíl mezi Olomouckým a Zlínským krajem. Olomoucký kraj se vyznačuje mnohem výraznější fragmentací obcí a průměrný počet obyvatel připadajících na 1 obec je 1 631 obyvatel (průměr v celé ČR je 1 645 obyvatel). Zlínský kraj naopak dosahuje vysoce nadprůměrné hodnoty 1 993 obyvatel.

Nejmenších obcí (do 199 obyvatel) je ve Zlínském kraji 18, zatímco v Olomouckém kraji 48. Stejně tak Olomoucký kraj absolutně i relativně převyšuje Zlínský kraj v druhé nejnižší kategorii (200 – 499 obyvatel), která je v případě Olomouckého kraje i celého NUTS Střední Morava vůbec nejpočetnější (32,1 % všech obcí, ale pouze 6,2 % celkového obyvatelstva). Ačkoliv lze počet obcí do 500 obyvatel považovat za vysoký a sídelní strukturu za výrazně

rozdobenou, v celorepublikovém srovnání (téměř 60 % obcí má méně než 500 obyvatel) se jedná o příznivé hodnoty. Nejpočetnější velikostní skupinou obcí ve Zlínském kraji je kategorie 500 – 999 obyvatel.

Nejvyšší podíl obyvatel připadá na kategorii 20 – 50 tis. obyvatel s 19,3 %. Největším městem je Olomouc s cca 103 tis. obyvateli, nejmenší obec Šléglov (okres Šumperk) s 25 obyvateli. Na 9 největších měst připadá 34,1 % obyvatelstva NUTS II. Přehled největších obcí je uveden v tabulce č. 2.

Tabulka 2: Přehled největších obcí

Nad 10 tis. obyvatel			5 až 10 tis. obyvatel			3 až 5 tis. obyvatel		
Olomouc	OL	102 246	Mohelnice	OL	9 812	Bojkovice	ZL	4 762
Zlín	ZL	80 581	Bystřice pod Hostýnem	ZL	8 795	Hlubočky	OL	4 545
Prostějov	OL	48 027	Lipník nad Bečvou	OL	8 514	Vizovice	ZL	4 552
Přerov	OL	47 988	Napajedla	ZL	7 605	Uherský Ostroh	ZL	4 522
Šumperk	OL	29 318	Hulín	ZL	7 592	Zlaté Hory	OL	4 491
Kroměříž	ZL	29 228	Slavičín	ZL	7 133	Hluk	ZL	4 395
Vsetín	ZL	28 983	Staré Město	ZL	6 753	Strání	ZL	3 802
Valašské Meziříčí	ZL	27 544	Kojetín	OL	6 468	Hanušovice	OL	3 595
Uherské Hradiště	ZL	26 722	Brumov-Bylnice	ZL	6 072	Fryšták	ZL	3 505
Hranice	OL	19 655	Luhačovice	ZL	5 599	Libina	OL	3 457
Otrokovice	ZL	19 206	Zubří	ZL	5 368	Ostrožská Nová Ves	ZL	3 357
Uherský Brod	ZL	17 566	Chropyně	ZL	5 255	Štěpánov	OL	3 330
Rožnov pod Radh.	ZL	17 540	Valašské Klobouky	ZL	5 185	Postřelmov	OL	3 242
Zábřeh	OL	14 511	Kunovice	ZL	5 124	Nivnice	ZL	3 236
Šternberk	OL	14 095				Lutín	OL	3 219
Jeseník	OL	12 617				Bludov	OL	3 186
Holešov	ZL	12 418				Loštice	OL	3 070
Uničov	OL	12 390				Vlčnov	ZL	3 015
Litovel	OL	10 039				Dolní Němčí	ZL	3 011

Poznámka: OL – Olomoucký kraj, ZL – Zlínský kraj

Zdroj: ČSÚ

K nejvyšší koncentraci obyvatelstva dochází v území v SJ ose podél toku Moravy: tato osa spojuje jádrová území krajů, prochází městy Olomouc – Prostějov – Přerov - Kroměříž – Otrokovice – Zlín - Uherské Hradiště. Z hlediska socioekonomického je význam jádrového území Olomouc – Prostějov – Přerov umocněn polohou na ose Ostrava – Brno. Vedlejším jádrem je pak Vsetín – Valašské Meziříčí – Rožnov pod Radhoštěm. Naopak nejnižší hustotou obyvatelstva a nejvíce periferní jsou příhraniční horské oblasti Jeseníků a Beskyd.

Předpoklady demografického a hospodářského růstu mají především obce, které se nacházejí v zázemí větších měst v atraktivních polohách a na důležitých silničních trasách – např. prostor v okolí Hulína, mezi Kroměříží a Holešovem.

2.1.1 Vývoj počtu obyvatel

Počet obyvatel mezi lety 1991 – 2003 v NUTS II Střední Morava poklesl. Úbytek obyvatelstva odpovídá v relativním vyjádření celorepublikovému průměru, rozdíl je ale ve struktuře: přirozený úbytek NUTS II Střední Morava byl díky příznivější věkové struktuře zhruba o 1/3 nižší než celostátní průměr, relativní hodnota migračního salda byla ale v porovnání s celostátním průměrem poloviční.

Tabulka 3: Přírůstek obyvatel v období 1991 – 2003 podle ORP

Území	poč. ob. 1991	poč. ob. 2003	Přírůstek 1991 - 2003		
			přirozenou měnou	migrací	celkový přírůstek v %
Česká republika	10 270 006	10 211 455	-175 145	116 594	-0,57
NUTS II Střední Morava	1 235 182	1 228 179	-14 861	7 858	-0,57
Olomoucký kraj	641 177	636 313	-7 944	3 080	-0,76
Hranice	34 459	34 882	252	171	1,21
Jeseník	42 305	42 148	288	-445	-0,37
Konice	12 194	11 533	-648	-13	-5,73
Lipník nad Bečvou	15 361	15 265	-193	97	-0,63
Litovel	23 474	23 494	-703	723	0,09
Mohelnice	18 372	18 737	331	34	1,95
Olomouc	156 701	158 479	-2 113	3 891	1,12
Prostějov	100 054	97 906	-3 869	1 721	-2,19
Přerov	88 381	84 452	-1 951	-1 978	-4,65
Šternberk	19 651	19 547	-124	20	-0,53
Šumperk	73 446	72 967	32	-511	-0,66
Uničov	23 009	23 035	309	-283	0,11
Zábřeh	33 770	33 868	445	-347	0,29
Zlínský kraj	594 005	591 866	-6 917	4 778	-0,36
Bystřice pod Hostýnem	15 611	15 928	-215	532	1,99
Holešov	21 629	21 597	-579	547	-0,15
Kroměříž	69 944	70 100	-1 652	1 808	0,22
Luhačovice	19 821	19 692	61	-190	-0,66
Otrokovice	35 525	35 154	483	-854	-1,06
Rožnov pod Radhoštěm	34 681	35 208	216	311	1,50
Uherské Hradiště	90 042	89 942	-2 029	1 929	-0,11

Území	poč. ob. 1991	poč. ob. 2003	Přírůstek 1991 - 2003		
			přirozenou měnou	migrací	celkový přírůstek v %
Uherský Brod	54 384	54 068	-760	444	-0,58
Valašské Klobouky	23 680	24 223	456	87	2,24
Valašské Meziříčí	42 081	41 995	-162	76	-0,20
Vizovice	15 625	16 048	-34	457	2,64
Vsetín	68 342	68 163	-68	-111	-0,26
Zlín	102 640	99 748	-2 634	-258	-2,90

Zdroj: ČSÚ

Výrazné rozdíly jsou ve srovnání jednotlivých ORP. Většinou došlo k poklesu počtu obyvatel kvůli zápornému přirozenému přírůstku a jen částečné kompenzaci kladným migračním saldem. K největšímu relativnímu propadu došlo v případě ORP Konice (úbytek 5,73 %), závažnější je ale negativní vývoj v urbanizačních centrech Přerov, Prostějov, Zlín. Výjimečnou pozici má ORP Olomouc kde díky masivnímu migračnímu přírůstku došlo k růstu počtu obyvatel. V tomto případě roste díky suburbanizaci především zázemí Olomouce. Vysokým migračním přírůstkem se dále vyznačují Kroměříž, Uherské Hradiště a Prostějov, relativně pak Litovel, Bystřice pod Hostýnem a Holešov – tedy území v blízkosti hl. rozvojových center.

Vývoj počtu obyvatel po r. 1991 se v regionu zřetelně odlišuje podle velikostních kategorií obcí. Kategorie obcí do cca 5–10 tis. obyvatel zaznamenávají nárůst počtu obyvatel (projevuje se to na přírůstku počtu obyvatel v obvodech ORP s menšími správními centry), v kategoriích nad touto hranicí dochází k úbytku. Nepříznivé hodnoty s průměrným úbytkem o 3 % zaznamenává vývoj většiny měst od kategorie 10 tis. obyvatel výše. Relativně dobře je na tom pouze samotná Olomouc s 1,1% úbytkem, naopak počet obyvatel Zlína se snížil až o 4 %.

Naopak největšího růstu počtu obyvatel dosahuje kategorie 1000 – 1999 obyvatel, kde došlo k průměrnému růstu o 3,1 % a v jednotlivých obcích dosáhly hodnoty i více než 15% růstu. Kategorie 2000 – 4999 a 500 – 999 obyvatel rostly v průměru o 1,7%, v případě nejmenších obcí do 500 obyvatel to bylo méně než 1 %.

Tento vývoj do značné míry souvisí s výše zmiňovanými suburbanizačními procesy v zázemí největších měst regionu. Právě obce kategorie 1000 – 1999 obyvatel jsou ve velké míře lokalizovány v bezprostředním zázemí Olomouce a Zlína a těžší z těchto tendencí. Z hlediska územní diferenciaci jinak dochází spíše k profilaci v mikroregionálním měřítku. K jednoznačnému úbytku obyvatelstva v periferních oblastech na regionální úrovni nedochází.

Klíčové problémy

- **Vysoká míra fragmentace obcí (především v Olomouckém kraji) snižující absorpční kapacity samospráv čerpat podporu ze strukturálních fondů.**

Fragmentace je dána historicky, ovšem problémem je, že není kompenzována zvýšenou aktivitou v rámci mikroregionální spolupráce. Fungování samospráv ve větších celcích nelze vynucovat slučováním obcí, je ale žádoucí nastavit motivující podmínky pro spolupráci a projekty mikroregionálního charakteru.

2.2 Struktura obyvatelstva

2.2.1 Věková struktura

Obecným trendem České republiky v transformačním období je výrazné stárnutí obyvatelstva. Hodnota indexu stáří v r. 2003 dosáhla 91,6 a průměrný věk se posunul na 39,5 roku. Tab. č. 4 porovnává věkové složení analyzovaných krajů a ORP s celorepublikovým průměrem.

Tabulka 4: Věková struktura obyvatelstva podle ORP

Území	Obyvatelstvo k 31.12. 2003 Ve věku			Průměrný věk obyvatel	Index stáří
	0 – 14	15 – 64	65 +	2003	2003
Česká republika	15,2	70,8	13,9	39,5	91,6
Olomoucký kraj	15,4	70,7	13,8	39,3	89,6
Hranice	17,0	70,2	12,8	38,1	75,0
Jeseník	16,2	71,9	11,9	38,3	73,7
Konice	15,6	68,4	15,9	39,7	102,1
Lipník nad Bečvou	15,9	70,0	14,1	38,9	88,9
Litovel	15,8	70,0	14,2	39,3	89,9
Mohelnice	16,3	70,8	12,8	38,5	78,6
Olomouc	14,8	71,1	14,0	39,5	94,7
Prostějov	14,9	70,3	14,8	39,7	99,0
Přerov	15,0	70,5	14,5	39,9	96,7
Šternberk	15,2	71,1	13,7	39,4	90,4
Šumperk	15,6	71,0	13,4	39,1	85,5
Uničov	16,2	70,8	12,9	38,5	79,7
Zábřeh	16,4	70,6	13,0	38,6	79,1
Zlínský kraj	15,3	70,5	14,1	39,3	92,0
Bystřice pod Hostýnem	15,2	70,8	14,0	39,2	92,0
Holešov	15,3	70,0	14,7	39,5	96,0
Kroměříž	15,0	70,9	14,1	39,5	94,2
Luhačovice	15,5	70,2	14,3	38,9	92,1
Otrokovice	15,0	72,0	13,0	39,2	86,6
Rožnov pod Radhoštěm	15,5	71,0	13,5	39,2	87,2
Uherské Hradiště	15,1	70,8	14,2	39,4	94,1
Uherský Brod	15,7	69,6	14,7	39,2	93,4
Valašské Klobouky	18,4	67,9	13,7	37,5	74,5
Valašské Meziříčí	16,2	70,8	13,0	38,6	80,2
Vizovice	16,9	70,6	12,5	38,0	74,0
Vsetín	16,1	70,7	13,2	38,7	82,0
Zlín	13,9	70,4	15,7	40,6	113,3

Zdroj: ČSÚ

Výrazné je zejména rozmezí hodnot indexu stáří. Od 73,7 (ORP Jeseník) až po 113,5 (Zlín). Velký rozdíl ve stáří obyvatelstva vyplývá i z porovnání krajských center. Ukazatele stáří obyvatelstva se v případě ORP Zlín vymykají celostátním průměrným hodnotám i hodnotám

dalších ORP. Naproti tomu Olomouc dosahuje průměrných až podprůměrných hodnot, stejně jako další největší centra osídlení. Vyšší podíl staršího a nižší podíl mladšího obyvatelstva je charakteristický pro největší města, většina ostatních ORP má proti ČR relativně vysoké zastoupení mladší populace.

2.2.2 Vzdělanostní struktura

Tabulka 5: Obyvatelstvo patnáctileté a starší podle nejvyššího ukončeného vzdělání

	základní a neukončené, včetně bez vzdělání	vyučení a střední odborné bez maturity	úplné střední s maturitou	vyšší odborné a nástavbové	vysokoškolské včetně vědecké přípravy	nezjištěno
Česká republika	23,4	38,0	24,9	3,5	8,9	1,3
Zlínský kraj	25,2	39,0	24,1	3,2	7,7	0,8
Bystřice pod Hostýnem	23,8	43,5	22,7	3,2	6,0	0,9
Holešov	27,0	41,9	21,5	3,0	5,9	0,8
Kroměříž	22,9	40,1	24,6	3,7	7,8	0,8
Luhačovice	25,0	39,5	24,3	3,4	7,1	0,6
Otrokovice	24,1	40,4	25,0	2,9	6,7	0,9
Rožnov pod Radhoštěm	26,3	36,6	24,4	3,0	8,9	0,8
Uherské Hradiště	26,4	39,9	22,7	2,8	7,6	0,6
Uherský Brod	28,3	40,1	22,5	2,5	6,2	0,4
Valašské Klobouky	29,9	42,0	20,6	2,6	4,4	0,5
Valašské Meziříčí	23,1	39,1	25,5	3,7	7,9	0,8
Vizovice	27,6	41,0	21,8	2,4	6,4	0,7
Vsetín	26,5	38,7	24,2	3,1	6,5	1,0
Zlín	22,7	35,2	26,8	3,7	10,7	1,0
Olomoucký kraj	24,2	39,1	24,7	3,0	8,1	1,0
Hranice	23,9	38,8	25,4	3,1	7,8	1,0
Jeseník	27,9	41,1	20,8	3,0	5,8	1,4
Konice	30,2	44,2	19,3	1,8	3,9	0,5
Lipník nad Bečvou	25,4	40,6	23,5	2,7	7,0	0,9
Litovel	26,5	42,5	22,6	2,5	5,5	0,4
Mohelnice	27,9	41,2	22,8	2,3	5,1	0,7
Olomouc	20,8	35,3	26,9	3,5	12,2	1,2
Prostějov	22,7	41,8	24,8	2,8	7,3	0,6
Přerov	24,0	38,6	26,0	2,8	7,7	0,9
Šternberk	27,3	38,3	23,5	3,4	6,6	0,9
Šumperk	25,8	39,1	23,6	2,9	7,2	1,4

	základní a neukončené, včetně bez vzdělání	vyučení a střední odborné bez maturity	úplné střední s maturitou	vyšší odborné a nástavbové	vysokoškolské včetně vědecké přípravy	nezjištěno
Uničov	27,5	40,5	23,5	2,5	5,3	0,6
Zábřeh	26,2	41,6	22,7	3,0	5,7	0,7

Zdroj: ČSÚ

Vzdělanostní struktura k 1. 3. 2001 je v porovnání s celorepublikovými hodnotami mírně podprůměrná, výrazněji zaostává pouze v podílu vysokoškolsky vzdělaných. Zlínský kraj dosahuje horších hodnot, postavení Olomouckého kraje vylepšuje Olomouc, která patří mezi velká a tradiční univerzitní centra v ČR. Z hlediska jednotlivých ORP mají nejprogresivnější vzdělanostní strukturu krajská města, s odstupem následují další velká centra. Výrazně podprůměrnou vzdělanostní úroveň mají ORP Konice, Mohelnice, Valašské Klobouky a Uherský Brod. Podíl vyšších vzdělanostních skupin v populaci v posledních letech všeobecně výrazně stoupá.

Podle krajských koncepčních dokumentů neodpovídá oborová vzdělanostní struktura zcela potřebám zaměstnavatelů. Chybějí zejména kvalifikované pracovní síly v průmyslu dřevozpracujícím a textilním a ve strojírenství. Z hlediska rekvalifikací jsou problematické zejména sociální skupiny starších osob a pracovníků v zemědělství. V oblasti vysokého školství převažuje vzdělanost obyvatel v oblasti zemědělství, v pedagogických vědách a základních programech, a často naopak chybí obory s tématy služby občanům, doprava a bezpečnost, zdravotnictví, obchod, řízení a správa (viz . PRUOOK, PRUOZK).

Klíčové problémy a jejich příčiny

- **Stárnutí obyvatelstva s dopady na potřebu kvantitativních i kvalitativních změn v systému sociálních služeb, zdravotní péče i školství** (vazba na systém „Komunitního plánování sociálních služeb“ - připravováno MPSV)

Zvyšuje se podíl obyvatelstva v produktivním a poproduktivním věku. Kvalitativní změny v systému poskytování sociálních služeb musí reagovat na nové trendy, které stále více akcentují individuální přístup a integraci do společnosti.

- **Nižší úroveň vzdělanosti a nesoulad mezi nabídkou a poptávkou z hlediska oborové kvalifikace** (viz PRUOOK, PRUOZK)

Jedná se především o nižší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a dále o oborovou strukturu vzdělanosti. Dle krajských koncepcí vzdělávací systém v regionu zaostává za dynamicky se vyvíjejícím ekonomickým prostředím. Reformy ve vzdělávání by se měly stát předmětem společných projektů škol, samospráv a podnikatelského sektoru.

2.3 Závěr

Vývoj počtu obyvatel po r. 1991 se v regionu zřetelně odlišuje podle velikostních kategorií obcí. Kategorie obcí do 5 tis. obyvatel zaznamenávají nárůst počtu obyvatel, v kategoriích nad touto hranicí dochází k úbytku. Nepříznivé hodnoty s průměrným úbytkem o 3 % zaznamenává vývoj většiny měst od kategorie 10 tis. obyvatel výše. Relativně dobře je na tom pouze Olomouc s 1,1% úbytkem, naopak počet obyvatel Zlína se snížil až o 4 %.

Jako specifický problém se proto mohou v blízké budoucnosti projevit depopulační trendy v největších městech. Koncentrace obyvatel v tradičních centrech osídlení je žádoucí jak z hlediska efektivního zabezpečování služeb občanské vybavenosti, tak i z pohledu předcházení negativních sociálních jevů. Depopulační trendy se mohou projevit v dlouhodobějším výhledu zvýrazněním sociálně-prostorové struktury města, tzn. zejména profilací fyzicky i sociálně úpadkových zón města.

Předpoklady demografického a hospodářského růstu mají především obce, které se nacházejí v zázemí větších měst v atraktivních polohách, případně na důležitých silničních trasách. V transformačním období totiž obecně dochází k přesunu tradiční polarity rozvojového potenciálu město–venkov směrem k polaritě metropolitní areál–periferní oblast, což potvrzuje řada ekonomických a geografických výzkumů a studií¹.

Vyšší podíl staršího a nižší podíl mladšího obyvatelstva je charakteristický pro největší města, venkovské oblasti mají proti tomu relativně vysoké zastoupení mladší populace. Dle krajských i národních koncepcí přináší stárnutí obyvatelstva tlak na kvantitativní i kvalitativní změny v systému sociálních služeb, zdravotní péče.

Vzdělanostní struktura je v porovnání s celorepublikovými hodnotami mírně podprůměrná, výrazněji zaostává pouze v podílu vysokoškolsky vzdělaných. Vedle nižší úrovně vzdělanosti je významným jevem regionu i nesoulad mezi nabídkou a poptávkou z hlediska oborové kvalifikace, což nepřímo dokládají data za nezaměstnanosti (viz příslušná kapitola).

¹ Viz např. práce M. Hampla a kol. z Geografické sekce Přírodovědecké fakulty UK v Praze.

3 EKONOMIKA A TRH PRÁCE

Tato kapitola podává charakteristiku regionu Střední Morava v oblasti zaměstnanosti, ekonomické struktury, konkurenceschopnosti, inovací a výzkumu a vývoje. Trendy ekonomického vývoje byly identifikovány na základě podrobné analýzy, která byla zaměřena jak na porovnání postavení této oblasti v rámci ČR, tak i na její vnitřní disparity jako možnou překážku vyváženého rozvoje.

3.1 Struktura ekonomické základny a podnikatelská aktivita

Ekonomická základna a její struktura jsou zdrojem bohatství a prosperity regionu a jeho obyvatel. V případě České republiky transformace ekonomiky a restrukturalizace výroby po r. 1989 vedly mj. k rozsáhlým změnám odvětvové struktury a změně v rozmístění hospodářských aktivit ekonomické základny regionu. Po r. 1989 došlo k výraznému snížení zaměstnanosti v priméru a částečně i sekundéru, vzrostla zaměstnanost ve službách. Přesto region Střední Moravy samozřejmě není a nebyl z pohledu struktury hospodářství homogenní. Zejména okresy tvořící současný Zlínský kraj byly v minulosti i na počátku období transformačních procesů po r. 1989 tradičně a oprávněně chápány jako ekonomicky silné oblasti se zastoupením velkých průmyslových podniků. Naproti tomu v okresech Olomouckého kraje měla díky nižší váze průmyslu vyšší váhu tradiční zemědělská výroba, pro kterou jsou v některých částech regionu příznivé podmínky.

Rozdíl mezi kraji je na první pohled patrný i z hlediska změn odvětvové struktury zaměstnanosti. K výraznější změně ve smyslu posunu ekonomické struktury směrem k terciérním odvětvím došlo ve Zlínském kraji. Přesto v roce 2003, i přes výrazný pokles zaměstnanosti v zemědělství a nárůst v terciéru, byla zaměstnanost v terciéru stále pod průměrem ČR a i nižší než v Olomouckém kraji. Důvodem je silnější průmyslová tradice Zlínského kraje. Celkově v regionu Střední Morava přetrvává vyšší zaměstnanost v odvětvích sekundéru a priméru. Kromě tradičně průmyslovějšího a zemědělského charakteru těchto oblastí, je to mimo jiné i odrazem ekonomicky slabší pozice kraje i nižší koupěschopnosti obyvatelstva, v důsledku čehož se negeneruje dostatečná poptávka po terciérních odvětvích.

Tabulka 6: Struktura zaměstnanosti podle sektorů NH (v %)

Region	1993			2003			Index změny 1993=100		
	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.
Praha	0,4	26,6	72,7	0,4	21,4	78,0	100,0	80,5	107,3
Středočeský kraj	8,8	43,2	47,9	5,4	36,9	57,6	61,4	85,4	120,3
Jihočeský kraj	13,1	39,2	47,7	7,0	40,2	52,4	53,4	102,6	109,9
Plzeňský kraj	11,0	40,2	48,8	5,2	41,7	53,1	47,3	103,7	108,8
Karlovarský kraj	5,3	45,2	49,3	2,9	42,3	54,7	54,7	93,6	111,0
Ústecký kraj	5,8	48,2	45,9	3,4	40,0	56,4	58,6	83,0	122,9
Liberecký kraj	5,4	49,1	45,5	3,5	48,7	47,6	64,8	99,2	104,6
Královéhradecký kraj	7,9	44,7	47,4	5,5	38,1	56,0	69,6	85,2	118,1
Pardubický kraj	10,9	44,9	44,2	6,6	45,4	47,8	60,6	101,1	108,1
Vysočina	18,0	42,5	39,5	10,4	44,3	45,3	57,8	104,2	114,7
Jihomoravský kraj	9,1	42,0	48,9	4,7	39,1	56,1	51,6	93,1	114,7
Olomoucký kraj	9,8	44,8	45,4	7,1	42,8	50,0	72,4	95,5	110,1

Region	1993			2003			Index změny 1993=100		
	I.	II.	III.	I.	II.	III.	I.	II.	III.
Zlínský kraj	7,5	51,0	41,1	3,4	49,0	47,3	45,3	96,1	115,1
Moravskoslezsko	4,7	51,0	44,4	3,1	45,0	51,9	66,0	88,2	116,9
Česká republika	7,7	42,9	49,4	4,5	39,4	56,1	58,4	91,8	113,6

Poznámka: Údaje jsou za podnikatelskou sféru bez malých podniků (do 20 zaměstnanců) a podnikatelů nezapsaných do obchodního rejstříku

Zdroj: ČSÚ

Dosavadní průmyslový potenciál krajů je založen na existenci dříve významných výrobních podniků z tradičních odvětví průmyslu (strojírenství, textilní, potravinářský nebo dřevozpracující průmysl). Tyto podniky však nemají potřebnou výkonnost, ve srovnání s konkurencí výrazně zaostávají (viz níže lokalizační kvocienty podle odvětví). Samozřejmě ale existují v kraji i relativně silná odvětví, kterými jsou například elektrotechnický průmysl nebo výroba plastů a obuvi. Určitým negativem je nízká úroveň modernizace výroby ve srovnání s ČR a nedostatek špičkových a progresivních technologií (PRUOOK, PRUOZK).

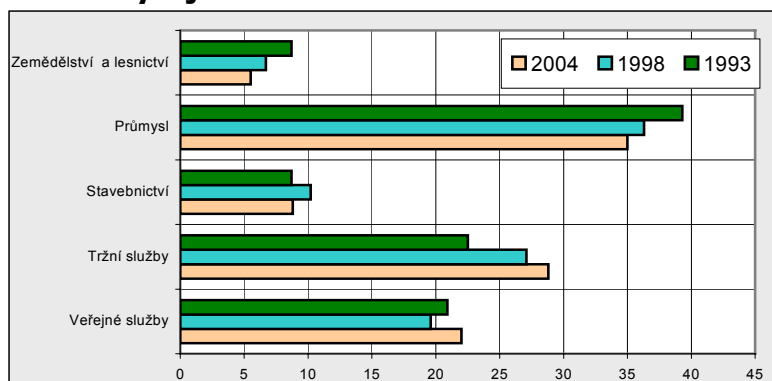
Tabulka 7: Zaměstnaní v hospodářství podle ekonomických odvětví (v %)

Odvětví	Zlínský kraj			Olomoucký kraj			Střední Morava		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Primární činnosti	3,4	3,4	3,4	7,3	6,5	7,1	5,4	5,0	5,3
Průmysl	39,7	41,4	39,8	32,9	33,9	33,9	36,2	37,5	36,7
Stavebnictví	10,0	8,6	9,3	8,3	8,2	8,9	9,2	8,4	9,1
Tržní služby	26,3	26,8	27,4	27,1	29,0	27,2	26,7	27,9	27,3
Veřejné a sociální služby	20,3	19,6	19,8	24,3	22,3	22,9	22,4	21,0	21,4

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého a Zlínského kraje, vlastní výpočty

Následující graf pak dokládá hlavní změny v ekonomické struktuře v regionu Střední Morava.

Graf 1: Vývoj zaměstnanosti v hlavních sektorech NH v regionu Střední Morava

Zdroj: ČSÚ

Dalším ukazatelem hodnotícím ekonomickou základnu regionu Střední Morava a její strukturu je počet ekonomických subjektů podle hlavních ekonomických odvětví. Při tomto hodnocení je nutné upozornit na jednoznačně vyšší dominanci ekonomických subjektů z odvětví

zemědělství než je jejich podíl na úrovni ČR a naopak výrazně nižší podíl ekonomických subjektů z odvětví tržních služeb. Vyšší podíl ekonomických subjektů v zemědělství je opět dán více zemědělským charakterem tohoto regionu, což nemusí být problémem, pokud jsou tyto podniky konkurenceschopné.

Tabulka 8: Ekonomické subjekty podle převažující činnosti, 2003

Region	Zemědělství	Průmysl	Stavebnictví	Tržní služby	Sociální služby a vzdělávání
Jeseník	11,4	17,2	15,6	53,0	2,8
Kroměříž	10,6	18,3	12,6	55,2	3,3
Olomouc	6,8	14,6	11,5	63,5	3,6
Prostějov	10,1	19,0	11,4	56,3	3,2
Přerov	8,7	15,7	11,5	60,7	3,4
Šumperk	10,4	16,4	13,0	57,2	3,0
Uherské Hradiště	9,1	21,5	13,9	52,8	2,7
Vsetín	11,9	20,6	11,2	53,4	3,0
Zlín	7,2	18,0	11,6	60,4	2,7
Olomoucký kraj	8,8	16,1	12,1	59,6	3,3
Zlínský kraj	9,3	19,4	12,2	56,2	2,9
Střední Morava	9,0	17,8	12,2	57,9	3,1
Česká republika	6,3	14,5	12,1	64,1	3,1

Poznámka: Chybí údaje za ekonomické subjekty v veřejných službách, podíl počítán bez nich

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého a Zlínského kraje, Statistická ročenka ČR, vlastní výpočty

Výrazné rozdíly podle počtu ekonomických subjektů podle jejich převažující činnosti existují i mezi jednotlivými okresy tohoto regionu. Zatímco nejbližší národní struktuře jsou dva okresy krajských měst Olomouce a Zlína, tedy metropolitní centra, nejméně „progresivní“ strukturu mají okresy Jeseník, Uherské Hradiště a Vsetín.

Kromě struktury ekonomické základny je důležitou charakteristikou ekonomiky regionu také míra podnikatelské aktivity. Pro hodnocení podnikatelské aktivity bude využito databáze počtu registrovaných fyzických osob k platbě DPH. Tento ukazatel na rozdíl od pouhého počtu podnikatelů lépe vystihuje skutečnou podnikatelskou aktivitu, neboť jen ve velmi omezené míře zahrnuje podnikatele, kteří sice vlastní oprávnění vykonávat určitou podnikatelskou činnost, ale tuto ve skutečnosti nevykonávají.

Podnikatelská aktivita má částečně vysvětlující funkci ve vztahu k ekonomické výkonnosti a nezaměstnanosti v regionech. Intenzita podnikatelské aktivity ukazuje na životaschopnost místní ekonomiky. Malé a střední firmy představují stabilní základnu místní ekonomiky. Jednak jsou zdrojem vzniku nových tahounů místní ekonomiky a především jsou bezpečným zdrojem pracovních míst. Velké množství úspěšných menších firem je v tomto ohledu důležitější pro stabilitu regionu než jeho závislost na několika velkých podnicích. Podniky v kategorii 1-10 zaměstnanců se na celkovém počtu ekonomických subjektů v regionu podílejí přibližně 10 % (v Olomouckém kraji 10 %, v Zlínském kraji 9 %).

Podnikatelská aktivita v regionu Střední Morava odpovídá v podstatě národní úrovni. V regionu existují podle této charakteristiky ale výrazné rozdíly, které odrážejí mimo jiné i

odlišný přístup k podnikatelské aktivitě ve vyspělých a zaostávajících regionech. Zatímco v ekonomicky úspěšných regionech je podnikání odrazem větší ochoty lidí podstupovat riziko a vyjadřuje jejich postoj k ekonomické seberealizaci, v zaostávajících regionech bývá často jedinou možností pracovního uplatnění, zejména v období zániku nebo restrukturalizace místních velkých zaměstnavatelů.

Tabulka 9: Počet subjektů – fyzických osob registrovaných jako plátcí DPH na 1000 ob.

Region	1993	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Jeseník	56,4	144,0	148,1	153,4	155,2	156,7	156,7
Olomouc	5,8	14,1	14,6	14,9	15,0	14,9	15,1
Prostějov	11,5	25,2	26,6	27,4	28,1	28,7	29,0
Přerov	9,8	21,8	22,4	23,1	23,6	23,8	23,7
Šumperk	2,6	6,1	6,2	6,5	6,7	6,8	6,9
Kroměříž	23,8	52,3	52,7	54,0	52,8	52,9	51,3
Uherské Hradiště	7,4	18,5	18,7	19,2	19,5	19,6	19,5
Vsetín	9,0	24,3	25,3	25,9	26,2	25,9	26,2
Zlín	7,2	18,4	19,2	19,8	20,1	20,3	20,3
Olomoucký kraj	10,4	24,7	25,5	26,3	26,7	27,0	27,1
Zlínský kraj	10,7	26,0	26,7	27,4	27,4	27,4	27,2
Střední Morava	10,5	25,3	26,1	26,8	27,1	27,2	27,1
Česká republika	10,6	25,5	26,2	26,9	27,4	27,8	27,8

Zdroj: MF, ČSÚ, vlastní výpočty

To, že tyto údaje o podnikatelské aktivitě vykazují na úrovni celého NUTS II hodnoty blízké republikovému průměru (na okresní úrovni však je již patrné zaostávání některých částí kraje), však neznamená, že by podnikatelský sektor neměl žádné problémy. Spíše opak je pravdou a tématicky zaměřené koncepční dokumenty krajů tvořících NUTS II Střední Morava (Koncepce rozvoje podnikání Olomouckého kraje (2005) a Analýza malého a středního podnikání ve Zlínské kraji (2003)) vymezují zejména následující oblasti vhodné pro podporu:

- nabídka prostor pro podnikatele (zejména ze sektoru vyspělých technologií)
- nabídka rizikového kapitálu jako inovativní aktivita v rámci ČR
- lepší přístup podnikatelů k podpůrným službám
- podnikatelská školení
- propojení aktivit vysokých škol a MSP
- vytváření spolupracujících sítí MSP

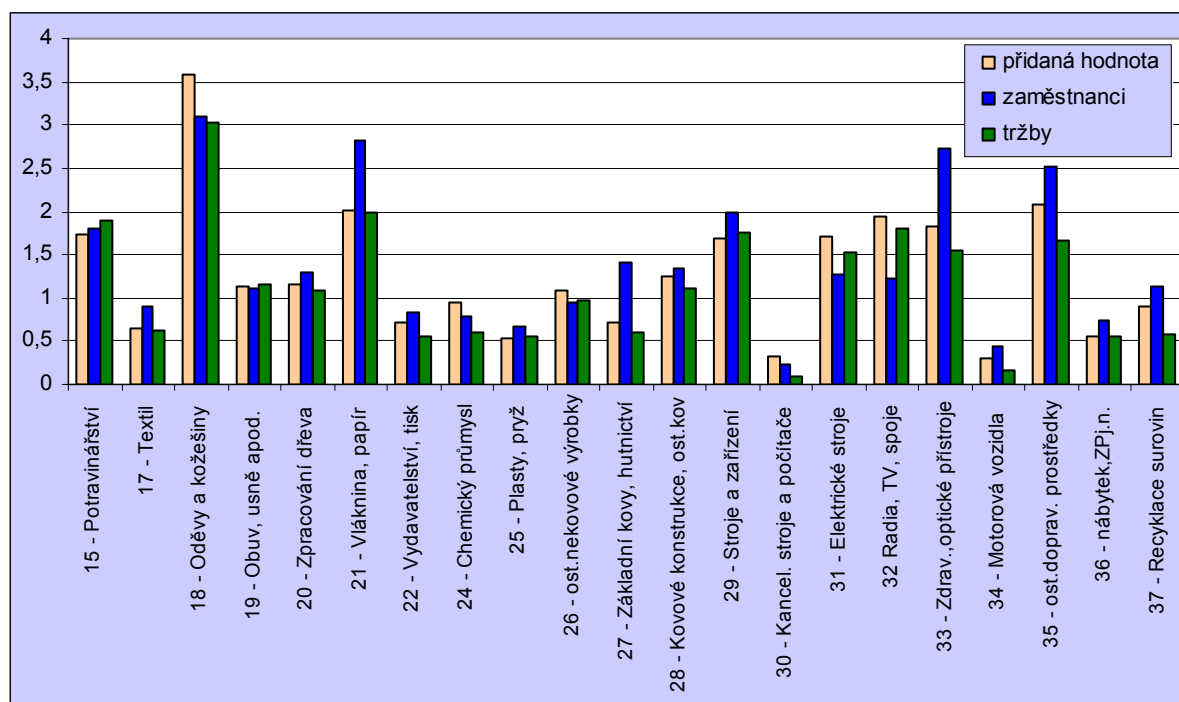
K identifikaci klíčových a konkurenceschopných odvětví bude využita obdobná metoda, která se nyní využívá při mapování klastrů, a to metoda tzv. lokalizačních kvocientů. Takzvaný lokalizační kvocient (LQ = location quotient) je poměrná hodnota, která udává, kolikrát je podíl odvětví, v tomto případě na zaměstnanosti, přidané hodnotě a tržbách, v regionu vyšší než ve vyšším územním celku, v tomto případě ČR. V případě, že LQ je větší než jedna, znamená to, že dané odvětví je v regionu nadprůměrně zastoupeno.

V následujících dvou grafech jsou znázorněny lokalizační kvocienty za Olomoucký a Zlínský kraj za rok 2003. V případě Olomouckého kraje podle tří porovnaných lokalizačních kvocientů

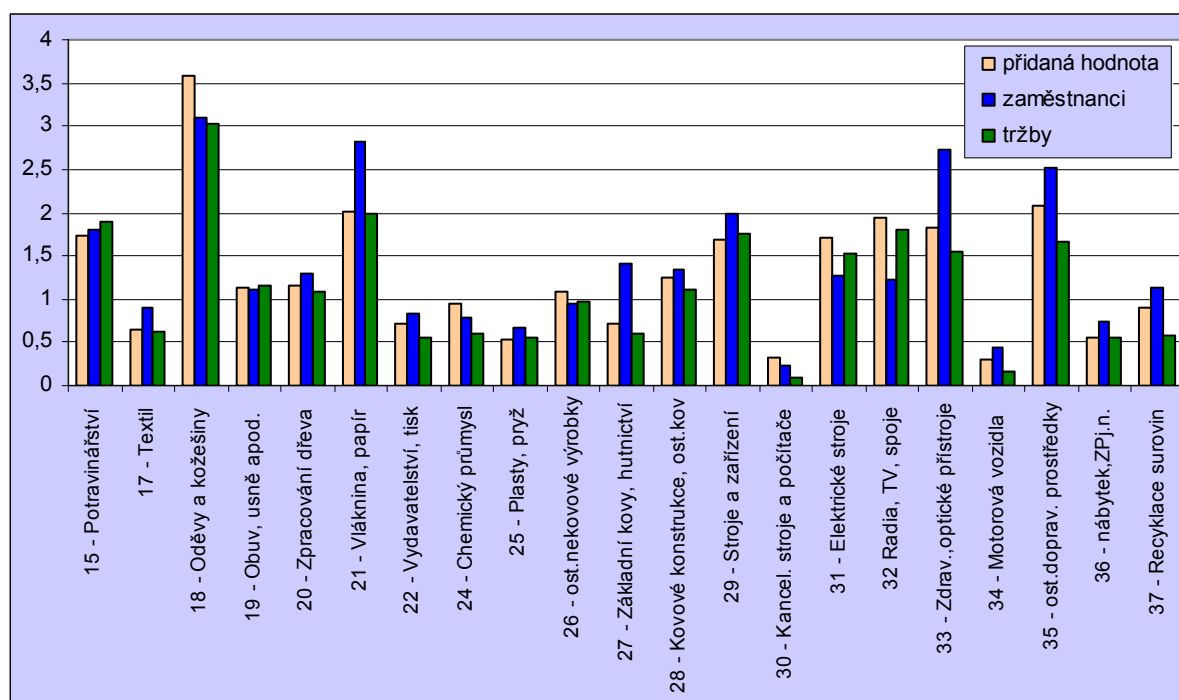
a jejich kompozitního LQ, spočítaného jako prostý průměr těchto tří, jsou regionálně významnými odvětvími (LQ vyšší než 1,5) potravinářství, výroba oděvů a kožesin, výroba vlákniny a papíru, strojů a zařízení, elektrických strojů, výroba rádiových, televizních a spojových zařízení a přístrojů, zdravotnických a optických přístrojů a ostatních dopravních prostředků (bez motorových vozidel). Ve Zlínském kraji jsou takto významná odvětví odlišná. LQ vyšší než 1,5 měla v roce 2003 odvětví výroba obuvi a usní, zpracování dřeva, chemický průmysl, výroba pryžových výrobků a plastů, výroba kovových konstrukcí a výroba rádiových, televizních a spojových zařízení a přístrojů.

Pro zhodnocení toho, jaká odvětví v regionu jsou konkurenceschopná a jaká je proto dobré podporovat, vzhledem k podpoře dalšího růstu a zaměstnanosti v regionu, využít rovněž informací a dat o exportu podle jednotlivých průmyslových odvětví a krajů. Odvětví, která se více podílejí na exportu kraje lze považovat za konkurenceschopná, neboť se prosazují také na jiných trzích. Významný je i podíl kraje z hlediska daného odvětví na exportu celé ČR (pro zjištění konkurenceschopnosti na světových trzích lze doplňkově sledovat podíl exportu ČR ve vybraných odvětvích na exportu z hlediska celého světa podle databáze OSN).

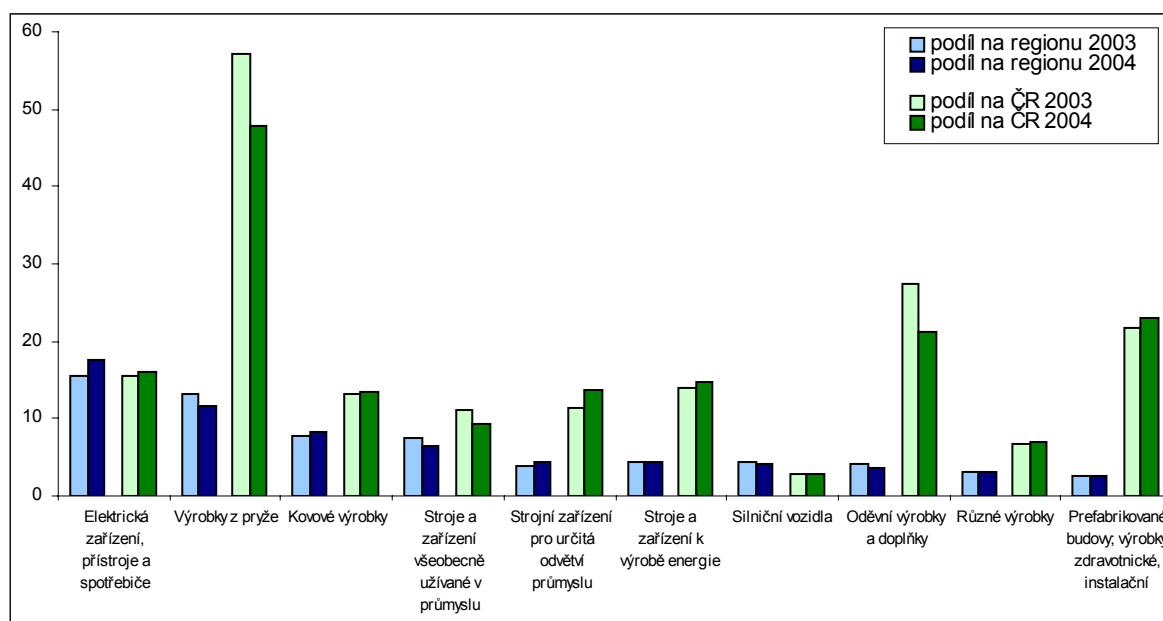
Graf 2: LQ přidané hodnoty, zaměstnanosti a tržeb v Olomouckém kraji (r. 2003)

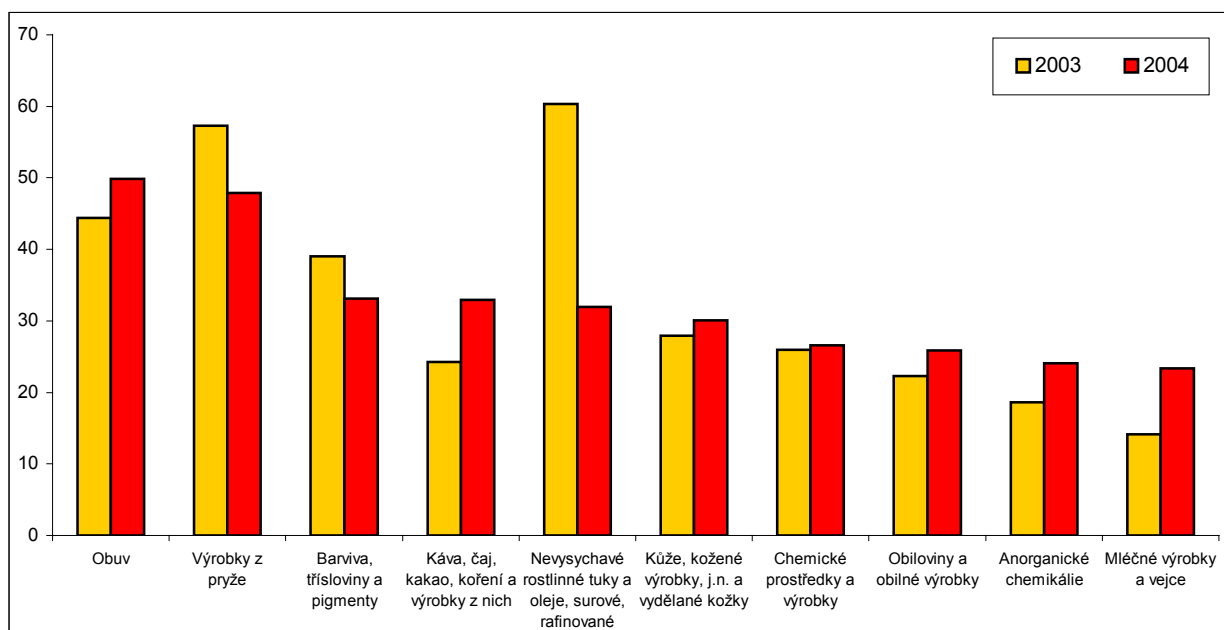

Zdroj: ČSÚ

Graf 3: LQ přidané hodnoty, zaměstnanosti a tržeb ve Zlínském kraji (r.2003)**Zdroj:** ČSÚ

Podíl prvních deseti průmyslových odvětví podle jejich podílu na exportu celého regionu a zároveň jejich podíl na exportu celé ČR je znázorněn v následujícím grafu 4. Pro porovnání je v následujícím grafu 5 uveden podíl prvních deseti odvětví regionu podle jejich podílu na exportu ČR.

Graf 4: Podíl exportu podle odvětví na celkovém exportu regionu Střední Morava a exportu ČR (v %)**Zdroj:** ČSÚ - Regionální národní účty, Kraje České republiky 2003, Panorama českého průmyslu 2004 (MPO)

Graf 5: Podíl exportu prvních deseti odvětví na celkovém exportu ČR (v %)

Zdroj: ČSÚ - Regionální národní účty, Kraje České republiky 2003, Panorama českého průmyslu 2004 (MPO)

Podle dvou předchozích grafů společně se srovnáním exportu ČR a jeho podílu na světovém exportu je možné odvodit, která z odvětví jsou v regionu Střední Morava konkurenceschopná a která by bylo dobré nadále podporovat, zejména směrem ke zvyšování jejich kvality. Některá z vybraných odvětví jsou pro region významná, např. odvětví textilních výrobků (oděvní výrobky, obuv, textilní tkaniny), ale z hlediska celosvětového obchodu s nimi je dlouhodobá udržitelnost těchto odvětví problematická, zejména vzhledem k výrazné konkurenci na „východě“. Jedním z možných řešení pro tato odvětví je posun ke kvalitativně vyšším výrobkům, které nebudou konkurovat nízkou cenou, ale především kvalitou a designem.

Dalšími významnými odvětvími regionu je výroba elektrických zařízení, strojních zařízení a strojů pro další průmyslová odvětví. V těchto odvětvích má region dlouho tradici a jejich podíl na exportu ČR je poměrně významný (pohybuje se v rozmezí 9 – 16 %). Navíc v těchto odvětvích je také poměrně významný export celé ČR z hlediska celosvětového exportu, a je proto možné považovat tato odvětví za jedna z klíčových a konkurenceschopných.

Druhý nejvýznamnější podíl na světovém exportu (po elektrickém proudu) měla ČR v roce 2004 v odvětví výroby výrobků z pryže, které je také významným odvětvím v regionu Střední Morava. Obdobně je na tom odvětví „Prefabrikované budovy; výrobky zdravotnické, instalační“.

Naopak jako slabší odvětví z hlediska lokalizačních kvocientů i podílu na exportu regionu a ČR se jeví tato odvětví: papírenský průmysl, výroba kancelářských strojů a zařízení k automatickému zpracování dat, počítačů, zařízení telekomunikace a zvuku nebo anorganické chemikálie, podobně také výroba rádiových, televizních a spojových zařízení a přístrojů, která je ale podle LQ zaměstnanosti odvětvím významnějším. Tato odvětví se ale významně podílejí na českém exportu (více než 0,5 % na celosvětovém exportu) a lze je tedy považovat za konkurenceschopná. V regionu je jejich význam zatím nižší, ale například export v rámci papírenského průmyslu nebo výroby anorganických chemikálií tvoří 17,

resp. 24 % exportu ČR. I tato odvětví je možné z hlediska budoucího vývoje považovat za významná.

V regionu má silnou pozici, zejména díky zemědělské tradici a vyššímu podílu zemědělské výroby na zaměstnanosti v regionu, také potravinářství. I zde však platí, že nelze z hlediska budoucího vývoje a pozice ČR v rámci globálního světa v rámci tohoto odvětví konkurovat nízkými cenami, ale je nutné vsadit na kvalitu, odlišnost, tradici, místní specifika apod.

Klíčové problémy a jejich příčiny

- ***Nedostatečná výkonnost průmyslových odvětví a nižší podíl odvětví s vyšší přidanou hodnotou (SROP, PRUOZK, PRUOOK, SRR)***

Nižší výkonnost průmyslových odvětví je jednou z příčin celkově nižšího ekonomického výkonu regionu a nižší konkurenceschopnosti. Jendou z příčin je nízká úroveň modernizace výroby a nedostatek špičkových a progresivních technologií. Z tohoto pohledu je tedy potřeba podporovat zavádění nových, méně energeticky náročných technologií a tím zvýšit jejich výkon a také konkurenceschopnost.

- ***Vyšší zaměstnanost v odvětvích s nižší přidanou hodnotou (např. výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků nebo textilní a oděvní výroba)***

Většina okresů regionu Střední Morava byla v minulosti i na počátku období transformačních procesů tradičně chápána jako ekonomicky silné oblasti s vyšším zastoupením velkých průmyslových podniků. Potíže z poloviny 90. let v privatizaci a restrukturalizaci průmyslu byly zapříčiněny převážně vnějšími vlivy, jako je způsob privatizace velkých podniků v ČR, dále špatná dopravní dostupnost a obslužnost kraje, rozdělení republiky, rozpad většiny konsolidovaných výzkumných kapacit v kraji apod. Vznikající sektor MSP za výše popsáných podmínek bránících jeho dynamickému rozvoji nemohl být schopen nahradit velké průmyslové podniky se širokým zázemím. Ani uplatnění významného vnitřního potenciálu kraje v podobě zručné a adaptabilní pracovní síly nemohlo tyto vnější vlivy překonat.

- ***Nízká úroveň modernizace výroby a málo špičkových a progresivních technologií (PRUOOK, PRUOZK)***

V důsledku nízkého ekonomického výkonu nedochází v dostatečné míře k vytváření poptávky a generaci příjmů potřebných k modernizaci výroby a technologickým inovacím.

- ***Mírně podprůměrná alokace podnikatelských subjektů***

Příčinnou podprůměrné alokace podnikatelských subjektů, včetně zahraničních investorů, je nižší atraktivita regionu Střední Morava. Nižší atraktivita spočívá v horší dopravní dostupnosti (např. Zlínské metropolitní oblasti), nižší kvalifikaci pracovních sil nebo méně příznivé geografické poloze. Možným řešením je podpora vytvoření příznivého prostředí pro podnikání a inovace v souladu s návrhy regionálních koncepčních dokumentů.

3.2 Trh práce

3.2.1 Nezaměstnanost

Klíčovým indikátorem situace na trhu práce je míra nezaměstnanosti, která v regionálním průmětu slouží jako jedno ze základních kritérií pro vymezení problémových regionů. Míra

nezaměstnanosti v regionu Střední Morava je nadprůměrná a patří k nejvyšším mezi regiony ČR. K její eskalaci došlo podobně jako na národní úrovni zejména po roce 1997 v souvislosti s nástupem hlavní fáze restrukturalizace ekonomiky, která je doprovázena poklesem zaměstnanosti v zaostávajících a neperspektivních odvětvích. Vyšší míru nezaměstnanosti než Olomoucký a Zlínský kraj měly v roce 2003 pouze strukturálně postižené kraje Ústecký a Moravskoslezský. Slabou pozici vykazují kraje regionu Střední Moravy také podle ukazatele počtu neumístěných uchazečů na 1 volné pracovní místo, jejichž počet je oproti národní úrovni vyšší. To dokládá mimo jiné nedostatečnou tvorbu nových pracovních příležitostí. Naopak shodný s národní úrovní je podíl dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů, který v roce 2003 činil přibližně 40 %.

Tabulka 10: Vybrané ukazatele nezaměstnanosti podle krajů

Region	Registrovaná míra nezaměstnanosti		Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo		Podíl dlouhodobě nezaměstnaných	
	1997	2003	1997	2003	1997	2003
Hlavní město Praha	0,9	4,02	0,7	3,0	6,9	23,8
Středočeský	4,6	7,43	3,2	7,4	17,7	33,6
Jihočeský	4,0	6,96	2,2	10,1	14,1	26,4
Plzeňský	4,2	7,60	3,3	8,5	17,6	34,0
Karlovarský	4,6	10,62	4,5	15,1	12,0	40,9
Ústecký	10,0	17,94	10,5	27,9	26,6	51,1
Liberecký	5,2	9,48	3,5	11,8	16,3	35,3
Královéhradecký	4,0	7,89	2,7	9,6	14,9	29,9
Pardubický	4,7	9,42	3,0	9,9	18,2	33,6
Vysočina	5,7	9,20	4,5	18,1	19,2	33,8
Jihomoravský	5,4	11,45	6,5	20,9	17,9	40,7
Olomoucký	7,6	12,48	6,4	16,4	20,1	40,2
Zlínský	4,7	10,61	3,8	25,9	15,6	38,8
Moravskoslezský	7,9	16,84	9,1	44,2	23,2	49,5
Česká republika	5,2	10,31	4,3	13,5	19,6	40,3

Zdroj: ČSÚ

Na úrovni okresů kraje je míra registrované nezaměstnanosti výrazně diferencována. Variační koeficient míry nezaměstnanosti dosahoval mezi okresy k 31. 12. 2004 přibližně 24 % a variační rozpětí skoro 10 % (Jeseník 18 % versus Uherské Hradiště necelých 9 %).

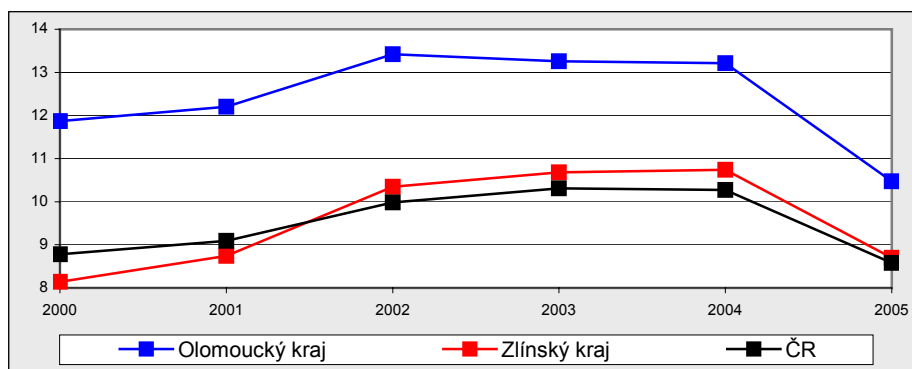
Tabulka 11: Vývoj registrované míry nezaměstnanosti (k 31.12.)

Okres/Region	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
Jeseník	13,17	15,08	18,71	17,23	18,42	17,25
Kroměříž	9,83	9,54	10,58	11,34	12,10	14,46
Olomouc	11,36	11,37	12,03	11,65	10,59	10,04
Prostějov	10,39	9,87	10,84	11,02	10,72	9,85
Přerov	14,16	12,25	12,95	13,95	13,32	12,59
Šumperk	11,26	12,41	12,59	12,46	12,99	12,61
Uherské Hradiště	7,18	7,65	9,07	9,12	8,78	8,46
Vsetín	9,53	10,36	12,09	12,34	12,46	11,89
Zlín	6,89	7,40	9,64	9,92	9,61	8,96
Olomoucký kraj	11,9	12,20	13,42	13,26	13,21	10,47
Zlínský kraj	8,1	8,74	10,35	10,68	10,74	8,70
Česká republika	8,8	9,09	9,98	10,31	10,27	8,58

Poznámka: * k 30.6. 2005

Zdroj: MPSV

Vývoj míry nezaměstnanosti na úrovni okresů regionu Střední Morava v období 2000 – 2005 charakterizují podobné vývojové tendence jako na úrovni ČR. Zatímco až do roku 2003 se míra nezaměstnanosti mírně zvyšovala, po tomto roce došlo k mírnému poklesu. Základní obraz regionální diferenciaci v míře nezaměstnanosti je na úrovni okresů sledovaného regionu relativně stabilní. Okresy s jednou z nejvyšších nezaměstnaností na začátku sledovaného období mají také jednu z nejvyšších nezaměstnaností na jeho konci, resp. na konci roku 2004 a naopak (koeficient korelace pořadí na úrovni okresů mezi roky 2000 a 2004 je 0,73; signifikantní na hladině významnosti 0,05).

Graf 6: Vývoj registrované míry nezaměstnanosti

Zdroj: MPSV

Celkově je patrný výrazný rozdíl mezi okresy Olomouckého a Zlínského kraje, které kromě okresu Kroměříž, vykazují výrazně nižší hodnoty míry nezaměstnanosti. Tento rozdíl je patrný také z grafu č. 4, kde je porovnán vývoj registrované míry nezaměstnanosti obou krajů s vývojem v ČR.

Tabulka 12: Registrovaná míra nezaměstnanosti v obcích s rozšířenou působností

Region	2003	2004	Region	2003	2004
Uherské Hradiště	8,53	8,20	Hranice	12,69	11,90
Vizovice	8,67	8,52	Bystřice pod Hostýnem	11,64	11,94
Zlín	9,15	8,65	Konice	13,77	12,77
Olomouc	10,42	9,53	Vsetín	13,82	12,86
Holešov	9,67	9,77	Zábřeh	12,04	12,86
Uherský Brod	10,18	9,88	Kroměříž	11,80	12,89
Otrokovice	10,32	9,90	Rožnov pod Radhoštěm	11,10	13,19
Luhačovice	10,23	10,36	Přerov	13,90	13,26
Prostějov	10,72	10,52	Šumperk	12,96	13,39
Valašské Meziříčí	10,98	11,22	Valašské Klobouky	13,60	13,91
Mohelnice	11,21	11,76	Uničov	17,26	16,04
Šternberk	13,27	11,86	Lipník nad Bečvou	17,11	17,05
Litovel	13,52	11,89	Jeseník	17,24	18,43

Poznámka: Registrovaná míra nezaměstnanosti je vypočtena jako podíl registrovaných uchazečů o zaměstnání a obyvatel ekonomicky aktivních (podle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001)

Zdroj: ČSÚ

Výrazné rozdíly existují také mezi jednotlivými mikroregiony Střední Moravy a v rámci jednotlivých okresů. Na mikroregionální úrovni je do jisté míry možno pozorovat rozdíly ve třech skupinách mikroregionů. Jednak to jsou regiony s vysoce nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti, ke kterým patří Jeseník, Lipník nad Bečvou a Uničov, dále velká skupina s mírně nadprůměrnou nezaměstnaností (mikroregiony s mírou nezaměstnanosti vyšší než 10 %) a nakonec menší skupinka mikroregionů s podprůměrnou mírou nezaměstnanosti, mezi něž patří například Uherské Hradiště, Zlín a Olomouc.

Situace na trhu práce v okresech s nejvyšší nezaměstnaností je dále komplikována počtem uchazečů na 1 volné pracovní místo. Počet uchazečů připadajících na 1 volné pracovní místo je celkově v regionu Střední Moravy mírně nad úrovní ČR, což odpovídá také vyšší míře nezaměstnanosti. Na základě toho je možné konstatovat, že příčinnou nadprůměrné míry nezaměstnanosti je obecně nedostatek pracovních příležitostí. Mezi mírou nezaměstnanosti a počtem uchazečů na 1 volné pracovní místo nebyla ale na úrovni okresů Střední Moravy objevena silná závislost. Řada okresů s relativně nízkou mírou nezaměstnanosti má vyšší počet uchazečů o práci připadajících na 1 volné pracovní místo. Pouze u okresů Prostějov a Uherské Hradiště se nižší míra nezaměstnanosti odráží také v nízkém počtu uchazečů připadajících na 1 volné pracovní místo, který je zde pod úrovní ČR.

Sledovaný rozpor mezi výší míry nezaměstnanosti a počtem uchazečů na 1 volné pracovní místo je možné vysvětlit odlišnými příčinami nezaměstnanosti. Zatímco v okresech, kde je vysoká míra nezaměstnanosti ale nižší počet uchazečů na 1 volné pracovní místo, bude hlavní příčinou nezaměstnanosti strukturální nezaměstnanost, v okresech, kde je zároveň s vysokou mírou nezaměstnanosti i vysoký počet uchazečů na 1 volné pracovní místo, je hlavním důvodem obecně nedostatek pracovních příležitostí. Konečně u okresů, které vykazují relativně nižší míru nezaměstnanosti ale vysoký počet uchazečů na 1 volné pracovní místo, lze hovořit o nižším rozvojovém potenciálu, který nedokáže vytvořit dostatek nových

pracovních příležitostí. Kromě toho jsou tyto rozpory ovlivněny také nedostatečnou registrací volných míst.

Tabulka 13: Počet neumístěných uchazečů na 1 volné pracovní místo

Region	2000	2001	2002	2003	2004	06/2005	Index 2004/2000
Jeseník	16,5	13,7	79,6	76,6	24,3	19,2	147,8
Kroměříž	11,0	8,2	17,0	29,8	18,1	14,0	164,3
Olomouc	20,0	14,4	11,5	18,5	17,7	10,4	88,4
Prostějov	5,3	3,9	5,4	5,4	5,9	5,3	112,1
Přerov	8,4	20,2	29,3	32,8	24,3	18,9	290,0
Šumperk	10,5	19,1	24,1	25,5	28,0	22,3	267,4
Uherské Hradiště	15,8	13,7	16,8	25,8	14,5	9,4	92,0
Vsetín	11,4	10,1	19,6	29,5	22,7	20,7	199,4
Zlín	12,5	16,1	22,3	21,9	17,0	18,9	136,7
Olomoucký kraj	10,3	11,4	13,6	16,4	15,8	11,9	152,4
Zlínský kraj	12,3	11,4	19,1	25,9	17,9	15,1	145,5
Střední Morava	11,0	11,4	15,5	19,5	16,7	13,2	151,1
Česká republika	8,8	8,9	12,7	13,5	10,6	10,1	120,4

Zdroj: ČSÚ, MPSV

V období 2000-2004 docházelo k růstu počtu uchazečů na 1 volné místo - nejvíce v okresech Přerov a Šumperk, jež zaznamenaly více než dvojnásobný nárůst hodnot tohoto ukazatele. Tyto okresy se, s přihlédnutím k nižšímu tempu růstu nezaměstnanosti, nejvíce potýkají s problémem tvorby nových pracovních příležitostí. Celkové zvýšení tohoto ukazatele za region Střední Morava bylo nad celorepublikovou úrovní (viz tabulka 13).

Struktura uchazečů byla sledována podle věku, vzdělání a délky evidence, přičemž zvláštní pozornost byla věnována problémovým a hůře umístitelným skupinám obyvatel na trhu práce (uchazeči do 25 let a nad 50 let, uchazeči se základním nebo nedokončeným vzděláním, a dlouhodobě nezaměstnaní). Podíly uvedených problémových skupin na celkovém počtu uchazečů o práci dosahují v regionu Střední Moravy podobných hodnot jako na úrovni ČR.

Problematickou skupinou jsou i dlouhodobě nezaměstnaní². Podle některých výzkumů se šance této skupiny nezaměstnaných umístit se na trhu práce velmi rychle snižují a značná část se již do pracovního procesu prakticky nezapojí. Nejvyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných ve skupině uchazečů o zaměstnání je v okresech s nejvyšší mírou nezaměstnanosti. Tento fakt, podobně jako v případě hodnoty počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo, umocňuje již tak komplikovanou situaci na trhu práce v nejvíce problémových okresech Střední Moravy.

² V regionech s vysokou dlouhodobou nezaměstnaností a nezaměstnaností mladých do 25 let je vytvořen významně vyšší potenciál pro sociálně-patologické jevy (v čele s kriminalitou, užíváním drog apod.) ve srovnání s ostatními regiony. Nutné je zdůraznit, že všechny tyto jevy přímo posilují další zaostávání daného regionu.

Tabulka 14: Struktura uchazečů o práci podle vybraných charakteristik, k 30. 6. 2005

Region	do 25 let	nad 50 let	bez vzdělání a se zákl. vzděláním	dlouhodobě nezaměstnaní
Jeseník	11,9	27,9	34,6	42,4
Kroměříž	18,7	21,7	21,8	43,3
Olomouc	14,2	26,9	27,7	37,9
Prostějov	14,5	25,3	26,5	47,2
Přerov	14,5	24,6	29,4	50,5
Šumperk	15,2	24,8	29,4	45,8
Uherské Hradiště	14,5	29,6	21,4	38,7
Vsetín	13,6	27,0	21,6	45,6
Zlín	14,1	25,8	23,4	43,8
Olomoucký kraj	14,3	25,8	29,0	44,3
Zlínský kraj	15,0	26,0	22,1	43,2
Střední Morava	14,6	25,9	25,9	43,8
Česká republika	15,1	25,0	31,7	43,8

Zdroj: MPSV

Tabulka 15: Souhrnné hodnocení nezaměstnanosti podle vybraných ukazatelů

Region	VEK25	VEK50	ZAKL	DLN	VPM	MN	Celkem
Jeseník	-1,48	0,85	1,85	-0,38	0,63	1,93	9,82
Kroměříž	2,29	-1,89	-0,98	-0,15	-0,24	0,94	2,56
Olomouc	-0,19	0,43	0,33	-1,50	-0,85	-0,62	-5,11
Prostějov	-0,02	-0,29	0,07	0,82	-1,72	-0,68	-5,60
Přerov	-0,04	-0,59	0,71	1,65	0,58	0,28	4,02
Šumperk	0,34	-0,53	0,71	0,49	1,16	0,29	4,48
Uherské Hradiště	-0,07	1,61	-1,05	-1,32	-1,03	-1,18	-7,59
Vsetín	-0,56	0,48	-1,01	0,42	0,88	0,04	1,24
Zlín	-0,26	-0,09	-0,62	-0,03	0,59	-1,00	-3,82

Legenda:

VEK24 – standardizovaný podíl uchazečů o zaměstnání ve věku do 25 let

VEK50 – standardizovaný podíl uchazečů o zaměstnání ve věku 50 a více let

ZAKL – standardizovaný podíl uchazečů o zaměstnání se základním vzděláním

DLN – standardizovaný podíl dlouhodobě nezaměstnaných

VPM – standardizovaný počet uchazečů na 1 volné pracovní místo

MN – standardizovaná míra nezaměstnanosti

Poznámky: Výchozí hodnoty všech ukazatelů k 30.6. 2005; nejvyšší kladná hodnota v posledním sloupci znamená nejhorsí situaci na trhu práce v daném okrese a naopak

Na závěr analýzy nezaměstnanosti v regionu Střední Moravy bylo provedeno souhrnné porovnání, ke kterému bylo využito standardizovaných hodnot vybraných ukazatelů nezaměstnanosti z předchozí analýzy. Při výpočtu celkového postavení okresu bylo provedeno jednoduché vážení, jež v celkovém hodnocení zvýšilo význam ukazatelů míry nezaměstnanosti (váha 4) a počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo (váha 2).

Na základě celkového hodnocení trhu práce je možné středomoravské okresy rozdělit do čtyř skupin. V první skupině okresů je situace z hlediska nezaměstnanosti příznivá. Tuto skupinu tvoří celkem čtyři okresy Zlín, Olomouc, Prostějov a Uherské Hradiště. V opozici k této skupině stojí tři okresy, v nichž je situace z pohledu nezaměstnanosti velmi špatná. Těmito okresy jsou Přerov, Šumperk a především Jeseník.

3.2.2 Průměrné mzdy zaměstnanců

Vývoj mezd v ČR odráží ekonomickou situaci regionu. Výše mezd je ovlivněna strukturou zaměstnanosti, podnikatelskými subjekty a jejich fungováním, mírou nezaměstnanosti, vzděláním pracovní síly, ale také výchozí úrovní mezd (např. v Moravskoslezském kraji), podobně jako úrovní ekonomického výkonu.

V případě hodnocení krajů podle průměrné měsíční mzdy zaměstnanců můžeme pozorovat podobný „rozpor“ mezi její úrovní v jednotlivých krajích z hlediska ČR a její dynamikou mezi lety 1995 a 2004 jako tomu je u ekonomického výkonu na obyvatele. Zatímco podle výše průměrné mzdy jsou Olomoucký a Zlínský kraj mezi všemi kraji v ČR na posledních místech, podle dynamiky vývoje průměrné mzdy mezi lety 1995 a 2003 se jejich pozice mírně zlepšuje (umísťují se před strukturálně postiženými kraji, které si díky své „příhodnější“ výchozí pozici udržují podle hodnoty průměrné mzdy stále relativně silné postavení v rámci krajů ČR). Celková dynamika vývoje průměrné mzdy v Olomouckém a Zlínském kraji ale nedosáhla úrovně ČR a tyto dva kraje se během sledovaného období ještě více propadly.

Tabulka 16: Vývoj průměrné měsíční mzdy podle krajů

Region	1995	2004	ČR = 100 1995	ČR = 100 2004	Index změny 2004/1995
Praha	10 520	23 174	128,8	124,7	220,3
Středočeský	8 042	18 225	98,4	98,1	226,6
Jihočeský	7 717	16 262	94,5	87,5	210,7
Plzeňský	8 020	17 324	98,2	93,2	216,0
Karlovarský	7 838	15 891	95,9	85,5	202,7
Ústecký	8 112	16 559	99,3	89,1	204,1
Liberecký	7 560	16 701	92,5	89,9	220,9
Královéhradecký	7 480	16 254	91,6	87,5	217,3
Pardubický	7 349	16 079	90,0	86,5	218,8
Vysočina	7 270	16 025	89,0	86,2	220,4
Jihomoravský	7 730	16 815	94,6	90,5	217,5
Olomoucký	7 329	15 898	89,7	85,6	216,9
Zlínský	7 603	16 072	93,1	86,5	211,4
Moravskoslezský	8 357	17 311	102,3	93,2	207,1
Česká republika	8 170	18 582	100,0	100,0	227,4

Zdroj: ČSÚ

Obecně průměrné mzdy podle ekonomických odvětví v regionu Střední Moravy kopírují trend na celorepublikové úrovni, přičemž rozdíl oproti celkové průměrné mzdě v ČR činil v roce 2003 přibližně 2 400 Kč. Vyšší rozdíl oproti národní úrovni byl v regionu Střední Moravy zaznamenán především v odvětví služeb. Naopak v průmyslu a zemědělství je rozdíl výrazně nižší.

Tabulka 17: Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců ve vybraných odvětvích, 2003

Region	Zemědělství	Průmysl	Stavebnictví	Obchod	Doprava	Peněžnictví	Veřejná správa	Celkem
Olomoucký kraj	11 636	14 169	15 462	13 475	14 908	18 126	16 791	14 304
Zlínský kraj	12 009	15 025	15 648	13 833	14 350	19 608	16 136	14 693
Střední Morava	11 823	14 597	15 555	13 654	14 629	18 867	16 464	14 499
Česká republika	12 014	16 293	16 852	17 144	18 281	33 223	19 484	16 920
Var*	192	1 696	1 297	3 490	3 652	14 356	3 021	2 421

Poznámka: * Var – rozpětí mezi průměrnou mzdou v odvětví regionu Střední Morava a ČR

Zdroj: ČSÚ

Klíčové problémy

- **Vysoká a neklesající míra nezaměstnanosti s výraznými regionálními rozdíly**

Hlavní příčinou vysoké míry nezaměstnanosti je úpadek tradičních odvětví (oděvní průmysl) a pokles zaměstnanosti v zemědělství, které bylo výrazné zejména v horských a podhorských oblastech, spojené s nižší úrovní vzdělanosti obyvatelstva a nízkou meziregionální mobilitou pracovních sil. Příčinou byl i nedostatečný rozvoj terciérních aktivit, které by absorbovaly podstatnou část pracovníků uvolňovaných z neefektivních výroby. Rozvoj terciérního sektoru se s větší intenzitou koncentroval do velkých měst a aglomerací. Dalším nedostatkem je struktura a zaměření středních a vysokých škol, které není koncipováno vzhledem k potřebám pracovního trhu (PRUOOK, PRUOZK).

- **Vyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných**

Patrně nejvíce problematickou skupinou jsou dlouhodobě nezaměstnaní, jejichž šance umístit se na trhu práce se velmi rychle snižují a značná část se již do pracovního procesu prakticky nezapojí.

- **Vyšší podíl nezaměstnaných vysokoškoláků (statistiky MPSV)**

V regionu mají nižší podíl progresivní odvětví, v kterých by našly uplatnění vysokoškolsky vzdělaní lidé a řada z nich, podle krajských koncepcí, odchází za prací do ostatních regionů. Jednou z příčin je ale také určitý nesoulad mezi absolventy a nabízenými pracovními místy. Je tedy potřebné vybudování optimálního vzdělávacího systému a určitá harmonizace středního a vyššího školství s potřebami trhu práce, požadavky zaměstnavatelů a specifiky regionu.

- **Nízké průměrné měsíční mzdy, zejména v odvětví služeb**

V důsledku nižšího ekonomického výkonu regionu dosahují průměrné měsíční mzdy v regionu podprůměrné úrovně z hlediska ČR. V důsledku nižší koupěschopnosti obyvatelstva není v regionu generována dostatečná poptávka, zejména v některých regionech, po terciérních odvětví (i základních službách), která by mohla například absorbovat část nezaměstnanosti. V této oblasti se lze zaměřit na podporu vytváření příznivého prostředí a podporu takových opatření, která povedou k vyššímu ekonomickému růstu, což napomůže také růstu mezd.

3.3 Konkurenceschopnost

Ekonomická výkonnost a regionální konkurenceschopnost jsou významným faktorem rozvoje regionů. Ekonomické subjekty stabilizují či generují nová pracovní místa v regionu a mají

zásadní vliv na prosperitu, blahobyt a životní úroveň regionů a obcí. Regionální konkurenceschopnost charakterizuje schopnost regionů generovat příjmy a udržet úroveň zaměstnanosti v rámci národní a mezinárodní konkurence.

Základním ukazatelem pro porovnávání regionální konkurenceschopnosti a socioekonomické úrovně regionů je hrubý domácí produkt.

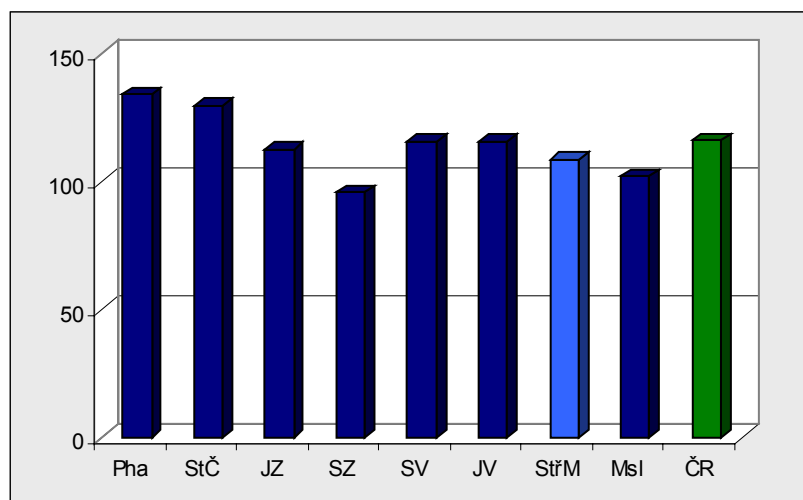
Tabulka 18: HDP na 1 obyvatele podle oblastí ve vybraných letech (v Kč)

Region	1993	2000	2001	2002	2003	Index vývoje HDP na obyv. 1993=100
Praha	164 482	449 175	513 162	534 932	563 617	342,7
Středočeský kraj	78 845	174 111	184 377	193 650	203 460	258,0
Jihozápad	94 845	194 657	205 179	213 912	225 546	237,8
Severozápad	94 520	172 641	180 045	188 715	198 744	210,3
Severovýchod	87 817	178 083	188 217	198 505	210 335	239,5
Jihovýchod	92 056	182 918	198 829	209 401	221 618	240,7
Střední Morava	85 737	167 256	178 010	183 465	194 788	227,2
Moravskoslezsko	95 006	175 132	189 099	197 650	208 799	219,8
Česká republika	98 763	209 302	226 449	236 714	250 033	253,2
ČR bez Prahy	89 979	178 006	189 589	198 495	209 728	233,1

Zdroj: ČSÚ

Současné rozdíly v ekonomickém výkonu jednotlivých regionů jsou stále do jisté míry způsobeny skutečností, že regiony dříve preferované, tudíž s vyšší počáteční úrovní ekonomického výkonu na obyvatele (Karlovarský, Ústecký, Zlínský a Moravskoslezský kraj), dosahují podstatně horších výsledků z hlediska dynamiky ekonomického růstu, zatímco regiony s nižší počáteční úrovní ekonomického výkonu na obyvatele tyto regiony dostihly, v řadě případů již předstihly. Stabilními vedoucími regiony z hlediska ekonomického výkonu jsou Praha, Jihomoravský a Plzeňský kraj. Naopak region Střední Morava patří k regionům s relativně nižší dynamikou ekonomického výkonu na jednoho obyvatele, která jej řadí na třetí místo od konce mezi regiony NUTS II. Podle úrovně ekonomického výkonu v roce 2003 patřil region Střední Morava na poslední místo mezi regiony NUTS II.

Následující graf vypovídá o dynamice vývoje HDP podle regionů ve stálých cenách ve srovnání s rokem 1995. Vývoj v regionu Střední Moravy lze podle dynamiky vývoje ekonomického výkonu (HDP) označit za stagnační. Nedostatečný ekonomický růst v tomto regionu, případně v jeho některých částech, se negativně odráží také v oblasti zaměstnanosti (viz kapitola 3.2.1.). Odlišnosti v dynamice růstu HDP jednotlivých regionů našly svůj odraz i ve změnách podílu těchto regionů na celorepublikové tvorbě HDP. Podíl vytvořeného HDP na 1 obyvatele v regionu Střední Moravy se tak mezi lety 1993 – 2003 mírně snížil (z přibližně 87 na 86 %).

Graf 7: Vývoj regionálního HDP ve stálých cenách – rok 1995 = 100

Zdroj: ČSÚ

Dalším ukazatelem, kterým je možné hodnotit konkurenceschopnost jednotlivých regionů, je exportní výkonnost. Střední Morava se řadí pod průměr celorepublikové úrovně exportní výkonnosti, a to jak podle jejího podílu na celkovém vývozu, tak podle exportní výkonnosti relativizované počtem obyvatel regionu. Jednou z významných příčin je poloha tohoto regionu na východní hranici ČR a jeho špatná dopravní přístupnost. Nedostatečně využitou oblastí je export na Slovensko a dále příhraniční spolupráce se Slovenskem.

Tabulka 19: Exportní výkonnost podle oblastí NUTS II, 2003

	Vývoz (v mil. Kč)	Podíl	na 1 obyv. (v tis. Kč)
Praha	64 634	4,7	55,6
Střední Čechy	254 907	18,6	225,3
Jihozápad	188 435	13,7	160,5
Severozápad	135 542	9,9	120,6
Severovýchod	271 840	19,8	183,5
Jihovýchod	185 877	13,5	113,4
Střední Morava	137 682	10,0	112,1
Moravskoslezsko	132 893	9,7	105,4
Česká republika	1 371 810	100	134,5

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Rozdíly v rozvojovém potenciálu jednotlivých regionů, jejich lokálním prostředím a také v ekonomické úrovni ovlivňují příliv přímých zahraničních investic (PZI). Příliv PZI je další charakteristikou konkurenceschopnosti regionů a jejich atraktivitu.

Z následujících dvou tabulek je patrné, že atraktivita regionu Střední Morava pro zahraniční investice je relativně nízká a z hlediska ČR podprůměrná. Její podíl na PZI ve sledovaných letech činil v průměru 5 %. Pro region Střední Moravy je charakteristické, že mezi jednotlivými okresy panuje značná nerovnováha v objemu investic, a to jak z hlediska absolutní výše investic ve sledovaném období, tak z hlediska objemu investic na jednoho obyvatele.

Tabulka 20: Stav přímých zahraničních investic v letech 1998-2003, v tis. Kč

Region	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Jeseník	869 815	963 374	974 575	998 157	1 067 102	1 244 014
Olomouc	1 092 291	1 595 711	2 341 375	2 333 405	3 041 244	6 085 750
Prostějov	1 455 426	2 233 932	2 113 390	2 304 229	2 009 643	2 026 133
Přerov	3 778 213	5 016 788	5 711 565	11 884 557	13 757 812	13 254 026
Šumperk	4 947 315	6 450 961	6 725 365	6 825 471	6 733 494	8 388 169
<i>Olomoucký kraj</i>	<i>12 143 060</i>	<i>16 260 767</i>	<i>17 866 270</i>	<i>24 345 819</i>	<i>26 609 295</i>	<i>30 998 091</i>
Kroměříž	103 184	293 449	353 640	357 268	678 602	566 347
Uherské Hradiště	199 932	2 178 903	1 458 244	4 347 921	4 260 961	4 916 500
Vsetín	1 497 870	4 678 675	4 867 782	5 045 566	4 596 555	3 235 028
Zlín	10 752 765	-1 935 621	13 648 634	16 669 848	21 273 054	19 428 244
<i>Zlínský kraj</i>	<i>12 553 751</i>	<i>5 215 406</i>	<i>20 328 300</i>	<i>26 420 603</i>	<i>30 809 172</i>	<i>28 146 120</i>
Střední Morava	24 696 811	21 476 172	38 194 570	50 766 422	57 418 467	59 144 211
Česká republika	429 167 820	631 505 252	818 411 657	982 334 954	1 165 529 093	1 161 783 672

Zdroj: ČNB

Nejúspěšnějšími se z pohledu přílivu PZI staly okres Zlín a okres Přerov, kde byla lokalizována investice LG Philips. Zde byla hodnota PZI na jednoho obyvatele přibližně dvojnásobná oproti celoregionální úrovni. Naopak nejméně atraktivním regionem z pohledu zahraničních investic byl okres Kroměříž. Postavení okresu Olomouc je podle hodnoty PZI na jednoho obyvatele slabé a řadí jej až na 6. místo mezi okresy regionu Střední Morava. Příznivé postavení okresu Olomouc v mnoha sledovaných charakteristikách (na úrovni regionu Střední Morava) se zatím neodrazilo v přílivu zahraničních investic. Jedním z důvodů je nedostatečná nabídka kvalitních, atraktivních ploch pro investory (Koncepce rozvoje podnikání v Olomouckém kraji).

Tabulka 21: Vybrané ukazatele PZI podle krajů a oblastí v letech 1998-2003

Region	Podíl na PZI v ČR (v %)						PZI na 1 obyvatele (v tis. Kč)					
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Jeseník	0,20	0,15	0,12	0,10	0,09	0,11	20,3	22,5	22,8	23,5	25,2	29,5
Olomouc	0,25	0,25	0,29	0,24	0,26	0,52	4,8	7,1	10,4	10,4	13,6	27,1
Prostějov	0,34	0,35	0,26	0,23	0,17	0,17	13,2	20,2	19,2	21,0	18,3	18,5
Přerov	0,88	0,79	0,70	1,21	1,18	1,14	27,5	36,5	41,8	87,6	101,8	98,5
Šumperk	1,15	1,02	0,82	0,69	0,58	0,72	38,9	50,7	53,0	54,0	53,4	66,7
<i>Olomoucký kraj</i>	<i>2,83</i>	<i>2,57</i>	<i>2,18</i>	<i>2,48</i>	<i>2,28</i>	<i>2,67</i>	<i>18,9</i>	<i>25,3</i>	<i>27,8</i>	<i>38,1</i>	<i>41,7</i>	<i>48,7</i>
Kroměříž	0,02	0,05	0,04	0,04	0,06	0,05	0,9	2,7	3,3	3,3	6,3	5,3
Uherské Hradiště	0,05	0,35	0,18	0,44	0,37	0,42	1,4	15,0	10,0	30,1	29,6	34,2
Vsetín	0,35	0,74	0,59	0,51	0,39	0,28	10,1	31,5	32,8	34,3	31,4	22,1
Zlín	2,51	-0,31*	1,67	1,70	1,83	1,67	54,7	-9,8	69,6	85,3	109,2	100,4
<i>Zlínský kraj</i>	<i>2,93</i>	<i>0,83</i>	<i>2,48</i>	<i>2,69</i>	<i>2,64</i>	<i>2,42</i>	<i>20,9</i>	<i>8,7</i>	<i>34,0</i>	<i>44,4</i>	<i>51,9</i>	<i>47,5</i>

Region	Podíl na PZI v ČR (v %)						PZI na 1 obyvatele (v tis. Kč)					
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Střední Morava	5,75	3,40	4,67	5,17	4,93	5,09	19,9	17,3	30,8	41,1	46,6	48,1
Česká republika	100	100	100	100	100	100	41,7	61,3	79,6	96,1	114,2	113,9

Poznámka: * Stav PZI záporný v důsledku záporné hodnoty reinvestovaného zisku

Zdroj: ČNB, vlastní výpočty

Rozdíly v přílivu zahraničních investic se ve své podstatě odvíjí od prokázaných rozdílů v rámci sledování primárních faktorů, kdy obdobný regionální vzorec byl patrný ve všech sledovaných charakteristikách.

Klíčové problémy

- **Nízký ekonomický výkon (regionální HDP na 1 obyvatele)**
- **Stagnační dynamika ekonomického vývoje odrážející se negativně také v míře nezaměstnanosti**

Jednou z příčin ekonomického „zaostávání“ a nízké atraktivity regionu Střední Moravy je relativně nevýhodná geografická poloha a přítomnost periferních, venkovských příhraničních oblastí. Region zatím není dostatečně napojen na transevropské komunikační tahy a hlavní město, což výrazně přispívá k menšímu zájmu investorů o toto území. Nepříznivá geografická poloha a dopravní napojení zejména některých částí regionů je umocněna celkovou „chudobou“ regionu a nízkou koupěschopností obyvatelstva, nižší vzdělanostní úrovní a také významnými vnitřními disparitami.

- **Nízká exportní výkonnost na 1 obyvatele**

Nízká exportní výkonnost regionu pramení z nižší konkurenceschopnosti exportních odvětví, a to v důsledku již zmiňovaného technologického zaostávání a nižší úrovně modernizace. Z odvětví zastoupených v regionu je potřeba vybrat ta klíčová a v nich podporovat orientaci na výrobky s vyšší přidanou hodnotou, zavádění nových technologií, technologické i jiné inovace apod. tak, aby byla jejich konkurenceschopnost nebyla založena jen na nízké ceně, ale především na kvalitě.

- **Nízká atraktivita regionu odrážející se mimo jiné v nižším přílivu PZI**

Nízká atraktivita regionu se odráží v nižším zájmu jak domácích, tak zahraničních investorů o tento region a ve svém důsledku také v nižším ekonomickém výkonu.

3.4 Cestovní ruch

Cestovní ruch patří k nejdynamičtěji se rozvíjejícím odvětvím hospodářství se stále vyšším podílem na tvorbě devizových příjmů, HDP i zaměstnanosti. Růstový trend je všeobecný, v ČR se ovšem vývoj po r. 1990 výrazným způsobem urychlil. Ve statistice za r. 2004 Česká centrála cestovního ruchu (ČCCR) uvádí, že odvětví cestovního ruchu se v ČR podílelo cca 3,7 % na celkové zaměstnanosti a 3,9 % na HDP. I přes nesporný význam cestovního ruchu pro rozvoj obcí a regionů se ovšem v obecné rovině ekonomické přínosy často nadhodnocují a naopak negativní dopady na fyzické i sociální prostředí opomíjejí. Cestovní ruch je nutné v podmínkách ČR rozvíjet v širších vazbách na další socioekonomické aktivity (zemědělství, péče o krajinu, řemeslná výroba apod.), a dbát přitom také o zachování ekologických, kulturních a rekreačních funkcí pro místní obyvatele.

3.4.1 Podmínky pro rozvoj cestovního ruchu

Region Střední Morava spadá podle rozdělení CzechTourismu do tří marketingových turistických regionů: Severní Morava a Slezsko, Střední Morava a Jižní Morava. Všechny tyto oblasti jsou sdíleny se sousedními kraji, což klade zvýšené nároky na koordinaci rozvojových záměrů, marketingu apod. Na hierarchicky nižší úrovni turistických regionů CzechTourismu zasahuje na území NUTS II Střední Morava z turistické oblasti Severní Morava a Slezsko region Jeseníky a z oblasti Jižní Morava regiony Slovácko a Zlínsko (turistická oblast Střední Morava je současně i regionem).

Primární potenciál CR v NUTS II Střední Morava zahrnuje přírodní i kulturně-historické atraktivity. Severozápadní část území lemují Jeseníky, východní část Beskydy a Bílé Karpaty, které jsou hlavními oblastmi celoročního rekreačního a sportovně-turistického vyžití. Tato území jsou ve velké míře předmětem ochrany CHKO, což s sebou přináší limity extenzivních forem rozvoje cestovního ruchu.

Střední část území je oblastí intenzivního zemědělství a z hlediska CR má podmínky především pro kulturně-historické formy poznávacího CR. Rozvojový potenciál se nabízí v provázanosti místních atraktivit sítí místních cyklostezek a v zapojení do systému nadregionálních cyklotras (viz kapitola věnovaná dopravní infrastruktuře).

Výjimečnými atraktivitami jsou památky zapsané na seznamu UNESCO - Kroměříž se zámek a zahradami a morový sloup v Olomouci, resp. celé historické centrum města. Dalšími významnými kulturně-historickými lokalitami jsou poutní místa Velehrad a Svatý Kopeček, hrady a zámky – např. Bouzov, Šternberk, Velké Losiny, Helfštýn, Buchlov, Buchlovice. Region je také významný z hlediska zachování prvků lidové kultury a tradic (Haná, Valašsko, Slovácko) – v tomto směru patří k nejzachovalejším oblastem v Česku. Nejznámějšími turistickými atrakcemi jsou z tohoto pohledu skanzeny ve Strážnici a v Rožnově pod Radhoštěm a řada pravidelných i jednorázových folklorních akcí.

Významné postavení má rovněž lázeňství se středisky nadregionálního významu Luhačovice a Jeseník. Dalšími centry jsou Teplice nad Bečvou, Lipová, Slatinice, Velké Losiny, Bludov, Zlín - Kostelec, Ostrožská Nová Ves.

Jako hlavní, tradiční formy cestovního ruchu v regionu Střední Morava lze uvést následující:

- sportovně-turistický cestovní ruch (turistika, cyklistika, lyžování apod.) - Jeseníky, Beskydy, Bílé Karpaty, Javorníky, Chříby, Litovelské Pomoraví;
- rekreační cestovní ruch (odpočinek, procházky, koupání, zábava) - hl. Jeseníky a Beskydy;
- poznávací turistika (kultura, folklór, historie) – hl. Haná, Slovácko, Valašsko.

3.4.2 Návštěvnost

Podle průzkumů návštěvnosti (viz krajské strategie rozvoje cestovního ruchu) tvoří nejvýznamnější skupinu návštěvníků rodiny s dětmi (zejména v létě) a silnou skupinou jsou rovněž individuálně cestující turisté, hlavně v mimosezónním období. Mírně převažují návštěvníci s příjezdovou vzdáleností nad 50 km, nicméně přes 60 % návštěvníků dnes pochází přímo z regionu nebo z Moravskoslezského kraje.

Tabulka č. 22 uvádí počty návštěvníků (tj. turistů, kteří v regionu alespoň 1 x nocovali) a podíly jednotlivých sezón. Olomoucký i Zlínský kraj dosahují výrazně podprůměrných hodnot v počtu návštěvníků, zejména pak zahraničních. Z hlediska sezónnosti ovšem patří ke krajům

s nejnižšími výkyvy, což je dáno zejména relativně slabým přílivem návštěvníků v hlavní letní sezóně a nadprůměrným významem zimní sezóny.

Tabulka 22: Celková a sezónní návštěvnost krajů v r. 2004

Kraj	Počet příjezdů		Čtvrtletní podíly příjezdů celkem			
	celkem	z toho cizinci	1. čtvrtletí	2. čtvrtletí	3. čtvrtletí	4. čtvrtletí
Hl. m. Praha	3,863,989	3,470,279	17.2	26.5	31.8	24.5
Středočeský	854,987	268,155	15.1	29.0	39.4	16.6
Jihočeský	1,068,596	317,742	11.6	23.6	53.4	11.5
Plzeňský	519,024	170,586	17.8	25.1	42.0	15.1
Karlovarský	564,543	386,971	17.0	28.3	34.9	19.8
Ústecký	355,225	148,441	18.1	28.7	35.9	17.2
Liberecký	752,473	250,575	25.9	23.9	35.6	14.6
Královéhradecký	951,492	298,128	27.7	22.8	34.3	15.3
Pardubický	338,687	53,018	15.6	24.8	43.4	16.2
Vysočina	399,005	64,194	16.8	28.4	38.2	16.6
Jihomoravský	1,014,514	345,930	15.9	25.6	39.9	18.6
Olomoucký	417,663	97,405	23.4	26.6	33.7	16.4
Zlínský	522,355	81,608	21.3	27.1	33.5	18.0
Moravskoslezský	597,136	108,193	25.1	25.7	29.5	19.7
Česká republika	2,219,689	6,061,225	18.6	26.0	36.7	18.7

Zdroj: ČSÚ

Mezi oběma kraji jsou výrazné rozdíly v charakteru návštěvnosti. Počet návštěvníků v Olomouckém kraji dosáhl v r. 2004 podle ČCCR 320 258 domácích a 97 405 zahraničních návštěvníků. Ve Zlínském kraji v posledních letech stále více převažují domácí návštěvníci, ve stejném období jich bylo 440 747 oproti 81 608 zahraničních návštěvníků. Z hlediska struktury zahraničních návštěvníků v Olomouckém kraji převažují Němci (v roce 2004 byl jejich podíl 23,5 %), následují Slováci (16,2 %) a Poláci (16,1 %). Ve Zlínském kraji je nejvíce návštěvníků ze Slovenska (32,7 %), následují Němci (19,8 %), Poláci (7,1 %) a Rakušané (7 %).

Tabulka 23: Vývoj průměrné doby pobytu zahraničních turistů (ve dnech)

Kraj	2001	2004	Rozdíl 2004-2001
Praha	3,8	3,8	0,0
Středočeský	4,1	3,6	-0,5
Jihočeský	3,9	3,7	-0,2
Plzeňský	4,2	3,9	-0,3
Karlovarský	7,3	7,6	0,3
Ústecký	4,4	4,6	0,2
Liberecký	4,7	5,0	0,3
Královéhradecký	4,7	4,9	0,2
Pardubický	4,5	4,5	0
Vysočina	4,1	4,0	-0,1
Jihomoravský	3,3	2,9	-0,4

Kraj	2001	2004	Rozdíl 2004-2001
Olomoucký	4,5	3,8	-0,7
Zlínský	4,6	4,9	0,3
Moravskoslezský	4,2	3,7	-0,5
Česká republika	4,2	4,1	-0,1

Zdroj: CzechTourism, vlastní výpočty

Největší rozdíl je ve srovnání průměrné délky pobytu zahraničních návštěvníků, kteří v regionu alespoň jednou přenocovali (viz tabulka 23): Zlínský kraj patří v tomto ukazateli k nejlepším i v celostátním srovnání (4,9 dnů), Olomoucký kraj dosahuje podprůměrné hodnoty (3,8 dnů). Na vysoké průměrné délce pobytu zahraničních návštěvníků ve Zlínském kraji mají pravděpodobně vliv mj. lázeňské pobyty v Luhačovicích (ještě více se to projevuje v případě Karlovarského kraje). Mezi návštěvníky obou krajů tvoří významnou část exkurzionisté, tzn. jednodenní návštěvníci – dle průzkumů návštěvníků zpracovaných v rámci koncepcí cestovního ruchu obou krajů v letech 2002–2003 tvoří ve Zlínském kraji více než polovinu a v Olomouckém kraji asi 1/3 všech návštěvníků.

3.4.3 Infrastruktura a služby

Míru podnikatelské aktivity a tedy i rozvinutost služeb naznačují údaje o počtu subjektů podnikajících v oblasti cestovního ruchu a míře zaměstnanosti v pohostinství a ubytování. V obou těchto ukazatelích se Olomoucký kraj řadí k velmi podprůměrným, Zlínský kraj vykazuje hodnoty lepší, nicméně rovněž podprůměrné.

Tabulka 24: Podnikatelské subjekty a zaměstnanost v CR podle krajů (r. 2001)

Kraj	Počet podn. subjektů	Podíl na 1000 obyvatel	Z toho fyzických osob	Podíl z podnikat. subjektů (%)	Podíl zaměst. v pohost. a ubyt.
Hl. m. Praha	18 060	15,4	14 733	81,6	4,2
Středočeský	11 863	10,6	11 197	94,4	3,2
Jihočeský	8 990	14,4	8 319	92,5	4,0
Plzeňský	6 607	12,0	6 245	94,5	4,1
Karlovarský	5 021	16,5	4 687	93,3	5,7
Ústecký	8 803	10,7	8 165	92,8	2,8
Liberecký	6 538	15,3	6 106	93,4	2,4
Královéhradecký	6 923	12,6	6 363	91,9	2,7
Pardubický	4 016	7,9	3 727	92,8	2,8
Vysočina	3 774	7,3	3 573	94,7	3,5
Jihomoravský	10 387	9,2	9 182	88,4	2,8
Olomoucký	5 336	8,3	5 068	95,0	2,6
Zlínský	5 404	9,1	5 023	92,9	3,3
Moravskoslezský	9 755	7,7	9 065	92,9	3,4
Česká republika	111 477	10,9	101 453	91,0	3,4

Zdroj: Ústav územního rozvoje Brno (převzato z Programu rozvoje Zlínského kraje)

Také ubytovací kapacity v regionu jsou oproti jiným krajům nižší. V Olomouckém kraji bylo v roce 2003 evidováno 390 hromadných ubytovacích zařízení s kapacitou 20 525 lůžek, ve

Zlínském kraji to bylo 419 zařízení s celkovou kapacitou 23 311 lůžek. Většina hotelů poskytuje ubytování a služby střední nebo nižší kategorie (hotely*** a méně). Ubytovací kapacity pro náročnější klientelu jsou velmi omezené. V regionu se nachází jen několik čtyřhvězdičkových hotelů. Vzhledem k vysoce nadprůměrné délce pobytu i využití lůžek jsou lůžkové kapacity nedostačující, zejména ve Zlínském kraji. Ve svém využití naopak v celostátním srovnání významně zaostávají kapacity lázeňských zařízení regionu.

Formy CR mají v současnosti stále častěji podobu „tvrdého“ turisticko-sportovního vyžití, což přináší tlak na rozšiřování materiálně-technického zázemí. Z hlediska nabídky pro zimní sporty je v Jeseníkách a Beskydech několik poměrně dobře vybavených středisek (např. Ovčárna, Červenohorské sedlo, Ramzová, Malá Morávka, Pustevny, Soláň, Velké Karlovice, Kohútka - Portáš) a síť udržovaných lyžařských tras. V letním období se v posledních letech stále zvyšuje zájem o cykloturistiku a cyklostezky na sebe začínají cíleně i nahodile nabalovat okruh dalších služeb. V hlavních turistických oblastech se postupně rozšiřují sítě občerstvení a dalších doplňkových služeb (půjčovny sportovního vybavení, tenisové kurty, bowling, informační střediska apod.), nicméně podle dotazníkových šetření návštěvníků je nabídka stále nedostačující případně nevyhovující svou kvalitou.

Podle výsledků dotazníkových šetření návštěvníků (zpracována v rámci koncepcí rozvoje cestovního ruchu v obou krajích v letech 2002–2003) patří k hlavním problémům CR v regionu špatná dopravní dostupnost oblasti na SZ regionu (Jeseníky), nedostatek nebo nízká kvalita ubytovacích kapacit střední a vyšší kategorie a restauračních zařízení (potvrzuje to předchozí závěry o struktuře ubytovacích kapacit), nedostatek zábavy a sportovního vyžití (tzn. doplňkových služeb), nedostatečná péče o kulturní památky a také dostupnost informací o regionu. Tyto problémy lze považovat v oblasti cestovního ruchu za jedny z nejpodstatnějších. Nedostatky v kvalitě a struktuře služeb, a to jak základních (ubytovací, stravovací), tak i doplňkových (sportovní vyžití, volnočasové aktivity apod.) totiž snižují potenciál cestovního ruchu a jejich důsledkem je nevyhovující počet a struktura návštěvníků a obecným dopadem pak nižší zaměstnanost a nižší příjmy podnikatelů, což je velkým problémem zvláště ve venkovských územích.

3.4.4 Řízení cestovního ruchu a propagace

Na hierarchicky nejvyšší úrovni je rozvoj cestovního ruchu řízen prostřednictvím státní agentury CzechTourism. Pro každý vymezený turistický region (viz kapitola 3.4.1) funguje koordinátor a je prováděna základní propagace (tisk a distribuce propagačních materiálů, prezentace prostřednictvím webových stránek, expozice na veletrzích CR apod.).

Rozvoj CR na Střední Moravě je řízen a koordinován prostřednictvím krajských úřadů Olomouckého kraje a Zlínského kraje. Základním materiálem kraje pro řízení CR je Koncepce rozvoje cestovního ruchu ve Zlínském kraji a Program rozvoje cestovního ruchu Olomouckého kraje. Oba koncepční dokumenty vycházejí z poměrně široké datové základny včetně dotazníkového šetření návštěvníků. Cestovní ruch je také součástí programů rozvoje obou krajů.

Na nižší úrovni je pak rozvoj CR řízen z odborů regionálního rozvoje městských úřadů obcí s rozšířenou působností. Na území přirozených turistických regionů cestovní ruch většinou není rozvíjen koordinovaně – výjimku v tomto směru představuje Slovácko (řídící organizací CR je Region Slovácko–sdružení pro rozvoj cestovního ruchu) a významné městské destinace jako Olomouc, Kroměříž nebo Zlín (zde je řídící organizací město nebo jím založená organizace). Ostatní regiony nemají své řídicí organizace cestovního ruchu, resp. tyto organizace existují pro větší, nepřirozené územní celky (např. pro celou Severní Moravu a Slezsko včetně Jeseníků a Valašska). Absence destinačního řízení v přirozených turistických

regionech, které by mělo být základem institucionálního potenciálu cestovního ruchu, tak představuje jeden z klíčových problémů rozvoje cestovního ruchu na území kraje.

Klíčové problémy

- **Nízký počet návštěvníků regionu (zejména zahraničních)**
- **Nekoordinovaná a nesystematická propagace, absence destinačního řízení a tvorby regionálních produktů, zejména v případě venkovských území**
- **Nerovnoměrné zatížení území během sezóny; ve srovnání s ostatními kraji má Střední Morava relativně silnou alespoň zimní sezónu**
- **Nízká kapacita a kvalita ubytovacích zařízení střední a vyšší kategorie**
- **Nízká kvalita a omezená nabídka doplňkových služeb (hl. volnočasových aktivit a sportovního vyžití)**

3.4 Výzkum, vývoj, inovace

Věda a výzkum jsou dalším důležitým faktorem konkurenceschopnosti regionů ve světové ekonomice. Spolu s kvalitou lidských zdrojů představují základ inovačního potenciálu regionu. Mezi dva základní atributy rozvoje vědy a výzkumu a následně realizaci inovací a vytváření znalostní ekonomiky patří množství finančních prostředků vynakládaných na zmíněné aktivity a taktéž i počet pracovníků, kteří jsou v rámci vědy a výzkumu zaměstnáni.

Vzhledem ke struktuře ekonomických aktivit v kraji je zřejmé, že další perspektiva podnikání a rozvoje úzce souvisí s inovací techniky, technologie, produktů a procesů a s hospodářským využitím výsledků vědy a výzkumu. Přitom výdaje na výzkum a vývoj v regionu Střední Moravy jsou oproti národní úrovni podprůměrné a region se podle výdajů na VaV vztahených k jeho ekonomickému výkonu řadí mezi regiony NUTS II na třetí místo od konce. Obdobně je tomu také podle jeho podílu na celkových výdajích na výzkum a vývoj v ČR, který představoval ve třech sledovaných letech v průměru 6 %.

Tabulka 25: Výdaje na vědu a výzkum podle krajů a oblastí

Region	Výdaje na VaV (mil. Kč)			VaV jako % HDP			Podíl na celkových výdajích na VaV v ČR (v %)		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Praha	10 120	10 190	11 854	1,69	1,64	1,81	35,7	34,5	36,8
Středočeský kraj	7 216	7 614	6 960	3,48	3,49	3,02	25,5	25,8	21,6
Jihozápad	1 459	1 677	1 739	0,60	0,67	0,66	5,1	5,7	5,4
<i>Jihočeský kraj</i>	807	848	1 027	0,66	0,64	0,74	2,8	2,9	3,2
<i>Plzeňský kraj</i>	652	829	712	0,55	0,69	0,56	2,3	2,8	2,2
Severozápad	1 296	1 301	1 513	0,46	0,44	0,49	4,6	4,4	4,7
<i>Karlovarský kraj</i>	68	77	92	0,13	0,14	0,15	0,2	0,3	0,3
<i>Ústecký kraj</i>	500	458	605	0,34	0,29	0,37	1,8	1,5	1,9
Severovýchod	728	766	817	0,92	0,93	0,93	2,6	2,6	2,5
<i>Liberecký kraj</i>	1 678	1 680	2 049	0,84	0,79	0,92	5,9	5,7	6,4
<i>Královéhradecký kraj</i>	685	662	784	0,65	0,59	0,66	2,4	2,2	2,4

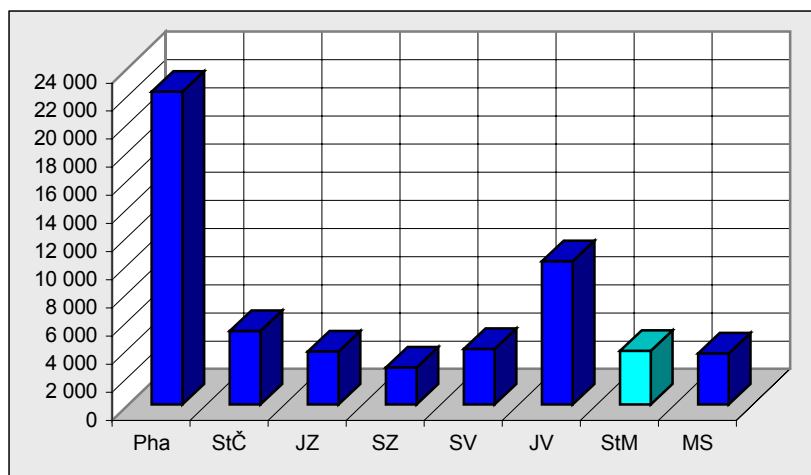
Region	Výdaje na VaV (mil. Kč)			VaV jako % HDP			Podíl na celkových výdajích na VaV v ČR (v %)		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Pardubický kraj	993	1 018	1 264	1,05	1,03	1,21	3,5	3,4	3,9
Jihovýchod	3 380	3 568	3 901	1,03	1,04	1,07	11,9	12,1	12,1
Vysočina	319	424	428	0,33	0,45	0,43	1,1	1,4	1,3
Jihomoravský kraj	3 061	3 144	3 473	1,32	1,26	1,32	10,8	10,6	10,8
Střední Morava	1 427	2 113	1 815	0,65	0,94	0,76	5,0	7,2	5,6
Olomoucký kraj	742	877	909	0,67	0,76	0,75	2,6	3,0	2,8
Zlínský kraj	685	1 236	905	0,62	1,12	0,77	2,4	4,2	2,8
Moravskoslezsko	1 761	1 410	2 416	0,73	0,56	0,92	6,2	4,8	7,5
Česká republika	28 337	29 552	32 247	1,22	1,22	1,26	100	100	100

Zdroj: Regionální národní účty 2003, Statistická ročenka ČR 2004

Kromě těchto disparit existují mezi kraji také velké rozdíly podle toho, z jakého zdroje finanční prostředky na VaV pocházejí. Výdaje z veřejných prostředků v podstatě nadále posilují regionální disparity, neboť se silně koncentrují v několika málo nejvyspělejších oblastech (tyto dva regiony soustřeďují přes 70 % výdajů z veřejných prostředků na VaV). Na druhé straně kopíruje toto rozdělení veřejných prostředků rozmístění „akademických“ kapacit. Ve dvou největších městech ČR, Praze a Brně, je velké množství vysokých škol a univerzit, jejichž výzkum je financován v podstatě výhradně z veřejných prostředků. Zde probíhá především základní výzkum, který je důležitý pro celý inovační proces. Konkrétní vznik inovací je však spojen s aplikovaným výzkumem, který je financován především z privátních finančních zdrojů. Nezbytným předpokladem vysoké inovační aktivity regionu je tedy efektivní propojení celého inovačního procesu, což vyžaduje především zažité způsoby spolupráce mnoha aktérů napříč soukromým a veřejným sektorem.

Stejně jako v případě výdajů na VaV i podle počtu pracovníků v oblasti výzkumu a vývoje patří region Střední Moravy spíše k průměru ČR. Jeho podíl na celkovém počtu pracovníků v oblasti VaV činil roce 2003 přibližně 7 %, přičemž v Olomouckém kraji to bylo 4 % a ve Zlínském 3 %.

Graf 8: Počet pracovníků v oblasti VaV v roce 2003

Zdroj: ČSÚ

Klíčové problémy

- **Nízké výdaje na VaV**
- **Nízký podíl zaměstnanců VaV**

Významným nástrojem posilování ekonomického růstu regionů je podpora rozvoje regionálního inovačního potenciálu. Jedním z důležitých předpokladů pro rozvoj inovací jsou výzkumné kapacity. Podobně jako v celé ČR VaV neposkytuje dostatek poznatků rychle a efektivně využitelných v podobě inovací a obecně nedostatečné jsou i veřejné výdaje na VaV a počet pracovníků této oblasti. Kromě zvyšování výdajů VaV je třeba posílit především účelové financování výzkumu (Národní inovační strategie).

- **Nedostatečná organizace i aktivita pro přenos poznatků a technologií**

Důležitým aspektem pro rozvoj inovací je také kvalitní institucionální infrastruktura a poradenství pro inovace, neboť jen malá část MSP disponuje dostatečným know-how pro realizaci všech činností inovačního procesu, a musí proto využívat specializovaných poradenských firem. Stejně tak je nutná odpovídající fyzická infrastruktura tj. dostatek inkubátorů, vědecko-technologické nebo technologické parky umožňující těsnou spolupráci firemního sektoru s oblastí VaV nebo centra transferu technologií. Důležitou součástí podpory inovací je běžně také podpora klastrování.

3.5 Informační společnost

Informační společnost je termín používaný v souvislosti se zaváděním, rozvojem a šířením nových informačních a komunikačních technologií (počítač, internet atd.), umožňujících rychlý přenos dat a informací v podobě datové, zvukové a audiovizuální (chápání informační společnosti v užším významu). Ve širším smyslu se pod tímto pojmem může rozumět společnost efektivně využívající informace jako svého druhu nejefektivnější produkt či službu (jakožto základ tzv. „nové ekonomiky“).

Přestože informační a komunikační technologie (ICT) jsou klíčem k úspěchu v nové globální ekonomice, Česká republika má ještě daleko k tomu „vytvořit informační společnost přístupnou bez rozdílu všem, a to na základě rozšířeného používání informačních a komunikačních technologií ve veřejných službách, malých a středních podnicích a domácnostech“ (cíl nové strategie EU v oblasti informační společnosti). Zde je výčet několika hlavních problémů, které jsou toho příčinou:

- Nedostatečný rozsah a nevhodná struktura podpory využívání ICT občany a podniky (absence nepřímých nástrojů, neoptimální struktura a malý rozsah přímých nástrojů).
- Nedostatečné využívání ICT a také nedostatečná kvalita těchto technologií při stále relativně vysoké ceně.
- Stále nedostatečné a roztržité poskytování veřejných služeb on-line. Nízká nabídka, její přetrvávající složitost a roztržitost spolu s nízkou úrovní znalostí o využívání jednotlivci i podniky způsobují nedostatečné faktické využití tohoto potenciálu.
- Česká společnost se jen pomalu propracovává k vyššímu stupni vzdělanosti a schopnosti využívat ICT. Vzdělávání v ICT má doposud dosti nahodilou strukturu a měřítkem není vždy efekt výuky.
- Propojení oblasti inovací, vědy a výzkumu s oblastí ICT patří mezi prioritní cíle inovací a VaV a proto i zde se promítají „bariéry růstu“ jako např. nízký stupeň angažovanosti veřejných financí, nízké výdaje soukromého sektoru, vysoký podíl základního výzkumu, nízký počet patentů, obtížný přístup firem k financování inovací, rozšířený model pasivního přebírání „cizích“ výsledků inovací apod.

Tyto problémy projevující se v ČR se týkají i regionu Střední Moravy, jehož šance jako slabšího, zaostávajícího regionu se ve znalostně orientované ekonomice jsou ještě nižší³. Méně dostupné a problémové oblasti se „zastaralou“ sociální a ekonomickou strukturou nemají výhody nové ekonomiky založené na neustálých inovacích a moderních technologiích, a proto musejí konkurovat spíše prostřednictvím nízkých nákladů a cen, což je v dnešní silné konkurenci samozřejmě stále obtížnější⁴.

Z hlediska analýzy informační společnosti je hlavním problémem nedostatek dat v potřebném územním členění. Analýza této oblasti tak vychází především z dat, která se týkají využívání informačních a komunikačních technologií domácnostmi.

Informační gramotnost je charakterizovaná pomocí dat z výběrového šetření ČSÚ o využívání ICT jednotlivci a domácnostmi a je důležitou charakteristikou schopností, kompetencí či dovedností lidských zdrojů jednotlivých regionů, které jsou jedním z hlavních zdrojů jejich konkurenceschopnosti. Informační gramotnost mimo jiné umožňuje snazší přístup k informacím nebo větší flexibilitu. K její charakteristice je využit ukazatel vybavenosti domácností IT.

Z následující tabulky je na první pohled patrné zaostávání Olomouckého a Zlínského kraje v oblasti vybavenosti domácností informačními technologiemi (počítačem a internetem) za národní úroveň. Výrazný rozdíl existuje i mezi těmito dvěma kraji, a to především ve vybavenosti komunikačními technologiemi či v podílu domácností vybavených počítačem. Podle těchto ukazatelů úroveň Zlínského kraje odpovídá nebo je mírně vyšší než úroveň ČR. Olomoucký kraj ale zaostává i podle těchto ukazatelů. Ačkoliv je celkový podíl domácností vybavených počítačem v Olomouckém kraji nižší, více než dvě třetiny z nich jsou připojeny k internetu.

Tabulka 26: Vybavenost domácností informačními technologiemi – 4. čtvrtletí 2004

Region	Pevnou linkou	Kabelovou televizí	Počítačem*	Internetem	
				*	**
Hlavní město Praha	85,7	22,1	41,5	34,7	83,7
Středočeský	68,4	25,0	28,8	22,3	77,4
Jihočeský	62,3	17,3	31,5	18,6	59,1
Plzeňský	67,4	24,2	28,2	16,0	56,8
Karlovarský	56,1	35,4	27,4	17,1	62,4
Ústecký	49,6	30,7	22,1	15,4	69,4
Liberecký	57,5	16,8	26,8	17,0	63,4
Královéhradecký	61,7	11,0	30,6	21,9	71,6
Pardubický	58,8	18,3	27,5	14,1	51,2
Vysočina	62,3	16,8	30,6	16,7	54,5
Jihomoravský	64,9	28,7	33,3	18,7	56,1

³ Castells M., Hall P. (1994): Technopoles of the World, Routledge, London 1994; Gorzelak G., Jałowicki B (2000): Konkurencyjność Regionów, Studia Regionalne i Lokalne 2000, no 1

⁴ Castells M. (2001): The Internet Galaxy. Reflections on the Internet, Business, and Society, Oxford Univ. Press, Oxford

Region	Pevnou linkou	Kabelovou televizí	Počítačem*	Internetem	
				*	**
Olomoucký	48,8	15,0	18,2	12,8	70,3
Zlínský	64,9	26,7	27,2	13,7	50,4
Moravskoslezský	45,9	18,6	27,8	16,0	57,3
Česká republika	61,9	22,2	29,5	19,4	65,6

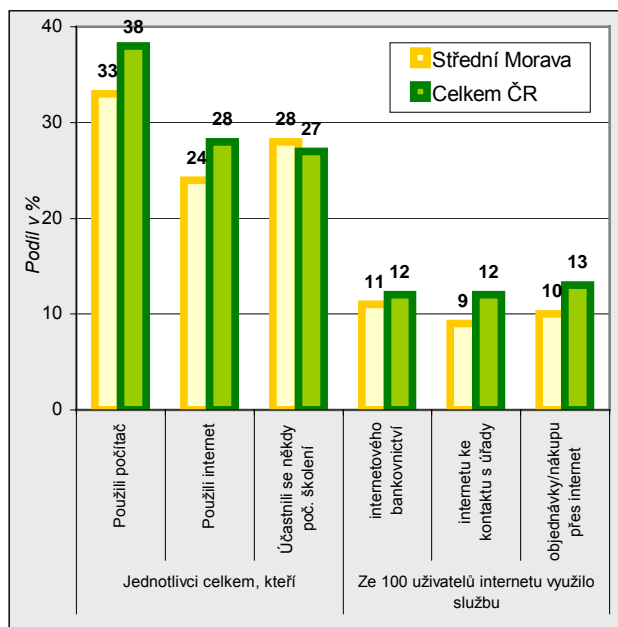
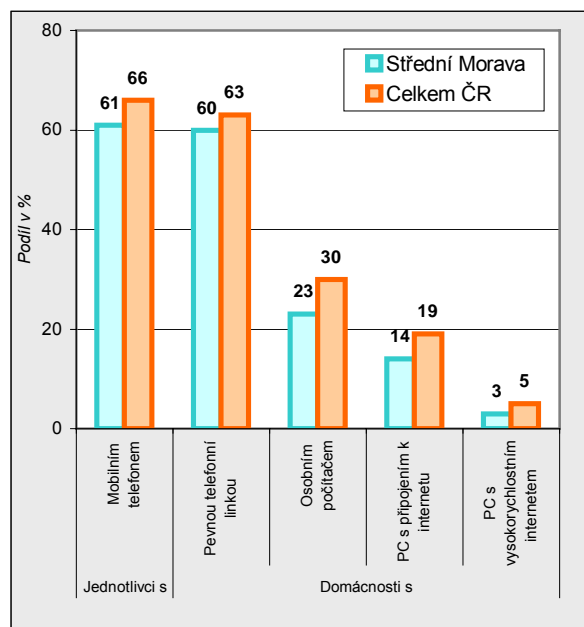
Poznámka: * Hodnota je procentem z celkového počtu domácností v dané skupině

** Hodnota je procentem z celkového počtu domácností v dané skupině vybavených osobním počítačem

Zdroj: ČSÚ – Výsledky šetření o využívání ICT v domácnostech a mezi jednotlivci v roce 2004

Charakteristiky v tabulce č. 25 lze nahlížet také jako ukazatele infrastruktury napomáhající rozvoji a šíření informační společnosti. Kromě vlastní infrastruktury, tedy vybavenosti regionů ICT, je důležitým hlediskem také její kvalita a zejména obsah jejího využívání. Zde nejsou však potřebná podrobná data k dispozici, ale obecně je možné se domnívat, že v rozvinutých regionech je používání ICT mnohem „hlubší“ než v regionech zaostávajících. Ve vyspělých regionech je využíváno ICT více z hlediska další „tvorby“, zatímco v zaostávajících regionech to bude spíše pro „spotřebu“ (například osobní komunikace, zábava apod.). Částečným dokladem této domněnky je následující graf, kde je uvedeno využití internetu jednotlivci v roce 2003. V regionu Střední Morava není oproti ČR jen nižší využívání internetu celkově, ale také k využívání služeb jako je internetové bankovníctví a komunikace s úřady.

Graf 9: Domácnosti s přístupem k informačním technologiím a využití internetu jednotlivci (15+)

Zdroj: ČSÚ – Výsledky šetření o využívání ICT v domácnostech a mezi jednotlivci v roce 2004

Klíčové problémy

- ***Nízká penetrace informačními a komunikačními technologiemi (ICT)***

Rozšíření připojení podniků a domácností k internetu, resp. vysokorychlostnímu internetu bylo v ČR na konci roku 2004 výrazně nižší než ve vyspělých zemích. Vzhledem k tomu, že region Střední Morava patří mezi ekonomicky slabší regiony ČR, předpokládáme a na základě některých regionálních údajů (viz graf 7) odvozujeme, že situace je zde ještě nepříznivější. Za hlavní příčinu nedostatečného využívání ICT je označována jednak jejich dostupnost (především vysokorychlostního připojení) a jednak vysoké ceny, které jsou dány nefungujícím konkurenčním prostředím. Další brzdou je nedostatečná motivace jedinců, domácností a podniků si počítač nebo internet pořídit nebo přejít ke službě s vyšší přenosovou rychlostí. Relativní zaostalost ČR a jejích regionů ve využívání ICT pramení z „nedůvěry“ a nedostatečných zkušeností obyvatel s tímto informačním nástrojem. (Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013, Strategie hospodářského růstu, Státní informační a komunikační politika, Národní inovační politika ČR).

Analýzy OECD jednoznačně prokazují, že využívání služeb založených na moderních ICT v ČR a jejích regionech zaostává za již vytvořenou a dále se dynamicky rozvíjející materiálně-technickou základnou telekomunikací (OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2005).

- ***Nízká úroveň penetrace vysokorychlostním internetovým připojením***

Důležitým aspektem konkurenceschopnosti v tzv. znalostně-založené ekonomice je okamžitý a globální přenos, jehož klíčovým nástrojem je možnost využití širokého rozsahu služeb hlasové, datové, textové a multimediální komunikace poskytovaných prostřednictvím tzv. vysokorychlostního přístupu. Vysokorychlostní přístup mimo jiné otevírá a podporuje možnost vytváření nových trhů prostřednictvím rozvoje interaktivních a multimediálních aplikací a služeb, přičemž jejich zavádění zpětně stimuluje rozvoj a nabídku vysokorychlostního přístupu.

3.6 Závěr

Ekonomická struktura regionu Střední Moravy je ovlivněna relativně zemědělským a průmyslovým charakterem regionu, kdy podíl těchto odvětví na zaměstnanosti je mírně vyšší oproti národní úrovni. Problémy některých ekonomických odvětví jsou doprovázeny také nízkým ekonomickým výkonem a nízkými příjmy obyvatelstva. Celkově jsou tyto problémy dále umocňovány dlouhodobým problémem s vysokou mírou nezaměstnanosti. To vše nakonec vede k tomu, že Střední Morava stále mírně zaostává za národní úrovní, potažmo ještě více za úrovní EU, a propadá se tak stále hlouběji mezi zaostávající regiony.

Jedním z významných faktorů, který ovlivňuje slabé postavení tohoto regionu je nedostatečný rozvoj odvětví výzkumu a vývoje a jejich realizace ve výrobě, stejně jako nízké využití moderních komunikačních a informačních technologií, jakožto základu pro tvorbu inovací a konkurenceschopnost. Lidské zdroje jsou přitom důležitým předpokladem pro možnou budoucí prosperitu této oblasti. Důležité je i nadále do lidských zdrojů investovat s cílem zvýšit jejich kvalifikaci a praktické dovednosti jak v metropolitních, tak i ostatních oblastech tak, aby lépe dokázaly využívat právě moderní technologie nebo výsledky výzkumu. Stejně tak je ale důležité nalézt rovnováhu mezi poptávkou po lidských zdrojích v tomto regionu a jejich kvalifikací tak, aby tvořili základ na trhu osoby, o které je v daném území zájem. Cílem by mělo být úsilí o dosažení hospodářství založeného na znalostech a moderních, progresivních odvětvích, které zajistí regionu dlouhodobou prosperitu.

4 DOSTUPNOST A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

4.1 Doprava a obslužnost

Doprava obecně slouží především k uspokojování hybnosti obyvatelstva a návštěvníků daného území a k přepravě zboží. Její existence tedy není samoučelná, a nelze ji proto ani neomezeně rozvíjet bez ohledu na prostorová omezení a nežádoucí zásahy do obytných zón a přírodního nebo kulturního prostředí.

V kontextu regionu Střední Moravy je třeba v oblasti dopravy řešit zejména následující problémy:

- zabezpečení dopravní obslužnosti území městských aglomerací s ohledem na kongesci a zachování atraktivity městského prostředí (tento problém se týká zejména velkých sídelních aglomerací – například Olomouce, Zlína, Šumperka nebo Uherského Hradiště)
- zlepšení dopravní obslužnosti periferních oblastí, které je nezbytné pro zachování jejich osídlení (možnost dojížděky do regionálních center) a vyrovnání jejich ekonomických podmínek s více urbanizovaným územím (možnost podnikání – například v oblasti ČR) (tento problém se týká zejména přírodně oddělených a řídko osídlených regionů – například Konicka, Valašskokloboucka a Jesenicka)
- modernizace a přiměřený rozvoj dopravní infrastruktury, která dlouhodobě umožní uspokojit současné i potenciální přepravní potřeby regionu (rozvoj veřejné dopravy a cyklistiky, podpora výroby a služeb) a zároveň sníží negativní dopady dopravy na okolní obyvatelstvo a ekosystémy (obchvaty a upravené průtahy, protihlukové stěny, bezbariérová křižení komunikací s biokoridory...)

4.1.1 Dopravní infrastruktura

Region Střední Moravy leží ve východní části území České republiky a prochází jím několik významných dopravních koridorů spojujících především jihozápadní a severovýchodní část Moravy a zejména pak VI. panevropský multimodální koridor sítě TEN v trase Katovice – Ostrava – Přerov – Břeclav – Vídeň/Bratislava, který v převážné většině své trasy na území regionu sleduje historicky vymezený pomoravský koridor.

Dopravní síť na území regionu je prostorově i kvalitativně nerovnoměrná a je tvořena především radiálním spojením okrajových oblastí s historicky významnými centry osídlení, mezi něž patří zejména aglomerace Šumperk-Zábřeh, Olomouc-Přerov, Valašské Meziříčí a Uherské Hradiště. Velmi málo se v dopravní síti uplatňuje význam aglomerace Zlín-Otrokovice.

4.1.1.1 Železnice

Územím Střední Moravy prochází 961 kilometrů železničních tratí, z nichž je 477 kilometrů dvoukolejných a 386 kilometrů elektrifikovaných. Hustota železniční sítě regionu (0,1053 km/km²) je nižší než celostátní průměr (0,1197 km/km²). Kategorizace železničních tratí regionu je uvedena v tabulce 26.

Tabulka 27: Kategorizace železničních tratí

		Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Střední Morava	Česká republika
Celostátní dráhy	km	462	283	745	6 305
Regionální dráhy	km	130	86	216	3 139
Celostátní dráhy	%	78,0	76,7	77,5	66,8
Regionální dráhy	%	22,0	23,3	22,5	33,2
Hustota železnic	Km/km ²	0,1148	0,0930	0,1053	0,1197

Zdroj: ČSÚ, Krajský úřad Zlínského kraje, České dráhy

Téměř všechny železniční tratě v regionu jsou ve vlastnictví státu a správě státní organizace Správa železniční dopravní cesty. Jedinou výjimku představuje železniční trať 293 Šumperk – Kouty nad Desnou/Sobotín, která je ve vlastnictví Svazku obcí údolí Desné.

Základní kostru železniční sítě Střední Moravy tvoří především následující tratě:

- 330 Přerov – Hulín – Otrokovice – Staré Město – Břeclav (2. tranzitní koridor)
- 270 Česká Třebová – Zábřeh – Olomouc – Přerov – Hranice – Ostrava – Bohumín (2. tranzitní koridor)
- 280 Hranice – Valašské Meziříčí – Vsetín – Horní Lideč (– Púchov)
- 291 Zábřeh – Šumperk
- 292 Šumperk – Hanušovice – Jeseník – Gluchořazy – Krnov
- 300 Přerov – Kojetín – Nezamyslice – Brno
- 301 Olomouc – Prostějov – Nezamyslice
- 303 Kojetín – Kroměříž – Hulín – Valašské Meziříčí
- 310 Olomouc – Bruntál – Krnov

Tuto síť doplňují další železniční tratě, které mají především lokální význam.

Železniční síť je z hlediska dopravní obslužnosti území a přepravy nákladů plošně vyhovující zejména ve střední části regionu, dopravní napojení některých oblastí na železnici je však neuspokojivé. Jedná se především o město Zlín, které postrádá kvalitní železniční spojení s dalšími významnými centry v okolí (Uherské Hradiště, Kroměříž, ale zejména Vsetín a Valašské Meziříčí) a Slovenskem, a dále o celé Jesenícko, které je na zbývající železniční síť regionu napojeno jediným koridorem Jeseník – Hanušovice – Šumperk/Zábřeh.

Obecným problémem, se kterým se potýká většina železniční sítě Střední Moravy, je technická zastaralost infrastruktury. Tato zastaralost často způsobuje nízkou konkurenceschopnost železniční dopravy na přepravním trhu, a proto její odstranění předpokládají strategické dokumenty obou krajů (Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje, Generel dopravy Zlínského kraje).

4.1.1.2 Silnice

Na území Střední Moravy leží 5 592 kilometry silnic 1., 2. a 3. třídy. V současné době územím neprochází žádná dálnice, přestože rychlostní komunikace R46 se svým charakterem dálnici blíží (rychlostní komunikace jsou však řazeny mezi silnice 1. třídy) a před dokončením je několikakilometrový úsek dálnice D1 na Prostějovsku. Kategorizace silnic v regionu je uvedena v tabulce 27.

Tabulka 28: Kategorizace pozemních komunikací

		Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Střední Morava	Česká republika
Dálnice	Km	0	0	0	518
Silnice 1. třídy	Km	417	327	744	6 121
Silnice 2. třídy	Km	898	574	1 472	14 667
Silnice 3. třídy	Km	2 166	1 210	3 376	34 141
Silnice 1. třídy	%	12,0	15,5	13,3	11,1
Silnice 2. třídy	%	25,8	27,2	26,3	26,7
Silnice 3. třídy	%	62,2	57,3	60,4	62,2
Hustota silnic	Km/km ²	0,6747	0,5325	0,6130	0,7030

Zdroj: ČSÚ

Celková nižší hustota silniční sítě ve Zlínském kraji koresponduje s údolním osídlením části regionu a s vyšší koncentrací obyvatelstva do nižšího počtu sídel a s výjimkou délky dálnic a rychlostních komunikací je vyhovující.

Dálnice a silnice 1. třídy (včetně rychlostních komunikací) na území regionu jsou ve vlastnictví státu, silnice 2. a 3. třídy jsou ve vlastnictví příslušného kraje (s výjimkou dosud nevyřádaných vlastnických vztahů).

Základní kostru silniční sítě Střední Moravy tvoří tyto navazující rychlostní komunikace:

- R46 Vyškov – Prostějov – Olomouc
- R35 Mohelnice – Olomouc – Lipník nad Bečvou
- R47 Lipník nad Bečvou – Hranice – Běloutín

Tato síť je doplněna následujícími dalšími důležitými silnicemi:

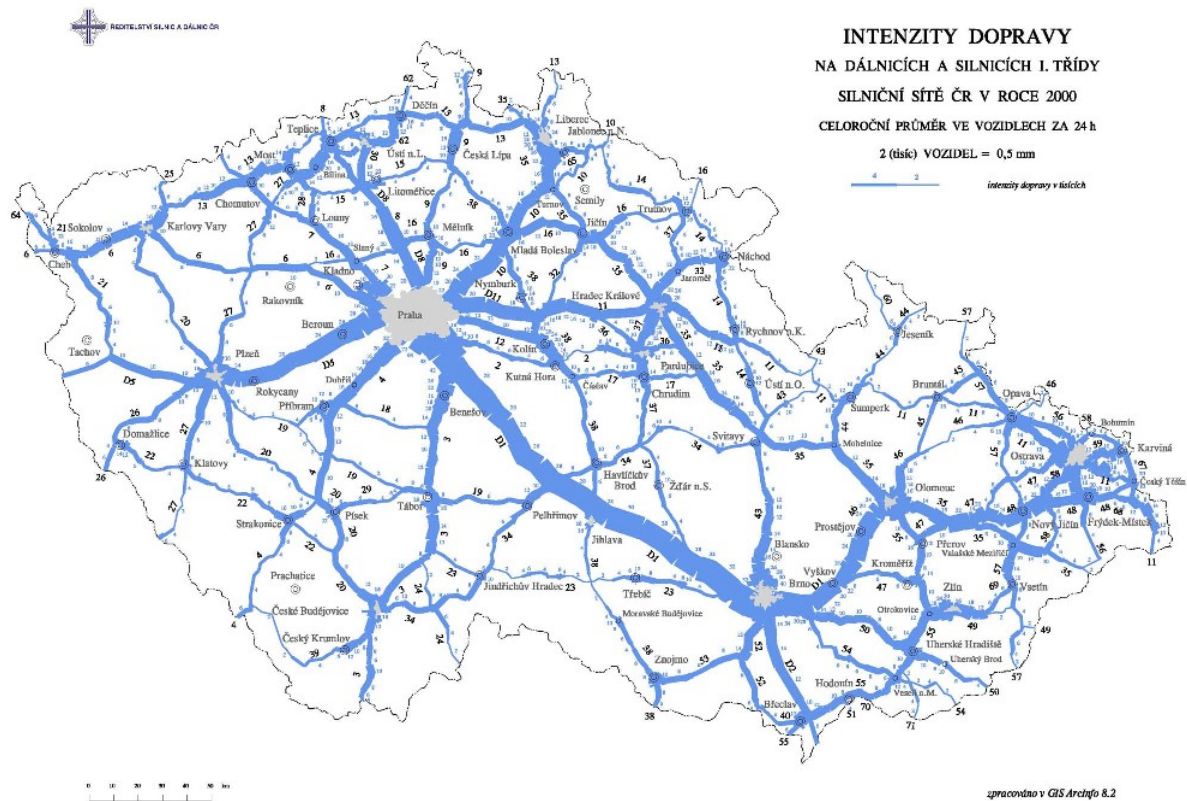
- I/11 Poděbrady – Hradec Králové – Šumperk – Ostrava – Jablunkov (– Žilina)
- I/35 Hranice – Valašské Meziříčí – Horní Bečva (– Makov)
- I/44 Mohelnice – Šumperk – Jeseník – Mikulovice (– Głuchołazy)
- I/47 Vyškov – Kroměříž – Přerov – Lipník nad Bečvou
- I/49 Otrokovice – Zlín – Střelná (– Púchov)
- I/50 Brno – Uherské Hradiště – Uherský Brod – Starý Hrozenkov (– Trenčín)
- I/55 Olomouc – Přerov – Otrokovice – Uherské Hradiště – Břeclav (– Reinthal)

- I/57 Krnov – Opava – Valašské Meziříčí – Vsetín – Brumov-Bylnice (– Dubnica nad Váhom)

Napojení dalších regionů na silniční síť zabezpečují další regionálně důležité silnice 1. a 2. třídy. Lokální napojení jednotlivých obcí a sídel je zajištěno zejména silnicemi 3. třídy.

Na páteřních silnicích regionu zpravidla přesahuje denní dopravní zatížení hodnotu 10 000 vozidel, na dalších významných komunikacích pak často dosahuje hodnoty 5 000 vozidel denně. Nejzatíženější úseky silniční sítě regionu jsou vyznačeny na následujícím obrázku:

Obrázek 2: Nejzatíženější úseky silniční sítě

Dlouhodobým specifickým problémem regionu v oblasti silniční infrastruktury je zejména chybějící napojení Zlína na odpovídající komunikační síť (připravovaná výstavba silnic R49 a R55) a problematické spojení Jesenicka se zbytkem Střední Moravy přes Červenohorské sedlo (existují studie podporující výstavbu tunelu, ale realizaci takového řešení nelze zatím očekávat ani ve výhledu). Oba uvedené problémy znemožňují výraznější rozvoj podnikatelských aktivit závislých na silniční dopravě, což je v případě hospodářsky slabého Jesenicka zvláště závažné.

Obecným problémem, který je srovnatelný s dalšími regiony České republiky, je kvalita regionálně významných silnic 2. a 3. třídy, která rovněž ovlivňuje rozvojový potenciál mnoha oblastí. Výrazným příkladem jsou například dopravně odlehlé problémové oblasti Konicka a Uničovska. V regionu je také třeba řešit napojení některých rozvojových hospodářských areálů na silniční síť.

4.1.1.3 Letiště

Jediné mezinárodní letiště v regionu se nachází v Kunovicích. Přestože toto letiště disponuje betonovou vzletovou a přistávací dráhou dlouhou 2 000 metrů , jeho stav a využití jsou neutěšené. Příčinou je zejména majetková provázanost se společností Letecké závody, která je od roku 2004 v konkursu.

Na území Střední Moravy leží také vojenské letiště v Bochoři s betonovou vzletovou a přistávací dráhou dlouhou 2 500 metrů , které je částečně využíváno i jako mezinárodní letiště se smíšeným (vojenským a civilním) provozem. Vyšší využívání letiště pro uspokojování dopravních potřeb regionu je však limitováno jeho prioritní funkcí vojenské vrtulníkové letecké základny.

Veřejná a neveřejná vnitrostátní letiště (některá s výjimečným mezinárodním provozem) se nacházejí i v dalších sídlech regionu. Namátkou je možné jmenovat například Bohuňovice, Holešov, Hranice, Olomouc, Prostějov, Mostkovice, Šumperk, Mikulovice, Kroměříž, Valašské Meziříčí a Otrokovice. Většina letišť těchto kategorií má pouze travnatou plochu.

V současné době existují záměry na přeměnu letišť v Kunovicích a Bochoři na regionální letiště. Tyto záměry jsou ovšem problematické z hlediska opodstatněnosti (v blízkosti Střední Moravy funguje brněnské a mošnovské letiště, jejichž kapacita není plně využita) a vzájemné konkurence (pokud bude dále rozvíjeno jedno z obou letišť, zbývá minimální ekonomický prostor pro rozvoj druhého).

4.1.1.4 Cyklistické stezky

Přestože je centrální a jižní část Střední Moravy poměrně rovinatá a z tohoto důvodu je cyklistická doprava využívána často i pro uspokojování každodenních přepravních potřeb, dosud v regionu neexistuje významnější ucelená síť cyklistických stezek (komunikací pro segregovanou cyklistickou dopravu). Jejich postupný rozvoj probíhá většinou nekoordinovaně na území větších měst a v jejich okolí.

Na území regionu je již vyznačeno několik cyklistických tras I., II. a III. třídy vhodných zejména pro rekreační cyklistiku. Značení tras IV. třídy je místní a není v souladu s celostátním systémem. Mezi nejvýznamnější značené cyklistické trasy Střední Moravy patří následující cyklotrasy I. a II. třídy:

- 5 Brno – Blansko – Prostějov – Olomouc – Přerov – Lipník nad Bečvou – Starý Jičín – Ostrava – Hlučín – Hať
- 46 Sudoměřice nad Moravou – Strážnice – Velká nad Veličkou – Žitková – Vizovice – Vsetín – Ostravice – Český Těšín
- 47 Hodonín – Veselí nad Moravou – Uherské Hradiště – Kroměříž – Olomouc
- 49 Pitín – Brumov-Bylnice – Nedašova Lhota
- 51 Olomouc – Litovel – Mohelnice – Bludov – Hanušovice
- 52 Hanušovice – Králíky – Lichkov – České Petrovice
- 53 Hanušovice – Jeseník – Písečná
- 54 Písečná – Mikulovice
- 55 Jeseník – Heřmanovice – Město Albrechtice – Krnov – Úvalno

Úseky výše uvedených i dalších cyklistických tras jsou součástí dálkové Beskydské magistrály, Česko-moravské trasy, Jantarové stezky, Jesenicko-orlické magistrály a Moravské stezky.

4.1.1.5 Splavné vodní toky

Regionem Střední Moravy protékají dva dopravně významné vodní toky – řeky Morava a Bečva. Využitelná infrastruktura pro vodní dopravu se tak vyskytuje především v jižní části regionu. Oba toky patří do kategorie využitelných – řeka Morava v úseku mezi ústím Bečvy a Dyje včetně průplavu Otrokovice – Rohatec (tzv. Baťova kanálu) a řeka Bečva v úseku od Přerova po své ústí do řeky Moravy. Již mnoho let se zároveň uvažuje o výstavbě průplavu Dunaj – Odra – Labe, jehož navrhovaná trasa prochází regionem.

Jedinou účelovou vodní cestou v regionu je přehradní nádrž Plumlov.

V regionu se nenachází žádný veřejný ani neveřejný přístav.

Do doby případného vybudování průplavu Dunaj – Odra – Labe bude velmi pravděpodobně využití vodních cest v regionu i nadále nízké, vhodné podmínky pro rozvoj rekreační vodní dopravy má průplav Otrokovice – Rohatec.

4.1.2 Dopravní odvětví

4.1.2.1 Veřejná osobní doprava

Veřejnou osobní dopravu v regionu Střední Moravy zajišťuje železniční osobní doprava, dálková a regionální autobusová doprava, městská hromadná doprava (tramvaje, trolejbusy a autobusy), letecká a vodní osobní doprava.

Železniční doprava je nejdůležitější složkou veřejné osobní dopravy v regionu, která zajišťuje přepravu cestujících na delší vzdálenosti (například do ostravské a s výjimkou Zlínska a Uherskohradištska i do pražské a brněnské aglomerace) a obsluhuje i některé silné přepravní vztahy uvnitř regionu (např. Olomouc – Přerov, Olomouc – Prostějov, Vsetín – Valašské Meziříčí, Zábřeh – Šumperk). Problémem osobní železniční dopravy je ovšem často neexistující návaznost autobusových spojů v železničních stanicích mimo velká města a zastaralý vozový park.

Dálková autobusová doprava zajišťuje spojení zejména v relacích, kde železniční doprava zcela chybí (například Zlín – Brno nebo Uherské Hradiště – Brno) nebo není dostatečně konkurenceschopná (například Jeseník – Ostrava). Regionální autobusová doprava potom doplňuje síť veřejné dopravy v oblastech bez železničního spojení (například Koryčany nebo Bouzovsko) nebo tam, kde takové spojení není z různých důvodů v současnosti atraktivní (například Zlín – Kroměříž, Šumperk – Jeseník).

Městská hromadná doprava je v regionu provozována tramvajemi, trolejbusy a autobusy. Smíšený provoz elektrické trakce a autobusů existuje pouze v Olomouci (tramvaje) a Zlíně (trolejbusy), autobusová městská doprava je zajišťována v Bystřici pod Hostýnem, Hranicích, Jeseníku, Kroměříži, Lipníku nad Bečvou, Luhačovicích, Mohelnici, Prostějově, Přerově, Rožnově pod Radhoštěm, Slavičíně, Šumperku, Uherském Hradišti, Uherském Brodě, Valašském Meziříčí, Vsetíně a Zábřehu (v některých městech je městská hromadná doprava zajišťována formálně regionálními autobusovými linkami).

Důležitým prvkem při vytváření kvalitního a ekonomicky efektivního systému regionální veřejné osobní dopravy je integrace všech jejích subsystémů (železnice, tramvaje, trolejbusy, autobusy). Na území Střední Moravy je v současné dopravě vývoj v této oblasti velice nerovnoměrný. Na území většiny Olomouckého kraje (mimo částí Prostějovska a Konicka) existuje integrovaný dopravní systém IDSOK, zatímco ve Zlínském kraji proběhla částečná integrace veřejné dopravy (železnice a MHD; do systému IDS nejsou zahrnuty regionální autobusy) pouze ve zlínské aglomeraci. Ani integrovaný dopravní systém v Olomouckém kraji

však není plně funkční. Pouze na Jesenicku a části Šumperska jsou integrovány všechny druhy veřejné dopravy, v Olomouci, Přerově, Prostějově a dalších městech pouze MHD a regionální autobusy (do systému IDS nejsou zahrnuty regionální vlaky) a v ostatních částech kraje jsou „integrovány“ pouze regionální autobusové linky dvou dopravců. Žádný z existujících integrovaných dopravních systémů v regionu tedy dosud neumožňuje to, co by mělo být podstatou jeho fungování: tarifně neomezenou možnost použití všech dostupných subsystémů veřejné dopravy mezi dvěma zónami (chybí integrace regionálních autobusů na Zlínsku a integrace regionálních vlaků ve většině Olomouckého kraje) a dosažení úspor veřejných rozpočtů díky odstranění souběhů různých dotovaných subsystémů veřejné dopravy (souběžné vedení autobusových a železničních linek dosud nebylo řešeno).

4.1.2.2 Neveřejná osobní doprava

Neveřejná osobní doprava v regionu je představována zejména leteckou a vodní osobní dopravou. Vzhledem k tomu, že pro tuto dopravu v regionu v současné době neexistuje odpovídající infrastruktura a je provozována pouze příležitostně, je její význam marginální.

Příležitostná letecká osobní doprava je provozována na většině letišť v regionu a její význam se omezuje většinou pouze na zájmové létání nebo přepravu turistů (zejména na letišti Mikulovice).

Vodní osobní doprava je provozována především ve formě rekreační plavby po průplavu Otrokovice – Rohatec.

4.1.2.3 Individuální osobní doprava

Individuální osobní dopravou se v podmínkách Střední Moravy rozumí především individuální automobilová doprava a cyklistická doprava. Do této kategorie patří i pěší doprava, která je však nejčastěji koncepčně řešena na úrovni jednotlivých obcí, a proto se jí tento dokument nezabývá.

Na území regionu bylo v roce 2003 registrováno přibližně 371 000 osobních vozidel a stupeň motorizace (počet obyvatel připadajících na jedno osobní vozidlo) tedy dosáhl úrovně 3,31. Tato hodnota je hluboko (cca 20 procent) pod celostátním průměrem, který činil v roce 2003 přibližně 2,76. Podrobnější údaje jsou obsaženy v tabulce 28.

Tabulka 31: Osobní vozidla

Region	Osobní vozidla (ks)	Stupeň motorizace (obyv/voz)
Jeseník	11 411	3,72
Olomouc	66 966	3,35
Prostějov	36 022	3,05
Přerov	38 361	3,54
Šumperk	35 795	3,54
Olomoucký kraj	188 555	3,39
Kroměříž	32 998	3,27
Uherské Hradiště	43 279	3,34
Vsetín	42 720	3,44
Zlín	63 008	3,10
Zlínský kraj	182 005	3,27

Region	Osobní vozidla (ks)	Stupeň motorizace (obyv/voz)
Střední Morava	370 560	3,33
Česká republika	3 706 012	2,76

Zdroj: ČSÚ

Významnou úlohu v dopravním systému regionu zastává cyklistická doprava ve formě pravidelného dojíždění (zejména v rovinatých oblastech) i rekreační cyklistiky (zejména v turisticky atraktivních horských oblastech). Bohužel se dosud nepodařilo pro pravidelné uživatele cyklistické dopravy vytvořit odpovídající podmínky a pozornost je soustředována spíše na rekreační cyklistiku.

4.1.2.4 Nákladní doprava

Nezastupitelné místo v regionu Střední Moravy má také nákladní doprava, která je realizována především po silnici a železnici nebo kombinací obou způsobů, v okrajové míře také po vodní cestě.

Silniční nákladní doprava se v regionu uskutečňuje zejména po dálnicích, rychlostních silnicích a dalších významných komunikacích mezi důležitými centry, která nejsou dostupná po komunikacích výše uvedených kategorií (například Zlín). Mezi komunikace nejvíce zatížené nákladní dopravou patří silnice R35, R46, R47, I/49, I/50 a I/55.

Pro železniční nákladní dopravu jsou na Střední Moravě využívány zejména tratě tranzitních koridorů a další elektrifikované tratě. Ostatní tratě jsou obsluhovány především manipulačními nákladními vlaky.

Tabulka 32: Nákladní vozidla

Region	Nákladní vozidla (ks)	Nákladní vozidla na 100 obyvatel
Jeseník	934	2,20
Olomouc	6 581	2,93
Prostějov	3 056	2,78
Přerov	3 425	2,52
Šumperk	3 046	2,41
Olomoucký kraj	17 042	2,67
Kroměříž	3 031	2,81
Uherské Hradiště	3 954	2,74
Vsetín	3 740	2,54
Zlín	6 490	3,32
Zlínský kraj	17 215	2,89
Střední Morava	34 257	2,78
Česká republika	340 094	3,32

Zdroj: ČSÚ

V regionu existují také dva terminály intermodální (kombinované) dopravy, které jsou umístěny v Přerově (železnice, silnice) a Lípě nad Dřevnicí (železnice, silnice). Napojení terminálu v Lípě nad Dřevnicí na silniční i železniční síť je problematické z kapacitních důvodů a z hlediska průjezdu obytným územím zlínské aglomerace.

Vodní nákladní doprava je v regionu využívána pouze nahodile.

Klíčové problémy

- ***Silniční a železniční dostupnost Zlína***

Zlínsko-otrokovická aglomerace je jedním z hlavních hospodářských center Střední Moravy, která jsou schopna stimulovat rozvoj širšího zázemí. Vzhledem k nedostatečnému napojení Zlína na silniční a železniční síť však tento potenciál není možné plně využít, a proto je třeba urychleně řešit napojení města na síť rychlostních silnic a zkapacitnit současnou železniční trať z Otrokovic.

- ***Silniční a železniční dostupnost Jesenicka a dalších periferních oblastí***

Dobrou silniční a železniční dostupnost Jesenicka je třeba zajistit celoročně a zabránit tak dalšímu úpadku tohoto hospodářsky slabého regionu. Jediným účinným řešením je však nákladná výstavba tunelu pod Červenohorským sedlem.

Současně je třeba řešit zanedbanou silniční a železniční infrastrukturu v dalších periferních regionech (například Konicko a Valaškokloboucko) a zabránit tak jejich marginalizaci. V těchto případech se většinou jedná o zlepšení technických parametrů současných silnic 2. a 3. třídy a regionálních železničních tratí.

- ***Chybějící železniční spojení Zlína s oblastí Valašska***

Hospodářský potenciál zlínsko-otrokovické aglomerace byl zhodnocen v předešlém textu. Pro rozvoj strukturálně postiženého regionu Valašska je třeba mezi oběma regiony vybudovat dostatečně kapacitní dopravní cestu pro přepravu nákladů a pohyb pracovních sil. Vhodným a doporučeným řešením je proto dostavba železniční trati Vizovice – Valašská Polanka s maximálním využitím již vybudovaných stavebních objektů (výstavba trati již byla započata na začátku 20. století).

- ***Zastaralost železniční infrastruktury***

Železniční doprava v regionu Střední Moravy má ve srovnání s dalšími regiony České republiky lepší předpoklady pro zvýšení svého podílu na osobním i nákladním přepravním trhu, ale nejprve bude nutné zlepšit stav některých zanedbaných částí drážní infrastruktury zejména na regionálních tratích. Zvýšení podílu železnice na přepravním trhu je nutné z důvodu omezené kapacity silnic a negativního vlivu intenzivní silniční dopravy na související citlivá území (například obytné zóny, ekosystémy...).

- ***Absence regionálního letiště využívaného pro osobní dopravu***

Samostatným infrastrukturním záměrem je i výstavba regionálního letiště pro území Střední Moravy. Nepřipadá v úvahu výstavba regionálního letiště v nové lokalitě, ale je možné doplnit existující letiště v Kunovicích nebo v Bochoři.

Klíčové problémy v oblasti rozdělení přepravního trhu

- ***Vysoký podíl a rychlý růst individuální automobilové dopravy***

Z hlediska trvale udržitelného rozvoje Střední Moravy je třeba redukovat nárůst individuální osobní dopravy a důsledně podporovat rozvoj cyklistiky a veřejné dopravy. Pozitivní změny přitom bude možné dosáhnout jedině kombinací dopravního marketingu, osvětové činnosti a restriktivních opatření.

- ***Nedostatečná nabídka veřejné dopravy***

Nízká kvalita veřejné dopravy a její nedostatečná (nebo nedostatečně strukturovaná) nabídka přispívá k prohlubování hospodářského zaostávání periferních oblastí Střední Moravy. Tomuto negativnímu jevu je třeba zamezit intenzivním marketingem veřejné dopravy a tvorbou atraktivní přepravní nabídky. Této oblasti, která byla dosud v regionu Střední Moravy řešena jen okrajově (ve většině případů vůbec) je třeba věnovat zvýšenou pozornost. V oblasti veřejné dopravy k marketingu v podobě propagace přistupuje také začlenění celého území regionu do navzájem kooperujících krajských integrovaných dopravních systémů s preferencí kolejové dopravy a odstraněním zbytných souběhů mezi vlaky a autobusy.

- ***Nadměrné zatížení silniční sítě nákladní dopravou***

Silniční síť Střední Moravy je stejně jako v jiných regionech České republiky zatížena nákladní dopravou v měřítku, které je dlouhodobě neúnosné a které nutně povede k postupné degradaci většiny území přilehlého k současným páteřním pozemním komunikacím. Protože není ekonomicky ani prostorově reálné ve všech případech budovat nové nebo zvyšovat kapacitu současných silnic, je nutné dosáhnout přesunu části přepravy nákladů ze silniční sítě na železnici a vodní cestu. Pokud nebude dosaženo úplné internalizace externích nákladů silniční nákladní dopravy a jejich plného zohlednění v ceně přepravy, bude nutné přistoupit zejména k restriktivním krokům.

4.2 Technická infrastruktura

V kapitole jsou charakterizovány rozvodné sítě pro zásobování elektrickou energií, zemním plynem a teplem a další technická infrastruktura zahrnující vodovody, kanalizace a čistírný odpadních vod v regionu NUTS II Střední Morava.

4.2.1 Zásobování elektrickou energií, zemním plynem a teplem

Celkově je podíl spotřeby jednotlivých druhů paliv a energií regionu NUTS II v porovnání s ČR podprůměrný nebo průměrný (nejvýraznější podíl na spotřebě v rámci ČR mají kraje Moravskoslezský, Ústecký a Středočeský), ale v zásobování regionu palivy a energiemi nejsou výrazné problémy. Region NUTS II Střední Morava je závislý na dovozu paliv a energií.

Tabulka 33: Spotřeba vybraných paliv a energie v krajích ČR v roce 2002 a 2004 (%)

Region	Černé uhlí celkem		Hnědé uhlí a lignit		Lehké topné oleje		Těžké a střední topné oleje		Zemní plyn		Tepelná energie		Elektrická energie	
	2002	2004	2002	2004	2002	2004	2002	2004	2002	2004	2002	2004	2002	2004
Česká republika	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
NUTS II Střední Morava	4,7	4,8	1,5	1,9	11,3	6,0	6,3	6,2	11,3	10,3	5,0	3,2	9,1	8,6
Hlavní město Praha	2,0	2,8	0,4	3,3	17,6	2,7	2,5	1,1	10,4	9,8	5,1	4,4	7,8	7,6
Středočeský kraj	2,7	1,3	10,2	6,5	11,6	10,9	11,9	17,7	11,1	11,2	5,9	8,4	10,5	11,5
Jihočeský kraj	0,0	0,0	2,0	2,5	6,1	4,1	2,5	2,4	5,6	4,1	8,3	14,5	5,2	5,4
Plzeňský kraj	0,0	0,0	2,7	3,3	7,1	9,4	4,3	4,6	4,7	5,0	2,0	1,7	4,0	4,3
Karlovarský kraj	0,0	0,0	11,9	12,3	1,7	2,4	0,3	0,1	3,6	3,8	5,9	5,5	4,2	3,9
Ústecký kraj	0,1	0,0	56,4	55,0	9,8	8,3	24,0	19,7	10,7	11,4	27,9	25,5	18,7	18,0
Liberecký kraj	0,0	0,0	0,2	0,1	1,9	1,8	14,0	5,8	2,8	3,2	0,6	0,6	2,6	2,6
Královéhradecký kraj	0,6	0,5	1,4	1,7	7,2	2,5	0,4	0,9	3,5	3,9	2,0	1,7	3,7	3,9
Pardubický kraj	2,7	3,0	11,7	11,8	3,8	16,1	8,9	3,4	5,0	4,1	7,1	5,9	4,5	4,3
Vysočina	0,0	0,0	0,2	0,2	2,4	3,1	1,7	1,7	4,3	4,6	15,9	15,2	5,8	6,0
Jihomoravský kraj	0,0	0,0	1,2	1,1	1,8	1,5	8,0	4,8	13,7	13,7	1,9	1,7	5,8	6,4
Olomoucký kraj	4,4	4,5	0,6	0,7	10,0	5,4	5,4	3,7	6,8	6,0	2,5	1,6	5,1	5,1
Zlínský kraj	0,4	0,4	0,9	1,2	1,3	0,7	0,9	2,5	4,6	4,3	2,6	1,5	4,1	3,5
Moravskoslezský kraj	87,2	87,5	0,1	0,2	17,7	31,1	15,2	31,7	13,2	14,8	12,5	11,7	18,3	17,5

Zdroj: ČSÚ

Podíl spotřeby paliv a energií je v rámci obou krajů v některých položkách mírně odlišný, v Olomouckém převažuje spotřeba pevných paliv (37,4 %) a naopak ve Zlínském spotřeba plyných paliv (44 % včetně bioplynu). Vysoká spotřeba černého uhlí v Olomouckém kraji (4,5 %) je na rozdíl od Zlínského pravděpodobně způsobena polohou v sousedství s Moravskoslezským krajem. V porovnání spotřeby jednotlivých paliv v letech 2002 a 2004 došlo k výraznému poklesu v používání lehkých topných olejů, který byl dán zvýšením sazby DPH, mírně poklesla spotřeba těžkých topných olejů, zemního plynu a tepelné energie a stagnovala spotřeba uhlí. Odběr elektrické energie poklesl nepatrně více ve Zlínském kraji než v Olomouckém.

Z bilance celkových energetických vstupů, kterou uvádí tabulka, je zřejmé, že ve spotřebě paliv v Olomouckém kraji převažují pevná paliva - jejich podíl na celkových energetických vstupech činí 37,4 %. Podíl dalších energetických vstupů je vyrovnaný, u kapalných paliv představuje 31,3 %, resp. u plyných paliv 30,3%.

Situace ve Zlínském kraji se liší, ve spotřebě paliv převažují plyná paliva se 44,0 %. Tuhá paliva (33%) zahrnují také spotřebu dřeva a dřevního odpadu nejen na zdrojích REZZO 1 a 2, ale také v lokálních topeništích domácností Zlínského kraje. Spotřeba obnovitelných zdrojů energie ze skladby primárních zdrojů dosáhla 0,02 %.

Tabulka 34: Celkové energetické vstupy v NUTS II Střední Morava

Paliva	Olomoucký	Zlínský
	Podíl (v %)	
Pevná	37,4	32,69
Kapalná	31,3	3,62
Plynná	30,3	44,90
Prvotní elektřina	1,0	18,77
OZE	-	0,02
Celkem	100,0	100,0

Zdroj: Územní energetická koncepce Olomouckého a Zlínského kraje

Tabulka 35: Podíl jednotlivých spotř. sektorů na spotřebě jednotlivých druhů paliv a energie v roce 2001 ve Zlínském kraji [TJ]

	Paliva pevná	Paliva kap.	Plynná paliva	Elektřina	OZE	Celkem	[%]
Veřejná energetika	-	-	-	4723,17	-	4723,17	10,5
Průmysl	10624,39	1602,20	8503,71	48,55	0,64	20779,48	46,22
Bydlení	3617,57	-	7450,46	2739,60	4,41	13812,05	30,72
Terc. sféra	353,15	18,66	4067,89	904,23	3,69	5347,61	11,89
Zemědělství	79,94	6,42	138,86	17,57	-	242,57	0,54
Doprava	21,33	1,23	28,37	6,26	-	57,183	0,13
Celkem	14696,38	1628,51	20189,29	8439,37	8,74	44962,28	100,00

Zdroj: Územní energetická koncepce Zlínského kraje

V Olomouckém i Zlínském kraji nejvíce energie spotřebovává průmysl – 38,95 %, resp. 46 %. Ve Zlínském kraji následuje jako druhý největší konzument kapitola bydlení a v Olomouckém tuto pozici zastává veřejná energetika.

Tabulka 36: Podíl jednotlivých spotř. sektorů na spotřebě jednotlivých druhů paliv a energie v Olomouckém kraji [TJ]

	Paliva pevná	Paliva kap.	Plynná paliva	Teplo	Elektřina	PHM	Celkem	[%]
Veřejná energetika	9 174,78	239,09	27,79	--	--	--	9 441,66	15,38
Průmysl	5 302,13	1 066,84	7 241,12	1 605,00	4 189,70	4 510,20	23 914,99	38,95
Bydlení	1 092,05	9,12	2 665,21	1 482,34	2 863,40	--	8 112,12	13,21
Terc. sféra	1 388,33	230,51	2 449,56	897,00	1 137,20	--	6 102,60	9,94
Zemědělství	899,80	23,09	1 451,32	--	684,40	1 854,70	4 913,31	8,00
Doprava	403,01	24,37	913,57	66,20	172,10	7 334,30	8 913,55	14,52
Celkem	18	1 593,02	14	4 050,54	9 046,80	13	61 398,23	100,00

Zdroj: Územní energetická koncepce Olomouckého kraje

Energetická vybavenost obyvatel Zlínského kraje (konečná spotřeba energie dělená počtem trvale žijících obyvatel) dosahuje pro území kraje hodnoty 65,3 GJ/r na obyvatele a v případě Olomouckého kraje byla vypočtena hodnota 14,11 GJ/r na obyvatele. Spotřeba paliv a energie je stejně jako bilance konečné spotřeby sestavena podle jednotlivých druhů paliv a energie na úrovni jednotlivých ORP.

Z hodnot v tabulce vyplývá, že podíl plynofikace je v jednotlivých správních obvodech vyšší ve Zlínském než v Olomouckém kraji. Minimální hodnota Zlínského kraje je 70 % (v ORP Otrokovice), naopak v Olomouckém kraji je podíl obcí napojených na plynovod menší než 70 % celkem ve čtyřech ORP - Jeseník, Šternberk, Šumperk a Zábřeh (v rozmezí 46 - 63 %). Jedná se o hornatou část regionu, kde je velký podíl malých obcí.

Tabulka 37: Podíl obcí v ORP napojených na plynovod ve Zlínském a Olomouckém kraji v roce 2003 (%)

Zlínský kraj / ORP	Počet obcí	Plynofikace (%)	Olomoucký kraj / ORP	Počet obcí	Plynofikace (%)
Bystřice pod Hostýnem	14	93	Hranice	31	77
Holešov	19	100	Jeseník	24	63
Kroměříž	46	96	Konice	21	90
Luhačovice	15	80	Lipník nad Bečvou	14	100
Otrokovice	10	70	Litovel	20	85
Rožnov pod Radh.	9	89	Mohelnice	14	71
Uherské Hradiště	48	94	Olomouc	45	98
Uherský Brod	30	87	Prostějov	75	99
Valašské Klobouky	20	95	Přerov	59	98
Valašské Meziříčí	16	81	Šternberk	18	56
Vizovice	16	94	Šumperk	35	46
Vsetín	32	91	Uničov	10	100
Zlín	29	72	Zábřeh	28	57

Zdroj: ČSÚ

4.2.2 Vodovody a kanalizace

V roce 2003 bylo na veřejný vodovod napojeno 87 % obyvatel regionu NUTS II (v Olomouckém kraji 88,1 %, ve Zlínském kraji 85,9 %), v obou krajích je podíl napojených obyvatel pod průměrem České republiky (89,8 %), přičemž lepší situace je v Olomouckém kraji. Ve srovnání s ostatními kraji ČR mají pouze dva kraje menší podíl na veřejný vodovod napojených obcí než ve Zlínském kraji. Ztráty vody ve vodovodních sítích se podařilo nepatrně snížit pod 23 % v roce 2003, ale stav je v porovnání s jinými kraji průměrný (průměr za kraje 22,6 %).

Podíl čištěných odpadních vod vypouštěných do kanalizace je o 2,3 % vyšší v Olomouckém (97,5 %) než ve Zlínském kraji (95,2 %) a vůči ostatním krajům a ČR je nadprůměrný. V celém NUTS II stagnuje objem vyrobené pitné vody, ale roste počet obyvatel zásobených pitnou vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu.

Tabulka 38: Výroba a užití pitné vody (2001 – 2003)

Ukazatele	Olomoucký	Zlínský	NUTS II	Olomoucký	Zlínský	NUTS II	Olomoucký	Zlínský	NUTS II
	2001			2002			2003		
	Objem vyrobené pitné vody (mil. m ³)	39,4	34,1	73,5	41,9	36,5	78,4	41,5	36,4
Počet obyvatel zásobených vodou z veřejných vodovodů (tis. obyvatel)	526,5	478,5	1 005	561,6	509,8	1 071,4	560,5	508,7	1 069,2
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	26,3 ¹⁾	20,4 ¹⁾	23,35	26,3 ¹⁾	19,7 ¹⁾	18	25,0 ¹⁾	20,8 ¹⁾	22,9

¹⁾ pouze za hlavní provozovatele v kraji

Zdroj: ČSÚ

Zásobování pitnou vodou v Olomouckém kraji se uskutečňuje převážně z podzemních zdrojů (Beskydy, kvartér řeky Moravy). Kvalita vody u zdrojů hromadného zásobování vesměs vyhovuje vyhlášce MZe č. 376/2000 Sb., pouze ve výjimečných případech nevyhovují ukazatele antropogenního znečištění. Využití vodních zdrojů stagnuje a nedosahuje v průměru ani 75 % jejich vydatnosti. Část vodovodů využívá místní zdroje, a to zejména v okrajových částech krajů.

Hlavními dodavateli pitné vody je 9 společností provozující vodovody a kanalizace v regionu.

Tabulka 39: Vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu podle krajů v roce 2003

Česká republika kraj	Obyvatelé zásobovaní vodou z vodovodů	Podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů (%)	Obyvatelé bydlící v domech napojených na kanalizaci	Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci (%)	Vypouštěné odpadní vody do kanalizace tis. m ³	Čištěné odpadní vody celkem (bez srážkových vod) tis. m ³	Podíl čištěných odpadních vod (%)
Česká republika	9 179 350	89,8	7 928 450	77,7	558 111	527 352	94,5
NUTS II Střední Morava	1 069 160	87	909 500	74,05	64 251	61 971	96,35
Hl.město Praha	1 161 000	99,9	1 157 000	99,6	87 510	87 510	100,0
Středočeský	847 800	74,9	673 500	59,5	46 765	46 611	99,7
Jihočeský	556 580	89,1	529 200	84,7	38 765	35 405	91,3
Plzeňský	446 350	81,3	419 750	76,4	34 710	31 811	91,6
Karlovarský	299 150	98,4	273 500	89,9	16 485	16 475	99,9
Ústecký	788 300	96,2	671 400	81,9	43 678	37 621	86,1
Liberecký	373 750	87,5	290 250	68,0	19 493	16 701	85,7
Královéhradecký	484 000	88,4	395 500	72,2	29 612	28 510	96,3
Pardubický	464 900	91,8	339 900	67,1	25 887	24 162	93,3
Vysočina	452 660	87,5	410 100	79,2	21 320	20 510	96,2
Jihomoravský	1 038 100	92,6	876 650	78,2	52 572	51 304	97,6

Olomoucký	560 500	88,1	467 600	73,5	34 700	33 849	97,5
Zlínský	508 660	85,9	441 900	74,6	29 551	28 122	95,2
<i>Moravskoslezský</i>	1 197 600	95,0	982 200	77,9	77 063	68 761	89,2

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 40: Podíl napojení na infrastrukturu podle velikostních skupin obcí v Olomouckém kraji (počty trvale bydlících obyvatel) v roce 2001

Velikostní skupina obcí	Počet/podíl obcí kraje		Podíl obcí v kraji s vodov.	Podíl obyvatel obcí zásobov. vodou z veř. vodovodu	Podíl obcí v kraji s kanal.	Počet obyv. bydlících v domech napojených na veř.kanal.	Počet obyv. bydlících v domech napojených na veř.kanal. s ČOV	Množství vypouštěných odpadních vod	Množství čištěných odpadních vod	Kapacita čištění
		%								
1 - 500	182	46,2	79,7	37 730	44,0	21 863	6 710	1 581 022	463 863	14 876
501 - 1 000	95	24,1	89,5	49 918	49,5	28 792	14 474	1 264 461	750 303	8 674
1 001 - 2 000	74	18,8	91,9	74 086	63,5	51 441	30 199	3 601 267	2 331 159	10 348
2 001 - 5 000	30	7,6	96,7	68 122	86,7	54 751	52 968	3 328 816	2 958 186	25 878
5 001 - 10 000	3	0,8	100	24 794	100,0	24 322	24 322	1 106 175	1 106 175	17 058
10 001 - 50 000	9	2,3	100	207 318	100,0	193 776	190 130	13 380 755	13 159 755	111 019
50 001 - 100 000	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0	0	0
přes 100 000	1	0,3	100	100 606	100,0	94 649	92 433	8 807 000	8 807 000	85 250
Celkem	394	100,0	86,3	562 574	54,1	469 594	411 236	33 069 496	29 576 441	273 103

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 41: Podíl napojení na infrastrukturu podle velikostních skupin obcí ve Zlínském kraji (počty trvale bydlících obyvatel) v roce 2001

Velikostní skupina obcí	Počet/podíl obcí kraje		Podíl obcí v kraji s vodov.	Počet obyvatel obcí zásobov. vodou z veř. vodovodu	Podíl obcí v kraji s kanal.	Počet obyv. bydlících v domech napojených na veř.kanal.	Počet obyv. bydlících v domech napojených na veř.kanal. s ČOV	Množství vypouštěných odpadních vod	Množství čištěných odpadních vod	Kapacita čištění
		%								
1 - 500	108	35,5	82,4	22 512	74,1	21 310	891	697 277	29 839	158
501 - 1 000	99	32,6	92,9	49 230	73,7	42 501	9 203	1 641 691	664 896	57 978
1 001 - 2 000	46	15,1	91,3	48 479	73,9	31 885	12 128	1 767 298	696 208	3 552
2 001 - 5 000	30	9,9	100,0	70 937	90,0	56 728	45 205	3 097 245	2 406 034	16 983
5 001 - 10 000	12	3,9	100,0	72 042	100,0	65 081	61 908	5 414 581	5 664 580	37 046
10 001 - 50 000	8	2,6	100,0	172 103	100,0	152 343	152 294	15 511 186	15 506 961	141 815
50 001 - 100 000	1	0,3	100,0	75 051	100,0	73 764	71 411	8 700 000	8 827 060	40 000

přes 100 000	0	0,0	0,0	0	0,0	0	0	0	0	0
Celkem	304 100,0	90,1	510 354	77,3	443 612	353 040	36 829 278	33 795 578	297 532	

Zdroj: ČSÚ

Jak vyplývá z tabulek č. 39 a 40, tak Zlínský i Olomoucký kraj mají největší deficit v napojení na veřejný vodovod a na veřejnou kanalizaci u velikostní skupiny obcí 1- 500 obyvatel.

Na úrovni okresů není vybavenost rovnoměrná. Nejnižší podíl obcí napojených jak na vodovod tak na kanalizaci je v okresech Prostějov a Vsetín. Ve srovnání mezi kraji je na tom lépe Zlínský kraj (77,3 %). Podíl obcí s kanalizací s koncovou ČOV je neuspokojivý. Činí v Olomouckém kraji 29,7 % a ve Zlínském kraji 26 %, uvnitř krajů jsou na tom nejhůře okresy Prostějov 14,6 % a Kroměříž 17,5% (podrobněji viz tabulka č. 39).

Tabulka 42: Kanalizace v obcích podle okresů Olomouckého a Zlínského kraje, 2001

Okres, kraj	Počet obcí	Podíl obcí s kanalizací (%)	Podíl obcí s kanalizací ve správě obce (%)	Podíl obcí s kanalizací s koncovou ČOV (%)	Počet trvale bydlících obyvatel bydlících v domech napojených na veř. kanalizaci	Počet přechodných obyvatel obce napojených na veř. kanalizaci	Počet obyvatel obce bydlících v domech napoj. na veř. kanalizaci s ČOV	Délka kanalizační sítě (km)	Počet kanalizačních přípojek
Jeseník	24	41,7	16,7	37,5	22 574	1 320	21 342	136,2	3 317
Olomouc	92	62,0	51,1	33,7	169 104	992	148 331	651,8	24 971
Prostějov	96	30,2	21,9	14,6	67 336	587	60 242	230,1	10 830
Přerov	104	74,0	66,3	28,8	118 554	880	93 899	498,4	19 497
Šumperk	78	51,3	35,9	42,3	92 026	887	87 422	388,8	11 794
Olomoucký celkem	394	54,1	42,9	29,7	469 594	4 666	411 236	1 905,3	70 409
Kroměříž	80	97,5	53,8	17,5	85 122	3 675	54 759	452,5	21 797
Uherské Hradiště	78	89,7	32,1	29,5	109 289	2 015	80 566	628,7	24 026
Vsetín	59	33,9	6,8	33,9	84 166	2 733	81 486	275,6	8 751
Zlín	87	77,0	52,9	25,3	165 035	2 884	136 229	750,1	29 074
Zlínský celkem	304	77,3	38,8	26,0	443 612	11 307	353 040	2 106,9	83 648
NUTS II Střední Morava	698	64,2	41,1	28,1	913 206	1 5973	764 276	4 012,2	154 057

Zdroj: ČSÚ

Situace v napojení na kanalizaci na úrovni krajů a jednotlivých obvodů s rozšířenou působností je v případě kanalizace horší než u vodovodů. Na lepší úrovni je napojení na kanalizaci v Olomouckém kraji, avšak napojení na vodovod je ve čtyřech obvodech Zlínského kraje 100 % a napojení Olomouckého kraje nepatrně zaostává.

Tabulka 43: Vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu podle krajů a ORP v roce 2003 (%)

Zlínský kraj / ORP3	Počet obcí	Kanali-zace (%)	Vodovod (%)	Olomoucký kraj / ORP3	Počet obcí	Kanali-zace (%)	Vodovod (%)
Bystřice pod Host.	14	29	100	Hranice	31	39	97
Holešov	19	5	89	Jeseník	24	46	100
Kroměříž	46	22	96	Konice	21	10	95
Luhačovice	15	33	100	Lipník nad Bečvou	14	50	79
Otrokovice	10	30	100	Litovel	20	15	70
Rožnov pod Radh.	9	78	100	Mohelnice	14	36	100
Uherské Hradiště	48	35	90	Olomouc	45	44	78
Uherský Brod	30	30	93	Prostějov	75	23	92
Valašské Klobouky	20	15	85	Přerov	59	22	90
Valašské Meziříčí	16	50	100	Šternberk	18	11	83
Vizovice	16	31	56	Šumperk	35	49	89
Vsetín	32	31	91	Uničov	10	60	70
Zlín	29	31	83	Zábřeh	28	39	86

Zdroj: ČSÚ

Klíčové problémy a jejich příčiny

- **Nízký podíl obnovitelných zdrojů energie**

Podíl spotřeby energie z obnovitelných zdrojů (OZE) je velmi nízký (ve Zlínském kraji 0,02 %), vzhledem k dostupnému potenciálu především biomasy a volných pozemků pro pěstování „energetických rostlin.“ Problémem je evidence výroby zvláště z malých zdrojů a spotřeby obnovitelných zdrojů energie (Olomoucký kraj) a výkupní ceny podmiňující další rozvoj. Využití OZE je vhodné v oblastech, kde je používání jiných zdrojů nepůvodní nebo připojení na klasické zdroje energie neekonomické. Kladným efektem je úspora (neobnovitelných) zdrojů, zlepšování kvality ovzduší a dále je posilován ekonomický rozvoj a zaměstnanost na lokální úrovni.

- **Vybavení regionu technickou infrastrukturou obecně**

Obecně má region rezervy ve vybavení technickou infrastrukturou, tj. plynifikaci, budování vodovodů, kanalizací a čistíren odpadních vod. Doplnění chybějící infrastruktury je potřeba provádět za podmínky technické a zároveň ekonomické vhodnosti řešení na daném místě. V malých a odlehlých sídlech je doporučeno používat lokální zdroje energie. Budování technické infrastruktury zvyšuje životní standard obyvatel, snižuje dopad na životní prostředí a posiluje ekonomický rozvoj i zaměstnanost.

- **Nížší podíl plynifikace v Olomouckém kraji**

Podíl plynofikace je v jednotlivých správních obvodech obcí Olomouckého kraje mnohem nižší než ve Zlínském kraji. Minimální hodnota Zlínského kraje je 70 % (v ORP Otrokovice), naopak v Olomouckém kraji je podíl obcí napojených na plynovod menší než 70 % celkem ve čtyřech ORP - Jeseník, Šternberk, Šumperk a Zábřeh (v rozmezí 46 - 63 %). Pro zvyšování atraktivity a vybavenosti území se doporučuje provést napojení na plynovod ve vybraných obcích, kde je to technicky a ekonomicky proveditelné. Jedná se o hornatou část regionu, kde je velký podíl malých obcí a k otopu se zde hojně využívá palivové dříví. Některá sídla jsou odlehlá, proto je vybudování přípojek leckdy velmi nákladné.

- **Nedostatečný podíl napojení obyvatel na vodovod v malých obcích**

Podíl obyvatel zásobených vodou z vodovodu je v rámci NUTS II Střední Morava jen těsně pod celostátním průměrem, nepatrně vyšší je v Olomouckém kraji (88,1 %) než ve Zlínském (85,9 %). Připojení na vodovod je žádoucí v okrajových částech regionu nebo v sídlech s nevyhovujícími zdroji pitné vody. Největší deficit v zásobování pitnou vodou je patrný u velikostní skupiny obcí do 2000, a to zejména v kategorii 1-500 obyvatel. Podobně jako u plynofikace připojení na vodovod za splnění technicko-ekonomických kritérií v dané lokalitě přispívá ke zvyšování technické vybavenosti obcí a přísun kvalitní pitné vody občanům.

- **Nedostatečný podíl napojení obyvatel na kanalizaci a čistírny odpadních vod v malých obcích**

Podíl obyvatel napojených na kanalizaci v rámci regionu NUTS II Střední Morava mírně zaostává za celostátním průměrem a je o 1,1% vyšší ve Zlínském než v Olomouckém kraji. Největší deficit v napojení na veřejnou kanalizaci a čistírny odpadních vod je patrný u velikostní skupiny obcí do 2000, a to zejména v kategorii 1-500 obyvatel. Problémové obce jsou detailně analyzovány v krajských plánech rozvoje vodovodů a kanalizací (PRVKUK). Náprava je velmi žádoucí s ohledem na nedostatečnou jakost povrchových vod v některých úsecích vodních toků, kam jsou vypouštěny odpadní vody bez čištění nebo s ohledem na zdroje podzemních vod. Vybudování kanalizačních systémů a čistíren odpadních vod je také závazkem obsaženým v přístupové smlouvě k EU, i když pro větší obce nad 2000, resp. nad 10 000 ekvivalentních obyvatel.

4.3 Sociální infrastruktura

Sociální infrastruktura zajišťuje veřejné služby s bezprostředním dopadem na kvalitu života. Současné trendy stárnutí obyvatelstva a dynamického vývoje hospodářských odvětví (viz kapitoly 2 a 3) zvyšují nároky na alternativní řešení a přizpůsobování sociální infrastruktury novým podmínkám. Důležitý je v tomto ohledu důraz na prevenci, flexibilitu vytvářených struktur a zaměření na sociální začleňování. Vytváření prostředí s preferencí těchto podmínek se následně promítá do efektivity veřejných služeb a tedy i do oblasti ekonomického rozvoje. Základní přehled vybavenosti obcí regionu NUTS II Střední Morava na úrovni SO ORP je patrný z tabulky č. 44.

Tabulka 44: Podíl obcí s uvedeným zařízením (v %)

Region	Počet obcí	Škola	Zdravotnické zařízení	Dům s pečovatelskou službou	Domov důchodců nebo pension pro důchodce
Olomoucký kraj	394	55,8	45,7	13,5	8,1
Hranice	31	45,2	48,4	12,9	3,2
Jeseník	24	66,7	54,2	16,7	25,0

Region	Počet obcí	Škola	Zdravotnické zařízení	Dům s pečovatelskou službou	Domov důchodců nebo pension pro důchodce
Konice	21	38,1	42,9	4,8	14,3
Lipník nad Bečvou	14	42,9	35,7	14,3	7,1
Litovel	20	65,0	50,0	30,0	5,0
Mohelnice	14	57,1	28,6	14,3	14,3
Olomouc	45	80,0	55,6	24,4	8,9
Prostějov	75	42,7	48,0	6,7	4,0
Přerov	59	39,0	32,2	10,2	6,8
Šternberk	18	38,9	22,2	11,1	5,6
Šumperk	35	71,4	60,0	20,0	8,6
Uničov	10	80,0	80,0	20,0	0,0
Zábřeh	28	85,7	39,3	3,6	10,7
Zlínský kraj	304	59,2	60,9	14,5	3,0
Bystřice pod Hostýnem	14	50,0	57,1	14,3	0,0
Holešov	19	42,1	42,1	5,3	5,3
Kroměříž	46	39,1	60,9	10,9	8,7
Luhačovice	15	60,0	40,0	13,3	0,0
Otrokovice	10	70,0	70,0	50,0	0,0
Rožnov pod Radhoštěm	9	100,0	100,0	22,2	0,0
Uherské Hradiště	48	62,5	72,9	12,5	6,3
Uherský Brod	30	66,7	60,0	20,0	3,3
Valašské Klobouky	20	50,0	40,0	10,0	0,0
Valašské Meziříčí	16	75,0	62,5	12,5	0,0
Vizovice	16	62,5	75,0	12,5	0,0
Vsetín	32	78,1	56,3	21,9	0,0
Zlín	29	51,7	62,1	6,9	0,0
NUTS II Střední Morava	698	57,3	52,3	13,9	5,9

Zdroj: ČSÚ

4.3.1. Školství

Obecnou demografickou tendencí České republiky je stárnutí obyvatel a klesající porodnost, z čehož pro oblast školství vyplývá především pokles počtu dětí a následně nutná racionalizace existující sítě škol. Existence školy v obcích má však velký význam pro udržení místní kultury a komunitního života, protože kromě vzdělávání má i další socio-kulturní funkce. Ve Zlínském kraji je průměrné pokrytí školou vyšší než v Olomouckém (59,2 % oproti 55,8 %), což je dáno nižším podílem nejmenších obcí. Ve čtyřech ORP (Konice, Přerov, Šternberk, Kroměříž) je podíl obcí se školou nižší než 40 % (viz tabulka č. 44).

Podle koncepčních dokumentů v oblasti školství obou krajů⁵ dochází k nezbytné racionalizaci sítě škol především u mateřských a základních škol. Přesto ale jsou v menších obcích zachovány i neúplné školy, které představují značnou část všech základních škol v regionu (43 % v Olomouckém kraji, 44,5 % ve Zlínském kraji).

⁵ Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy Zlínského kraje
Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy Olomouckého kraje

Síť středních škol je do určité míry předimenzovaná, s nabídkou vzdělávacích programů neodpovídající potřebách rychle se vyvíjejícího se trhu práce. Žádoucí je také začleňovat vzdělávací programy pro dospělé v rámci celoživotního vzdělávání. V těsné návaznosti na střední odborné školy funguje většina VOŠ a současná síť je dostatečná (Dlouhodobé záměry vzdělávání obou krajů).

V oblasti vysokého školství jsou důležitými aktéry v regionu především dvě veřejné vysoké školy. Univerzita Palackého v Olomouci má sedm fakult (Lékařskou, Právnickou, Cyrilometodějskou teologickou, Filozofickou, Pedagogickou, Přírodovědeckou a Tělesné kultury) a Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně fakulty čtyři (Technologickou, Managementu a ekonomiky, Multimediálních komunikací a Aplikované informatiky (od 1. ledna 2006)). Tato univerzita má v Přerově pobočku se zaměřením na informační technologie.

V Prostějově dále působí Fakulta textilní Technické univerzity v Liberci, v Šumperku pobočka Vysoké školy báňské – Technické univerzity v Ostravě nabízející strojírenské obory. Soukromou vysokou školou je Evropský polytechnický institut v Kunovicích.

Vzdělávací systém musí pružně reagovat na náročné požadavky trhu práce, a to nejen v oblasti počátečního vzdělávání. Podle PRUOOK, PRUOZK však je tato flexibilita omezena mimo jiné nedostatečnou provázaností školství ve vztahu k trhu práce. To potvrzují i koncepční dokumenty v oblasti školství obou krajů, podle nichž je problémem nedostatečné zapojené potenciálních zaměstnavatelů při přípravě učebních oborů, nedostatečná připravenost absolventů na aktuální požadavky trhu práce a jejich omezená adaptabilita. Na tyto nároky však není vybavení stávající sítě škol ve všech případech připraveno a je nutné je modernizovat. Je třeba také posilovat i další role vzdělávacích zařízení, aby byla zajištěna jejich existence i v menších obcích.

Tabulka 45: Mateřské, základní školy a gymnázia (školní rok 2003/2004)

	MŠ		ZŠ		Gymnázia	
	Počet škol	Počet žáků	Počet škol	Počet žáků	Počet škol	Počet žáků
Olomoucký kraj	374	18 472	290	60 335	20	9 684
Jeseník	30	1 290	19	4 168	1	543
Olomouc	109	6 553	95	20 821	8	4 361
Prostějov	79	3 193	48	9 747	4	1 406
Přerov	85	3 748	60	13 080	5	2 093
Šumperk	71	3 688	68	12 519	2	1 281
Zlínský kraj	309	16 694	236	57 584	14	7 585
Kroměříž	68	3 261	42	10 382	3	1 543
Uherské Hradiště	78	4 275	61	13 931	3	1 907
Vsetín	75	4 006	65	14 856	3	1 709
Zlín	88	5 152	68	18 415	5	2 426

Zdroj: zpracováno na základě dat ČSÚ.

Tabulka 46: Gymnázia a střední a vyšší odborné školy (školní rok 2003/2004)

	Střední odborné školy		Střední odborná učiliště		VOŠ	
	Počet škol	Počet žáků	Počet škol	Počet žáků	Počet škol	Počet žáků
Olomoucký kraj	48	11 628	42	12 818	7	1 058
Jeseník	3	553	5	833	-	-
Olomouc	12	3 402	15	4 988	4	566

	Střední odborné školy		Střední odborná učiliště		VOŠ	
	Počet škol	Počet žáků	Počet škol	Počet žáků	Počet škol	Počet žáků
Prostějov	8	1 598	7	1 772	-	-
Přerov	14	3 168	8	2 927	1	187
Šumperk	11	2 907	7	2 298	2	305
Zlínský kraj	51	12 658	34	12 619	11	213
Kroměříž	15	2 948	7	1 987	3	72
Uherské Hradiště	12	2 746	10	3 187	2	23
Vsetín	10	3 302	9	3 328	2	33
Zlín	14	3 662	8	4 117	4	85

Zdroj: zpracováno na základě dat ČSÚ.

4.3.1 Zdravotnictví

V tab. č. 44 je uveden podíl obcí se zdravotnickým zařízením podle jednotlivých ORP. V této charakteristice se kraje poměrně výrazně odlišují. Nejnižší hodnoty podílu obcí se zdravotnickým zařízením v ORP ve Zlínském kraji se pohybují na úrovni 40 % (Luhačovice, Valašské Klobouky, Holešov) a průměr Zlínského kraje dosahuje hodnoty 60,9 %. Naproti tomu průměrná hodnota v Olomouckém kraji je 45,7 % a nejnižší hodnoty se pohybují mezi 22,2 až 32,2 % (ORP Šternberk, Mohelnice, Přerov). Plné pokrytí vykazuje pouze ORP Rožnov pod Radhoštěm, 80 % dosahuje Uničov. Olomoucký kraj se vyznačuje nadprůměrným počtem lékařů na obyvatele, zatímco Zlínský kraj poměrně výrazně zaostává.

Akutní, následná a rehabilitační péče je zabezpečena stabilizovanou sítí 21 nemocnic. U základní akutní zdravotní péče v systému nemocničních zařízení se uvádí dostupnost do 40 minut. V regionu existovalo v roce 2002 celkem 2 tis. zdravotnických zařízení, nižší dostupnost zdravotních služeb má Zlínský kraj. Nejvýznamnějším zařízením je Fakultní nemocnice při Palackého univerzitě, která tvoří základnu kvalitních i vysoce specializovaných zdravotnických služeb a péče.

Podle Koncepce zdravotnictví Zlínského kraje na roky 2004 – 2007 je problémem vybavenost některých specializovaných a superspecializovaných pracovišť, také chybí lůžka dlouhodobé péče, což vyžaduje značné investice do technického vybavení podporující aplikaci preventivní a následné péče.

Tabulka 47: Základní údaje o zdravotní péči

	Měřicí jednotka	Česká republika	kraje	
			Olomoucký	Zlínský
ZDRAVOTNICTVÍ				
Lékaři (přepočtené osoby)	osoby	40 037	2 541	1 900
na 1 000 obyvatel		3,9	4,0	3,2
z toho v nestátních zařízeních		32 100	1 942	1 835
Počet obyvatel na 1 lékaře		255	250	312
Střední zdravotničtí pracovníci	osoby	110 291	6 756	5 408
Nemocnice		201	10	11
Lůžka		66 492	3 692	3 344
na 1 000 obyvatel		6,5	5,8	5,6
lékaři (lůžková část)	přepočt. osoby	8 954	583	360

			kraje	
Odborné léčebné ústavy		164	12	8
lůžka		23 035	1 656	1 610
z toho léčebny dlouh. nemocných		76	5	4
lůžka		7 285	526	388
Samostatné ordinace praktického lékaře				
pro dospělé		4 452	296	284
pro děti a dorost		2 112	141	123
stomatologa		5 399	352	331
Lékaři ambulantní péče na 10 000 obyvatel	přepočt. osoby	28,3	28,4	24,1
Lékárny a výdejny		2 139	127	110
Pracovní neschopnost				
Průměrný počet nemocensky pojištěných	osoby	4 435 434	227 149	238 517
Průměrná pracovní neschopnost	%	6,814	7,580	8,060
pro nemoc	%	6,186	6,815	7,231
pro pracovní úrazy	%	0,222	0,235	0,228
pro ostatní úrazy	%	0,405	0,530	0,600

Zdroj: ČSÚ

4.3.2. Sociální péče

Jak již bylo zmíněno, obecnou demografickou tendencí je stárnutí obyvatelstva související s klesající porodností a prodlužováním naděje dožití. Struktura sociální péče, která má však mnohem širší záběr, musí tyto změny reflektovat. Sociální infrastruktura nadmístního významu je orientována především do měst, která svou vybaveností zabezpečují obsluhu příslušných spádových území. Přehled o pokrytí sociálních služeb podle ORP je zachycen v tab. č. 42. Rozdíly v pokrytí mezi kraji i jednotlivými ORP jsou velké, v některých případech se zařízení v daném ORP nevyskytuje vůbec.

Vybavenost Olomouckého i Zlínského kraje vyjádřená počtem míst ve vybraných zařízeních sociální péče v přepočtu na 1000 obyvatel (viz tabulka č. 48) je vyšší než průměr České republiky. Nicméně z tabulky č. 49 vyplývá, že nabídka služeb zejména pro seniory zcela nedostačuje poptávce, značný počet žadatelů je nuceno čekat na umístění do těchto zařízení i několik let, než se pro ně uvolní místo. Podle Sociálnědemografické analýzy Olomouckého kraje (2002), která však do určité míry hodnotí i situaci Zlínského kraje, chybí z dalších typů služeb například azylové domy, ale také nízkoprahová a kontaktní centra, ale i zařízení zajišťující poradenství v dostatečné dostupnosti a potřebném zaměření. Z hlediska sociálních služeb pro postižené občany je nutné převést tuto péči do přirozeného prostředí klientů, na což však není dostatek prostředků.

Tabulka 48: Počet míst ve vybraných zařízeních sociální péče na 1000 obyvatel podle krajů (2004)

Region	Ústavy sociální péče pro dospělé	Ústavy sociální péče pro mládež	Domovy důchodců	Domovy – penziony pro důchodce	Domy s pečovatelskou službou	Ostatní zařízení sociální péče
Hl. m. Praha	0,31	0,04	2,12	0,79	1,46	0,23
Středočeský	0,78	0,11	3,97	0,64	2,89	0,52
Jihočeský	0,52	0,11	4,35	<i>i.d.</i>	4,22	0,49
Plzeňský	1,87	0,17	2,04	1,61	2,80	0,67
Karlovarský	0,70	0,16	2,07	3,50	4,46	0,76
Ústecký	1,17	0,19	5,04	1,86	3,06	0,52
Liberecký	0,71	0,14	2,96	0,84	3,22	0,45
Královéhradecký	0,57	0,10	4,30	1,24	3,95	0,80
Pardubický	0,49	0,14	4,02	1,69	4,00	0,72
Vysočina	1,14	0,08	4,54	<i>i.d.</i>	3,78	0,44
Jihomoravský	0,82	0,11	3,39	1,63	2,43	1,03
Olomoucký	0,87	0,17	4,27	1,36	3,76	1,64
Zlínský	1,42	0,16	4,75	1,74	3,85	1,79
Moravskoslezský	0,62	0,11	3,74	0,94	4,01	1,64
Česká republika	0,82	0,12	3,69	1,21	3,23	0,86

Zdroj: vlastní výpočty na základě dat ČSÚ
Pozn.: *i.d.* – individuální data podle údajů ČSÚ

Tabulka 49: Nabídka a pobídka ve vybraných zařízeních sociální péče podle krajů (2004)

Region	Domovy důchodců			Domovy - penziony pro důchodce		Domy s pečovatelskou službou	
	Počet míst	Žadatelé o umístění	z toho přednostní a naléhaví	Počet míst	Žadatelé o umístění	Počet míst	Neuspokojení žadatelé
Hl. m. Praha	2 475	5 774	1 843	918	1 007	1 705	1 416
Středočeský	4 517	4 576	719	728	481	3 285	2 390
Jihočeský	2 722	2 337	103	<i>i.d.</i>	975	2 641	1 847
Plzeňský	1 123	1 183	152	884	1 749	1 538	1 074
Karlovarský	630	673	14	1 064	1 747	1 354	507
Ústecký	4 132	2 336	79	1 525	3 229	2 507	1 739
Liberecký	1 264	1 641	552	359	502	1 375	1 113
Královéhradecký	2 354	648	126	680	484	2 162	1 672
Pardubický	2 033	2 149	170	854	722	2 023	945
Vysočina	2 351	558	190	<i>i.d.</i>	2	1 956	1 195
Jihomoravský	3 803	4 640	1 032	1 827	3 073	2 727	1 854
Olomoucký	2 715	3 730	689	867	1 278	2 390	1 042
Zlínský	2 806	558	101	1 030	329	2 278	1 120
Moravskoslezský	4 701	7 417	704	1 182	2 352	5 049	3 102
Česká republika	37 626	38 220	6 474	12 357	17 930	32 990	21 016

Zdroj: ČSÚ
Pozn.: *i.d.* – individuální data podle údajů ČSÚ

Problémy kvality je obtížnější hodnotit, nicméně v souvislosti se zaváděnými standardy kvality sociální péče vyplývají zcela zásadní nedostatky. Podle Sociálně demografické analýzy

Olomouckého kraje (2002) je častým problémem mimo jiné i chybějící soukromí klientů těchto ústavů.

Nabídka služeb na území regionu zahrnuje především zařízení zřizované subjekty veřejné správy, je však postupně doplňována aktivitami nevládních neziskových organizací (NNO), např. Charita, Naděje, účelová zařízení církví. Tato síť vzniká zatím spíše náhodně a není systémově řešena vyváženost územní nabídky v rámci regionu. Klíčovým nástrojem pro rozvržení jednotlivých typů sociálních služeb bude rozvíjející se komunitní plánování, které bude podle návrhu zákona o sociálních službách pro obce povinné.

Klíčové problémy

- ***Hrozba zániku základních škol v malých obcích***
- ***Slabá provázanost školství a potřeb trhu práce***
- ***Nedostatečné vybavení některých specializovaných a superspecializovaných zdravotnických zařízení***
- ***Chybějící lůžka dlouhodobé péče zdravotnických zařízení***
- ***Nedostatečná kapacita a především nevyhovující kvalita poskytované sociální péče***

4.4 Životní prostředí

Předmětem analýzy v oblasti životního prostředí jsou závazky, fakta a trendy, které se vztahují k prioritním oblastem pro čerpání finančního prostředku ze strukturálních fondů (SF) v letech 2007-2013. Priority České republiky pro čerpání finančních zdrojů z fondů Evropské unie vyplývají ze závazků obsažených v Přístupové smlouvě a ze stanovených termínů přechodných období.

Priority pro období 2007-2013 jsou nadále v oblasti vod a vodního hospodářství, v oblasti ochrany klimatu (plnění závazků Kjótského protokolu o snižování emisí oxidu uhličitého), v oblasti ochrany ovzduší (směrnice 92/62/EC a směrnice dceřinné), využívání obnovitelných zdrojů energie), v oblasti odpadů a obalů, v ochraně přírody a krajiny (implementace soustavy NATURA 2000) a v ochraně lesa. Jmenované prioritní oblasti jsou analyzovány v zájmovém území regionu NUTS II Střední Morava v následujícím textu.

Přechodná období se týkají kvality vod, nakládání s odpady a obaly a vyplývají z níže uvedených směrnic ES:

- Směrnice 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod (stanoví povinnost obcí od 2000 do 10000 ekvivalentních obyvatel (EO) vybudovat kanalizační systémy a čistírny odpadních vod (v kompetenci krajů) a obcí nad 10000 EO odstraňovat současně celkový dusík a celkový fosfor (zajištění v kompetenci státu)) do 31. 12. 2010;
- Směrnice 2005/20/ES ve znění směrnice 94/62/ES o obalech a odpadech (stanoví dosažení cílů pro recyklaci a využití obalů, uvedených ve směrnici 2004/12/ES) do 31. 12. 2012;

- Směrnice 2002/96/ES o odpadech z elektrických a elektronických zařízení stanoví dodatečné přechodné období do 31.12. 2008.

Kapitola životní prostředí této zprávy se dále člení na technickou ochranu životního prostředí a na část ochrany přírody a krajiny.

4.4.1 Technická ochrana životního prostředí

Kapitola technická ochrana životního prostředí popisuje stav v oblasti ovzduší, vod, nakládání s odpady, starých ekologických zátěží, hluku a environmentálních rizik.

4.4.1.1 Ovzduší

Emise

Kvalita ovzduší v obou krajích se na základě dlouhodobého sledování emisní bilance a imisního zatížení území v některých ukazatelích zlepšuje. Snižování emisí v krajích je důsledkem rekonstrukcí významné části stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší, při nichž jsou v rámci technologií použity způsoby výroby a zpracování, které odpovídají svými parametry nejlepším dostupným technikám (BAT). Nepříznivá emisní bilance u NO_x je způsobena neustálým nárůstem provozu mobilních zdrojů znečišťování ovzduší a nedostatečnou kapacitou stávajících silnic v krajích. Ke zlepšení této situace přispěje plánovaná výstavba sítě dálnic a rychlostních komunikací spolu s výstavbou obchvatů měst.

Z emisní bilance za rok 2003 vyplývá, že v daném roce měly v Olomouckém a Zlínském kraji největší podíl na produkci tuhých znečišťujících látek (TZL) a SO_2 stacionární zdroje znečišťování ovzduší. K největším producentům TZL patří malé zdroje znečišťování ovzduší (lokální topeniště v obytných domech a bytech) a na produkci SO_2 se pak nejvíce podílely velké a zvláště velké zdroje znečišťování ovzduší. Největším producentem emisí NO_x , CO a těkavých organických látek (VOC) jsou stejně jako v předešlém období mobilní zdroje znečišťování ovzduší (silniční automobilová doprava). Údaje o NH_3 zohledňují výskyt průmyslových podniků v obou krajích, což znamená, že nedochází k navyšování NH_3 u zemědělských zdrojů. Emisní zatížení Olomouckého a Zlínského kraje je značně nerovnoměrné, vzhledem ke koncentraci průmyslu a osídlení. Největší zdroje znečišťování ovzduší jsou lokalizovány v jižní části Olomouckého kraje, zejména se jedná o okresy Přerov a Olomouc a v severní a východní části Zlínského kraje, tj. v okresech Vsetín, Kroměříž a Zlín.

Dalším výrazným problémem v oblasti znečišťování ovzduší jsou emise pachových látek z technologií a z chovů hospodářských zvířat a nově také z provozovaných kompostáren (Tlumačov, Buchlovice). Snižování emisí těchto látek je ekonomicky náročné a mnohdy i technicky obtížně řešitelné. Nová legislativa na úseku ochrany ovzduší rozšířila možnosti měření míry obtěžování pachovými látkami a definovala podmínky pro provoz zdrojů.

V následující tabulce je uvedeno srovnání celkových emisí tuhých znečišťujících látek, oxidu siřičitého, oxidů dusíku, oxidu uhelnatého, těkavých organických látek (VOC) a amoniaku mezi Olomouckým a Zlínským krajem a Českou republikou za rok 2003. Vyplývá z toho, že oproti průměru ČR je podíl obou krajů na celkových emisích ČR podprůměrný.

Mezi nejvýznamnější stacionární zdroje základních znečišťujících látek v regionu NUTS II patří velké teplárny v Přerově, Olomouci, ve Zlíně, v Otrokovicích, Valašském Meziříčí, ve Vsetíně, Uherském Hradišti, dále pak kotelny nebo provozy v průmyslových a potravinářských podnicích Cement Hranice a. s., Olšanské papírny a. s., Setuza a. s. Olomouc, Precheza a. s. Přerov, Moravský lihovar Kojetín a. s., Cukrovar Vrbátky a. s., OP Papírna s. r. o., UNEX Uničov a. s., Cukrovar Kojetín; TON v Bystřici pod Hostýnem a

v Holešově; CTZ s. r. o., Uherské Hradiště; ZEVETA a. s., Bojkovice; HAMÉ a. s., Babice; LET a. s., Kunovice; DEZA, Valašské Meziříčí; Energoaqua a. s. Rožnov pod Radhoštěm; Zbrojovka Vsetín a. s.; STV Glass a. s., Valašské Meziříčí; Slévárna Vsetín s. r. o.; CS Cabot s. r. o., Valašské Meziříčí.

Tabulka 50: Podíl krajů na celkovém HDP a na celkových emisích (% podílu, REZZO 1-4)

Kraj	HDP	Tuhé látky	SO ₂	NO _x	CO	VOC	NH ₃
<i>Praha</i>	25,7	3,1	1,1	5,8	6,0	7,1	3,5
Středočeský	9,0	14,4	11,6	12,2	11,4	14,1	11,7
Liberecký	3,5	3,9	2,0	2,5	3,4	4,0	1,3
Ústecký	6,4	8,7	31,5	22,7	6,6	8,6	5,3
Karlovarský	2,4	3,3	7,0	3,9	2,0	2,9	2,4
Plzeňský	4,9	7,8	5,2	4,9	5,3	6,2	9,3
Jihočeský	5,5	9,6	5,1	5,6	6,2	7,3	14,1
Pardubický	4,1	6,0	9,4	7,2	4,5	5,6	7,5
Královéhradecký	4,6	5,9	3,8	4,0	5,0	6,2	8,0
Olomoucký	4,8	6,0	2,9	4,9	4,8	6,3	5,4
Moravskoslezský	10,3	13,7	13,0	12,0	29,8	10,6	5,7
Jihomoravský	10,3	6,3	1,9	6,6	6,7	10,0	14,4
Vysočina	3,9	7,0	2,0	4,0	4,6	5,8	9,4
Zlínský	4,6	4,4	3,5	3,7	3,5	5,5	5,0

Zdroj: ČHMÚ, ČSÚ

Z hlediska emisí z technologických procesů jsou významné výrobní závody základních chemických látek situované ve Valašském Meziříčí a Otrokovicích, dále pak výroby pneumatik v Otrokovicích a Zlíně a v neposlední řadě i výroba barev ve Starém Městě u Uherského Hradiště.

Následující tabulky sledují celkové emise hlavních znečišťujících látek v obou krajích. Nejvíce se na celkových emisích podílí emise z dopravy (4) a rovněž velké stacionární zdroje znečišťování ovzduší (1). Z hlediska jednotlivých ukazatelů v letech je zřejmé, že celkové emise oxidu siřičitého a uhelnatého a čpavku klesají, stagnují emise tuhých látek, oxidu dusíku a narůstají emise organických látek (pouze Zlínský kraj).

Oproti roku 2002 došlo v regionu k mírnému nárůstu emisí všech sledovaných znečišťujících látek. Produkce VOC se naopak nepatrně snížila. Celkově lze konstatovat, že emisní bilance v roce 2002 a 2003 byla vyrovnaná.

V tabulce je uvedeno, že podíl emisí tuhých látek a oxidu uhelnatého (REZZO 1-3) byl nejvýraznější v okresech Olomouc, Šumperk, Vsetín a Zlín. Hodnoty emisí oxidu siřičitého a oxidu dusíku mají nejvyšší podíl v okresech Olomouc, Přerov, Vsetín a Zlín. Nejvyšší hodnoty oxidu uhelnatého byly zaznamenány v okresech Přerov a Vsetín.

Tabulka 51: Celkové emise hlavních znečišťujících látek ze zdrojů (tis. t.rok⁻¹, 2001- 2004) a emisní stropy (tis. t.rok⁻¹, 2010)

Kraj	Rok	Tuhé látky ¹⁾	SO ₂	NO _x	CO	VOC ²⁾	NH ₃
Olomoucký	2001	2,53	7,62	14,20	28,90	6,61	-
	2002	3,26	6,57	15,74	27,05	11,00	3,91
	2003	2,54	6,81	11,43	19,36	9,31	2,54
	2004	4,88	7,56	16,32	27,44	10,89	4,90
	2010	-	11,0	13,0	-	11,5	5,5
Zlínský	2001	1,69	8,57	11,15	20,84	5,37	-
	2002	2,37	7,35	11,22	19,05	9,40 ¹⁾	3,55
	2003	3,48	6,90	16,23	27,65	10,89	4,43
	2004	3,56	9,13	12,48	19,06	9,31	4,08
	2010	-	12,0	8,5	-	10,0	4,0

1) emise z otěrů pneumatik, brzd a vozovek nejsou zahrnuty

2) předběžné údaje

Zdroj: ČHMÚ

Tabulka 52: Podíl okresů Olomouckého a Zlínského kraje na celkových emisích (% podílu, REZZO 1-3)

Kraj	Tuhé látky	SO ₂	NO _x	CO
Česká republika	100	100	100	100
NUTS II Střední Morava	9,4	6,2	4,8	4,4
Olomoucký	5,3	2,8	2,5	2,5
Jeseník	11,5	2,2	3,1	6,6
Olomouc	26,3	30,6	28,5	19,0
Prostějov	13,8	6,9	9,3	8,9
Přerov	18,6	49,1	43,5	39,2
Šumperk	29,8	11,1	15,4	26,3
Zlínský	4,1	3,4	2,3	1,9
Kroměříž	14,6	6,3	8,1	11,4
Uherské Hradiště	14,1	7,1	10,1	12,4
Vsetín	44,3	31,2	47,4	46,8
Zlín	27,0	55,4	34,5	29,3

Zdroj: ČHMÚ, ČSÚ

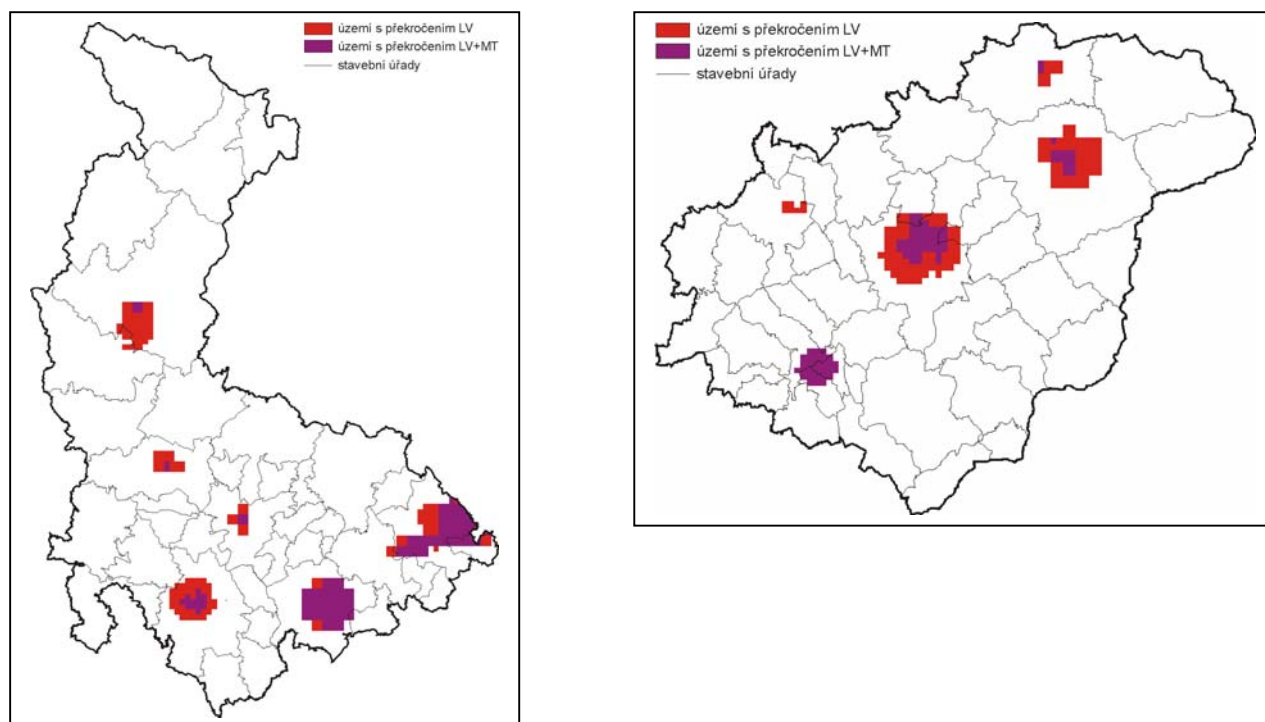
Emise

V roce 2003 bylo prováděno měření kvality ovzduší celkem na 12 monitorovacích stanicích v Olomouckém kraji a na 22 monitorovacích stanicích ve Zlínském kraji.

Imisní hodnoty SO_2 lze hodnotit oproti předcházejícím rokům jako klesající. Znečištění ovzduší imisemi oxidu siřičitého - SO_2 , oxidu dusičitého - NO_2 , oxidu uhelnatého - CO a většiny těžkých kovů z hlediska ochrany zdraví a ochrany ekosystémů nepředstavuje pro území regionu vážnější nebezpečí. V NUTS II nadále zůstává stálým problémem překračování limitních hodnot u suspendovaných částic velikostní frakce PM_{10} a u přízemního ozonu. Příčinou tohoto znečištění je silniční automobilová doprava (mobilní zdroje) ve všech větších městech a sekundární prašnost. K nejpostiženějším lokalitám z hlediska překračování limitu pro PM_{10} a ozon patří města Přerov, Olomouc, Prostějov a z hlediska ozonu i Jeseník. Ze současných znalostí lze konstatovat, že k překračování imisních limitů by mohlo docházet v okolí Valašského Meziříčí (benzen, benzo(a)pyren) a v okolí Kroměříže (Ni).

Z hlediska celkového hodnocení meziroční změny kvality ovzduší NUTS II je situace stabilizována, neboť nedošlo k výraznějšímu navýšení ani poklesu imisí. Imisní situace v regionu NUTS II je uspokojivá a k překračování imisních limitů bude docházet pouze při velmi nepříznivém stavu ovzduší. Jako nejvýznamnější škodlivina v ovzduší regionu se projevují suspendované částice velikostní frakce PM_{10} .

Obrázek 4: Vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší po zónách/aglomeracích Olomouckého (vlevo) a Zlínského kraje (vpravo) (v % plochy území)

Zdroj: MŽP

Následující tabulka zobrazuje podíl plochy území krajů/okresů s překročením imisního limitu tolerance pro suspendované částice velikosti PM_{10} na malé části území Olomouckého a Zlínského kraje. Překročení cílového imisního limitu ozonu (O_3) pro ochranu zdraví došlo na většině území regionu. Výskyt ozonu je výrazný i v nezasazených krajích, a to vlivem jeho vyššího přírodního výskytu, migrace znečištění a nebo spolupůsobením oxidu dusíku a některých organických látek.

Následující tabulka uvádí překročení imisních limitů s mezí tolerance pro NO_x, PM₁₀, CO, Benzen, B(a)P a Cd v souhrnu na 3,4 % území Olomouckého kraje a 2,1 % území Zlínského kraje. Překročení imisních limitů pro ozon došlo k překročení na 100 % území Olomouckého kraje a na 97,6 % území Zlínského kraje. Ve srovnání s ostatními kraji ČR je tento stav uspokojivý.

Tabulka 53: Překročení imisních hodnot s limitem LV v rámci krajů ČR (v % plochy území)

Zóna/ Agglomerace	NO ₂ roční průměr > 40 µg.m ⁻³	PM ₁₀ roční průměr > 40 µg.m ⁻³	PM ₁₀ 36. nejvyšší 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ > 35x/rok	CO max. denní 8h klouzavý průměr > 10 000 µg.m ⁻³	Benzen roční průměr > 5 µg.m ⁻³	B(a)P roční průměr > 1 ng.m ⁻³	Cd roční průměr > 5 ng.m ⁻³	Souhrn	O ₃ max. denní 8h klouzavý průměr > 120 µg.m ⁻³ > 25x/ 3 roky, max. denní 8h klouzavý průměr
Hlavní město Praha	6,4	7,5	26,4	1,0	-	62,3	-	12,9	100
Středočeský kraj	-	0,2	1,5	-	-	0,3	-	0,7	99,9
Jihočeský kraj	-	-	0,2	-	-	-	-	-	97,5
Plzeňský kraj	-	-	0,3	-	-	0,9	-	0,1	96,6
Karlovarský kraj	-	-	0,1	-	-	-	-	-	100
Ústecký kraj	-	0,7	9,9	-	-	1,6	-	4,0	98,9
Liberecký kraj	-	-	0,4	-	-	-	1,5	-	-
Královehradecký kraj	-	-	-	-	-	1,3	-	-	100
Pardubický kraj	-	-	-	-	-	-	-	-	100
Vysočina	-	-	-	-	-	-	-	-	99,7
Brno	-	-	10,0	-	-	-	-	3,2	100
Jihomoravský kraj	-	-	0,4	-	-	-	-	0,1	100
Olomoucký kraj	-	0,2	6,5	-	-	-	-	3,4	100
Zlínský kraj	-	-	5,8	-	-	-	-	2,1	97,6
Moravskoslezský kraj	-	12,7	22,1	-	2,0	26,2	-	18,5	98,6

Poznámka: "-" znamená méně než 0,05 %

Zdroj: MŽP

V roce 2003 se v krajích nevyskytla smogová situace podle definice dostupné v platné legislativě.

V rámci Programu realizace snižování znečištění ovzduší byla u jmenovaných stacionárních zdrojů znečištění ovzduší v minulém období realizována opatření ke snížení produkce emisí. Jednalo se o následující podniky DEZA a.s., Valašské Meziříčí, výroba pneumatik v Otrokovicích, na skládce v Otrokovicích-Kvítkovice, v Precheze a. s. Přerov, v podniku OLMA a. s., Olomouc a v STV Glass a. s., Valašské Meziříčí. Dle dostupných údajů došlo u těchto zdrojů ve srovnání s předchozím obdobím ke snížení emisí TZL, SO₂ a NO_x.

4.4.1.2 Voda

Plošné rozložení srážek v oblasti NUTS II bylo rovnoměrné, nejvíce srážek spadlo v okrese Jeseník (739,2 mm) a Vsetín (719 mm), naopak nejméně spadlo v okrese Přerov (521,8 mm) a Uherské Hradiště (505 mm).

Odtokové poměry

Odtokové poměry byly v posledních letech na řekách této oblasti výrazně proměnlivé. Větší povodně v posledních letech nenastaly ve srovnání s katastrofální povodní v roce 1997, která postihla celou Moravu a Slezsko. Nicméně riziko povodní přetrvává a potřebná preventivní opatření nebyla dosud realizována v plné šíři.

Podzemní vody

Ve státní síti jakosti podzemních vod bylo v roce 2003 sledováno 21 objektů podzemních vod v kraji Olomouckém a 18 objektů podzemních vod ve Zlínském kraji. Účelem monitoringu je hodnocení podzemních vod, které slouží pro zásobování pitnou vodou. Kvalita podzemních vod je vyhovující, pouze některé vzorky nevyhovely normativům v ukazatelích NH_4^+ , Cl^- , Al a u 4 vzorků koncentrace NO_3^- přesáhly limit pro pitnou vodu.

Chráněné oblasti přirozené akumulace vod

Zásoby podzemních vod jsou bohaté a jejich jakost je dobrá, výměra všech CHOPAV činí téměř 27 % rozlohy regionu NUTS II.

Tabulka 54: Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (stav k 31. 12. 2003)

Název chráněné oblasti přirozené akumulace vod	Olomoucký	Zlínský	Podíl na ploše NUTS II (%)
	Podíl na ploše (%)	Podíl na ploše (%)	
Kvartér řeky Moravy	11,1	4,7	8,3
Jeseníky	8,8	-	5,0
Žamberk-Králíky	3,9	-	2,2
Beskydy	-	15,7	6,8
Vsetínsko	-	10	4,4
Celkem NUTS II	23,8	30,4	26,7

Zdroj: VÚV T.G.M.

Stav povrchových vod a přehled největších znečišťovatelů

V regionu NUTS II Střední Morava bylo sledováno celkem 28 profilů na řekách hlediska kvality povrchových vod. Stav povrchových vod v regionu není uspokojivý, protože ve většině případů byly na základě chemických, fyzikálních i mikrobiologických ukazatelů stanoveny jako vody silně až velmi silně znečištěné ve IV.-V. třídě.

Výsledné ukazatele kvality povrchových vod za oba kraje vycházejí z následující tabulky a jsou rozvedeny v následujících odstavcích.

V Olomouckém kraji bylo sledováno 17 profilů na řekách a potocích. Ve skupině A chemických a fyzikálních ukazatelů byl nejzatíženějším profilem Valová–Polkovice. Ve IV. a V. třídě byly nejčastěji hodnoceny biologická spotřeba kyslíku (BSK_5), celkový fosfor (P_{celk}) a chemická spotřeba kyslíku (CHSK_{Cr}). Ve skupině B specifických organických látek na všech profilech, kde byla měřena suma polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU) byly hodnoty

ve III. třídě, ostatní látky byly zařazeny do I. a II. třídy. Ve skupině C kovů a metaloidů se vyskytovaly všechny hodnoty ukazatelů ve III. třídě, pouze Hg na profilu Morava–Olomouc byly ve IV. třídě. Ze skupiny D mikrobiologických a biologických ukazatelů byly na profilu Bečva–Dluhonice enterokoky zařazeny do IV. a chlorofyl do V. třídy.

Ve Zlínském kraji bylo sledováno 11 profilů na řekách. Ve skupině A chemických a fyzikálních ukazatelů byly nejčastěji zařazeny ukazatele v V. třídě na profilu Olšava–Kunovice. Z ukazatelů byly v této skupině nejčastěji ve IV. a V. třídě celkový fosfor a BSK₅. Ve skupině B specifických organických látek byly všechny profily, na kterých byly sledovány PAU ve III. třídě, ostatní organické látky ve třídě I. a II. Zejména veškerý mangan ve skupině C kovů a metaloidů byl příčinou zařazení 45 % profilů do IV. třídy. Vysoký obsah chlorofylu byl důvodem zařazení téměř dvou třetin profilů do IV. a V. třídy ve skupině D mikrobiologických a biologických ukazatelů.

Tabulka 55: Procentní zastoupení profilů státní sítě jakosti vod v třídách jakosti vod podle skupin ukazatelů (stav k 31. 12. 2003)

	2001								2002								2003							
	Olomoucký				Zlínský				Olomoucký				Zlínský				Olomoucký				Zlínský			
Skupiny ukazatelů	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D
Třída jakosti	%				%				%				%				%							
I	0,0	0,0	12,5	12,5	0	0	20,0	10,0	0,0	0,0	23,5	11,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	12	23	0	22	0	0
II	6,3	0,0	50,0	62,5	0	0	10,0	30,0	0,0	0,0	29,4	47,0	0,0	0,0	18,2	9,1	6	25	35	29	0	0	28	27
III	68,7	33,3	6,3	12,5	40,0	33,3	30,0	30,0	64,8	33,3	41,2	11,8	9,1	66,7	45,4	27,3	58	75	47	18	27	78	27	9
IV	0,0	0,0	12,5	12,5	10,0	66,7	10,0	10,0	17,6	66,7	0,0	17,6	27,3	33,3	27,3	36,3	18	0	6	24	37	0	45	27
V	25,0	66,7	18,7	0,0	50,0	0	30,0	20,0	17,6	0,0	5,9	11,8	63,6	0,0	9,1	27,3	18	0	0	6	36	0	0	37

Vysvětlivky:

Skupiny ukazatelů: A – Obecné fyzikální a chemické ukazatele, B – Specifické organické látky, C – Kovy a metaloidy, D – Mikrobiologické a biologické ukazatele

Třídy jakosti: I – Neznečištěná voda, II – Mírně znečištěná voda, III – Znečištěná voda,

IV – Silně znečištěná voda, V – Velmi silně znečištěná voda

Výsledná třída skupiny u každého profilu byla určena podle nejméně příznivého zařazení jednotlivých vybraných ukazatelů ve skupině.

Zdroj: ČHMÚ

Největšími znečišťovateli povrchových vod v regionu NUTS II zůstávají jednotlivá města – Olomouc, Přerov, Prostějov, Hranice, Šumperk, Jeseník, Vsetín, Valašské Meziříčí, Zlín, Uherské Hradiště, Kroměříž (výusti z čistíren odpadních vod – ČOV). Z průmyslových znečišťovatelů povrchových vod jsou to PRECHEZA Přerov, FARMAK Olomouc, LG.Philips Hranice, Olšanské papírny, Cukrovar Kojetín, Bojkovice; HAMÉ a.s., Babice a v okrese Vsetín DEZA, Valašské Meziříčí; Energoaqua a. s. Rožnov pod Radhoštěm; STV Glass a. s., Valašské Meziříčí.

Odpadní vody

Na veřejnou kanalizaci bylo v roce 2003 napojeno 74 % obyvatel, na kanalizaci zakončenou ČOV bylo napojeno 60,5 % obyvatel NUTS II.

U mnoha ČOV v kraji (zejména u větších měst), které byly v minulosti přetížené nebo jejichž čistící schopnost byla nedostatečná, byly v roce 2003 dokončeny rekonstrukce a intenzifikace (Olomouc – I. a II. etapa, Zábřeh, Litovel, Mikulovice, Vsetín a Kroměříž), což se významně projevilo snížením množství vypouštěného znečištění do vodních toků.

Tabulka 56: Kanalizace pro veřejnou potřebu a čištění odpadních vod v roce 2003 (% , tis. m³)

Česká republika, kraj	Vypouštěné odpadní vody do kanalizace pro veřejnou potřebu			Čištěné odpadní vody (včetně srážkových vod)		
	celkem (%)	v tom (%):		celkem (%)	v tom:	
		splaškové	průmyslové a ostatní		splaškové	průmyslové a ostatní
Česká republika	100	60,2	39,8	100	298 689	191 571
Olomoucký	5,6	55,7	44,3	6,4	15 512	12 763
Zlínský	5,3	48,4	51,6	4,8	12 263	13 987

Zdroj: ČSÚ

Podíl vypouštěných odpadních vod a čištěných odpadních vod vztážený k celkové produkci ČR je těsně pod průměrem, vyšší je podíl čištěných odpadních vod v Olomouckém kraji (6,4 %). Pokud analyzujeme podíl vypouštěných splaškových odpadních vod, je v porovnání s ČR nízký v obou krajích. Podíl vypouštěných průmyslových a ostatních odpadních vod do kanalizace je v rámci České republiky vyšší zvláště ve Zlínském kraji (51,6 %).

V roce 2003 probíhaly rekonstrukce u ČOV Zábřeh, Uničov, Litovel a Olomouc. Rekonstrukce ČOV Olomouc I. a II. etapa byly ukončeny v roce 2003. Jednalo se o úpravy zajišťující odstranění dusíku a fosforu z odpadních vod. Další rekonstrukce probíhají a jejich ukončení je plánováno většinou na rok 2004. Z významných zdrojů znečištění o velikosti nad 10 000 ekvivalentních obyvatel byla uvedena do zkušebního provozu ČOV Vsetín a probíhalo dokončení rekonstrukce ČOV Kroměříž. Je potřeba zajistit další rekonstrukce a výstavbu ČOV v obcích o velikosti 2 000 - 10 000 (závazek ČR vůči EU).

V rámci projektu TRANSCAT (Integrované vodní hospodářství přeshraničních povodí) spolupracuje Olomoucký kraj s Polskou republikou (Opolským vojvodstvím) na systému podpory při rozhodování ve vodním hospodářství.

4.4.1.3 Odpady

Celková produkce odpadů i nebezpečných odpadů je v porovnání s jinými regiony ČR vysoká (zejména v Olomouckém kraji). Podíl upravovaných nebo využitých odpadů kategorie ostatní zůstává vzhledem k předchozímu období konstantní, ale patrné je dvojnásobné zlepšení u odpadu kategorie nebezpečný odpad. Nakládání s odpady je prováděno v souladu s legislativou, daří se zvyšovat podíl využívaných odpadů oproti odpadům předaných k odstranění. V roce 2003 byl formou finanční pomoci z Operačního programu Olomouckého kraje posílen primární sběr separovaných složek komunálních odpadů, a to zvýšením počtu kontejnerů. Největším problémem subjektů, které se zpracováním odpadů zabývají, je kvalita

třídění. Hlavní cestou ke zlepšení situace je osvěta vedoucí ke správnému přístupu občanů. Celkové množství odstraňovaných odpadů se snižuje v důsledku zavádění důsledného třídění při vzniku odpadu, zaváděním nízkoodpadových technologií a využíváním odpadu jako suroviny nebo náhrada surovin odpadem. Nejvýznamnějšími producenty odpadů jsou průmyslové podniky, obce, ČOV a stavební výroba.

Převažujícím způsobem odstraňování odpadu je nadále jejich ukládání na skládky, a to včetně biologicky rozložitelného odpadu, což je způsobeno nedostatečnou kapacitou zařízení využívajících tento druh odpadu. Celkově se jako největší problém v oblasti odpadového hospodářství projevuje nedostatečná kapacita, špatná dostupnost a nerovnoměrnost sítě zařízení k využívání, úpravě a odstraňování odpadů.

Přetrvává problém černého skládkování, kdy v nezanedbatelné míře dochází k nežádoucímu ukládání odpadu do volné krajiny. K materiálovému využití stavebních odpadů dochází převážně formou terénních úprav, ale pouze v případech, kdy se jedná o vhodnou lokalitu i materiál. Dalším způsobem využití těchto odpadů je jejich recyklace a opětovné použití recyklátu.

Zařízení pro odstraňování odpadů, separace a recyklace odpadů jsou na území regionu zastoupeny v následující podobě: spalovny, skládky, úpravny nebezpečných odpadů, provozovny na demontáž autovraků, na zpracování plastů, na recyklaci stavebního a demoličního odpadu, kompostárny a dotřídovací linky. Na území regionu NUTS II Střední Morava bylo provozováno celkem 35 skládek, z toho 22 v Olomouckém kraji a 13 ve Zlínském kraji.

Produkce odpadu celkem (v kategorii ostatních i nebezpečných) a úprava nebo další využití odpadu je vyšší v Olomouckém než ve Zlínském kraji.

Tabulka 57: Produkce a nakládání s odpadem (tis. t)

Ukazatele	Olomoucký		Zlínský		NUTS II	
	2003		2003		2003	
	O	N	O	N	O	N
Produkce odpadu celkem	1 499	75,0	1 127,3	60,7	2626,3	135,7
Úprava nebo využití odpadu	1 046	15,0	575,9	14,1	1621,9	29,1
Odstranění skládkováním	337	62,0	291,1	0,0	628,1	62
Odstranění spalováním	0	0,8	0,2	1,5	0,2	2,3

O – ostatní odpad, N – nebezpečný odpad

Zdroj: VÚV T.G.M. – CeHO

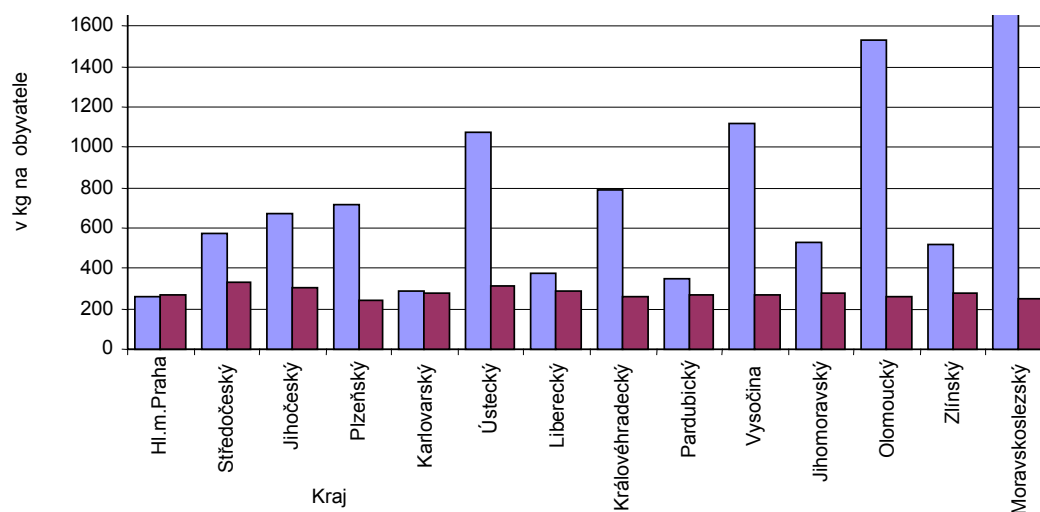
Z tabulky vyplývá nadprůměrný podíl na produkci průmyslového odpadu Olomouckého kraje (12 % v rámci ČR). Produkce odpadu na obyvatele je v obou krajích v rámci ČR podprůměrná a ve Zlínském kraji je podíl produkce odpadu na obyvatele (1,9 %) nejnižší v ČR.

Tabulka 58: Podíl krajů na produkci odpadu vztážený k celkové produkci ČR(%)

Kraj	Odpady celkem	Podnikové odpady	z toho průmyslové	Odpady z obcí	z toho komunální celkem	Produkce odpadu (t) na obyv.
Česká republika	100	100	100	100	100	-
Praha	28,1	30,0	3,7	12,7	10,8	2,8
Středočeský	6,5	5,7	8,0	13,4	12,9	4,44
Jihočeský	3,8	3,5	5,2	6,1	6,8	4,28
Plzeňský	7,7	8,2	4,9	4,2	4,6	3,97
Karlovarský	2,8	2,8	1,2	3,2	3,2	3,6
Ústecký	7,5	7,4	10,9	8,5	9,1	6,91
Liberecký	1,5	1,2	2,0	4,2	4,3	1,94
Královéhradecký	2,8	2,6	5,3	4,7	4,9	2,47
Pardubický	2,5	2,2	2,2	4,6	4,7	2,04
Vysočina	3,0	2,7	7,2	5,2	4,9	2,39
Jihomoravský	13,2	13,6	7,3	10,6	11,0	2,61
Olomoucký	4,6	4,5	12,0	5,7	5,8	2,36
Zlínský	2,9	2,5	3,8	6,5	5,8	1,90
Moravskoslezský	13,0	13,3	26,3	10,4	11,3	4,55

Zdroj: ČSÚ

Produkce odpadu Olomouckého a Zlínského kraje je podprůměrná, ale u průmyslového odpadu je výrazná v Olomouckém kraji a spolu s Moravskoslezským krajem patří k nejvyšším v ČR, jak uvádí následující graf.

Graf 10: Produkce průmyslového a komunálního odpadu na obyvatele podle krajů v roce 2003**Zdroj:** ČSÚ

4.4.1.4 Staré ekologické zátěže

V současné době probíhá sanace starých skládek odpadů a průmyslových areálů dle Seznamu priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží připravený MŽP ČR, a to převážně podle smluv uzavřených s Fondem národního majetku nebo s Pozemkovým fondem pro sanace zemědělských objektů.

Ke starým ekologickým zátěžím na území regionu patří zejména staré skládky. Z hlediska kvantitativního je možno tyto zátěže z převážné většiny hodnotit jako lokální. Za nejrizikovější pro životní prostředí je nutno považovat skládky, které byly nevhodně založeny v prostředí příhodném pro eventuální šíření kontaminace, např. v blízkosti vodních toků, kdy je navíc podloží skládek dobře propustné, a na kterých byly v minulosti ukládány jak odpady komunální, tak i odpady průmyslové.

Další skupinu starých ekologických zátěží představují objekty a areály bývalých průmyslových podniků. Tyto zátěže jsou sanovány na základě smluv s Fondem národního majetku ČR.

V současné době probíhají sanační práce na území Olomouckého kraje v následujících lokalitách: Sigma Lutín a. s. v konkurzu, MORA MORAVIA a. s. Hlubočky-Mariánské údolí, FOUNDEIK, s. r. o. Hlubočky-Mariánské údolí; bývalý areál ETA a. s. Litovel (nový vlastník Head Sport s. r. o. Litovel); VELAMOS a. s., na lokalitách PILANA TOOLS v Hulíně, PILANA TOOLS ve Zborovicích, Jihomoravské dřevařské závody (od 1. 11. 2003 Javoříce a. s.) v Bystřici pod Hostýnem, MAGNETON v Kroměříži, MAGNETON ve Valašských Kloboukách, Autopal v Hluku, COLORLAK ve Starém Městě, Hanhart v Morkovicích a Česká zbrojovka v Uherském Brodě. Sanační práce dále probíhají na železničních stanicích ČD v lokalitách Olomouc, Hanušovice, Šumperk, Lipová lázně a v rámci rekonstrukcí čerpacích stanic PHM. Vesměs se jedná o odstraňování ropných látek z podzemních vod.

Problémem jsou stále nedořešené zátěže v některých lokalitách kraje např. MOPAS Holešov, Letecké závody Kunovice, Chemická prádelna a čistírna Uherský Brod a ČS PHM ČEPRO Valašské Klobouky.

4.4.1.5 Hluk

Hlavními zdroji hluku jsou převážně doprava, částečně stavebnictví a průmyslové podniky. Dopravně nejzatíženějšími úseky silnic v kraji jsou silnice I. třídy – intenzita dopravy dosahuje 30–35 tis. vozidel. Po dokončení stavby části obchvatu města Olomouce došlo k mírnému poklesu intenzity vozidel na silnici I/35 – ul. Velkomoravská (cca o 25 %).

Nejzatíženější dopravní tahy jsou současně nejzávažnějším liniovým zdrojem hluku. U silnic II. třídy je patrný výrazný nárůst intenzity dopravy, který souvisí s používáním těchto silnic namísto přetížených komunikací I. třídy.

V roce 2004 se započalo s realizací protihlukových opatření pro zlepšení životního prostředí obyvatel měst a obcí v průjezdním úseku silnic II. a III. třídy.

4.4.2 Ochrana přírody a krajiny

4.4.2.1 Půda a krajina

Zemědělská půda pokrývá v regionu 51,8 % celkové výměry a stupeň zornění představuje 36,7 %. V posledních letech došlo k mírnému snížení rozlohy orné půdy a k nárůstu plochy trvalých travních porostů a lesní půdy.

Přetrvává zatížení půdy větrnou erozí v rovinatých oblastech a v podhůří Bílých Karpat a Chřibů, vodní eroze přetrvává na svažitéch pozemcích pahorkatin. Eliminace vodní a větrné eroze pokračuje realizací prvků Územního systému ekologické stability (ÚSES) v rámci komplexních pozemkových úprav. Závažným lokálním problémem jsou přívalové srážky, při nichž dochází k poškozování zemědělských půd splachem úrodné vrstvy půdy do vodních toků či do zastavěného území obcí. Nebyla zjištěna nová kontaminace zemědělských půd rizikovými látkami.

Z pohledu ochrany přírody a bilance půdy z celkové výměry krajů představují problematická území následující okresy: Olomouc, Prostějov, Přerov, Kroměříž (62 % zemědělské půdy z celkové rozlohy), Uherské Hradiště (59 %), Zlín (46 %). Jedná se o intenzivně využívanou zemědělskou krajinu s velkým podílem orné půdy a minimální biodiverzitou.

Střety se vyskytují zejména mezi zájmy těžby šterkopísků a ochranou podzemních a povrchových vod (CHOPAV Kvartéru řeky Moravy, řeky Moravy a Bečvy), dále mezi vymezenými územními systémy ekologické stability (ÚSES) a stávající těžbou na území (CHKO Jeseníky a CHKO Litovelské Pomoraví). Několik existujících maloplošných chráněných území je dotčeno dobývanými prostory ložisek.

4.4.2.2 Příroda

V regionu se nachází jak horská a relativně nedotčená extenzivně využívaná lesnatá a členitá krajina se zachovaným krajinným rázem (CHKO Jeseníky, CHKO Beskydy a CHKO Bílé Karpaty), tak intenzivně využívaná nížinná krajina s velkým podílem orné půdy (okolo toku řeky Moravy).

Region Střední Morava se vyznačuje poměrně kvalitním a relativně málo narušeným životním prostředím zejména v jeho severní a východní části. Ta se převážně vyznačuje značným přírodním bohatstvím zahrnujícím chráněná území různé velikosti. Celkové zatížení životního prostředí je únosné, vyšší zatížení ŽP se vyskytuje v oblasti velkých měst se zastoupením průmyslové výroby (Olomouc, Přerov, Šumperk, Valašské Meziříčí, Vsetín, Otrokovice) a v okolí hlavních komunikací.

Velkoplošná chráněná území zaujímají 20,4 % rozlohy regionu, což patří k největšímu podílu v rámci republiky. Jedná se o CHKO Jeseníky, CHKO Beskydy a CHKO Bílé Karpaty (tato území se stala evropsky významnými lokalitami v rámci soustavy NATURA 2000).

Maloplošná chráněná území zahrnují národní přírodní parky (NPR), přírodní parky (PP), národní přírodní rezervace (NPR) a přírodní rezervace (PR): na území Zlínského kraje jsou významné např. PP Hostýnské vrchy, PP Vizovické vrchy, PP Záhlické rybníky, PP Chřiby, PP Prokšická vrchovina a na území Olomouckého kraje jsou reprezentativní oblasti Jeseníků NPR Praděd, NPR Šerák-Keprník, NPR Rejvíz a NPR rašeliniště Skřítek a na území CHKO Litovelské Pomoraví NPR Ramena řeky Moravy a Vrapač.

Ve Zlínském kraji se nachází 178 a Olomouckém kraji 144 maloplošných zvláště chráněných území. Většina nově navržených chráněných území podle požadavků směrnic soustavy NATURA 2000 se převážně územně překrývá se stávajícími chráněnými územími a bude spadat do kompetence krajů.

V následující tabulce jsou uvedeny počty a rozlohy zvláště chráněných území a přírodních parků zjištěné dle mapování GIS v roce 2003 a dle krajské evidence.

Z tabulky č. 52 vyplývá, že podíl velkoplošných chráněných území z celkové plochy kraje je vysoký ve Zlínském kraji a patří k nejvyšším v ČR. Podíl velkoplošných chráněných území v regionu NUTS II Střední Morava je v rámci ČR pětinnový. Podíl maloplošných chráněných území není na území obou krajů v rámci ČR významný.

Tabulka 59: Zvláště chráněná území v rámci krajů ČR (stav k 31. 12. 2003)

Region	Velkoplošná chráněná území			Maloplošná chráněná území				
	Podíl z celkové rozlohy kraje (%)	z toho NP, podíl z celkové rozlohy kraje (%)	z toho CHKO, podíl z celkové rozlohy kraje (%)	celkem podíl plochy (%)	z toho podíl plochy národní přírodní památka (%)	z toho podíl plochy národní přírodní rezervace (%)	z toho podíl plochy přírodní památka (%)	z toho podíl plochy přírodní rezervace (%)
Česká republika	100	100	100	100	100	100	100	100
NUTS II Střední Morava	20,4	0	20,4	8	8	12	4	9
Hlavní město Praha	1	0	1	2	4	0	4	3
Středočeský	7,9	0	7,9	13	5	20	4	16
Jihočeský	19,7	3,4	16,3	14	17	11	19	13
Plzeňský	9,5	4,6	4,9	9	8	3	17	8
Karlovarský	17,9	0	17,9	4	6	6	3	2
Ústecký	26,3	1,5	24,8	3	4	3	3	4
Liberecký	30,6	3,7	26,9	7	10	9	5	5
Královehradecký	20,1	5,2	14,9	13	12	9	28	4
Pardubický	8,7	0	8,7	6	0	7	2	8
Vysočina	8,8	0	8,8	6	3	3	3	10
Jihomoravský	5,9	0,9	5	9	12	9	6	10
Olomoucký	10,8	0	10,8	6	4	11	2	6
Zlínský	30	0	30	2	4	1	2	2
Moravskoslezský	17	0	17	6	11	7	2	9

Zdroj: MŽP, ČSÚ

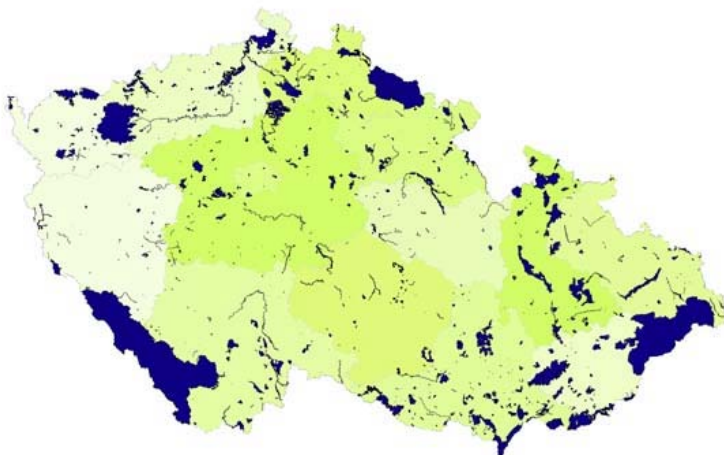
NATURA 2000

Zákon č. 114/1992 Sb., který vymezuje stávající podmínky ochrany přírody a krajiny, byl doplněn o požadavky směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně ptáků a směrnice 92/43/EHS o ochraně stanovišť, planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. Prioritou směrnic je především ochrana biodiverzity.

Na území ČR bylo postupně vyhlášeno 38 ptačích oblastí a 864 evropsky významných lokalit. Návrh byl předložen Evropské komisi a ke schválení dojde do 6 let od vyhlášení. Dalšími cíli v ochraně přírody a krajiny jsou obnova environmentálních funkcí území, podpora biodiverzity ve zvláště chráněných územích, zvýšení biodiverzity ve volné krajině, ochrana evropsky významných lokalit Natura 2000, ozelenění urbanizovaných prostorů a udržitelný cestovní ruch. Na území regionu NUTS II Střední Morava zasahují desítky navržených evropsky významných lokalit a 7 navržených ptačích oblastí

Plochy navržených ptačích oblastí a evropsky významných lokalit v ČR a regionu NUTS II znázorňují následující obrázky 5 a 6.

Obrázek 5: Přehled navržených evropsky významných lokalit a jejich plošné zastoupení (modře) v ČR a regionu NUTS II

Zdroj: www.natura2000.cz

Obrázek 6: Přehled navržených ptačích oblastí a jejich plošné zastoupení (zeleně) v NUTS II a ČR

Zdroj: www.natura2000.cz

Lesy

Kvalitní lesní porosty přispívají k naplnění cílů v oblasti ochrany přírody např. obnovení environmentálních funkcí, podpoře biodiverzity nebo udržitelnému turismu. Důležitou funkcí lesa je protierozní a protipovodňová ochrana. Celková rozloha lesů v NUTS II Střední Morava činí 36,1 % z celkové rozlohy území. Podíl lesů Zlínského kraje dosahuje nadprůměrných 38,9 % jeho rozlohy, jedná se o 3. nejvyšší zastoupení celkové rozlohy lesů v ČR. Druhová skladba lesů s vysokým podílem smrku není optimální.

Klíčové problémy

- ***Imisní zatížení ovzduší vlivem silniční dopravy***

Stav ovzduší v regionu NUTS II Střední Morava je problematický v některých imisně nejvíce zatížených lokalitách regionu. Největším producentem znečištění ovzduší (NO_x, CO a VOC) a současně jedním z největších problémů v oblasti ochrany ovzduší na území regionu jsou mobilní zdroje znečišťování ovzduší (silniční doprava). Specifickým problémem na regionální i celostátní úrovni je zatížení imisemi suspendovaných částic frakce (PM₁₀) a ozonu. Je pravděpodobné, že nárůst silniční dopravy a celkových imisí lze těžko zvrátit. Nicméně je potřeba snížit intenzitu silniční dopravy v postižených lokalitách a odklonit ji zejména z intravilánů měst, kde způsobuje sekundární prašnost a hlukovou zátěž s dopady na zdraví lidí a životní prostředí. Osvědčilo se budování obchvatů měst (snížení dopravy v centru Olomouce o 25 %) nebo nových komunikací. Prašnost je potřeba eliminovat pravidelným úklidem měst a údržbou komunikací.

- ***Špatná jakost povrchových vod***

Příčinou znečištění povrchových vod je vypouštění odpadních vod do vodních toků z průmyslu a komunální sféry. Stav povrchových vod ve sledovaných profilech vodních toků regionu není uspokojivý, protože ve většině sledovaných chemických, fyzikálních i mikrobiologických ukazatelů byly stanoveny jako vody silně až velmi silně znečištěné (ve IV.-V. třídě jakosti). Podíl vypouštěných odpadních vod a čištěných odpadních vod vztahovaný k jejich celkové produkci je těsně pod průměrem ČR, vyšší je podíl čištěných odpadních vod v Olomouckém kraji (o 6,4 %) než ve Zlínském kraji. Pro zlepšení jakosti povrchových vod je potřeba zajistit další rekonstrukce a výstavby kanalizací a ČOV v obcích pod 2 000 EO a od 2 000 do 10 000 EO (závazek ČR vůči EU). Poloha České republiky ve středu Evropy (střecha Evropy) předurčila území citlivou oblastí, proto byly přijaty přísnější limity pro vypouštění odpadních vod.

- ***Nedořešené staré ekologické zátěže***

Problémem jsou stále nedořešené staré ekologické zátěže v některých lokalitách kraje, a to právně i finančně. Překážkou jsou nevyjasněné majetkové vztahy některých kontaminovaných lokalit a vysoká finanční náročnost sanačních prací. Zátěže mohou mít charakter kontaminovaných průmyslových areálů postižených minulou činností nebo starých skládek odpadů. Proto je potřeba prioritně sanovat území, která mohou ohrožovat podzemní a povrchové zdroje vody a vzácné ekosystémy nebo jsou příležitostí pro ekonomický rozvoj.

- ***Intenzivně využívaná krajina***

Vysoký podíl intenzivně využívané zemědělské plochy v některých správních obvodech regionu zvyšuje riziko eroze půdy a potlačení biodiverzity. Eliminace vodní a větrné eroze pokračuje realizací prvků Územního systému ekologické stability (ÚSES) v rámci komplexních pozemkových úprav. Závažným lokálním problémem jsou přívalové srážky, při nichž dochází k poškozování zemědělských půd splachem úrodné vrstvy půdy do vodních toků či do zastavěného území obcí a vzniku povodňových situací.

- ***Střety mezi těžbou surovin a ochranou přírody***

Intenzita a rozmach těžby zvláště šterkopísků je na území střední Moravy markantní. Střety se vyskytují zejména mezi zájmy těžby šterkopísků a ochranou podzemních a povrchových

vod (CHOPAV Kvartéru řeky Moravy, řeky Moravy a Bečvy), dále mezi vymezenými územními systémy ekologické stability (ÚSES) a stávající těžbou na území (CHKO Jeseníky a CHKO Litovelské Pomoraví). Několik existujících maloplošných chráněných územích je dotčeno dobývacími prostory ložisek. V dotčených i potencionálních lokalitách je potřeba důkladně zvážit zájem ekonomické a ochrany životního prostředí.

4.5 Závěr

Vybavenost infrastrukturou v regionu Střední Morava je v mnoha ohledech nedostatečná a její podpora představuje jeden z předpokladů dalšího růstu a rozvoje zaměstnanosti v regionu.

Doprava a dopravní obslužnost

Regionem Střední Moravy prochází několik významných dopravních koridorů, dopravní síť na území regionu je prostorově i kvalitativně nerovnoměrná a je tvořena především radiálním spojením okrajových oblastí s historicky významnými centry osídlení. Slabé napojení je ale na aglomeraci Zlín-Otrokovice. Důraz by měl obecně být kladen na zabezpečení dopravní obslužnosti území městských aglomerací, zlepšení dopravní obslužnosti periferních oblastí a modernizaci a přiměřený rozvoj dopravní infrastruktury. Problémem regionu je také nízká kvalita a nedostatečná nabídka veřejné dopravy a nadměrné zatížení silniční infrastruktury nákladní dopravou.

Životní prostředí a technická infrastruktura

Region Střední Morava se vyznačuje poměrně kvalitním a relativně málo narušeným životním prostředím zejména v severní a východní části, kde je značné přírodní bohatství zahrnující chráněná území různé velikosti. Celkové zatížení životního prostředí je únosné, vyšší zatížení ŽP se vyskytuje v oblasti velkých měst se zastoupením průmyslové výroby (Olomouc, Přerov, Šumperk, Valašské Meziříčí, Vsetín, Otrokovice) a v okolí hlavních komunikací. Mezi problémy regionu v oblasti životního prostředí patří i zatížení imisemi suspendovaných částic frakce (PM₁₀) a ozonu a velmi nízký podíl obnovitelných zdrojů energie. Celková produkce odpadů i nebezpečných odpadů je v porovnání s jinými regiony ČR vysoká (zejména v Olomouckém kraji z hlediska průmyslového odpadu).

Kvalita podzemních vod je vyhovující, ale stav povrchových vod v regionu není uspokojivý. Pro zlepšení jejich jakosti je potřeba zajistit další rekonstrukce a výstavby kanalizací a ČOV v obcích pod 2 000 EO a od 2 000 do 10 000 EO (závazek ČR vůči EU).

Celková vybavenost technickou infrastrukturou obcí sledovaného regionu je celkově nižší než je průměr České republiky. Podíl plynofikace je v jednotlivých správních obvodech vyšší ve Zlínském než v Olomouckém kraji, napojení na vodovody i kanalizace je naopak lepší v Olomouckém kraji, stejně tak je zde také čistěn větší podíl odpadních vod. V tomto ohledu je ovšem sledovaný region nad průměrem ČR. Nejnižší míra napojení se vyskytuje především u velikostní kategorie obcí 1-500 obyvatel.

Sociální infrastruktura

Na úrovni NUTS II je nabídka středního vzdělání poměrně diverzifikovaná, na území regionu NUTS II se vyskytují dvě vysoké školy, a to Univerzita Palackého v Olomouci a Baťova univerzita ve Zlíně. V rámci jednotlivých krajů se však projevuje nesoulad mezi nabídkovou stranou a požadavky trhu práce. Ve Zlínském kraji je vyšší podíl obcí, kde se vyskytuje škola než v Olomouckém kraji, protože je zde nižší podíl nejmenších obcí. Pokrytí regionu zdravotní

péčí je značně nerovnoměrné (vybavenost infrastrukturou, dostupnost zdravotní péče) a implikuje spolu s nedostatečnou preventivní péčí možnou podporu ze strukturálních fondů.

5 REGIONÁLNÍ ROZVOJ – ANALÝZA REGIONÁLNÍCH DISPARIT

Podrobnější kategorizace území Střední Moravy a charakteristika územních disparit a jejich příčin byla provedena podle územních obvodů obcí s rozšířenou působností (UOORP), které byly ve většině případů vymezeny jako přirozené regionální celky.

Kategorizace mikroregionů byla provedena jako souhrnné hodnocení regionů podle následujících ukazatelů:

1) Míra nezaměstnanosti (data k 31. 10. 2005, MPSV)

- míra nezaměstnanosti v ORP se z důvodu nedostupnosti dat o zaměstnaných na úrovni těchto územních celků počítá na základě ekonomicky aktivního obyvatelstva.

2) Progresivita ekonomické struktury (údaje ze SLBD 2001)

- vyjadřuje % zastoupení ekonomicky aktivních obyvatel v priméru + jeden a půl násobek zastoupení ekonomicky aktivních obyvatel v sekundéru + trojnásobek ekonomicky aktivních obyvatel v terciéru

3) Index vzdělanosti obyvatelstva (data ze SLDB 2001)

- součet podílu středoškolsky vzdělaného obyvatelstva a dvojnásobku podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel starších 15 let včetně

4) Dopravní dostupnost a vliv dopravní infrastruktury na regionální rozvoj

- expertní hodnocení dopravy a jejího vlivu na regionální rozvoj, kdy bylo hodnoceno, zda daná kategorie odpovídá potřebám daného ORP. Podle tohoto hlediska byly ORP rozděleny na tři kategorie: 1. doprava je významným rozvojovým stimulem / 2. doprava neovlivňuje rozvojový potenciál / 3. doprava je překážkou regionálního rozvoje

Výsledkem hodnocení regionální diferenciací pomocí výše nastíněných metod, včetně expertního zhodnocení, je vymezení celkem tří základní kategorií území:

- A. Rozvinutá území
- B. Středně rozvinutá území
- C. Problémová území

Kategorie A - rozvinutá území

Tvořena mikroregiony:

- Olomouc, Zlín
- Luhačovice, Prostějov, Rožnov pod Radhoštěm, Uherské Hradiště, Valašské Meziříčí, Vizovice

Tuto kategorii tvoří celkem 8 mikroregionů, které jsou dále záměrně členěny do dvou rozdílných skupin. První tvoří pouze území mikroregionů Olomouc a Zlín, které jsou hlavními jádrovými rozvojovými územími této oblasti. Oba vykazují relativně příznivé hodnoty především z hlediska zastoupení terciéru v jejich ekonomice, vzdělanostní úrovni

obyvatelstva a nižší míry nezaměstnanosti. Rozdíl je ovšem v jejich geografické poloze a v napojení na ostatní části republiky, ať již silniční nebo železniční dopravou. Jak prokázala již kapitola 4.1., v případě Zlína není toto napojení dostatečné a bylo vyhodnoceno jako překážka rozvoje. Dalších 6 mikroregionů přiřazených této skupině tvoří v podstatě zázemí krajských center. Toto zázemí ale není zatím výrazně propojeno a netvoří jednotný celek. I tyto regiony mají stále relativně příznivé hodnoty ekonomické struktury, vzdělanostní úrovně a také nezaměstnanosti.

Kategorie B - středně rozvinutá území

Tvořena mikroregiony:

- Bystřice pod Hostýnem, Holešov, Hranice, Kroměříž, Lipník nad Bečvou, Otrokovice, Přerov, Uherský Brod a Vsetín

Skupina těchto mikroregionů je na první pohled relativně heterogenní. To se týká zejména ukazatelů ekonomické struktury. Jsou zde zastoupeny na jedné straně regiony s vysokým podílem průmyslu (Otrokovice, Uherský Brod), s vyšším podílem zemědělství (Hranice a Lipník nad Bečvou), ale i region Kroměřížska s relativně vysokým zastoupením služeb. Odlišné jsou tyto regiony také podle míry nezaměstnanosti, která je v některých relativně nízká (Holešov, Uherský Brod nebo Otrokovice), v ostatních v podstatě na průměrné úrovni celého regionu. Naopak relativně homogenní jsou tyto regiony podle úrovně vzdělanosti (s výjimkou Holešova, Otrokovic a Uherského Brodu, kde je vzdělanostní úroveň pod průměrem celého regionu).

Celkově je možné konstatovat, že postavení těchto mikroregionů je lehce nad průměrem celého regionu. Jednou z možných strategií na zlepšení postavení těchto mikroregionů jako celku, ovšem s přihlédnutím k jejich specifikům, je posílení jejich vazeb na jádro, dobudování infrastruktury, zvýšení atraktivity bydlení v jednotlivých obcích zázemí, posílení vybavenosti center, zlepšení ekonomické struktury a zvýšení její diverzifikace.

Kategorie C - problémová území

Tvořena mikroregiony:

- Konice, Litovel, Mohelnice, Šternberk, Šumperk, Uničov, Valašské Klobouky, Zábřeh
- Jeseník

Tato poslední skupina mikroregionů je tvořena v podstatě periferními oblastmi, ať již z hlediska regionu Střední Morava, nebo z hlediska celorepublikového (Jeseník). Jejich periferní postavení umocňuje v případě některých ještě poloha v příhraničních oblastech, a tudíž horší možnost spolupráce s okolními oblastmi, která by ale měla být do budoucna podporována.

Všechny mikroregiony vykazují nepříznivé hodnoty v podstatě všech sledovaných ukazatelů. Takřka ve všech případech jde o území s vysokou mírou nezaměstnanosti, nízkou progresivitou ekonomické struktury a nízkým stupněm vzdělanosti. V podstatě jediným pozitivním znakem těchto regionů je doposud stále relativně mladé obyvatelstvo. Územně jsou tyto regiony koncentrovány, s výjimkou mikroregionu Valašské Klobouky, v severním cípu regionu a tvoří tak souvislé území.

Tabulka 60: Souhrn vybraných charakteristik ORP Střední Moravy a souhrnné pořadí ORP

ORP/mikroregion	MN	IV	PROG	Doprava a obslužnost				Souhrnné pořadí
				Silnice	Železnice	Obslužnost	Celkem	
Uherské Hradiště	6,7	37,9	208,2	2	2	2	2	31
Zlín	6,8	48,2	233,4	3	3	2	3	8
Luhačovice	6,9	38,6	227,0	3	2	2	2	20
Vizovice	7,1	34,6	215,4	2	2	2	2	36
Prostějov	7,6	40,4	201,4	1	2	3	2	35
Olomouc	7,7	52,0	223,3	1	1	1	1	15
Uherský Brod	7,7	34,8	202,3	2	2	3	2	45
Holešov	8,3	33,3	227,1	2	2	2	2	38
Litovel	8,4	34,1	196,1	1	2	2	2	54
Otrokovice	8,7	38,4	220,9	2	1	2	2	33
Hranice	8,9	42,4	201,8	1	1	2	1	35
Bystrice pod Hostýnem	9,0	34,6	228,0	2	2	2	2	37
Konice	9,1	27,6	183,5	3	2	3	3	68
Valašské Meziříčí	9,6	41,3	226,5	2	1	2	2	28
Mohelnice	10,0	33,8	192,5	1	2	2	2	65
Vsetín	10,4	37,2	221,6	2	2	2	2	41
Šternberk	10,5	38,4	211,5	2	2	2	2	42
Rožnov pod Radhoštěm	10,5	42,2	217,6	2	2	2	2	35
Šumperk	10,9	39,4	205,9	2	2	2	2	45
Přerov	11,1	42,5	210,0	2	1	1	1	37
Kroměříž	11,2	40,2	230,0	2	2	2	2	33
Uničov	11,7	35,1	192,6	2	2	3	2	65
Zábřeh	11,9	35,6	193,8	2	1	2	2	64
Valašské Klobouky	11,9	29,4	204,8	2	3	3	3	68
Lipník nad Bečvou	13,0	38,3	202,6	1	1	2	1	56
Jeseník	13,8	34,1	201,7	3	3	3	3	71

Zdroj: ČSÚ – Malý lexikon obcí 2004, Správní obvody obcí s rozšířenou pravomocí 2004, Statistická ročenka Zlínského kraje 2004, SLBD 2001

S ohledem na výstupy analýzy disparit je v rámci veřejné podpory nutné umožnit řešení rozdílných potřeb regionů s různými charakteristikami. Vedle problémů, které odhalily předchozí sektorově orientované kapitoly socio-ekonomické analýzy, je nutné zohledňovat i problémy komplexnějšího charakteru. Těmi jsou například obnova fyzického prostředí ve městech nebo podpora integrovaných přístupů při tvorbě rozvojových strategií a konkrétních projektů.

Fyzická deprimace území ve městech je obecným jevem v ČR a souvisí s restrukturalizací celé ekonomiky a společnosti. Vznikají tak nové funkční nároky na využívání městských částí dříve využívaných pro jiné účely. Díky transformaci vznikla ve městech řada opuštěných nebo neefektivně využívaných bývalých průmyslových, dopravních, vojenských aj. areálů⁶, které by v současné době měly být konvertovány na nové aktivity přispívající buď ke zvyšování konkurenceschopnosti nebo kvality života ve městech.

Druhým komplexním problémem platícím pro celou ČR je aplikace integrovaných přístupů při tvorbě regionálních strategií a zejména konkrétních projektů. Tyto přístupy, které vedou k vytváření projektů, které kombinují synergické, vzájemně propojené aktivity, tvořící dohromady logický celek, přitom nejsou a z logiky věci ani nemohou být podporovány z celostátní sektorově orientované úrovně. Dochází tak v praxi k absenci jednoho ze základních principů programování v rámci SF EU – principu partnerství. Z centrální úrovně byly zpracovány studie, které potvrdily absenci těchto typů projektů a zejména absenci výraznější a na výsledky orientované spolupráce aktérů regionálního rozvoje⁷.

Analýza předchozích výsledků a zkušeností posílení absorpční kapacity v regionech je zmiňováno v SHR i ROP.

5.1 Programy, koncepce a strategie krajů

Celkově lze shrnout, že u většiny strategických dokumentů obou krajů dominuje rozsáhlý analytický rozbor na úkor vlastní strategie a implementační a aplikační struktury. Vazba na možnou finanční podporu ze SF EU je patrná pouze u minoritní části dokumentů, nicméně u hlavního strategického dokumentu krajů (PRK) je snaha získat finanční zdroje ze SF EU velmi silná.

Programy, koncepce a strategie jsou realizovány různou měrou z rozpočtů obou krajů, ve všech případech však odděleně v obou krajích. Vedle realizace aktivit vycházejících z těchto dokumentů oba kraje realizují celou řadu dalších různě rozsáhlých aktivit, které nejsou vázány na programové a koncepční dokumenty, ale realizují se ad hoc na základě rozhodnutí zastupitelstev krajů, nebo v rámci běžných operací/činností obou krajů.

Realizace programů je v obou krajích důsledně monitorována z hlediska uskutečněných výstupů. Výsledky, dopady a účinnost programů, koncepcí a strategií však systematicky vyhodnocovány nejsou a při přípravě programového dokumentu ROP je možné se o ně opírat jen v omezené míře. Z téhož důvodu je velice obtížné v rámci kapitoly analýza současné situace podat přehled dosavadních zkušeností pro ROP, vyplývajících z realizace programů, koncepcí a strategií krajů.

⁶ Tento stav je obecně známý a podporuje ho řada výzkumných studií, jako např. „Strategie regenerace brownfields“ zpracovaná z prostředků Phare, či v současnosti realizované aktivity mapující areály brownfields v celé ČR (aktivita krajů a CzechInvestu).

⁷ Např. studie „Integrované projekty“ zadaná v roce 2005 ze strany MMR ČR.

Přesto jsou krajské programové a koncepční dokumenty důležité, protože ukazují názorně politické a rozvojové priority a záměry krajských reprezentací. Jako takové jsou využity ve SWOT analýze ROP Střední Morava. Na krajské programy a strategie navazuje rovněž strategie ROP, s vědomím, že reflektuje spíše oblast intervencí strukturálních fondů jako celku, požadavky Nařízení a zejména Strategických obecných zásad Společenství.

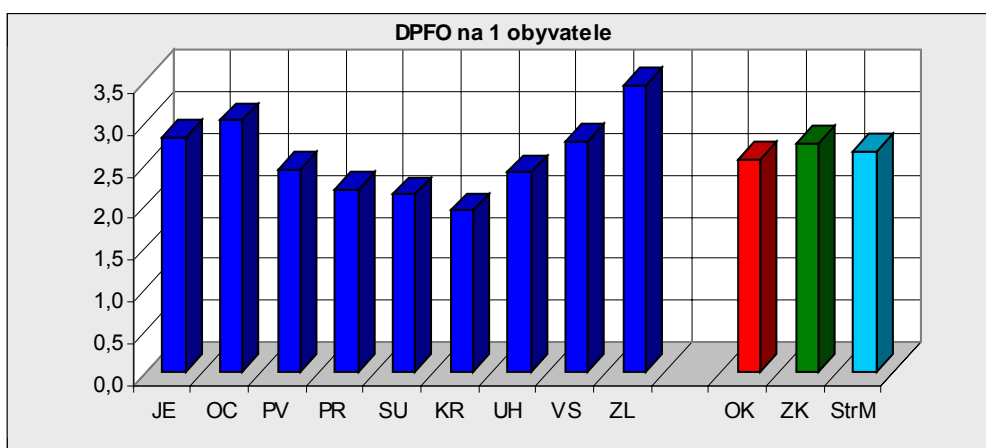
6 ANALÝZA DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ

6.1 Příjmy veřejné správy

Součástí hodnocení ekonomické základny je i hodnocení daňové výtěžnosti jednotlivých regionů, a to zejména rozdíly v příjmech z daně z příjmů fyzických osob ze závislé a samostatné činnosti. Tato daň vzhledem k charakteru jejího rozdělování může být až do roku 2000 (od roku 2001 došlo k výrazné změně financování místní správy přerozdělováním daňových výnosů) považována za jedno z hledisek hodnocení ekonomického potenciálu a atraktivity jednotlivých regionů.

Z následujícího grafu č. 8 je na první pohled patrný výrazný rozdíl mezi vyspělými a zaostávajícími oblastmi/regiony Střední Moravy. Dvě hlavní jádrové oblasti, tvořené v tomto případě územími okresů Olomouc a Zlín mají vyšší výnosy z DPFO připadající na 1 obyvatele než je úroveň celého regionu. Naopak nejnižší výnos z DPFO mají okresy Přerov, Šumperk a Kroměříž.

Graf 11: Daň z příjmu fyzických osob z podnikání na 1 obyvatele (v tis. Kč), 2000

Zdroj: MF, vlastní výpočty

Poněkud překvapivé může být slabší postavení okresu Jeseník, a to zejména vzhledem ke skutečnosti, že v tomto okrese je jeden z nejvyšších počtů podnikatelů připadajících na 1 obyvatele (viz kapitola 3.1). Toto relativně slabší postavení může detailněji napovídat o zaměření a výnosnosti podnikání v tomto regionu.

6.2 Výdaje veřejné správy

Výdaje samospráv podle funkčního členění ukazují priority rozvoje daného subjektu. To se ovšem často poněkud liší od priorit ve schválených strategiích rozvoje apod., což ukazuje na nízkou provázanost plánovacích, programovacích a rozpočtových procesů. Náprava tohoto stavu je záležitostí nejen obecného zkvalitňování činností samospráv a prosazování moderních způsobů řízení, ale i otázkou změn systému financování ve prospěch významného posílení podílu vlastních příjmů.

6.2.1 Výdaje Olomouckého a Zlínského kraje

I přes pokračující decentralizaci veřejné správy doprovázené mimo jiné i vznikem samosprávných krajů má z hlediska financování veřejných projektů stále významnou pozici

centrální vláda. Především systém financování krajů je dosud nastaven tak, že dominantní podíl tvoří dotace od centrální vlády.

Tabulka 61: Běžné výdaje krajů za NUTS II – Střední Morava

Ukazatel	v tis. Kč				v %			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
Zemědělství a lesní hospodářství	-	525	5 314	3 354	0,0	0,0	0,0	0,0
Průmysl, stavebnictví, obchod a služby	-	4 806	9 759	9 928	0,0	0,1	0,0	0,0
Doprava	150	116 275	755 980	860 587	0,0	1,2	3,6	3,7
Vodní hospodářství	-	-	3 559	2 710	0,0	0,0	0,0	0,0
Vzdělávání	1 627 809	3 631 053	8 410 058	8 711 432	43,6	38,7	39,9	37,8
Kultura, církve a sdělovací prostředky	21 655	110 821	245 789	280 147	0,6	1,2	1,2	1,2
Tělovýchova a zájmová činnost	31 358	71 504	107 695	116 882	0,8	0,8	0,5	0,5
Zdravotnictví	274	8 628	759 676	760 661	0,0	0,1	3,6	3,3
Bydlení, komunální služby a územní rozvoj	1 815	11 677	16 556	40 243	0,0	0,1	0,1	0,2
Ochrana životního prostředí	-	6 286	21 986	26 702	0,0	0,1	0,1	0,1
Sociální věci a politika zaměstnanosti	43 168	107 590	1 111 356	1 187 172	1,2	1,1	5,3	5,2
Bezpečnost a právní ochrana	100	11 040	13 381	17 001	0,0	0,1	0,1	0,1
Všeobecná veřejná správa a služby	2 002 922	5 303 498	9 640 220	11 010 625	53,7	56,5	45,7	47,8
Běžné výdaje celkem	3 729 249	9 383 702	21 101 329	23 027 443	100,0	100,0	100,0	100,0
Celkové výdaje a podíl běžných výdajů	3 966 586	9 768 019	22 259 984	24 745 477	94,0	96,1	94,8	93,1

Zdroj: Ministerstvo financí – databáze ARIS

Mnohonásobný růst objemu výdajů krajských samospráv v letech 2000 – 2004 (ze 4 mld na 24,7 mld Kč) je způsoben postupným přesunem kompetencí z centrální vlády. Na běžné výdaje připadá přes 93 % z celkových výdajů. Z hlediska jednotlivých kapitol stabilně dominují 2 položky: všeobecná veřejná správa (47,8 % v r. 2004) - tzn. zejména provozní náklady krajských úřadů a vzdělání (37,8 %) – především náklady na provoz sítě škol. V souvislosti s přesunem kompetencí narostl od r. 2003 podíl kapitol doprava, zdravotnictví a sociálních věcí (3 – 5 %). Ostatní položky jsou zanedbatelné.

Tabulka 62: Kapitálové výdaje krajů za NUTS II – Střední Morava

Ukazatel	v tis. Kč				v %			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
Zemědělství a lesní hospodářství	-	804	13 064	6 060	0,0	0,2	1,1	0,4
Průmysl, stavebnictví, obchod a služby	-	1 725	1 154	6 659	0,0	0,4	0,1	0,4
Doprava	3 470	117 726	228 715	435 408	1,5	30,6	19,7	25,3

Ukazatel	v tis. Kč				v %			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
Vodní hospodářství	-	1 000	5 240	21 655	0,0	0,3	0,5	1,3
Vzdělávání	189 623	202 260	143 213	194 528	79,9	52,6	12,4	11,3
Kultura, církve a sdělovací prostředky	25 163	27 728	34 095	42 319	10,6	7,2	2,9	2,5
Tělovýchova a zájmová činnost	-	500	11 104	27 299	0,0	0,1	1,0	1,6
Zdravotnictví	-	3 405	535 339	214 782	0,0	0,9	46,2	12,5
Bydlení, komunální služby a územní rozvoj	-	3 780	8 215	50 840	0,0	1,0	0,7	3,0
Ochrana životního prostředí	-	280	925	8 909	0,0	0,1	0,1	0,5
Sociální věci a politika zaměstnanosti	2 655	623	33 588	117 239	1,1	0,2	2,9	6,8
Bezpečnost a právní ochrana	-	3 460	9 668	13 023	0,0	0,9	0,8	0,8
Všeobecná veřejná správa a služby	16 427	21 025	134 336	585 970	6,9	5,5	11,6	34,1
Kapitálové výdaje celkem	237 338	384 317	1 158 655	1 718 034	100,0	100,0	100,0	100,0
Celkové výdaje a podíl kapitálových výdajů	3 966 586	9 768 019	22 259 984	24 745 477	6,0	3,9	5,2	6,9

Zdroj: Ministerstvo financí – databáze ARIS

Podíl kapitálových výdajů krajů na celkových výdajích je poměrně nízký. V roce 2004 to bylo 6,9 % což znatelně zaostává za celostátním průměrem (11,5 %). V celkových objemech se jedná o částku 1,7 mld. Kč. Struktura kapitálových výdajů je poměrně nestabilní, což souvisí s postupnou decentralizací kompetencí a převodem majetku na kraje. Opožděně dochází i k úpravám systému financování, takže krajské samosprávy mají dosud mizivé procento vlastních příjmů, což znesnadňuje tvorbu dlouhodobějšího rozpočtového výhledu a uplatňování programového rozpočtování.

Nejvyššího podílu dosáhla v r. 2004 kapitola „Všeobecná veřejná správa“ (34,1 %) kam jsou v rámci rozpočtové skladby zahrnuty především investice na zařízení úřadu. Jedná se ovšem o jednorázový výkyv v rozpočtu Zlínského kraje, takže nejvýznamnějšími položkami jinak jsou doprava, zdravotnictví a vzdělání. Podíl položek, které nejvíce souvisejí s potenciálními oblastmi podpory ze SF EU je malý (jednotlivě do 3 %), výjimkou je doprava.

6.2.2 Výdaje obcí

Vzhledem k nedostupnosti dat za jednotlivé obce ve funkčním členění výdajů byla pro analýzu použita hodnota celkových kapitálových výdajů za souhrn obcí NUTS II Střední Morava. Tato hodnota byla následně přepočtena na jednotlivé kapitoly funkčního členění podle struktury kapitálových výdajů za celostátní souhrn obcí. Z výpočtů celostátních relativních podílů byly vyloučeny údaje za Prahu, které by mohly díky dominantnímu postavení Prahy strukturu kapitálových výdajů zkreslovat.

Tabulka 63: Odhad kapitálových výdajů za souhrn obcí NUTS II - Střední Morava

Ukazatel	abs.			v %		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Zemědělství a lesní hospodářství	14 441	19 081	16 405	0,3	0,3	0,3
Průmysl, stavebnictví, obchod a služby	32 400	40 355	37 703	0,6	0,7	0,6
Doprava	773 850	745 945	803 841	13,8	13,2	13,4
Vodní hospodářství	797 065	809 746	1 095 040	14,2	14,4	18,3
Spoje	2 946	1 376	1 683	0,1	0,0	0,0
Všeobecné hospodářské záležitosti a ostatní ekonomické funkce	2 458	424	191	0,0	0,0	0,0
Vzdělávání	470 288	488 421	481 849	8,4	8,7	8,0
Kultura, církve a sdělovací prostředky	223 560	221 844	199 510	4,0	3,9	3,3
Tělovýchova a zájmová činnost	348 470	374 661	444 338	6,2	6,6	7,4
Zdravotnictví	90 036	98 901	92 515	1,6	1,8	1,5
Bydlení, komunální služby a územní rozvoj	1 899 412	1 796 562	1 784 687	33,9	31,9	29,7
Ochrana životního prostředí	184 646	143 235	168 739	3,3	2,5	2,8
Sociální věci a politika zaměstnanosti	250 934	295 754	288 525	4,5	5,2	4,8
Bezpečnost státu a právní ochrana	60 599	59 401	79 216	1,1	1,1	1,3
Všeobecná veřejná správa a služby	451 930	543 693	505 714	8,1	9,6	8,4
Kapitálové výdaje celkem	5 603 034	5 639 399	5 999 954	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Ministerstvo financí – databáze ARIS

Podíl kapitálových výdajů obcí v posledních letech mírně klesá, nicméně dlouhodobě setrvává na 30 % celkových výdajů. Struktura (viz tabulka č. 58) je v porovnání s kraji stabilní a velmi odlišná, jedná se ovšem pouze o celostátní průměrné hodnoty, které se mohou regionálně znatelně různit. Hlavní položkou v kapitálových výdajích obcí je kategorie „Bydlení, komunální služby a územní rozvoj“, následuje „Vodní hospodářství“ a „Doprava“. Struktura je samozřejmě značně proměnlivá podle velikosti obce, jejího majetku i celkové socioekonomické situace a fyzických podmínek v dané obci.

6.3 Závěr

Daňové příjmy zpravidla tvoří základ vlastních příjmů, které jsou využívány pro realizaci rozvojových záměrů samospráv. V systému financování krajů je ovšem tato vazba dosud slabá, protože alokované daňové příjmy jsou i přes postupné navyšování stále nízké a dominují transfery z centrální vlády. Realizace převážné části výdajů krajů je tak v současnosti účelově vázána s centrálně stanovenými kvótami na provoz a parametry pro poskytnutí dotací na investiční aktivity.

I přes omezenou vypovídací schopnost datových podkladů lze konstatovat, že struktura výdajů krajů a obcí je odlišná. Podporovaným oblastem z evropských fondů se svou strukturou rozpočtu více přibližují obce.

Objem rozpočtů krajů ovšem každoročně výrazně stoupá, a také dynamika objemu kapitálových výdajů je proto v případě krajů podstatně vyšší než u obcí. Rovněž lze očekávat

další změny v systému financování ve prospěch zvýšení vlastních příjmů a role krajů jako aktérů regionálního rozvoje.

7 ZKUŠENOSTI Z REALIZACE PROGRAMŮ FINANCOVANÝCH ZE STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ

V regionu NUTS II Střední Morava nejsou v programovém období 2004-2006 realizovány žádné samostatné operační programy. Subjekty v rámci kraje mají pouze zkušenosti s předkládáním žádostí do operačních programů Cíle 1 řízených centrálními orgány (OP PP, OP Infrastruktura, OP RLZ, OP RVMZ a SROP). Zkušenosti, ze kterých je možné vycházet pro návrh ROP Střední Morava je tedy nutné čerpat z těchto sektorových programů a Společného regionálního operačního programu, resp. z provedených evaluačních studií.

Všechny uváděné programy jsou však z hlediska postupu, resp. ukončení projektů v ranných fázích, což má přímý dopad i na prováděné evaluace, které zatím nemohly být zaměřeny na skutečné vyhodnocení účinnosti a efektivnosti intervencí a tyto aspekty tedy není možné převzít ani pro analytickou a návrhovou část tohoto programu. Dále uváděná doporučení a zkušenosti vycházejí ze zpracovaných evaluačních studií ŘO RPS⁸.

Zároveň je nutné uvést, že v souvislosti s pomalým čerpáním prostředků ze strukturálních fondů v současném programovém období se projevují často problémy, které jsou obecného charakteru, společné pro všechny operační programy, a které do značné míry právě omezenou absorpční schopnost ovlivňují.

Zkušenosti a doporučení týkající se zaměření programů

Programy kofinancované ze strukturálních fondů jsou nedostatečně či nevhodně propojeny s českým systémem veřejných intervencí, mají složitý přístup k financování a náročná pravidla podpory, což způsobuje určitý nezáměr žadatelů o podporu (zejména u opatření, kde existuje „konkurence“ národní/krajské podpory). V rámci systému podpůrných programů na národní i krajské úrovni je tedy vhodné, jasně oddělit oblasti intervencí národní a evropské linky podpory tak, aby nedocházelo k vzájemné konkurenci.

Z doporučení evaluátorů vyplývá, že při zpracování návrhové části je nezbytné rovněž ověřit potřeby cílových skupin tak, aby nedocházelo k opakování situace, kdy je ve stávajícím programovém období slabá odezva na některá opatření. Potřeby cílových skupin je vhodné ověřit v průběhu analytické fáze, dále v rámci analýzy absorpční kapacity a v rámci pracovních skupin.

Pro nové programové období se doporučuje u vybraných priorit (zaměřených zejména na podporu podnikání) využít i nových nástrojů, resp. forem podpory a neomezovat se pouze na poskytování nenávratných dotací.

Další řada doporučení týkající se zaměření programů směřuje ke změně přístupu ve vymezování jednotlivých priorit a opatření tak, aby nebyly uměle vytvářeny bariéry mezi intervencemi, které znemožňují podporu komplexních/integrovaných projektů.

Zkušenosti a doporučení týkající se implementace

Implementační struktura operačních programů pro období 2004 - 2006 je hodnocena jako velmi komplikovaná a jako bariéra pro rychlejší čerpání pomoci. Prováděná decentralizace, tj.

⁸ Zejména Shrnutí výstupů analýz a projektů evaluace strukturálních fondů v ČR

vytvoření regionálního operačního programu je vhodným prostředkem ke zjednodušení implementační struktury.

Do přípravy operačních programů je důležité zahrnout zkušenosti získané při realizaci SROP. Mimo jiné je vhodné zapojit administrátory SROP v obou krajích do procesu přípravy nového operačního programu, např. do řídicí skupiny a pracovních skupin a zajistit tak kontinuitu získaných zkušeností.

Z hlediska implementace lze z dosavadního průběhu zmínit především personální otázky, spojené s administrací projektů a nedostatkem kompetentních pracovníků, případně jejich výraznou fluktuací. Nabízí se zde možnost posilovat kapacity, a to jak kapacity administrativní, tak finanční.

Na úrovni přijímání žádostí se objevují problémy s formálními nedostatky. Proto je pro příští programové období vhodné systém žádostí zjednodušit a také umožnit dodatečné doplnění chybějících formálních náležitostí v určitém stanoveném limitu (v současném programovém období je tento systém v některých OP již zaveden, např. JPD, OP RLZ).

Na současném programovém období je evaluátory negativně hodnocen rovněž monitorovací systém, zejména jeho nízká přehlednost a transparentnost. Jedná se nejen o nízkou provázanost některých indikátorů s deklarovanými cíli, ale v některých případech i o špatně fungující monitorovací systém.

Zkušenosti a doporučení týkající se oblasti financí a absorpční kapacity

V oblasti financování je nutné upozornit především na problémy s absorpční kapacitou. Akteři, kteří by měli být pro zajištění spolufinancování klíčoví, tj. obce a kraje, se potýkají s nestabilními rozpočty. Projevuje se i zadluženost veřejných rozpočtů a nízký podíl investičních prostředků. Odstranění těchto nedostatků je pro zajištění vyšší absorpční kapacity nevyhnutelné.

V prvním kroku přípravy operačního programu je nezbytné ověřit absorpční kapacitu v rámci navrhovaných intervencí. Pro zvýšení absorpční kapacity žadatelů je vhodné využít některých konkrétních podpůrných opatření - např. zahrnout přípravu projektu a s tím související nákup poradenských služeb jako uznatelný náklad projektu. Rovněž je doporučováno zapojit do přípravy operačního programu široké spektrum aktérů v souladu s principem partnerství a zajistit tak soulad mezi zaměřením programu a potřebami cílových skupin, což pozitivně ovlivňuje právě celkovou absorpční kapacitu. Navíc takto dochází i k včasnému šíření informací o programu.

Pro budování absorpční kapacity mohou kraje využít přímo i zkušeností získaných při realizaci Opatření 3.3 ve SROP.

Zkušenosti a doporučení týkající se komunikace a publicity

Pro nadcházející programové období je vhodné proškolení potenciální žadatele tak, aby byli na připravenější než v období právě probíhajícím. Obecně by se měla věnovat zvýšená pozornost poradenství a také publicitě, protože celkové povědomí veřejnosti o programech strukturálních fondů je stále považováno za slabé. Informační aktivity je vhodné rozložit do celého programového období, nicméně důraz by měl být kladen na publicitu v prvním roce programu.

Zkušenosti žadatelů z NUTS II Střední Morava v programu SROP v období 2004 – 2006

SROP představuje operační program, o jehož podporu je poměrně velký zájem. Podle počtu žádostí je mezi operačními programy na druhém místě, připadá na něj 38 % finančních nároků a 43,5 % objemu schválených dotací. Nicméně stále je značný podíl vyřazených žádostí (více než 12 %) a počet proplacených žádostí je dosud 0⁹ (Měsíční analýza SROP k 31.12.2005).

V počtu předkládaných žádostí je Olomoucký kraj relativně aktivní (3. místo mezi kraji), Zlínský kraj pak vykazuje aktivitu nižší (9. místo mezi kraji). Z hlediska podílu krajů na schválených žádostech si Olomoucký kraj udržel 3. místo (9,7 %) a Zlínský kraj postoupil na místo sedmé (7,12 %). Vzhledem ke schválenému objemu dotace (EU) je Zlínský kraj úspěšnější, celkově je mezi kraji dokonce na 3. místě (9,01 %), zatímco kraj Olomoucký klesá na 6. místo (7,62 %).

V rámci NUTS II Střední Morava je poptávka vyšší než disponibilní alokace, a to u všech opatření/podopatření vyhlášených formou grantových schémat krajem. Výrazně největší zájem je v NUTS II Střední Morava o podopatření 4.2.2 (Podpora regionální a místní infrastruktury CR), kde byla poptávka více než osminásobná a o dvě opatření - 3.1 (Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů v regionech) a 2.2 (Rozvoj informačních a komunikačních technologií v regionech). Nejnižší, resp. nedostatečný zájem je v rámci SROP o opatření 3.2 (Podpora sociální integrace v regionech) financovaného z ESF.

V ostatních operačních programech je nedostatečná poptávka¹⁰ po následujících opatřeních: OP Infrastruktura - 2.3 (Podpora zavádění alternativních paliv), OP PP – Program Klastry a opatření 2.3 (Snižování energetické náročnosti a vyšší využití obnovitelných zdrojů energie), OP RVZM -2.2. (Odborné vzdělávání) a 2.3 (Rybářství), OP RLZ – 1.2 (Modernizace veřejných služeb zaměstnanosti).

⁹ s výjimkou projektů technické pomoci

¹⁰ či jiné problémy způsobující nízké čerpání alokace

II SWOT ANALÝZA

SWOT analýza je zpracována jako podkladový materiál pro diskusi, na základě již dříve zpracovaných dokumentů, analýz. S přihlédnutím k budoucím oblastem podpory strukturálních fondů, a s přihlédnutím k možnému zaměření a obsahovému vymezení Regionálních operačních programů byla SWOT analýza strukturována do následujících okruhů:

- Ekonomický rozvoj a podnikání
- Věda, výzkum, inovace a informační společnost
- Lidské zdroje a vzdělávání
- Dostupnost, dopravní a technická infrastruktura
- Cestovní ruch a rekreace
- Životní prostředí a rozvoj venkova

Poslední dvě oblasti jsou sledovány zvlášť, protože se jedná o problémové okruhy pro NUTS II Střední Morava (i pro celou Českou republiku) významné, přestože nejsou explicitně uváděny mezi hlavními oblastmi podpory ze strukturálních fondů a problematika rozvoje venkova je výslovně začleněna do jiného fondu (EAFRD).

K rozčlenění SWOT analýzy na vnitřní analýzu (silné a slabé stránky) a vnější analýzu (příležitosti a hrozby) jsme přistoupili tak, že vnitřní analýza se zabývá tématy, která se týkají vnitřních dispozic a podmínek rozvoje daného regionu a jsou či by měla být přímo ovlivnitelná intervencemi strukturálních fondů na úrovni kraje/regionu, zatímco vnější analýza se zabývá tématy, která jsou pravděpodobně mimo bezprostřední působnost veřejných intervencí na úrovni ROP. Vnitřními podmínkami se rozumí, že se jedná o podmínky ovlivnitelné na úrovni analyzovaného území. Naproti tomu Příležitosti a Hrozby představují z hlediska území, pro které je analýza tvořena, podmínky vnější a tudíž neovlivnitelné. Příležitosti a Hrozby mají de-facto charakter vnějšího prostředí a vlivů, přičemž jejich vymezení by mělo být orientováno jak do současnosti, tak do budoucnosti. Měly by tedy říkat jaké neovlivnitelné podmínky působí či budou působit na identifikované silné a slabé stránky. Toto členění by mělo pomoci při plánování dalších intervencí na úrovni OP tak, že opatření a další nástroje ROP by měly být zaměřeny na řešení vnitřních problémů (s využitím silných stránek), a záležitosti vyplývající z vnější analýzy jsou pro tato řešení podpůrnými či naopak omezujícími faktory, které musí být při plánování a realizaci intervencí brány v úvahu.

Vzhledem ke stadiu prací na Národním rozvojovém plánu, který by měl řešit rozhraní mezi tématickými a regionálními OP, je shora uvedené členění nutno chápat jen jako předběžné a pracovní.

Ekonomický rozvoj a podnikání	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Relativně vysoká diverzifikace průmyslu i celé ekonomiky • Silná tradice průmyslové výroby • Neexistence těžkých průmyslových odvětví - menší environmentální zátěž z hospodářské činnosti • Relativně levná a kvalitní pracovní síla (tradice zpracovatelského průmyslu) • Velmi úrodná půda v oblasti Hané 	<ul style="list-style-type: none"> • Slabý ekonomický výkon a dynamika jeho vývoje • Nízké zastoupení progresivních výrobních i nevýrobních odvětví na hospodářské základně kraje • Vysoká míra nezaměstnanosti s výraznými regionálními rozdíly • Nepružný, nejednotný pracovní trh a omezená vyjíždka za prací (nízká mobilita pracovních sil na delší vzdálenost) • Omezená nabídka rozvojových ploch v atraktivních lokalitách pro investory • Omezená dostupnost rizikového kapitálu
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Příchod významných investorů z oborů s vyšší přidanou hodnotou • Ekonomický růst v pohraničních oblastech a rozvoj přeshraniční spolupráce • Růst příjmů obyvatelstva může vytvořit potřebnou poptávku pro další rozvoj terciární sféry a tím i pro částečné řešení nezaměstnanosti • Využití stále relativně příznivé image regionu s kvalifikovanými, ale relativně levnými lidskými zdroji pro přilákání odpovídajících investorů a aktivit • Získání vnějších finančních zdrojů pro podporu rozvoje malých a středních firem • Zavedení integrovaného přístupu v oblasti spolupráce aktérů místního ekonomického rozvoje v oblasti nastavování strategií a prioritních projektů 	<ul style="list-style-type: none"> • Odchod některých ze stávajících investorů v důsledku zvýšení vstupních nákladů • Přílišná orientace na konkurenceschopnost v oblasti produkce s nízkou přidanou hodnotou • Odliv kvalifikované pracovní síly • Další zaostávání venkovských, periferních oblastí • Nedokončení reformy systému veřejných financí • Omezení podnikatelské aktivity ve fyzicky upadajících částech měst, jejichž původní využití neodpovídá současným potřebám (vč. areálu brownfields)

Věda, výzkum, inovace a informační společnost	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Přítomnost významné univerzity s dlouhou tradicí v Olomouci s humanitními, přírodovědnými a lékařskými obory • Nejdynamičtěji rostoucí univerzita ve Zlíně s unikátními obory (multimediální komunikace, technické obory) 	<ul style="list-style-type: none"> • Nízký počet pracovníků v odvětvích VaV a podprůměrný počet výzkumných a vývojových institucí • Velmi nízké výdaje na VaV • Nedostatečná vybavenost ICT a nejnižší internetizace v ČR • Nízký podíl penetrace vysokorychlostním připojením
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Naplňování národní inovační strategie • Zvýšená podpora státu a krajů inovačním aktivitám • Přesun kvalifikované produkce ze západní Evropy • Zvýšení inovačních aktivit podnikatelských subjektů a vysokoškolských pracovišť a jejich vzájemné propojení • Zvýšení využívání informačních a komunikačních technologií na národní úrovni 	<ul style="list-style-type: none"> • Malá aktivita základny vzdělávání a vědy, a uživatelské sféry při zavádění inovací i mimo hospodářská centra • Odliv kvalifikovaných odborníků a lidských zdrojů ve VaV do jiných regionů a do zahraničí • Vysoké náklady zavádění informačních technologií

Lidské zdroje a vzdělávání	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Silná urbanizovaná osa Olomouc – Zlín • Rozvinutá síť základních a středních škol a univerzity v krajských centrech • Stabilita osídlení a populace v jižní a střední části regionu • Relativně vyšší počet obcí nad 500 obyvatel a nižší počet nejmenších obcí ve Zlínském kraji • Významné kulturní, vzdělávací, vědecké i církevní instituce s mezinárodním dosahem • Diverzifikovaná lékařská péče 	<ul style="list-style-type: none"> • Nižší úroveň vzdělanosti než je průměr ČR • Nedostačující provázanost školství s trhem práce (nedostatek technických oborů) • Vysoká míra fragmentace obcí v Olomouckém kraji • Technické vybavení škol nevyhovující přípravě na aktuální požadavky trhu práce • Nedostatečná vybavenost specializovaných zdravotnických zařízení • Nedostatečná kapacita a nevyhovující kvalita poskytované sociální péče
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Posílení spolupráce mezi samosprávou, neziskovými organizacemi a soukromou sférou – rozvoj komunitního plánování • Větší mobilita pracovní síly • Optimalizace sítě vzdělávacích institucí a další zlepšování kvality veřejného a soukromého školství • Propojování funkcí škol, knihoven a komunitních aktivit ve venkovských oblastech • Posílení schopnosti využívat strukturální fondy především v oblasti lidských zdrojů 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepříznivý demografický vývoj a stárnutí obyvatelstva • Odchod především mladých a kvalifikovaných osob v důsledku nedostatečné nabídky pracovních příležitostí • Sociální úpadek některých periferních venkovských oblastí (zejména na severu) • Omezení obslužnosti v periferních oblastech • Digital divide – rozdělení společnosti podle schopnosti využívat moderní ICT

Dostupnost a dopravní a technická infrastruktura	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Vedení významného mezinárodního dopravního koridoru územím regionu • Kvalitní páteřní železniční infrastruktura v podobě železničních koridorů • Vysoký podíl veřejné dopravy na regionálním přepravním trhu • Vysoké využívání cyklistické i pěší dopravy 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné silniční a železniční napojení zlínské aglomerace • Nekvalitní napojení okrajových částí regionu (Jesenicko, Konicko; Valašsko) na silniční i železniční síť • Chybějící přestupní terminály a nevyhovující zastávky veřejné dopravy • Nedostatečná integrace přepravní nabídky veřejné dopravy • Chybějící ucelená síť cyklistických a pěších stezek ve vhodných lokalitách • Technicky zastaralá infrastruktura řady regionálních železničních tratí • Nízká kvalita některých silnic II. a III. třídy (např. Konicko, Uničovsko) • Nedostatečné připojení na vodovod, odkanalizování a čištění odpadních vod v obcích velikosti 2000-10000 EO
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Rychlé dokončení plánované husté sítě dálnic a rychlostních silnic • Výstavba železničních tratí Kouty nad Desnou – Jeseník a Vizovice – Valašská Polanka • Rozvoj letecké dopravy s využitím existující infrastruktury na letištích Kunovice a Bochoř • Rozvoj vodní dopravy s využitím vodní cesty Morava-Bečva • Zvyšování kvality veřejné dopravy formou integrace nabídky • Systematická výstavba oddělených stezek pro cyklisty 	<ul style="list-style-type: none"> • Neúměrné zvyšování podílu silniční nákladní dopravy • Pokračující chátrání železniční infrastruktury vedoucí k zastavení provozu na některých tratích • Nárůst individuální dopravy na úkor hromadné • Nedodržení přechodného období směrnice o městských odpadních vodách pro ČR z důvodu značného objemu investic a požadované finanční spoluúčasti obcí • Oddálení výstavby dálnice HK-Olomouc

Cestovní ruch a rekreace	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Přírodní potenciál s celoroční nabídkou pro aktivity cestovního ruchu • Silný kulturní a historický potenciál včetně památek UNESCO • Dlouhá tradice lázeňství • Lokální patriotismus a silná pozice folklóru v rámci ČR 	<ul style="list-style-type: none"> • Nízký počet návštěvníků regionu (zejména zahraničních) • Nekoordinovaná a nesystematická propagace, absence destinačního řízení a tvorby regionálních produktů, zejména v případě venkovských území • Nízká kapacita a kvalita ubytovacích zařízení • Nízká kvalita a omezená nabídka doplňkových služeb (hl. volnočasových aktivit a sportovního vyžití)
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Využití přírodního potenciálu pro rozvoj venkovské turistiky a rekreace • Posílení celoročního zájmu o kulturní, historické i přírodní hodnoty kraje • Podpora ze strany státu pro produkty pro aktivní a netradiční formy cestovního ruchu • Růst zájmu ze strany turistů o využití kulturních specifik regionů 	<ul style="list-style-type: none"> • Chátrání a znehodnocení památkových a krajinných prvků v důsledku nevhodných a necitlivých stavebních zásahů a nedostatečného využití např. pro cestovní ruch • Rozvoj dalších destinací cestovního ruchu a turistiky, např. na základě lepší regionální spolupráce a partnerství

Životní prostředí a rozvoj venkova	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Rostoucí kvalita životního prostředí • Relativní stabilita osídlení venkova v centrální a jihovýchodní části regionu • Pokles negativního zatížení emisemi a hlukem z automobilové dopravy na některých silnicích I. třídy v důsledku budování obchvatů měst • Snižování emisí ze stacionárních zdrojů • Vyšší zastoupení chráněných území a vzácných ekosystémů 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek pracovních příležitostí mimo zemědělství na venkově • Nízká vybavenost technickou infrastrukturou v nejmenších obcích • Vysoký podíl intenzivně využívané zemědělské plochy v některých správních obvodech (eroze, klesající biodiverzita) • Úpadek extenzivního hospodaření v hornatých oblastech regionu (např. pastevectví) • Staré ekologické zátěže (např. brownfields) • Nízká kvalita vody některých vodních toků a ploch • Velmi pomalé tempo pozemkových úprav • Nedostatečná realizace protipovodňových opatření
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Obnova ekologického a krajinného potenciálu krajiny rozvinutím ekozemědělství a agroturistiky a alternativním využitím zemědělské půdy • Podpora rozvoje zařízení pro využívání odpadů a recyklaci • Rostoucí poptávka po produktech z přírodních a tradičních materiálů – řemesla • Vyšší míra využití podpůrných programů pro rozvoj venkova na základě spolupráce obcí, veřejné správy a podnikatelů 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení emigrace a stárnutí obyvatelstva ve venkovských oblastech • Nedostatečná atraktivita zemědělství pro mladé a kvalifikované lidi • Riziko vodní a větrné eroze v důsledku intenzivního zemědělství a přívalových dešťů • Zábór zemědělské půdy v důsledku extenzivní výstavby a ekonomického rozvoje • Snížení kvality životního prostředí nárůstem intenzity dopravy • Zvýšené výskyty extrémních klimatických jevů (záplavy, vodní eroze)

III STRATEGIE A PRIORITY

Úvodní poznámka

Popsané návrhy priorit představují vymezení intervenčních oblastí, které by měly být řešeny v ROP, a které budou naplňovat rozvojovou strategii. Diskuse ke stanovení definitivního rozhraní mezi SOPy, IOP, programem EAFRD a ROPy stále probíhají, přičemž vyjednávání v jednotlivých oblastech jsou v rozdílných fázích pokročilosti. Proto je možné, že některé aktivity, které jsou zatím uvedeny v navrhovaných prioritách ROP budou nakonec řešeny v rámci sektorových operačních programů.

8 ROZVOJOVÁ STRATEGIE

8.1 Východiska strategie

Základním vnitřním východiskem této strategie jsou závěry analýz sociálně ekonomické situace regionu, které poukázaly na jeho silné a slabé stránky a rozvojové příležitosti a hrozby. Strategie rozhoduje, jakým způsobem budou vnitřní a vnější faktory rozvoje regionu pro dosažení globálního cíle.

Vnější východiskem pro formulaci strategie jsou priority nadřazených programových dokumentů EU a ČR. V první řadě se jedná o Strategické obecné zásady Společenství, které definují základní rozvojovou strategii EU v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Na národní úrovni je doplňuje Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec představující pomyslnou spojnicí mezi evropskými a národními prioritami. Společná strategie Olomouckého a Zlínského kraje pro region Střední Morava je tak průnikem krajských, národních a evropských priorit sociálního a ekonomického rozvoje území.

Strategie Regionálního operačního programu pro region Střední Morava je komplementární ke strategiím sektorových operačních programů a programu rozvoje venkova financovaného v rámci EAFRD. Protože budou jednotlivé subjekty na území regionu – obce, podnikatelé, neziskový sektor čerpat také z dalších programů, je součástí této strategie úsilí o maximalizaci jejich šancí na získání podpory z těchto programů (zvyšování absorpční schopnosti regionu).

ROP je zaměřen především na řešení problémů, které je efektivní řešit prostřednictvím regionálních intervencí (rozvojové problémy v oblasti cestovního ruchu) nebo se jedná o problémy, jejichž řešení je vymezeno kompetencemi krajských samospráv (neuspokojivý stav silnic II. a III. třídy). Z tohoto hlediska se jedná o parciální program, který doplňuje celou škálu evropských, národních a případně i krajských podpůrných programů. Při vymezování oblasti podpory pro ROP bylo klíčové rozhodnutí o definování rozhraní mezi tímto typem programů a ostatními programy SF (SOP, IOP).

Strategie programu se bude řídit následujícími principy:

a) integrovaný přístup k rozvoji území

Intervence realizované v rámci ROP Střední Morava se budou lišit od sektorových intervencí a budou v maximální míře také územně orientované, a to na řešení relativně komplexních či alespoň víceoborových problémů. Integrovaný územní přístup bude využíván v maximální míře ve všech prioritách, byť jsou sektorově orientované. Tento přístup zároveň implikuje, že bude upřednostňována provázaná realizace různých druhů aktivit v rámci jednoho

projektu. Např. projekty na rozvoj dopravy a obnovu regionální silniční sítě budou přispívat k (měřitelnému, prokazatelnému) zlepšení dostupnosti určitých souvislých okrajových území, ke zvýšení mobility pracovní síly a ke zlepšení podmínek pro podnikání, a nebudou jen pouhým a územně rozptýleným odstraňováním zanedbanosti silniční sítě.

b) zaměření podpory na oblasti s dostatečnou absorpční kapacitou

Za účelem maximálního a efektivního využití finančních zdrojů programu budou jeho intervence zaměřeny na oblasti podpory, kde lze předpokládat dostatečný počet kvalitních projektů a zájem konečných příjemců o podporu z tohoto programu.

c) důraz na podporu projektů krajů nebo projektů, které patří mezi krajské priority

V rámci programu budou podpořeny v zásadě 2 okruhy projektů. Jednak se bude jednat přímo o krajské projekty, jejichž smyslem je zhodnotit majetek kraje nebo o projekty, jejichž realizace patří mezi priority regionálních samospráv.

8.2 Globální cíl a specifické cíle rozvoje strategie Střední Moravy

8.2.1 Globální cíl

Protože analýzy regionu Střední Morava prokázaly trvalé zpomalování jeho ekonomického růstu v rámci ČR, byl globální cíl stanoven následovně:

„Globálním cílem rozvoje regionu Střední Moravy je podstatné zvýšení konkurenceschopnosti jeho ekonomiky, trvalé zlepšování životní úrovně jeho obyvatelstva a zvyšování prosperity. ROP přispěje jednak k výraznému zrychlení ekonomického rozvoje metropolitních oblastí tvořící rozvojové póly regionu a jednak ke stabilizaci venkovského prostoru a to zejména prostřednictvím posílení rozvoje vnitřního potenciálu regionu a posílení vazeb mezi centry zaměstnanosti a jejich venkovským zázemím.“

8.2.2 Specifické cíle

Regionální operační program přispěje k dosažení globálního cíle prostřednictvím čtyř specifických cílů, které jsou jádrem této rozvojové strategie. Specifické cíle Regionálního operačního programu pro region Střední Morava jsou:

1. Zlepšení dostupnosti a vzájemného propojení městských center a jejich zázemí a posílení role veřejné dopravy s cílem snížit riziko dopravních kongescí v městských centrech a umožnit obyvatelům v zázemí měst dojížděku do hospodářských center;
2. Zvýšení atraktivity měst s cílem posílit dynamiku ekonomického rozvoje regionu a posílení sektoru malých a středních firem jako „motoru“ místní ekonomiky;
3. Zvýšení atraktivity regionu v oblasti cestovního ruchu, který může být s ohledem na historické, kulturní a přírodní atraktivity regionu významným zdrojem příjmů a může napomoci revitalizaci měst a obcí;
4. Zlepšení kvality života prostřednictvím investic do sociální infrastruktury.

8.2.2.1 Specifický cíl č. 1

Tento specifický cíl zaměřený na zlepšení dostupnosti a vzájemného propojení městských center a jejich zázemí a posílení role veřejné dopravy reaguje na vybraná slabá místa v oblasti dostupnosti a dopravy – především nekvalitní napojení okrajových území, nízkou kvalitu sítě regionálních komunikací a nedostatečnou integritu jednotlivých druhů veřejné dopravy. Další problémy, např. nedostatečné napojení Zlínské aglomerace na síť páteřních komunikací ČR, budou řešeny na národní úrovni.

Zlepšení dostupnosti a vzájemného propojení regionu bude dosaženo především rekonstrukcí a modernizací sítě regionálních komunikací a aktivit zaměřených na zvýšení kvality, dostupnosti a efektivity veřejné dopravy. Přestože je tento cíl územně neutrální, bude mít jeho dosažení významné dopady na územní soudržnost, neboť:

- posílí vazbu mezi městskými centry v metropolitní i venkovské oblasti;
- posílí integritu mezi městskými centry a jejich venkovským zázemím.

8.2.2.2 Specifický cíl č. 2

V rámci specifického cíle č. 2 zaměřeného na zvýšení atraktivity městských center bude podporována relativně široké spektrum aktivit, které mají jeden hlavní cíl – zlepšení prostředí měst v širokém smyslu, tzn. jeho fyzického a životního prostředí, vytváření podmínek pro zkvalitňování „sociálního kapitálu“ a vysokou kvalitu života obyvatel.

Tento cíl reaguje zejména na slabou ekonomickou výkonnost regionu, nízké zastoupení progresivních odvětví v hospodářské základně kraje a významné regionální rozdíly v úrovni sociálně ekonomického rozvoje území regionu. Pro dosažení cíle je možné využít zejména dobré image regionu s diverzifikovanou hospodářskou základnou a se vzdělanou a v evropském měřítku stále relativně levnou pracovní silou. Z územního hlediska je tento cíl zaměřen na městská centra regionu a bude se doplňovat s podporou venkova zajišťovaného z programu EAFRD.

V rámci regionálního operačního programu budou podpořena vybraná města v celé síti městských center na území regionu, nicméně podpora bude diferencována mezi metropolitní a nemetropolitní zónou. Zatímco v metropolitní zóně bude kladen důraz na vytváření podmínek pro rozvoj ekonomických činností s vysokou přidanou hodnotou prostřednictvím podpory vědy, výzkumu, rozvoje podmínek pro inovační podnikání a transfer technologií, v městských centrech v nemetropolitní zóně, jež představují stabilizační prvek venkovského rozvoje, bude kladen důraz na vytváření podmínek vedoucích ke stabilizaci ekonomické základny prostřednictvím rozvoje malého a středního podnikání v „tradičních“ oborech a zajištění adekvátních sociálních a zdravotnických služeb pro celý spádový region.

Klíčovým principem pro naplnění tohoto specifického cíle bude podpora komplexních/integrovaných projektů složených z celé řady logicky propojených aktivit a vytvářející silné synergické efekty.

8.2.2.3 Specifický cíl č. 3

Zlepšení široce chápaných podmínek pro rozvoj cestovního ruchu je obsahem specifického cíle č. 3. Těžiště podpory cestovního ruchu se v ČR přesunulo na regiony a proto bude v rámci regionálního operačního programu cestovní ruch jedním ze tří hlavních pilířů rozvojové strategie. Region Střední Morava má významný potenciál jak pro rozvoj městské turistiky (Olomouc, Kroměříž atd.), tak i pro rozvoj turistiky v přírodně chráněných územích a v neposlední řadě také ve venkovské turistice. Podobně jako ve většině dalších regionů ČR trpí rozvoj cestovního ruchu celou řadou problémů, na které bude strategie reagovat – slabé

zacílení nabídky, nedostatečná provázanost služeb, jejich nízká kvalita a nedostatečná nabídka atrakcí a doprovodných služeb cestovního ruchu.

Aktivizace potenciálu bude dosaženo prostřednictvím komplexních/integrovaných projektů zaměřených na obnovu atraktivit, rozvoj příslušné infrastruktury cestovního ruchu a také propagaci výsledných produktů. Podpořené projekty musí mít alespoň mikroregionální dopady a musí jasně demonstrovat komplexní povahu a vzájemnou doplňkovost podpořených aktivit. Dílčí strategií podpory rozvoje cestovního ruchu v regionu je podpora efektivního řízení a koordinace rozvojových aktivit – destinační řízení v přirozených turistických regionech (Jeseníky, Valašsko, Slovácko apod.).

8.2.2.4 Specifický cíl č. 4

Dostupnost a kvalita vzdělávacích a sociálních služeb patří mezi základní faktory ovlivňující kvalitu života. V rámci tohoto cíle bude podpořena modernizace a zlepšení dostupnosti infrastruktury těchto služeb – vzdělávací zařízení, nemocnice, další zařízení zdravotní péče. Tento cíl se navzájem doplňuje a posiluje s cílem č. 2, který je zaměřený na zvýšení široce chápané atraktivity měst v regionu. V rámci naplňování tohoto cíle bude doplňkově také podpořena výstavba a obnova infrastruktury pro volnočasové a zájmové aktivity.

8.3 Vazba ROP SM na SOZS a NRP ČR 2007 – 2013

ROP SM se přímo váže na Strategické obecné zásady Společenství (SOZS) a Národní rozvojový plán (NRP), jejich specifické cíle, prioritní osy a priority. Věcné vazby SOZS a NRP s ROP SM jsou vyjádřeny v následujících tabulkách, ze které vyplývá, že realizace ROP SM bude přispívat naplnění většiny priorit SOZS a prioritních os a priorit NRP.

Tabulka 64: Vazby opatření ROP pro NUTS II Střední Morava na priority SOZS

Opatření	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	5
Přitažlivější Evropa a regiony Evropy pro investory a pracující															
Rozšíření a zlepšení dopravních infrastruktur	xx	xx	xx	x	x		x	x	x						
Posílení součinnosti mezi ochranou životního prostředí a růstem		x	x	x	x		x	x							
Řešení intenzivního využívání tradičních zdrojů energie v Evropě							x								
Zlepšení znalostí a inovace: cesta k růstu															
Zvýšit a zlepšit investice do výzkumu a technologického rozvoje						x	x								
Usnadnit inovace a podporovat podnikavost				x	x	xx	x	x		xx	x	x			
Podporovat informační společnost pro všechny							x					x			
Zlepšit přístup k financím						x	xx		x	x	x				x
Vytváření více a lepších pracovních míst															
Přivést více lidí do zaměstnání, zajistit jejich setrvání v zaměstnání a modernizovat systémy sociální ochrany						x	x					x	xx		
Zvýšit přizpůsobivost pracujících a podniků a pružnost trhů práce						x	x					x			
Zvýšit investice do lidského kapitálu prostřednictvím lepšího vzdělávání a kvalifikace							x					xx		x	
Správná kapacita							x				x	x			xx
Pomoci udržet zdravou pracovní sílu															

x – slabá vazba

xx – silná vazba

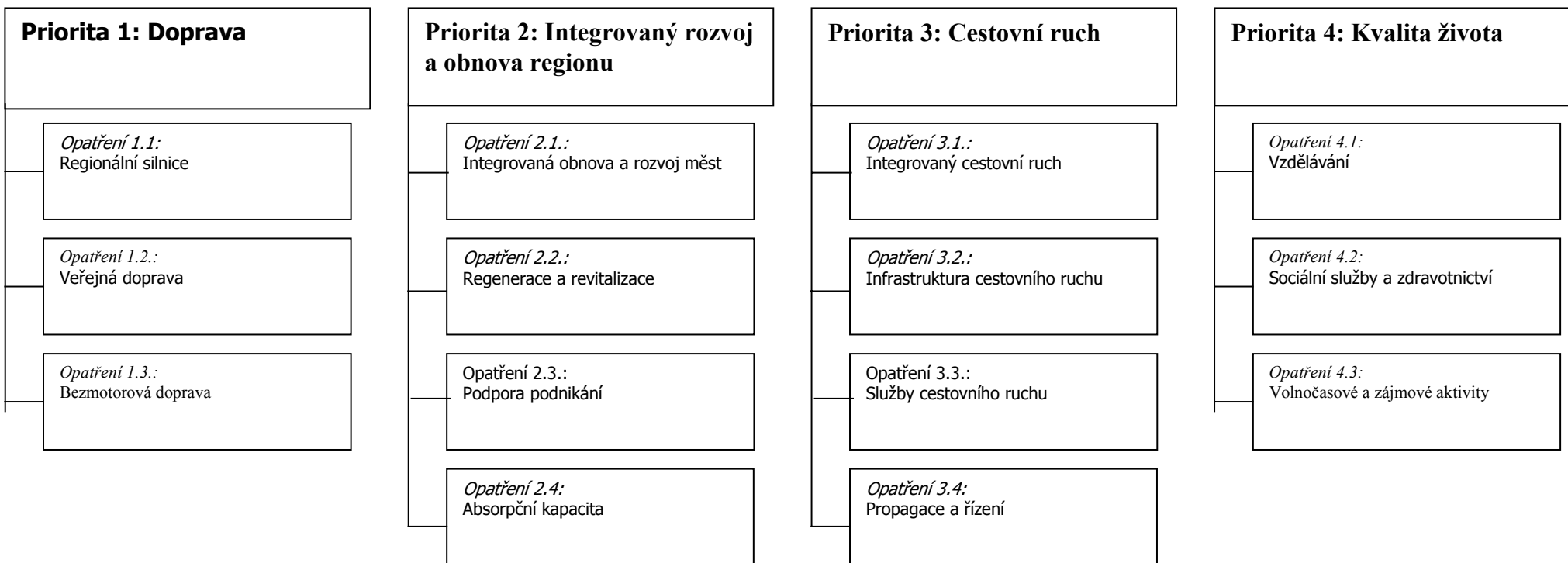
Tabulka 65: Vazby opatření ROP pro NUTS II Střední Morava na priority/prioritní osy NRP

<i>Opatření</i>	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	5
PO Posilování konkurenceschopnosti české ekonomiky															
Konkurenceschopný podnikatelský sektor	x			x	x	xx	x	x		xx					
Podpora kapacit VaV, inovací						x	x								
Rozvoj udržitelného cestovního ruchu			x	x			x	xx	xx	xx	xx				
PO Rozvoj moderní a konkurenceschopné společnosti															
Vzdělávání							x				x	xx	x	x	x
Zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti	x	x		x	x	xx	x	x		x		x	x		
Posilování sociální soudržnosti							x					x	xx	x	
Rozvoj informační společnosti							x					x			x
Chytrá veřejná správa							x								xx
PO Životní prostředí a dostupnost															
Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí	x	xx	xx	x	x		x	x							
Zlepšení dostupnosti dopravy	xx	xx	x				x								
PO Vyvážený a harmonický rozvoj území České republiky															
Vyvážený rozvoj regionů	x	xx	x	xx	x		x	x	x	x	xx	x	x	x	
Rozvoj městských oblastí	x	x	x	xx	xx		x	x	x	x	x				
Rozvoj venkovských oblastí	x	xx	x		x		x	x	x	x	x	x	x	x	
Regionální konkurenceschopnost zaměstnanost – Praha	a														
Evropská územní spolupráce															

x – slabá vazba

xx – silná vazba

ROP STŘEDNÍ MORAVA
Návrh priorit a opatření
(Bez priority Technická pomoc)

PRIORITA 1 DOPRAVA

8.4 Popis výchozího stavu dané problematiky:

Region Střední Moravy je z dopravního hlediska velmi heterogenním územím se silnými přepravními vazbami k vnitřním (Olomouc, Zlín, Uherské Hradiště...) i vnějším (Brno, Ostrava) hospodářským centrům. Přestože je výhodou regionu průchod významného multimodálního dopravního koridoru, obecně je silniční i železniční síť Střední Moravy složena z několika více či méně izolovaných regionálních subsystémů Hané, Jesenicka, dolního Pomoraví a Valašska. V regionu se dosud významněji neuplatňuje doprava vodní a letecká, přestože pro oba druhy dopravy již existuje částečně vybudovaná infrastruktura. Rovinatý terén ve střední a jižní části regionu Střední Moravy je naopak velmi příznivý pro hojně využívání cyklistické dopravy, která se však slibně rozvíjí i v horských a podhorských oblastech. Vysoce nadprůměrné využívání na většině území Střední Moravy vykazuje také síť veřejné dopravy.

Převážná část území Střední Moravy vykazuje obvyklé dopravní problémy, které jsou typické pro většinu území České republiky a přímo či nepřímo ovlivňují jeho hospodářský rozvoj. Do této kategorie patří nedokončená nadregionální silniční síť, zanedbaná železniční infrastruktura, špatný stav regionálních silnic, vysoká zátěž území silniční dopravou, neucelená síť cyklistických stezek, málo atraktivní a dezintegrováná nabídka veřejné dopravy a její zastaralý vozový park, nízké využití alternativ k silniční dopravě v přepravě nákladů a celá řada dalších.

Kromě toho v regionu existují i některé specifické problémy, na které je vhodné se rovněž zaměřit. Mezi ně patří především chybějící kapacitní dopravní napojení zlínské aglomerace ve směru do vnitrozemí i na Valašsko a špatné dopravní spojení přes hřeben Hrubého Jeseníku.

8.5 Globální cíl a specifické cíle:

Zajistit rozvoj regionální dopravní infrastruktury a veřejné dopravy, aby dopravní dostupnost nebyla bariérou hospodářského rozvoje regionu.

Naplnění tohoto globálního cíle bude dosaženo prostřednictvím následujících specifických cílů:

- Zajistit obnovu a modernizaci regionálních silnic s ohledem na vzájemné propojení hospodářských center a napojení významných periferních oblastí na tato centra. Zároveň klást důraz na snižování dopravní zátěže na obyvatelstvo a ekosystémy.
- Zajistit rozvoj veřejné dopravy formou spolupráce a integrace jejích jednotlivých druhů a zabránit tak dalšímu zatěžování městských center individuální automobilovou dopravou, umožnit obyvatelům venkovských regionů dojíždění do hospodářských center a zpřístupnit periferní turistické oblasti pro návštěvníky.
- Podpořit rozvoj kvalitní infrastruktury pro bezmotorovou dopravu vhodné ke každodennímu užívání s ohledem na zvýšení bezpečnosti účastníků silničního provozu a snížení dopravního zatížení území.

8.6 Strategie:

Strategie rozvoje Střední Moravy v této oblasti je orientována zejména na zlepšení vzájemného propojení městských center a dostupnosti jejich zázemí a posílení role veřejné dopravy. Cílem naplňování strategie je snížit riziko dopravních kongescí v městských centrech a umožnit obyvatelům v zázemí měst dojížděku do regionálních hospodářských center.

Intervence v oblasti kvality regionálních silnic bude zaměřena zejména na takové komunikace, které vzájemně propojují hospodářská centra regionu a dále tvoří spojnice těchto center s méně rozvinutým venkovským územím. Směřovat bude především do rekonstrukcí krytu vozovek, zvyšování kapacity komunikací, odstraňování rizikových míst silniční sítě, změn trasování, napojení významných průmyslových areálů a snižování zatížení ekosystémů vhodnými stavebními opatřeními. Ve městech a jejich zázemí bude kladen největší důraz kromě modernizací vozovek na zvyšování kapacity přetížených komunikací a na opatření snižující negativní dopady dopravy na ŽP, v okrajové oblasti bude rekonstrukce vozovek doprovázena úpravami nevyhovujícího trasování, přičemž je zde nezbytné dodržení vazby (napojení) na TEN. Odstraňování rizikových míst na silniční síti, napojování rozvojových průmyslových areálů a provádění úprav s ohledem na životní prostředí bude mít stejnou prioritu v celém území.

Další významná oblast intervence bude zaměřena na rozvoj veřejné dopravy, která by měla zajistit kvalitní vzájemné propojení center metropolitních a venkovských oblastí a dále propojení těchto center se svým zázemím. Existence kvalitní sítě veřejné dopravy tak umožní snižovat zatížení městských center individuální automobilovou dopravou, umožní obyvatelům venkovských oblastí dojíždět do hospodářských center a zároveň budou moci obyvatelé městských center vyjíždět do venkovských oblastí za rekreací. Intervence bude směřována zejména na rozvoj integrovaných dopravních systémů, budování přestupních terminálů veřejné dopravy a úpravy nevyhovujících a budování nových zastávek.

Poslední oblastí intervence v rámci priority bude podpora rozvoje infrastruktury pro bezmotorovou dopravu, a to ve vazbě na zvyšování bezpečnosti dopravy a jejich účastníků nebo na podporu omezování automobilové osobní dopravy. Na území městských aglomerací tak bude podpora směřována zejména do výstavby segregovaných cyklistických stezek pro každodenní dojíždění převážně souběžných s frekventovanými komunikacemi. Zároveň bude podporována úprava některých nevyhovujících a nebezpečných úseků pěších stezek a budování hipposteze.

Rozhraní mezi IOP a ROP v oblasti dopravy je vymezeno především na základě významu projektů z regionálního, respektive národního hlediska. V oblasti silniční infrastruktury tak budou v rámci IOP podporovány dálnice, rychlostní komunikace a silnice 1. třídy s důrazem na zapojení do mezinárodní sítě TEN. V rámci IOP bude podporována také převážná většina projektů v oblasti železniční infrastruktury s výjimkou výstavby přestupních terminálů a zastávek integrované veřejné dopravy.

8.7 Seznam opatření:

1.1 Regionální silnice

1.2 Veřejná doprava

1.3 Bezmotorová doprava

Orientační finanční alokace na prioritu: 35 %

8.8 Opatření 1.1 Regionální silnice

Předmět podpory:

Nadregionální silniční síť Střední Moravy ještě zdaleka není dokončena a v současné době ji tvoří zejména silnice 1. třídy, rychlostní komunikace a několik kilometrů dálnice. Základní funkcí této páteřní sítě je přenášet dálkové přepravní vztahy a zajistit spojení Střední Moravy s okolními regiony.

Pro napojení celého území Střední Moravy je využívána zejména regionální silniční síť tvořená silnicemi 2. a 3. třídy a místními komunikacemi. Tato regionální síť také zajišťuje tangenciální dopravní vazby mezi některými venkovskými oblastmi Střední Moravy, které jsou důležité pro regionální hospodářský rozvoj.

Regionální silniční síť Střední Moravy vykazuje celou řadu dopravních závad: obsahuje mnoho nebezpečných úseků a míst, jiné úseky svým trasováním, kapacitou nebo kvalitou povrchu neodpovídají současným dopravním zátěžím, případně výrazně negativně působí na okolní obyvatelstvo a ekosystémy. Kvalita a stav regionálních silnic na území Střední Moravy je tak častou bariérou hospodářského rozvoje některých periferních oblastí.

Podporu proto získají projekty, které budou primárně zaměřeny na regionálně významné silnice zajišťující napojení odlehklých částí Střední Moravy na rychlostní silnice a dálnice sítě TEN. Realizace těchto projektů zároveň povede k lepší dostupnosti významných sídel a zlepšení jejich vzájemné provázanosti. V některých případech budou podporovány také projekty zaměřené na místní komunikace (napojení průmyslových zón apod.).

Podporované projekty budou zaměřeny především na odstranění kvalitativně nevyhovujícího stavu regionálních silnic, odstraňování nebezpečných míst a dopravních závad, zavádění moderních technologií, zlepšení napojení rozvojových průmyslových areálů a snižování dopadů negativních vlivů dopravy na obyvatelstvo a ekosystémy.

V rámci opatření budou podpořeny následující aktivity:

- zpracování projektové dokumentace a provedení dalších příprav nezbytných pro zahájení výstavby a úprav regionální silniční sítě
- rekonstrukce a modernizace souvislých úseků regionálních silnic (zajištění dostupnosti center a napojení hlavních silničních tahů (na TEN11))
- odstraňování nebezpečných míst na regionálních silnicích (např. nepřehledné železniční přejezdy)
- úprava frekventovaných regionálních silnic v blízkosti sídel s vazbou na zkvalitňování životního prostředí obyvatel (např. obchvaty sídel, protihlukové stěny, protiprašná opatření, apod.)
- realizace opatření snižujících dopady provozu na regionálních silnicích na ekosystémy (např. mimoúrovňová křížení biokoridorů s komunikacemi)
- zlepšení napojení rozvojových průmyslových areálů na regionální silniční síť
- zavádění moderních technologií na silniční síti (např. telematika)

Operační cíle opatření:

- Zajistit kvalitní silniční propojení hospodářských center regionu
- Zajistit kvalitní silniční napojení periferních oblastí na hospodářská centra
- Dosáhnout snížení negativních vlivů silniční dopravy na obyvatelstvo
- Dosáhnout snížení negativních vlivů silniční dopravy na ekosystémy

Typ operace:

- individuální projekty

¹¹ R 49

Forma podpory:

- účelová dotace

Koneční příjemci:

- kraje
- sdružení měst a obcí
- obce
- organizace zřizované či zakládané kraji
- organizace zřizované nebo zakládané obcemi

Cílové skupiny:

- další účastníci silničního provozu
- regionální podnikatelské subjekty
- obyvatelé sídel negativně ovlivněných silniční dopravou

Územní zaměření podpory:

- území NUTS II Střední Morava

Předpokládaná výše podpory:

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření 5 000 000 Kč

Finanční alokace:

- 55 % z celkové alokace na prioritu Doprava

Opatření 1.2 Veřejná doprava**Předmět podpory:**

Pro veřejnou dopravu v regionu Střední Moravy je charakteristické její vysoké využívání i přes současnou roztržitost přepravní nabídky a vnitřní konkurenci regionální autobusové a železniční dopravy a také regionální veřejné dopravy a MHD.

Železniční doprava tvoří v některých částech regionu páteř sítě regionální veřejné dopravy, ale existují také oblasti, kde je vzhledem k neexistenci přestupních vazeb a koordinace s autobusovou dopravou význam železnice marginální.

Regionální autobusová doprava tvoří na většině území Olomouckého kraje doplňkovou místní síť veřejné dopravy, zatímco ve Zlínském kraji častěji plní i funkce páteřní sítě veřejné dopravy. Celé území regionu Střední Moravy je také protkáno hustou sítí dálkových a mezinárodních autobusových linek.

Ve středních a větších městech Střední Moravy je provozována také městská hromadná doprava, která je ve dvou největších městech oblasti zajišťována také závislou elektrickou trakcí (tramvaje a trolejbusy). V okrajových zónách některých aglomerací dochází ke konkurenci mezi přepravní nabídkou městské hromadné dopravy a regionální (zejména autobusové) dopravy.

Nabídka veřejné dopravy je v současné době převážně nekoordinovaná a v některých místech citelně chybí i společné přestupní terminály mezi železniční a autobusovou dopravou. Problémem je často také technický stav a bezpečnost zastávek veřejné dopravy a kvalita používaných vozidel.

Podporu získají projekty, které budou rozvíjet integraci různých forem a odvětví veřejné dopravy, a přispějí tak k vytvoření jednotné nabídky veřejné dopravy v regionu a její silné konkurenční pozice vůči individuální dopravě. Důraz bude kladen zejména na maximalizaci využití železniční infrastruktury v úsecích, kde je to účelné, dosažené výstavbou bezpečných a ekonomicky efektivních přestupních terminálů pro plynulý přestup z páteřní železniční sítě na doplňkové autobusové linky.

Bude podporováno též zavádění moderních technologií v oblasti veřejné dopravy (např. telematika) a podpora bude zaměřena i na zvýšení atraktivity a přístupnosti veřejné dopravy pro všechny skupiny jejích potenciálních uživatelů (tedy i pro návštěvníky regionu a osoby se sníženou schopností pohybu a orientace).

Podpora se nebude vztahovat na leteckou dopravu a její infrastrukturu.

V rámci opatření budou podporovány následující aktivity:

- realizace projektových a přípravných prací nezbytných k zavedení integrovaného systému veřejné dopravy
- budování přestupních terminálů integrované veřejné dopravy
- rekonstrukce nevyhovujících a výstavba nových zastávek veřejné dopravy
- zavádění moderních a ekologických technologií ve veřejné dopravě
- obnova vozového parku se zřetelem na ekologický provoz a osoby se sníženou schopností pohybu a orientace
- bezbariérové úpravy zastávek a souvisejícího vybavení a přístupových cest

Operační cíle opatření:

- Vybudovat provázaný, ekonomický a přístupný systém veřejné dopravy v regionu
- Snížit zatížení městských center individuální automobilovou dopravou
- Umožnit obyvatelům venkovských regionů dojíždění do hospodářských center
- Zpřístupnit venkovské turistické oblasti pro další návštěvníky

Typ operace:

- individuální projekty

Forma podpory:

- účelová dotace

Koneční příjemci:

- kraje
- sdružení měst a obcí
- obce
- organizace zřizované či zakládáné kraji
- organizace zřizované nebo zakládáné obcemi
- podnikatelské subjekty

Cílové skupiny:

- uživatelé veřejné dopravy

- poskytovatelé služeb navazujících na veřejnou dopravu

Územní zaměření podpory:

- území NUTS II Střední Morava

Předpokládaná výše podpory:

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření 1 000 000 Kč

Finanční alokace:

- 35 % z celkové alokace na prioritu Doprava

Opatření 1.3 Bezmotorová doprava

Předmět podpory:

Většina území Střední Moravy se vyznačuje vysokým využíváním cyklistické dopravy. Cyklisté jsou ovšem většinou nuceni používat společné komunikace se silniční motorovou dopravou, protože i v nejzatíženějších úsecích často chybí segregované cyklistické stezky (případně kombinované stezky pro cyklisty a další nemotorizované účastníky provozu). V některých oblastech Střední Moravy je cyklistická doprava málo rozvinutá, protože zde cyklistická infrastruktura úplně chybí. Podobná situace se vyskytuje také v turisticky atraktivních lokalitách Střední Moravy.

Pěší doprava (chůze) je v regionu využívána rovnoměrněji a intenzita výskytu chodců souvisí především s aktuálními i dlouhodobými klimatickými podmínkami v dané lokalitě. Přestože síť pěších stezek vznikala historicky dříve než cyklistické stezky, ani její stav není optimální. Některé úseky regionálně významných pěších cest jsou vedeny po frekventovaných komunikacích a z hlediska bezpečnosti je žádoucí vybudovat nové přechody pro chodce a segregované pěší stezky (případně kombinované stezky pro chodce a další nemotorizované účastníky provozu).

V regionu se rozvíjí také jízda na koních, pro kterou je žádoucí ve vhodných lokalitách vybudovat síť hippostezek (případně kombinovaných stezek pro jezdce na koních a další nemotorizované účastníky provozu).

V rámci opatření proto budou podporovány projekty zaměřené na systematický rozvoj páteřní sítě cyklistických stezek a hippostezek a na zvyšování bezpečnosti nemotorizovaných účastníků provozu. Nejvyšší pozornost přitom bude věnována oblastem s vyšším výskytem cyklistické a pěší dopravy a jízdy na koních a dále turistickým oblastem, kde rozvoj všech zmíněných druhů dopravy může přispět ke zvýšení hospodářského potenciálu cestovního ruchu.

V rámci opatření budou podporovány následující aktivity:

- zpracování projektů a provedení dalších příprav nezbytných pro zahájení výstavby stezek pro bezmotorovou dopravu
- výstavba regionálně významných cyklistických stezek
- výstavba regionálně významných hippostezek
- realizace opatření pro zvýšení bezpečnosti bezmotorové dopravy
- realizace opatření pro preferenci cyklistické a další bezmotorové dopravy

Operační cíle opatření:

- Rozšířit síť cyklistických a dalších stezek vhodných ke každodennímu užívání nemotorizovanými účastníky provozu
- Zvýšit bezpečnost cyklistů, chodců i ostatních účastníků silničního provozu
- Snížit zátěž regionu silniční motorovou dopravou

Typ operace:

- individuální projekty

Forma podpory:

- účelová dotace

Koneční příjemci:

- kraje
- sdružení měst a obcí
- obce
- organizace zřizované či zakládané kraji
- organizace zřizované nebo zakládané obcemi
- podnikatelské subjekty

Cílové skupiny:

- cyklisté, jezdci na koních a chodci

Územní zaměření podpory:

- území NUTS II Střední Morava

Předpokládaná výše podpory:

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření 300 000 Kč

Finanční alokace:

- 10 % z celkové alokace na prioritu Doprava

PRIORITA 2 INTEGROVANÝ ROZVOJ A OBNOVA REGIONU**8.1 Popis výchozího stavu**

Priorita integrovaný rozvoj a obnova regionu řeší celou řadu problémů, které byly způsobeny nutností transformace české ekonomiky po předchozím období nepřírozeného regionálního vývoje. Jedním z obecných problémů nejen regionu Střední Moravy, ale celé ČR, jsou nedostatečně rozvinutá nebo upadající území a části měst. Tato problematika se týká např. revitalizace center měst a obecně městských částí, které vlivem uplynulého vývoje začaly zaostávat jak z hlediska fyzického stavu, tak zejména z pohledu zastávaných městských funkcí reagující na potřeby současné společnosti. Specifickou problematikou je přítomnost starých a nevyužívaných, či neefektivně využívaných průmyslových, dopravních, vojenských, aj. areálů, souhrnně nazývaných „brownfields“. Tyto areály už nemohou sloužit původním účelům, ovšem jejich revitalizace není většinou ekonomicky výhodná (pokud je, pak je

řešena privátním sektorem a není potřeba veřejných intervencí). Tím se tato problematika stává typickou oblastí vhodnou pro intervence z veřejných rozpočtů. Priorita 2 umožňuje v oblasti revitalizace a transformace městského prostředí podporu komplexních integrovaných projektů řešících různé vzájemně logicky provázané aktivity založené na zpracování územní rozvojové strategie a na využívání partnerství různých subjektů jak veřejného, tak soukromého sektoru. U menších a méně komplexních projektů je ovšem možné podpořit i dílčí aktivity bez nutné návaznosti na rozvojovou strategii.

Mezi problémy, které jsou z pohledu kvality života společné pro celý region, patří nedostatečně vyspělé prostředí pro podnikání a zejména pro tvorbu, šíření a další rozvoj inovací související i se spoluprací soukromého sektoru se vzdělávacími a vědeckými institucemi. Rozvoj podnikání, zejména v některých částech regionu, je omezován nedostatečnými možnostmi rozšiřování kvalitních podnikatelských kapacit, takže podnikatelé de facto nemají možnost expanze. Jako obtížný byl vyhodnocen také přístup podnikatelů ke kapitálu, zejména v případě nově utvořených či rychle se rozvíjejících malých a středních firem. Podceněná je také oblast spolupráce mezi podnikateli např. v oblasti propagace, využívání externích služeb, v zavádění nových technologií, apod. Většinu z těchto problémů by nicméně měly řešit tematické operační programy zaměřené na podnikání a vědu, výzkum a inovace.

Vzhledem k nárůstu prostředků ze SF EU pro příští programové období nutně vzrůstá obava o dostatečnou připravenost potenciálních žadatelů k předkládání projektů a tedy o schopnost regionu absorbovat alokované finanční prostředky. První zkušenosti se strukturálními fondy ukázaly, že podpory jsou poskytovány na menší vzájemně neprovázané projekty, čímž je snižován synergický efekt poskytované pomoci. Řada žadatelů, jako jsou malé obce či malí a střední podnikatelé, má problém dostat všem nárokům SF např. z pohledu tvorby projektů nebo nutnosti zajištění financování.

8.2 Globální cíl

Zajistit obnovu, udržitelný rozvoj a konkurenceschopnosti regionu s cílem jeho zatraktivnění pro obyvatele, místní podnikatele, investory a návštěvníky.

8.3 Specifické cíle

- Podpořit revitalizaci městských částí a nevyužívaných nebo nedostatečně efektivně využívaných areálů za účelem jejich otevření či navrácení přirozeným funkcím
- Podpořit integrované aktivity místního ekonomického rozvoje za využití principu partnerství a společného konsenzu o prioritních integrovaných projektech
- Zvýšit konkurenceschopnost malých a středních firem zlepšením jejich přístupu ke kapitálu a vytvořením prostředí pro jejich další rozvoj
- Zajistit dostatečné množství kvalitních projektů a místních rozvojových programů pro ROP i další programy SF, podpořit vznik prostředí, které umožní vytvářet integrované projekty.

8.4 Strategie

Intervence v této prioritě budou zaměřeny na fyzickou revitalizaci měst, resp. jejich částí a na obnovu jejich funkcí či na vytvoření funkcí nových v závislosti na místních potřebách a problémech. Formou revitalizace budou také řešeny v současnosti upadající areály, dříve využívané pro průmyslové, dopravní či vojenské účely. U těchto projektů bude podporována celá řada aktivit od projektové přípravy, přes sanace území až po vybudování technické

infrastruktury. Podporovány budou takové projekty, které nebudou určeny pro další průmyslové využití (tento typ projektů bude podporován v tématickém operačním programu zaměřeném na podnikání).

Intervence budou mj. zaměřeny na podporu komplexních integrovaných projektů tvořených dílčími vzájemně provázanými aktivitami, které společně naplňují zpracované územní rozvojové strategie. Cílem je zapojení širokého spektra aktérů místního ekonomického rozvoje do vytváření strategií a zároveň umožnění koncepčního a komplexního přístupu k řešení problémových území ve městech.

Významnou součástí intervencí budou aktivity zaměřené na podporu podnikání, s cílem rozvoje zejména sektoru malého a středního podnikání a stabilizace ekonomiky především na základě využití vnitřního potenciálu. Důležitou součástí těchto intervencí je zlepšení dostupnosti kapitálu pro rozvoj podnikání. Podpora inovačních aktivit, síťování a spolupráce mezi podnikateli a spolupráce soukromého sektoru se vzdělávacími a inovačními institucemi budou řešeny v rámci tématických operačních programů.

Obecnou slabinou čerpání strukturální pomoci v ČR jsou menší projekty bez vzájemné synergie, nedostatečné množství předkládaných projektů, jejich nedostatečná kvalita a v neposlední řadě i omezená institucionální a finanční kapacita některých potenciálních žadatelů. Tato skutečnost byla potvrzena několika studii prováděnými na celostátní úrovni. Proto bude v rámci této priority také stimulována podpora integrovaných projektů, stejně tak jako zvyšování celkové absorpční kapacity celého regionu.

8.5 Seznam opatření

2.1 Integrovaná obnova a rozvoj měst

2.2 Regenerace a revitalizace

2.3 Podpora podnikání

2.4 Absorpční kapacita

Orientační finanční alokace na prioritu: 34 %

Opatření 2.1 Integrovaná obnova a rozvoj měst

Předmět podpory

Předmětem podpory je realizace komplexních integrovaných projektů v oblasti obnovy urbanizovaného území založených na zpracované rozvojové strategii. Tyto integrované projekty řeší revitalizační, regenerační a rozvojové aktivity v území, které napomůžou zatraktivnit životní prostředí obyvatel ve městech. Komplexním přístupem k naplňování rozvojových strategií daného území bude zabráněno tříštění problematiky a dosažení synergických efektů realizováním vzájemně logicky propojených a navazujících dílčích aktivit společně tvořících integrovaný projekt. V rámci opatření bude podporováno vypracování rozvojové strategie pro specifikované městské území tvořící logický funkční celek. Strategie budou vypracovány na základě partnerství místních aktérů regionálního rozvoje, včetně možnosti využití služeb externího facilitátora. Tyto strategie obsahují jednak celkový přístup k danému území, seznam zúčastněných partnerů projektu, očekávaný cílový stav území po dokončení projektu, jednotlivé vzájemně provázané kroky vedoucí k dosažení cíle, včetně jejich předpokládaného způsobu financování.

Zpracované rozvojové strategie vázané na konkrétní území budou v 1. kroku schvalovány ze strany Výboru Regionální rady. Následně pak budou podporovány konkrétní aktivity naplňující tyto strategie. Revitalizační a regenerační aktivity budou řešeny přímo v rámci tohoto opatření. Je počítáno s možností přesahu některých navazujících rozvojových aktivit do jiných opatření ROP Střední Morava, eventuálně do ostatních operačních programů. V těchto případech bude ze strany ŘO ROP Střední Morava (eventuálně ve spolupráci s ŘO ostatních operačních programů) zajišťována koordinace při schvalování vzájemně podmiňovaných aktivit podporovaných z různých opatření nebo programů. Zároveň budou tyto dílčí aktivity při jejich hodnocení v rámci ROP Střední Morava bodově zvýhodňovány.

Typy podporovaných území se zpracovanou rozvojovou strategií:

- městská jádra, zejména taková, kde v důsledku nedostatečného investování v uplynulém období došlo k jejich úpadku a neplnění funkcí spojovaných s centrálními územími měst;
- ostatní nedostatečně rozvinuté části měst¹² neplnící dostatečně své funkce
- areály brownfields, tj. území v současnosti nevyužívané nebo nedostatečně efektivně využívaná, mající další rozvojový potenciál při zvolení jiného funkčního využití; často se jedná o území se zdevastovaným fyzickým prostředím a s ekologickými zátěžemi (např. bývalé průmyslové, vojenské, dopravní aj. areály). Podporovány budou projekty nesloužící pro následné průmyslové využití.¹³
- ostatní rozvojová území ve městech

V rámci opatření budou podpořeny tyto aktivity:

- zpracování územní rozvojové strategie vybraného městského území
- projektová příprava, projektová dokumentace, architektonická soutěž
- přeložky a výstavba technického a dalšího vybavení území, obnova a výstavba infrastruktury a místních a účelových obslužných komunikací
- odstranění nevyužitelných staveb a ekologických zátěží
- obnova a rekonstrukce stávajících objektů
- hrubé terénní úpravy a úpravy veřejných prostranství, včetně výsadby okrasné zeleně
- transformace neefektivně využívaných urbanizovaných ploch na nové využití

Podmínkou přidělení podpory je využití alespoň 4 uvedených aktivit v rámci řešení integrovaného projektu.

Postup realizace je následující:

- zpracování vize a návazně strategie rozvoje pro dané území,
- schválení rozvojové strategie Výborem regionální rady,
- definování subjektů, které budou na projektu participovat,
- dopracování a konkretizace jednotlivých aktivit,
- schválení dopracovaného projektu
- realizace jednotlivých aktivit,
- využití výstupu projektu pro daný účel,

¹² S výjimkou panelových sídlišť, jejichž problematika bude řešena v rámci IOP.

¹³ Zamezení překryvu s TOP MPO. Zároveň je potřeba vyjasnit možné překryvy s MZe a MŽP.

- monitoring dopadů projektu.

Operační cíle opatření

- obnovit části měst nezajišťujících dostatečně své funkce
- podpořit utváření lokálních partnerství a vytváření lokálních strategií revitalizace upadajících nebo nedostatečně rozvinutých částí měst
- oživit socioekonomický rozvoj měst

Forma podpory

- účelová dotace

Typ operace

- komplexní operace

Koneční příjemci

- obce
- organizace zřizované obcemi
- kraje
- podnikatelé
- partnerství veřejného a soukromého sektoru

Cílové skupiny

- obyvatelé měst
- podnikatelé
- návštěvníci měst

Územní zaměření podpory

- města na území NUTS II Střední Morava¹⁴

Předpokládaná výše podpory

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření 20 mil Kč

Návrh alokace na opatření

- 47 % z celkové alokace na prioritu Integrovaný rozvoj a obnova regionu

Opatření 2.2 Regenerace a revitalizace

Předmět podpory

Předmětem podpory je revitalizace a podpora transformace upadajících a rozvojových urbanizovaných lokalit. Projekty podporované v tomto opatření budou mít spíše parciální charakter a předpokládaný menší rozsah než v Opatření 2.1. Podporovány budou i samostatné dílčí aktivity související s nápravou fyzického prostředí.

Typy podporovaných území:

¹⁴ Zvážit, zda nerozšířit územní vymezení např. také na obce sousedící s městy pro případ realizace projektů, které sice překračují administrativní hranice města, ovšem mají dopad na rozvoj města

- městská jádra, zejména taková, kde v důsledku nedostatečného investování v uplynulém období došlo k jejich úpadku a neplnění funkcí spojovaných s centrálními územími měst;
- ostatní nedostatečně rozvinuté části měst¹⁵ neplnící dostatečně své funkce
- areály brownfields, tj. území v současnosti nevyužívaná nebo nedostatečně efektivně využívaná, mající další rozvojový potenciál při zvolení jiného funkčního využití; často se jedná o území se zdevastovaným fyzickým prostředím a s ekologickými zátěžemi (např. bývalé průmyslové, vojenské, dopravní aj. areály). Podporovány budou projekty nesloužící pro následné průmyslové využití.¹⁶
- ostatní rozvojová území

V rámci opatření budou podpořeny tyto aktivity:

- zpracování územní rozvojové strategie vybraného městského území
- projektová příprava, projektová dokumentace, architektonická soutěž
- přeložky a výstavba technického a dalšího vybavení území, obnova a výstavba infrastruktury a místních a účelových obslužných komunikací
- odstranění nevyužitelných staveb a ekologických zátěží
- obnova a rekonstrukce stávajících objektů
- hrubé terénní úpravy a úpravy veřejných prostranství, včetně výsadby okrasné zeleně
- transformace neefektivně využívaných urbanizovaných ploch na nové využití
- výstavba nových objektů plnících funkci důležitou pro centrální území města

Operační cíle opatření:

- revitalizovat deprimující území (brownfields – tj. území bývalých průmyslových, vojenských, dopravních areálů, apod. – definice viz „Národní strategie brownfields“)¹⁷

Forma podpory

- účelová dotace

Typ operace

- podpora individuálních projektů

Koneční příjemci

- obce
- sdružení obcí
- kraje (jako partneři projektů)
- podnikatelé

Cílové skupiny

- obyvatelé podporovaných regionů
- podnikatelé v podporovaných regionech

¹⁵ S výjimkou panelových sídlišť, jejichž problematika bude řešena v rámci IOP.

¹⁶ Zamezení překryvu s TOP MPO. Zároveň je potřeba vyjasnit možné překryvy s MZe a MŽP.

¹⁷ Mj. možnost řešit problematiku revitalizace nevyužívaných letišť

- lokální aktéři ekonomického rozvoje

Územní zaměření podpory

- území NUTS II Střední Morava¹⁸

Předpokládaná výše podpory

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření je 5 mil Kč

Návrh alokace na opatření

- 25 % z celkové alokace na prioritu Integrovaný rozvoj a obnova regionu

Opatření 2.3 Podpora podnikání

Předmět podpory

Toto opatření bude zaměřeno na podporu malých a středních podnikatelů v regionu. Podpora podnikatelů v rámci ROP bude zaměřena na přímou podporu podnikatelů a bude doplňovat podporu zajišťovanou z tematických operačních programů. Jedním ze zaměření podpory je zprostředkování přístupu ke kapitálu formou zřízení půjčkového fondu. Zvýhodněné úvěry z tohoto fondu jsou určeny malým a středním podnikům s cílem zlepšit dostupnost kapitálu.

V rámci tohoto opatření budou dále podpořeny mj. následující aktivity:

- nákup strojního vybavení, zařízení a technologií zvyšující dosavadní technickou úroveň podnikatelů
- podpora rozvoje služeb MSP¹⁹
- výstavba a rozvoj menších průmyslových zón regionálního významu

Operační cíle opatření:

- zvýšit konkurenceschopnost malých a středních firem zlepšením jejich přístupu ke kapitálu (fond rizikového kapitálu)
- zlepšit podmínky pro podnikatele formou přímé podpory jejich investičních záměrů v oblasti pořízování vybavení, zařízení a technologií
- podpořit vzájemnou spolupráci MSP

Forma podpory

- účelová dotace

Typ operace

- podpora individuálních projektů

Koneční příjemci

- MSP

¹⁸ Je na zvážení, zda u tohoto opatření omezovat územní zaměření podpory podobně jako u opatření 2.1.

¹⁹ Konkrétní formy podpory malých a středních podnikatelů budou dopracovány s ohledem na výstupy jednání mezi kraji a MPO/CI. Prozatím v rámci vyjednávání o překryvech je oblast pro podporu podnikání z ROP velice úzká (příprava průmyslových zón a dopravní napojení podnikatelských objektů)

Cílové skupiny

- podnikatelé

Územní zaměření podpory

- území NUTS II Střední Morava

Předpokládaná výše podpory

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů 250 tis. Kč

Návrh alokace na opatření

- 25 % z celkové alokace na prioritu Integrovaný rozvoj a obnova regionu

Opatření 2.4 Absorpční kapacita

Předmět podpory

Předmětem podpory tohoto opatření je zvyšování absorpční kapacity regionu. Toho bude docilováno prostřednictvím podpory vytváření a zpracovávání kvalitních projektů pro jejich následné předložení do některého z fondů SF EU realizovaných na území NUTS II Střední Morava.

Jedním z klíčových zaměření tohoto opatření je důraz na tvorbu integrovaných a komplexních projektů tvořených různými typy vzájemně logicky propojených aktivit, které dohromady vytváří výrazné synergické efekty. Snahou je umožnit mimo jiné malým a středním podnikatelům snazší zajištění projektové přípravy rozvojových projektů, které by pro ně jinak bylo přílišnou finanční a administrativní zátěží a zprostředkovat jim související konzultační a poradenské služby.

Jedná se o pokračování projektu z opatření 3.3 SROP „Posílení kapacity místních a regionálních orgánů při plánování a realizaci programů“.

V rámci opatření budou podpořeny tyto aktivity:

- tvorba a příprava projektů pro předložení do OP financovaných ze SF EU
- zprostředkování a realizace poradenských a konzultačních služeb potenciálním žadatelům ze SF EU, např. v oblasti zpracování studií proveditelnosti, podnikatelských plánů, apod.

Operační cíle opatření:

- podpora přípravy integrovaných projektů
- podpořit vznik prostředí, které umožní vytvářet integrované komplexní projekty s významnými synergickými efekty

Forma podpory

- účelová dotace

Typ operace

- podpora formou grantového schématu

Koneční příjemci

- kraj a jím založené nebo zřízené organizace

Cílové skupiny

- obyvatelé

- podnikatelé

Územní zaměření podpory

- území NUTS II Střední Morava

Předpokládaná výše podpory

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření 1 mil. Kč

Návrh alokace na opatření

- 3 % z celkové alokace na prioritu Integrovaný rozvoj a obnova regionu

PRIORITA 3 CESTOVNÍ RUCH

8.6 Popis výchozího stavu

Jedním z problémových okruhů v oblasti cestovního ruchu na Střední Moravě jsou nedostatky ve vybavení regionu infrastrukturou pro rozvoj cestovního ruchu²⁰. Region NUTS II Střední Morava je sice vybaven základní infrastrukturou CR, problém však představuje její kvalita. Infrastruktura cestovního ruchu také zahrnuje převážně ty složky, které jsou základní a „nutné“ (a často plní současně i roli základní občanské vybavenosti), přičemž infrastruktura „nadstandardní“ (pro specifické formy cestovního ruchu) má nedostatečný rozsah. Infrastruktura pro cestovní ruch je navíc rozvíjena bez koordinace v rámci přirozených turistických destinací. Chybí rovněž šířeji pojaté projekty komplexního rozvoje cestovního ruchu v určitém území. Nízká kvalita infrastruktury CR ve srovnání s vyspělými zahraničními i některými domácími destinacemi, nedostatky v infrastruktuře CR využitelné pro specifické formy CR i nízká koordinace rozvoje infrastruktury jsou problémy, které lze vztáhnout obecně k většině regionů Česka (výjimkou je např. Praha a několik dalších lokalit či malých regionů). Podporu rozvoje tohoto typu infrastruktury pro CR lze realizovat prakticky výhradně z veřejných zdrojů. Pokud by infrastruktura pro rozvoj CR nebyla podporována, může dojít k úbytku počtu návštěvníků a zhoršení jejich struktury a znesnadní se tím šíření nových forem cestovního ruchu v regionu.

Analogická je situace v případě služeb v cestovním ruchu nabízených podnikateli. Obecně vnímaným problémem jak služeb základních (ubytovacích a stravovacích), tak i doplňkových je jejich nízká kvalita. Služeb, zvláště těch doplňkových je navíc ve většině regionů v NUTS II Střední Morava nedostatek. Oba tyto problémy lze opět vztáhnout obecně na většinu regionů v Česku. Kvalitní a pestrou nabídku služeb lze najít jen v několika málo lokalitách, což ostře kontrastuje s vyspělými turistickými destinacemi v zahraničí. Zejména v periferních částech regionu se s kvalitními službami návštěvník setká velmi zřídka. Služby CR jsou dále nabízeny izolovaně – počet provozoven, kde lze využít širokého spektra služeb, je velmi omezený. Problematická je zvláště situace malých podnikatelů a mikropodnikatelů, kteří obtížně hledají zdroje pro rozšíření či zkvalitnění služeb, které poskytují. Podpora rozvoje služeb v cestovním ruchu z veřejných zdrojů je jednou z možností, jak zvýšit atraktivitu území. V opačném případě hrozí „zakonzervování“ cestovního ruchu v území bez rozvoje jeho nových forem a zhoršení struktury návštěvníků.

S nabídkou infrastruktury a služeb souvisí také jejich propagace a koordinace nabídky v rámci turistických destinací. Až na výjimky nejsou propagovány jako ucelená nabídka

²⁰ Infrastruktura CR ve vlastnictví a správě veřejných subjektů.

turistických destinací, ale jako izolovaná a nekoordinovaná nabídka jednotlivých subjektů (měst, obcí, podnikatelů), mj. protože v regionu neexistuje koordinovaný systém řízení a propagace turistických destinací. Příčinou je především neochota dotčených subjektů ke spolupráci a participaci na velkých regionálních či nadregionálních projektech a nízká kvalifikace a zkušenosti. Cestovní ruch je dosud na Střední Moravě na regionální a mikroregionální úrovni slabě institucionálně zakotven. Koordinace a řízení CR v přirozených turistických regionech, příp. v turistických centrech jsou velmi omezené. To vede k nahodilému rozvoji CR, k neefektivnímu využívání prostředků na rozvoj CR a v konečném důsledku k nedostatečnému využití potenciálu pro rozvoj CR v regionech. Podporu propagace a zvláště koordinace aktivit v CR na regionální úrovni lze realizovat prakticky výhradně z veřejných zdrojů. Realizace a koordinace těchto aktivit je možná jednak prostřednictvím mikroregionálních organizací, a jednak prostřednictvím agentury založené krajem, která bude realizovat projekty v souladu s programem rozvoje cestovního ruchu kraje.

8.7 Globální cíl

Globálním cílem priority Rozvoj cestovního ruchu je zvýšení potenciálu území pro rozvoj cestovního ruchu ve vazbě na územní specifika celého NUTS II Střední Morava i jednotlivých regionů. Posílení potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu se týká zejména potenciálu sekundárního (služeb a infrastruktury CR) a terciárního (institucionální zajištění rozvoje CR, tedy jeho řízení a marketingu na regionální úrovni). Zvýšení potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu přispěje k posílení konkurenceschopnosti a tvorbě nových pracovních míst, zvláště pak v problémových regionech s omezenými možnostmi rozvoje jiných ekonomických odvětví.

8.8 Specifické cíle

- Zvýšit atraktivitu území v turistických destinacích komplexním rozvojem infrastruktury a jejím využitím pro cestovní ruch
- Zvýšit atraktivitu území rozšiřováním a zkvalitňováním infrastruktury pro cestovní ruch
- Zlepšit vybavení regionu službami cestovního ruchu zvyšováním jejich kvality, jejich rozšiřováním a vznikem nových služeb
- Zefektivnit systém řízení a propagace turistických destinací a tvorby a propagace turistických produktů

8.9 Strategie

V rámci rozvoje cestovního ruchu je třeba podpořit rozvoj turistické infrastruktury a nových i stávajících turistických služeb a koordinaci aktivit v turistických destinacích.

Rozvoj cestovního ruchu vyžaduje kvalitní infrastrukturu pro toto odvětví. Infrastruktura cestovního ruchu zahrnuje areály, dopravní cesty a objekty primárně využívané pro různé formy cestovního ruchu (tedy nikoli např. městský kulturní dům), včetně návazné infrastruktury a přístupových komunikací. Tyto složky infrastruktury je třeba dále rozšiřovat a zkvalitňovat. Součástí rozvoje infrastruktury cestovního ruchu je i budování, rozšiřování a sjednocování informačních systémů na úrovni turistických destinací. Rozvoj infrastruktury cestovního ruchu je základním předpokladem pro zvyšování atraktivity regionu, což umožní zvýšení počtu návštěvníků a prodloužení jejich pobytu v regionu.

Rozvoj služeb v cestovním ruchu je další oblastí, již je třeba věnovat pozornost. Zahrnuje především jejich rozšiřování, zkvalitňování a vznik nových služeb, a to jak základních, tak i doplňkových či netradičních. Prioritní by měla být především podpora vzniku služeb s vyšší

kvalitou (a cenou), o něž v Česku obecně roste zájem a jichž je dosud v regionu Střední Moravy nedostatek. Žádoucí je vznik služeb, které navazují na infrastrukturu, atraktivitu a atrakce CR i na sebe navzájem, zejména rozšiřováním stávajících provozoven o další služby. Rozvoj (zejména kvalitních) služeb pomůže přilákat do regionu více návštěvníků z ČR i zahraničí, prodloužit dobu jejich pobytu, přilákat je díky posílení nových forem CR i do oblastí s nižším primárním potenciálem CR a posílit návštěvnost regionu Střední Morava i mimo hlavní sezónu.

V přirozených turistických regionech vyžaduje efektivní řízení rozvoje CR vytvoření systému destinačního managementu, sdružujícího podnikatelské, veřejné i neziskové subjekty působící na území těchto regionů. To umožní zefektivnit řízení CR v území a napomůže při vytváření turistických produktů ve vazbě na specifické obory (např. na lázeňství) nebo regiony (např. horské oblasti).²¹ K efektivnější propagaci je zapotřebí ji provádět integrovaně pod „marketingovými značkami“ jednotlivých turistických destinací (center či regionů – viz Koncepce rozvoje cestovního ruchu zpracovaná AK ČR). Podpora propagace na úrovni turistických regionů a destinací umožňuje finanční úspory, rozšíření komunikace s potenciálními návštěvníky včetně zahraničních (např. prostřednictvím účasti na veletrzích, marketingových kampaní v médiích apod.) a tím i zvýšení návštěvnosti regionu a rozvoj nových forem CR.

Priorita „Rozvoj cestovního ruchu“ napomáhá realizaci rozvojové strategie ROP Střední Morava nejen v oblasti vlastního cestovního ruchu (tedy zvýšení počtu návštěvníků, zisků z CR atd.), ale i v dalších oblastech, např. podpoře podnikání, rozvoje venkova nebo posilování regionální spolupráce. Současně podporuje zvýšení vybavenosti a atraktivity území. Tím naplňuje globální cíl zvýšení konkurenceschopnosti, růst ekonomiky a tvorby nových pracovních míst a zvyšování zaměstnanosti, a to zvláště v periferních či problémových regionech s omezenými možnostmi rozvoje jiných ekonomických odvětví.

Rozvoj dopravní infrastruktury pro CR (např. cyklistické infrastruktury) je obsažen v prioritě „Doprava“ s tím, že rozvoj cyklistické infrastruktury je multidisciplinární téma s vlivy v řadě oblastí (nejen doprava a CR, ale např. i životní prostředí nebo zdravotní stav obyvatelstva).

Rozhraní mezi IOP a ROP v oblasti cestovního ruchu je vymezeno na základě velikosti, resp. územní dimenze. V rámci IOP budou podpořeny velké, případně integrované projekty nadregionálního a národního významu. Rozhraní mezi OP Vzdělávání a ROP je v oblasti cestovního ruchu vymezeno tematicky. Podpora z OP Vzdělávání financovaná z ESF se v oblasti cestovního ruchu jednoznačně vztahuje na „měkké“ projekty zaměřené na rozšiřování kvalifikace a vzdělávání zaměstnanců.

8.10 Seznam opatření:

- 3.1 Integrovaný cestovní ruch
- 3.2 Infrastruktura cestovního ruchu
- 3.3 Služby cestovního ruchu
- 3.4 Propagace a řízení

Finanční alokace: 19 %

²¹ Produkty cestovního ruchu se myslí komplexní nabídka turistických destinací zajišťovaná organizacemi destinačního managementu, zahrnující atraktivitu, atrakce a služby nabízené soukromými i veřejnými subjekty; typickým příkladem je nekolikadenní pobyt zahrnující třeba ubytování, stravování vč. ochutnávky místních specialit, dopravu, sportovní aktivity, návštěvu muzeí, folklorních slavností...

Opatření 3.1 Integrovaný cestovní ruch

Předmět podpory

Předmětem podpory je komplexní rozšiřování, zkvalitňování, modernizace a obnova infrastruktury cestovního ruchu v turistických destinacích a její využití v cestovním ruchu.

V rámci opatření budou podpořeny integrované projekty v definovaných turistických destinacích, jejichž jednotícím prvkem je buď území (lokalita) s vysokým potenciálem cestovního ruchu, nebo určité téma cestovního ruchu. Zpracované rozvojové strategie vázané na konkrétní území budou v 1. kroku schváleny ze strany Výboru Regionální rady včetně finanční alokace, ve 2. kroku budou schvalovány konkrétní aktivity. V případě projektů vázaných na území s vysokým potenciálem cestovního ruchu bude podpořen soubor aktivit, jejichž výsledkem bude zvýšení atraktivity a konkurenceschopnosti této lokality pro návštěvníky. V případě tematických projektů bude podpořen soubor aktivit, jejichž výsledkem je komplexní nabídka turistické destinace pro vybranou formu cestovního ruchu (např. tematická trasa) včetně zvýšení atraktivity a konkurenceschopnosti daného tématu CR. Předmětem podpory nejsou dílčí individuální projekty, které jsou podporované v rámci opatření 2.2.

V rámci opatření budou podpořeny tyto aktivity (předmětem podpory jsou takové projekty, jejichž součástí je alespoň 5 z následujících 7 aktivit):

- výstavba jednoho nebo více nových objektů, cest (včetně např. vodních) nebo areálu s následným využitím pro služby v cestovním ruchu (nikoli jako občanská vybavenost),
- modernizace, zkvalitnění, rozšíření nebo obnova stávajících objektů, cest nebo areálu s následným využitím pro služby v cestovním ruchu (nikoli jako občanská vybavenost),
- nákup potřebného zařízení a vybavení objektů nebo areálů, které jsou předmětem podpory, pro služby v cestovním ruchu, v případě cest vybudování informačního a navigačního systému;
- výstavba nebo úprava přístupové komunikace k objektu/objektům, cestám nebo areálům, které jsou předmětem podpory, nebo vybudování jiné návazné infrastruktury,
- odstranění případné staré nepotřebné infrastruktury a starých ekologických zátěží a sanace území,
- náklady spojené se zaváděním poskytování služeb,
- marketing (zejména propagace) infrastruktury a služeb, poskytovaných v objektech, které jsou předmětem podpory.

Postup realizace projektu je následující:

- zpracování vize a návazně strategie rozvoje pro dané území,
- schválení rozvojové strategie Výborem regionální rady,
- definování subjektů, které budou na projektu participovat,
- dopracování a konkretizace jednotlivých aktivit,
- schválení dopracovaného projektu
- realizace jednotlivých aktivit,
- využití výstupu projektu pro daný účel,
- monitoring dopadů projektu.

Operační cíle opatření

- zajistit komplexnější přístup při rozvoji infrastruktury cestovního ruchu v územích s vysokým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu

Forma podpory

- účelová dotace

Typ operace

- komplexní operace

Koneční příjemci

- podnikatelské subjekty
- obce
- organizace zřizované nebo zakládané městy nebo obcemi
- dobrovolná sdružení obcí nebo jiné právní formy regionálních organizací
- kraje
- organizace zřizované nebo zakládané kraji
- neziskové organizace
- partnerství veřejného a soukromého sektoru

Cílové skupiny

- návštěvníci regionu

Územní zaměření podpory

- vybrané turistické destinace

Předpokládaná výše podpory

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření 5 mil. Kč

Návrh alokace na opatření

- 60 % z celkové alokace na prioritu Rozvoj cestovního ruchu

Opatření 3.2 Infrastruktura cestovního ruchu

Předmět podpory

Předmětem podpory je modernizace, rozšiřování a zkvalitňování infrastruktury pro cestovní ruch, jejíž budování a rozvoj je zajišťován subjekty veřejného sektoru.

Podpořen bude rozvoj areálů, dopravních cest a návazné infrastruktury regionálního významu využitelných primárně pro rozvoj cestovního ruchu. Patří sem rozšíření a zkvalitňování turistických a naučných stezek a cest a areálů pro sportovní aktivity, a to včetně návazné infrastruktury a přístupových komunikací. Podporovány jsou zejména projekty komplexního rozvoje infrastruktury pro určitou formu cestovního ruchu v jedné konkrétní destinaci. Předmětem podpory není rozvoj cyklistických stezek (řešen v rámci priority Doprava) ani silničních a dalších komunikací, které slouží pro cestovní ruch pouze sekundárně. Předmětem podpory není ani rozvoj a obnova sportovních areálů, které jsou součástí občanské vybavenosti a pro cestovní ruch slouží pouze okrajově.

Předmětem podpory je dále rozvoj objektů využitelných primárně pro rozvoj cestovního ruchu. Patří sem výstavba, modernizace a revitalizace technické či kulturní památky regionálního významu nebo lázeňského objektu včetně návazné infrastruktury a přístupových komunikací k těmto objektům. Předmětem podpory není modernizace objektů využívaných cestovním ruchem pouze sekundárně.

Podpořeno bude dále budování, rozšiřování a sjednocování informačních systémů v turistických destinacích (regionech nebo městech). Předmětem podpory není rozvoj či obnova informačních systémů v rámci jedné venkovské obce ani rozvoj jedné dílčí složky informačního systému (např. pouze vybudování informačního centra nebo pouze rekonstrukce navigačního systému).

V rámci opatření budou podpořeny tyto aktivity:

- rozvoj a obnova infrastruktury pro specifické formy CR (např. vodáckou v údolí jedné řeky, hippoturistiku) včetně návazné infrastruktury
- rozvoj a obnova areálu pro sjezdové či běžecké lyžování včetně návazné infrastruktury
- rozvoj a obnova jiných sportovních areálů využitelných primárně pro cestovní ruch včetně návazné infrastruktury
- vybudování jednotného systému turistických okruhů, naučných stezek a/nebo navigačních tabulí v turistické destinaci
- rekonstrukce technické památky (např. historické dílny nebo továrny) se záměrem využití pro cestovní ruch (např. pro historickou expozici) včetně návazné infrastruktury
- rekonstrukce kulturní památky (např. architektonicky cenného objektu) nebo kulturní zajímavosti (např. muzea nebo skanzenu) se záměrem využití pro cestovní ruch (např. pro historickou expozici nebo exkluzivní ubytování; s možným pronájmem části objektu podnikatelskému subjektu) včetně návazné infrastruktury

Operační cíle opatření

- rozšířit a zkvalitnit areály a sítě dopravních cest primárně využívaných pro cestovní ruch
- zrevitalizovat a zmodernizovat objekty primárně využívané pro cestovní ruch
- zkvalitnit a sjednotit informační systémy v regionech

Forma podpory

- účelová dotace

Typ operace

- podpora individuálních projektů

Koneční příjemci

- obce
- organizace zřizované nebo zakládáné městy nebo obcemi
- dobrovolná sdružení obcí nebo jiné právní formy regionálních organizací
- kraje
- organizace zřizované nebo zakládáné kraji
- neziskové organizace včetně církví

Cílové skupiny

- návštěvníci regionu
- místní obyvatelé

Územní zaměření podpory

- celé území NUTS II Střední Morava

Předpokládaná výše podpory

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření 1,5 mil. Kč

Návrh alokace na opatření

- 15 % z celkové alokace na prioritu Rozvoj cestovního ruchu

Opatření 3.3 Služby cestovního ruchu

Předmět podpory

Předmětem podpory je rozšiřování a zkvalitňování služeb a vznik nových služeb v cestovním ruchu.

V rámci opatření bude podpořen vznik nových základních služeb v cestovním ruchu a zvyšování kvality těchto služeb (např. modernizací, rozšířením, zvýšením standardu). Mezi základní služby v cestovním ruchu patří služby ubytovací a stravovací. Rozvoj stravovacích služeb je možný pouze v návaznosti na služby ubytovací.

Předmětem podpory je dále vznik, rozšiřování a zkvalitňování doplňkových či netradičních služeb a služeb vázaných na specifické formy cestovního ruchu, zejména jedná-li se o komplexní revitalizaci dané provozovny spojenou s rozšířením o další služby. Předmětem podpory však nejsou služby, které nejsou primárně určené pro cestovní ruch.

Podporováno bude také zvýšení kvalita služeb v oblasti stravování.

V rámci opatření budou podpořeny tyto aktivity:

- modernizace ubytovacího zařízení za účelem zvýšení ubytovacího standardu včetně případné modernizace stravovacích služeb
- rozšíření (zvýšení kapacity) ubytovacího zařízení včetně případného rozšíření stravovacích služeb
- rozšíření ubytovacího zařízení o návazné služby (sportovní zařízení vč. půjčoven sportovních potřeb, wellness služby, služby v rámci venkovské turistiky včetně hippo-, agro- a ekoturistiky, služby vázané na kulturní a folklorní tradice, zábavní centra, lázeňské služby, služby v rámci incentivní turistiky)
- vybudování doplňkové služby nebo více doplňkových služeb (sportovní zařízení vč. půjčoven sportovních potřeb, wellness služby, služby v rámci venkovské turistiky včetně hippo-, agro- a ekoturistiky, služby vázané na kulturní a folklorní tradice, zábavní centra, lázeňské služby, služby v rámci incentivní turistiky)
- rozvoj a obnova areálu pro sjezdové či běžecké lyžování včetně návazné infrastruktury
- rekonstrukce a modernizace lázeňského objektu včetně návazné infrastruktury
 - doprovodná infrastruktura cestovního ruchu, především komunikace vedoucí k objektů CR včetně parkovišť.

Operační cíle opatření

- rozšířit nabídku v cestovním ruchu o nové služby
- zkvalitnit, rozšířit a zmodernizovat stávající služby v cestovním ruchu

Forma podpory

- účelová dotace

Typ operace

- podpora individuálních projektů

Koneční příjemci

- podnikatelské subjekty

Cílové skupiny

- návštěvníci regionu

Územní zaměření podpory

- celé území NUTS II Střední Morava

Předpokládaná výše podpory

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření 1,5 mil. Kč

Návrh alokace na opatření

- 20 % z celkové alokace na prioritu Rozvoj cestovního ruchu

Opatření 3.4 Propagace a řízení

Předmět podpory

Předmětem podpory jsou aktivity/projekty, které směřují ke koordinaci a integraci rozvoje cestovního ruchu na úrovni turistických destinací. Veškeré aktivity tohoto opatření budou podporovány prostřednictvím krajských agentur. Partnery projektu budou ostatní aktéři podílející se na souvisejících aktivitách v ČR.

Podporováno bude založení krajských agentur CR a podpora vzniku partnerských sdružení složených ze zástupců veřejné správy, podnikatelů a NNO v turistických oblastech působících či podnikajících v cestovním ruchu. Podporovány jsou aktivity související se zakládáním těchto řídicích struktur, podmíněné jejich následným dlouhodobějším trváním.

Předmětem podpory je dále společný marketing (zejména propagace) turistických destinací (měst či regionů). Společný marketing zahrnuje aktivity usilující o zvýšení návštěvnosti destinace prostřednictvím komunikace se stávajícími a potenciálními návštěvníky, který využívá různých způsobů komunikace a jehož se účastní větší počet subjektů v dané destinaci. Předmětem podpory nejsou marketingové aktivity jedné venkovské obce nebo jednoho podnikatelského subjektu.

Podporováno bude také vytváření regionálních turistických produktů. Regionálními produkty se myslí komplexní nabídka výrobků a služeb. Podporovány jsou aktivity související s vytvářením a propagací těchto produktů.

V rámci opatření budou podpořeny tyto aktivity:

- založení řídicí struktury krajských agentur a partnerských sdružení, jehož se účastní větší počet regionálních subjektů z oblasti cestovního ruchu z veřejného i privátního sektoru;

podmínkou je doba následného působení řídicí struktury alespoň 5 let po ukončení projektu

- komplexní a jednotný marketing turistické destinace využívající různých způsobů komunikace, jehož se účastní větší počet veřejných i privátních subjektů v dané destinaci formou partnerství
- vytváření nových regionálních produktů cestovního ruchu
- propagace nových a stávajících regionálních produktů cestovního ruchu
- zřízení jednotného informačního systému (infocenter, navigačního, orientačního systému a elektronického/internetového systému) v turistické destinaci

Operační cíle opatření

- posílit systém řízení cestovního ruchu na regionální úrovni
- zkoordinovat a sjednotit marketing turistických destinací
- posílit vytváření a propagaci regionálních turistických produktů

Forma podpory

- účelová dotace

Typ operace

- individuální projekt

Koneční příjemci

- organizace zřizované nebo zakládané kraji
- partnerská sdružení v CR založená veřejnou správou, podnikatelskými subjekty a NNO v turistických regionech (pouze pro aktivitu podporujících vznik)

Cílové skupiny

- návštěvníci regionu

Územní zaměření podpory

- celé území NUTS II Střední Morava

Předpokládaná výše podpory

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření 1 mil. Kč

Návrh alokace na opatření

- 5 % z celkové alokace na prioritu Rozvoj cestovního ruchu

PRIORITA 4 KVALITA ŽIVOTA

8.11 Popis výchozího stavu:

Jedním z významných faktorů ovlivňujících poměrně široce chápanou prioritu Kvalita života v regionu je rozsah a kvalita poskytovaných veřejných služeb. Jedná se zejména o dostupnost a kvalitu vzdělávací, zdravotnické a sociální infrastruktury, ale důležitá je i dostatečná nabídka a kvalita volnočasových aktivit.

Oblast vzdělávání čelí obecným problémům klesající porodnosti a depopulace venkovských regionů. Venkovské školy bojují v některých případech o svoji existenci a mají proto málo prostředků na modernizaci a obnovu budov. Ale nejen ve venkovských oblastech je nevyhovující také vybavení, které by napomohlo připravit absolventy škol na požadavky rychle se vyvíjejícího pracovního trhu a informační společnosti. Pouze omezená je také nabídka infrastruktury pro další vzdělávání a intenzivnější propojení školského systému a podnikové základny.

Kvalita lidských zdrojů v regionu je klíčovým faktorem pro jeho další rozvoj. V případě, že by problémy vzdělávací infrastruktury nebyly akutně řešeny, hrozí, že region nebude konkurenceschopný a ve srovnání s ostatními zůstane atraktivní pouze z hlediska levné pracovní síly a nikoli vzdělaného obyvatelstva. A to je velice krátkozraká strategie.

V souvislosti s klesající porodností a současně se zvyšující se délkou života se potýká oblast sociálních služeb a zdravotní péče s obecným problémem stárnutí populace. V oblasti zdravotnictví je problémem především zastaralé a nevyhovující vybavení některých zdravotnických zařízení, chybí mimo jiné lůžka dlouhodobé péče. Současný stav vyžaduje značné investice do technického vybavení a celkové obnovy infrastruktury pro poskytování zdravotní péče. Pokud nebudou tyto v některých případech skutečně závažné nedostatky řešeny, hrozí jejich další prohlubování a zhoršování kvality poskytované zdravotní péče.

Podobně i oblast sociálních služeb se potýká s vážnými problémy. Na jedné straně je to nedostatečná kapacita, která nereflektuje současnou poptávku. V žádoucí míře nejsou služby poskytovány zejména pro osoby se zdravotním postižením, s chronickou duševní nemocí nebo závislostí na návykových látkách a pro seniory.

Závažným problémem je však nejen nedostatečná kapacita zařízení sociálních služeb. Skutečně alarmující je v některých případech především jejich kvalita, která nenaplnuje standardy kvality sociálních služeb a neodpovídá současným požadavkům kladoucím důraz na pomoc klientům v jejich přirozeném prostředí, na individuální přístup a obecně na péči, která skutečně povede k reintegraci klientů do společnosti a posléze i na pracovní trh.

Pokud sociální infrastruktura pro skupiny obyvatel, které jsou z nějakého důvodu oslabeny (tj. seniorů, závislých jedinců, atd.), zůstane ve stávajícím stavu, může být ohroženo zajištění důstojnosti životních podmínek klientů zařízení poskytujících tyto služby. Jejich neřešení také brání v naplnění konceptů zdravé pracovní síly a sociální soudržnosti.

Do značné míry preventivně, jako nástroj proti negativním sociálním jevům, působí volnočasové aktivity. V některých oblastech nejsou dostupné v dostatečné míře nebo se potýkají s problémy chybějícího nebo nekvalitního materiálního zázemí (problémy s vybavením, ale i s fyzickou infrastrukturou). V případě, že se situace nezlepší, hrozí, že se prohloubí negativní společenské jevy, jako například sociální izolace, etnická segregace apod.

8.12 Globální a specifické cíle

Globálním cílem priority je zajistit kvalitní a efektivní vzdělávací, sociální, zdravotnickou a volnočasovou infrastrukturu tak, aby její rozložení a především kvalita odpovídaly poptávce a potřebám současné společnosti, především ve vazbě na vysokou a stabilní úroveň zaměstnanosti založené na kvalifikované, dále se vzdělávající a flexibilní pracovní síle a ve vazbě na podporu sociální soudržnosti a zdravé pracovní síly.

Globálního cíle bude dosaženo naplněním tří specifických cílů:

- 1) Podpora modernizace stávajících a v případě infrastruktury pro další vzdělávání i budování nových zařízení a materiálního vybavení vzdělávací infrastruktury tak, aby flexibilně reflektovala potřeby trhu práce.
- 2) Podpora budování nových a modernizace a rekonstrukce stávajících zařízení, včetně transformace typů využití a materiálního vybavení sociální a zdravotnické infrastruktury s důrazem na kvalitu poskytovaných služeb.
- 3) Podpora budování nových, modernizace a transformace stávajících zařízení a materiálního vybavení pro volnočasové aktivity.

8.13 Strategie

Pro dosažení vyšší kvality života je mimo jiné nutné zlepšit dostupnost a kvalitu vzdělávacích, a sociálních služeb, zdravotní péče a volnočasových aktivit, což je do značné míry podmíněno právě úrovní infrastruktury v této oblasti. Mnoho problémů, jako je klesající porodnost a stárnutí obyvatel nemůže být zcela řešeno veřejnou intervencí. Nicméně je možné alespoň zmírnit důsledky těchto jevů, a to zlepšením kvality poskytovaných sociálních a vzdělávacích služeb a zdravotní péče.

Pro zmírnění těchto problémů v souvislosti se vzdělávací infrastrukturou bude nutné investovat do obnovy a modernizace zařízení a pořízení vybavení tak, aby se zvýšila kvalita poskytovaných služeb. Přispěje se tak ke zlepšení životního prostředí uživatelů této infrastruktury, tj. zejména žáků, studentů a pedagogů, a také budou vytvořeny podmínky umožňující začlenění i handicapovaných jedinců do většinové společnosti. Podpora nákupu technologicky vyspělého vybavení základních, středních a vyšších odborných škol přispěje k silnějším vazbám sektoru vzdělávání a podnikatelské základny a větší připravenosti na požadavky pracovního trhu. Podpořením infrastruktury pro celoživotní vzdělání bude zajištěna vyšší flexibilita pracovní síly.

Zdravotnická infrastruktura musí zlepšit v některých případech nevyhovující technologický stav, který snižuje kvalitu zdravotní péče. Budování, modernizace, rekonstrukce a celková obnova infrastruktury a současně i pořízení kvalitního vybavení povede ke zvýšení dostupnosti kvalitní zdravotní péče. V samotném důsledku přispěje tato priorita i k naplnění konceptu zdravé pracovní síly.

Infrastruktura v oblasti sociálních služeb musí reagovat na problémy spojené s negativními demografickými prognózami a na některé další problémy současné společnosti. Veřejnými intervencemi je možné zlepšit dostupnost i kvalitu poskytovaných služeb s cílem zajistit důstojné podmínky pro klienty těchto služeb. K tomu přispěje modernizace, obnova a pořízení technologicky vyspělého vybavení. Veškeré podporované aktivity musí být v souladu se standardy kvality sociálních služeb a s výstupy komunitního plánování.

Dostatečně kvalitní nabídka volnočasových a zájmových aktivit může napomoci sociální integraci marginalizovaných skupin (např. handicapované osoby, etnické menšiny, mládež ohrožená závislostí na návykových látkách). Působí tedy do značné míry preventivně z hlediska negativních sociálních vlivů.

Tato priorita je navázána na další intervenční oblasti řešené v jiných operačních programech (OP Vzdělávání, Zaměstnanost, Věda, výzkum, inovace a IOP). Nedochozí zde však k překryvu, protože v rámci ROP bude podpořena především fyzická infrastruktura.

Orientační finanční alokace: 10 %

8.14 Seznam opatření:

4.1 Vzdělávání

4.2 Sociální služby a zdravotnictví

4.3 Volnočasové a zájmové aktivity

Opatření 4.1 Vzdělávání

Předmět podpory

V rámci opatření 3.1 budou podpořeny komplexní projekty fyzické obnovy a modernizace stávajících zařízení základních, středních a vyšších odborných škol. Financováno bude také vybavení těchto zařízení a část projektů bude zohledňovat návaznost na další vzdělávání.

Modernizace a obnova existujících budov povede ke zvýšení kvality života uživatelů této infrastruktury, přičemž podpořeny budou i takové projekty, které usnadní začlenění handicapovaných obyvatel do společnosti. Bude také rozvíjeno technologicky vyspělé a moderní vybavení škol, což povede k větší připravenosti absolventů na požadavky trhu práce a na nároky informační společnosti. Kvalitní vzdělávací systém je v současnosti spojen s principem celoživotního vzdělávání a podpořeny proto budou i takové projekty, které mu vytvoří vhodné zázemí.

Záměrem opatření je zvýšit flexibilitu vzdělávacího schématu, aby reflektovalo potřeby rychle se měnícího pracovního trhu, podporovat silnější vazby vzdělávacího systému na podnikovou a vědeckovýzkumnou základnu. Kvalitní a moderní vybavení vzdělávací infrastruktury do určité míry tento záměr podmiňuje. Podpořené projekty by měly vést k zaktivnění výuky, praktičtějšímu zaměření pro přípravu na budoucí povolání, a tím i lepší možnosti pro nalezení uplatnění.

V rámci opatření budou podpořeny tyto aktivity:

- modernizace a fyzická obnova infrastruktury základních, středních a vyšších odborných škol
- úpravy vzdělávací infrastruktury s ohledem na zlepšení kvality poskytovaných služeb i pro handicapované obyvatele
- technologický rozvoj vybavení vzdělávacích zařízení (např. vybavení pracovních dílen, počítačových učeben, školních laboratoří)
- budování a úpravy vzdělávací infrastruktury v návaznosti na potřeby celoživotního vzdělávání (polyfunkční vybavení učeben s ohledem na kombinované využití pro běžné stupně škol a celoživotní vzdělávání)

Operační cíle opatření

- Modernizovat infrastrukturu základních, středních a vyšších odborných škol.
- Budovat infrastrukturu pro další vzdělávání.
- Zajistit vyšší technologickou úroveň vybavení všech stupňů škol v souladu s požadavky informační společnosti a pracovního trhu.
- Podpořit přizpůsobení stávající infrastruktury potřebám celoživotního vzdělávání.

Typ operace

- podpora individuálních projektů²²

Forma podpory

- účelová dotace

Koneční příjemci

- kraje
- obce
- neziskové organizace, církve
- organizace zřizované či zakládáné kraji
- organizace zřizované nebo zakládáné obcemi
- podnikatelské subjekty

Cílové skupiny

- uživatelé této infrastruktury

Územní zaměření podpory

- území NUTS II Střední Morava

Předpokládaná výše podpory

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření:
 - 2 miliony Kč na obnovu a modernizaci infrastruktury
 - 250 tisíc Kč na pořízení vybavení

Návrh alokace na opatření

- 40 % z celkové alokace na prioritu Kvalita života

Opatření 4.2 Sociální služby a zdravotnictví

Předmět podpory

V rámci opatření 4.2 budou podpořeny aktivity vedoucí ke zlepšení stavu infrastruktury poskytující sociální služby a zdravotní péči. Podpora bude zaměřena na budování, modernizaci a transformaci infrastruktury pro poskytování sociálních služeb a zdravotní péče, včetně pořízení vybavení. Důraz bude kladen na zajištění optimální dostupnosti, ale současně i efektivnosti a na zlepšení technologické úrovně a celkové kvality těchto služeb. Z tohoto důvodu bude podpořena také informatizace zdravotnictví (mimo jiné telemedicína nebo

²² Drobné projekty zaměřené na vybavení možno řešit rovněž grantovým schématem - k diskuzi v rámci PS.

elektronické zdravotnictví), analogicky i v oblasti sociálních služeb bude akcentován inovativní přístup.

V oblasti zdravotní péče bude podpora poskytována především větším zdravotnickým zařízením. Z hlediska sociálních služeb bude podporována infrastruktura pro poskytování těchto druhů sociálních služeb, jejichž současný stav to vyžaduje nejvíce. Jedná se především o služby sociální péče, sociální prevence a dále zařízení kombinující různé druhy sociálních služeb (mezigenerační, integrovaná centra). Základní rámec pro posouzení nutnosti budovat, modernizovat či transformovat infrastrukturu nebo pořídit kvalitní vybavení pro poskytování některých typů sociálních služeb bude vycházet ze standardů kvality sociálních služeb a výstupů komunitního plánování.

V rámci opatření budou podpořeny tyto aktivity:

- budování, renovace, modernizace a transformace zdravotnických zařízení
- informatizace zdravotnictví (např. telemedicína nebo elektronické zdravotnictví)
- pořízení vybavení, které zvýší kvalitu zdravotní péče v souladu s technologickým rozvojem
- budování, renovace, modernizace a transformace infrastruktury pro poskytování sociálních služeb v souladu se standardy kvality sociálních služeb nebo výstupy komunitního plánování
- pořízení vybavení, které zvýší kvalitu sociálních služeb v souladu se standardy kvality

Operační cíle opatření:

- Zajistit vysokou kvalitu a optimální dostupnost zdravotní péče celkovou obnovou a především zvýšením technologické úrovně vybavení zdravotnických zařízení.
- Zajistit vysokou kvalitu a optimální dostupnost sociálních služeb v souladu s výstupy komunitního plánování a standardy kvality.

Typ operace

- podpora individuálních projektů

Forma podpory

- účelová dotace

Koneční příjemci

- kraje
- obce
- dobrovolné svazky obcí
- neziskové organizace, církve
- organizace zřizované či zakládáné kraji
- organizace zřizované nebo zakládáné obcemi
- podnikatelské subjekty

Cílové skupiny

- uživatelé této infrastruktury

Územní zaměření podpory

- obce s více než 2 tisíci obyvateli
- Podpora ústavních zdravotnických zařízení poskytujících především lůžkovou péči (nemocnice) bude koncentrována do větších obcí (minimální hranice – obce s 10 000 obyvatel)
- Podpora zdravotnických zařízení poskytujících ambulantní péči bude omezena na obce s minimálním počtem 2000 obyvatel

Předpokládaná výše podpory

- Minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů je pro infrastrukturu v oblasti sociálních služeb 2 miliony Kč
- Minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů je pro infrastrukturu v oblasti zdravotní péče 10 milionů Kč
- Minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů je pro vybavení zdravotnických zařízení 2 miliony Kč

Návrh alokace na opatření

- 40 % z celkové alokace na prioritu Kvalita života

Opatření 4.3 Volnočasové a zájmové aktivity

Předmět podpory

V rámci opatření 4.3 budou podpořeny komplexní projekty budování, fyzické obnovy, transformace a modernizace zařízení poskytujících volnočasové a zájmové aktivity. Financováno bude také vybavení této infrastruktury, které zvýší kvalitu poskytovaných služeb.

Budování, modernizace a obnova infrastruktury pro tento typ služeb podpoří spolkové aktivity, činnost zájmových sdružení, zájmové aktivity pro děti a mládež a zájmovou činnost obecně. Zvýší se kvalita života jejich uživatelů, a protože budou podpořeny i takové projekty, které usnadní začlenění obyvatel s handicapem do společnosti a které zohlední potřeby marginalizovaných skupin obyvatel (se zaměřením mj. na etnické skupiny), bude posílena i sociální integrace.

V rámci opatření budou podpořeny tyto aktivity:

- budování, modernizace, fyzická obnova infrastruktury poskytující volnočasové a zájmové aktivity
- transformace budov na zařízení poskytující volnočasové a zájmové aktivity
- nákup vybavení pro volnočasové a zájmové aktivity²³

Operační cíle opatření

- Budovat, modernizovat a rekonstruovat infrastrukturu stávajících zařízení poskytujících volnočasové aktivity.

²³ V případě, že tento typ zařízení využívá infrastrukturu a vybavení určené primárně pro potřeby vzdělávání, může být podpořeno v rámci opatření 4.3 pouze tehdy, pokud nabízí doplňkové služby v rámci volnočasové a zájmové činnosti, tedy jakousi nadstavbu oproti běžné činnosti vzdělávacích zařízení.

- Podpořit transformaci stávající infrastruktury pro potřeby volnočasových a zájmových aktivit.
- Pořídit vybavení zajišťující vyšší kvalitu volnočasových a zájmových aktivit v souladu s požadavky informační společnosti a konceptem sociální integrace.

Typ operace

- podpora individuálních projektů

Forma podpory

- účelová dotace

Koneční příjemci

- kraje
- obce
- neziskové organizace, církve
- organizace zřizované či zakládáné kraji
- organizace zřizované nebo zakládáné obcemi
- podnikatelské subjekty

Cílové skupiny

- uživatelé této infrastruktury

Územní zaměření podpory

- obce větší než 2000 obyvatel

Předpokládaná výše podpory

- minimální přípustná výše celkových uznatelných nákladů projektů v rámci opatření:
 - 2 miliony Kč na budování, obnovu, modernizaci a transformaci infrastruktury
 - 250 tisíc Kč na pořízení vybavení

Návrh alokace na opatření

- 20 % z celkové alokace na prioritu Kvalita života

PRIORITA 5 TECHNICKÁ POMOC

8.15 Globální cíl:

Zajistit dostatečnou administrativní kapacitu, efektivní řízení, informovanost, kontrolu, sledování a hodnocení operačního programu a posílení vnitřní absorpční kapacity.

8.16 Specifické cíle:

- Zajistit úspěšný průběh realizace programu.
- Zajistit dostatečnou kapacitu a kvalitu implementačních struktur programu.

8.17 Popis priority, vazba na problémy a vztah ke strategii:

V této prioritě bude poskytnuta podpora řídicímu orgánu a dalším implementačním strukturám operačního programu (ZS, KP), a to ve vazbě na zajištění úspěšné realizace všech ostatních priorit programu.

8.18 Návrh aktivit:

- zajištění administrace a realizace programu, jak technické (např. informační systém), tak činnosti implementačních orgánů (např. zasedání Monitorovacího výboru, výběrových komisí)
- zpracování studií a analýz ve vazbě na realizaci programu (např. evaluace)
- zajištění informovanosti a publicity (např. školení, semináře, workshopy, poradenství žadatelům)
- posilování administrativní kapacity řídicího orgánu (event. ZS, KP) ve vazbě na všechny potřebné činnosti (např. řízení, kontrola, monitoring) a zajištění dostatečných dovedností a odborné znalosti pro přípravu a řízení projektů

8.19 Koneční příjemci:

- řídicí orgán
- kraj
- organizace zřizované či zakládané kraji

Orientační finanční alokace: 2 %

INDIKATIVNÍ ROZPIS ALOKACÍ PODLE PRIORIT A OPATŘENÍ

Priorita/opatření		Alokace
Priorita 1: Doprava		35 %, z toho na:
Opatření 1.1:	Rozvoj regionální silniční sítě	55 %
Opatření 1.2:	Rozvoj veřejné dopravy	35 %
Opatření 1.3:	Rozvoj infrastruktury pro bezpečnou bezmotorovou dopravu	10 %
Priorita 2: Integrovaný rozvoj a obnova regionu		34 %, z toho na:
Opatření 2.1:	Integrované projekty pro obnovu a rozvoj urbanizovaného území	47 %
Opatření 2.2:	Rozvoj a revitalizace území ve městech a obcích	25 %
Opatření 2.3:	Podpora malého a středního podnikání	25 %
Opatření 2.4:	Zvyšování absorpční kapacity regionu	3 %
Priorita 3: Cestovní ruch		19 %, z toho na:
Opatření 3.1:	Integrované projekty pro rozvoj cestovního ruchu	60 %
Opatření 3.2:	Zvýšení atraktivity území pro cestovní ruch prostřednictvím rozvoje infrastruktury	15 %
Opatření 3.3:	Zvýšení kvality služeb v oblasti cestovního ruchu	20 %
Opatření 3.4:	Zlepšení řízení a propagace turistických destinací	5 %
Priorita 4: Kvalita života		10 %, z toho na:
Opatření 4.1:	Rozvoj infrastruktury a materiálního vybavení pro oblast vzdělávání	40 %
Opatření 4.2:	Rozvoj infrastruktury a materiálního vybavení pro oblast sociálních služeb	40 %
Opatření 4.3:	Rozvoj infrastruktury a materiálního vybavení pro volnočasové a zájmové aktivity	20 %
Priorita 5: Technická pomoc		2 %
Celková alokace		100 %

IV STRUČNÝ NÁVRH IMPLEMENTACE

Implementační struktura Regionálního operačního programu je v souladu s novelizací zákona o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb, ve znění pozdějších předpisů. Řídícím orgánem programu je Regionální rada jejímiž orgány jsou výbor Regionální rady, předseda Regionální rady a úřad Regionální rady.

Ministerstvo financí bude centrálním platebním, certifikačním a auditním orgánem.

Popisy jednotlivých subjektů jsou dle Návrhu nařízení Rady o obecných ustanoveních ERDF a ESF a FS z 21.12.2004.

Řídící orgán nezřizuje zprostředkující subjekty.

Cílem je vytvořit jednoduchou a přehlednou implementační strukturu, která bude v maximální možné míře vstřícná vůči uživatelům pomoci. Za tímto účelem budou zřizována pracoviště v jednotlivých krajích.

Řídící orgán

- a) Řídící orgán odpovídá za řízení a provádění operačního programu v souladu se zásadou řádného finančního řízení, a zejména:
- b) zajišťuje, aby operace byly pro financování vybírány podle kritérií pro operační program a aby po celou dobu provádění byly v souladu s příslušnými předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy;
- c) ověřuje dodání spolufinancovaných produktů a služeb a skutečné vynaložení výdajů na operace vykázaných příjemci a jejich soulad s předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy; ověřování na místě týkající se jednotlivých operací mohou být prováděna na základě výběrového souboru v souladu s prováděcími pravidly přijatými Komisí postupem podle čl. 104 odst. 3;
- d) zajišťuje existenci systému pro záznam a uchovávání účetních záznamů v elektronické podobě pro každou operaci v rámci operačního programu a shromažďování údajů provádění nezbytných pro finanční řízení, monitorování, ověřování, audit a evaluaci;
- e) zajišťuje, aby příjemci a jiné subjekty zapojené do provádění operací vedli buď zvláštní účetní systém nebo odpovídající účetní kód pro všechny transakce související s operací, aniž jsou dotčeny vnitrostátní účetní předpisy;
- f) zajišťuje, aby se hodnocení operačních programů podle čl. 46 odst. 3 provádělo v souladu s článkem 45;
- g) stanovuje postupy k zajištění toho, aby všechny dokumenty týkající se výdajů a auditů nezbytné pro zajištění odpovídajících podkladů pro audit (audit trail) byly uchovávány v souladu s požadavky článku 88;
- h) zajišťuje, aby certifikační orgán obdržel pro účely certifikace všechny nezbytné informace postupech a ověřeních prováděných v souvislosti s výdaji;

- i) řídí práci monitorovacího výboru a poskytuje mu dokumenty umožňující sledovat kvalitu provádění operačního programu s ohledem na jeho konkrétní cíle;
- j) vypracovává výroční a závěrečné zprávy o provádění a po schválení monitorovacím výborem je předkládá Komisi;
- k) zajišťuje soulad s požadavky na poskytování informací a publicitu podle článku 68;
- l) poskytuje Komisi informace, které jí umožní provést posouzení velkých projektů.

Certifikační orgán

Certifikační orgán operačního programu zejména:

- a) vypracovává a předkládá Komisi certifikované výkazy výdajů a žádosti o platby; certifikuje, že:
 - i. výkaz výdajů je přesný, vychází ze spolehlivého účetního systému a je založen na ověřitelných podkladech;
 - ii. vykázané výdaje jsou v souladu s příslušnými předpisy Společenství a s vnitrostátními předpisy a byly vynaloženy na operace vybrané pro financování podle kritérií, která jsou použitelná pro daný program a která jsou v souladu s předpisy Společenství a vnitrostátními předpisy;
- b) zajišťuje, aby pro účely certifikace obdržel od řídicího orgánu náležité informace o postupech a ověřeních prováděných v souvislosti s výdaji uvedenými ve výkazu výdajů;
- c) pro účely certifikace zohledňuje výsledky všech auditů provedených auditorským orgánem nebo z jeho pověření;
- d) vede v elektronické podobě účetní záznamy o výdajích vykázaných Komisi;
- e) vede záznamy o vymahatelných částkách a částkách odejmutých z důvodu zrušení celého nebo části příspěvku na operaci. Vymožené částky se vrátí do souhrnného rozpočtu Evropské unie před uzavřením operačního programu tak, že se odečtou z příštího výkazu výdajů.

Některé funkce a aktivity budou Certifikačním orgánem delegovány na tzv. Platební jednotky. Rozsah těchto delegovaných aktivit bude stanoven v dohodě mezi Certifikačním orgánem a Platební jednotkou.

Funkci Platební jednotky pro ROP budou vykonávat nezávislé útvary v rámci Úřadu regionální rady. Tato funkce bude oddělena od funkce Řídicího orgánu.

Náplň činnosti Platební jednotky:

- a) uzavírá písemnou dohodu o delegování pravomocí s Certifikačním orgánem;

- b) žádá Certifikační orgán o otevření limitu na dané období;
- c) přijímá žádosti o platby konečným příjemcům (autorizované příslušným ŘO);
- d) provádí ex-ante kontrolu žádostí o převod provedením platby, která zahrnuje zejména:
 - formální kontrolu žádostí o platbu;
 - zajištění souladu žádostí s finančním plánem a se zdroji národního spolufinancování. Zjistí-li překročení plánu nebo nezajištění spolufinancování české části, Platební jednotka transfer neprovede a tuto skutečnost oznámí ŘO;
- e) provádí transfery prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti konečným příjemcům. Podrobnější postup je uvedený v Metodice finančních toků a kontroly strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, zpracované Ministerstvem financí;
- f) vede podvojný účetnictví o všech operacích týkajících se správy finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti;
- g) dodržuje pravidla vnitřního kontrolního systému;
- h) zasílá souhrnné výkazy o uskutečněných platbách konečným příjemcům, Certifikačnímu orgánu a do MSSF;
- i) měsíčně vypracovává informaci o neoprávněně nebo nesprávně vyplacených částkách a tuto informaci předkládá k tomu určenému odboru na MF a Certifikačnímu orgánu.

Auditorský orgán

Auditorský orgán operačního programu je odpovědný zejména:

- a) za zajištění provádění auditů za účelem ověření účinného fungování řídicího a kontrolního systému operačního programu;
- b) za zajištění provádění auditů³ na vhodném vzorku operací pro ověření vykázaných výdajů
- c) za to, aby Komisi do devíti měsíců po schválení operačního programu předložil strategii auditů zahrnující subjekty, které budou provádět audity¹ podle písmen a) a b), metodu, která bude použita, metodu výběru vzorků pro audity operací a orientační plánování auditů zajišťující provedení auditů u hlavních subjektů a rovnoměrné rozložení auditů na celé programové období;
- d) pokud se pro několik operačních programů používá společný systém, může být podle písmene c) předložena jednotná strategie auditu;
- e) za to, aby do [31. března] každoročně v období od roku 2008 do roku 2015:
 - i. předložil Komisi výroční kontrolní zprávu⁵ uvádějící výsledky auditů provedených během předchozího roku v souladu se strategií auditu operačního programu, jakož i nedostatky zjištěné v řídicích a kontrolních systémech

programu. Informace týkající se auditů provedených v letech 2015 a 2016 budou zahrnuty do závěrečné kontrolní zprávy, která je podkladem pro prohlášení o uzavření podle písmene f);

- ii. na základě kontrol a auditů, za jejichž provedení nese auditorský orgán odpovědnost, vydal stanovisko k tomu, zda fungování řídicího a kontrolního systému poskytuje přiměřenou záruku, že výkazy výdajů předložené Komisi jsou správné a že související transakce jsou zákonné a řádné;
 - iii. v případech, kdy se použije článek 86a, předložil prohlášení o částečném uzavření, ve kterém vyhodnotí zákonnost a řádnost dotčených výdajů. Pokud se pro několik operačních programů používá společný systém, mohou být informace podle bodu i) součástí jediné zprávy a stanovisko a prohlášení vydaná podle bodů ii) a iii) mohou zahrnovat všechny dotčené operační programy.
- f) za to, aby Komisi nejpozději do 31. prosince 2016 předložil prohlášení o uzavření, ve kterém vyhodnotí platnost žádosti o platbu konečného zůstatku a zákonnost a řádnost souvisejících transakcí zahrnutých do závěrečného výkazu výdajů, který potvrdí závěrečná kontrolní zpráva.

Monitorovací výbor

Monitorovací výbor se přesvědčí o účinnosti a kvalitě provádění operačního programu v souladu s těmito ustanoveními:

- a) posoudí a schválí kritéria pro výběr financovaných operací do šesti měsíců od schválení operačního programu a schvaluje veškeré revize těchto kritérií podle potřeb programování;
- b) na základě dokumentů předložených řídicím orgánem pravidelně hodnotí pokrok v dosahování konkrétních cílů operačního programu;
- c) přezkoumává výsledky provádění, zejména dosahování cílů stanovených pro každou prioritu, a evaluaci podle čl. 46 odst. 3;
- d) posuzuje a schvaluje výroční a závěrečné zprávy o provádění podle článku 66;
- e) je informován o výroční kontrolní zprávě¹ nebo o části zprávy týkající se dotčeného operačního programu a o veškerých souvisejících připomínkách, které Komise vznesle po přezkoumání této zprávy nebo které se týkají dotčené části zprávy;
- f) může řídicímu orgánu navrhnout jakoukoli revizi nebo přezkoumání operačního programu, které by mohly přispět k dosažení cílů Fondů uvedených v článku 3 nebo zlepšit jeho řízení, včetně finančního řízení;
- g) posuzuje a schvaluje veškeré návrhy na změnu obsahu rozhodnutí Komise o příspěvku Fondů.

**Certifikační orgán –
MF (platební orgán)**

**Auditorský
orgán**

**ŘO - Regionální
rada**
-předseda
-výbor
-úřad regionální
rady

**PJ – Platební
jednotka**

**Monitorovací
výbor**

**NUTS II
SLN**

**Úřad regionální
rady – pracoviště**

**NUTS III - IV
SLN**